

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 227

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

61ο έτος
28 Ιουνίου 2018

Περιεχόμενα

I Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

532η Σύνοδος Ολομέλειας της ΕΟΚΕ, 14.2.2018 - 15.2.2018

2018/C 227/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Διδάγματα για την αποφυγή αυστηρών πολιτικών λιτότητας στην ΕΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	1
2018/C 227/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Βιομηχανικές μεταλλαγές στον κλάδο της υγείας» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	11
2018/C 227/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος της Τουρκίας στην προσφυγική κρίση» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	20
2018/C 227/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Κεφάλαια για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη (ΕΒΑ) στις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών της ΕΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	27
2018/C 227/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενίσχυση της κλιματικής δράσης των μη κρατικών φορέων» (διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής)	35

EL

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

532η Σύνοδος Ολομέλειας της ΕΟΚΕ, 14.2.2018 - 15.2.2018

2018/C 227/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Να γίνουν οι δημόσιες συμβάσεις προμηθειών αποτελεσματικές μέσα στην Ευρώπη και για την Ευρώπη» [COM(2017) 572 final], «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Στήριξη των επενδύσεων μέσα από προαιρετική εκ των προτέρων αξιολόγηση των πτυχών των μεγάλων έργων υποδομής που άπτονται των δημόσιων συμβάσεων» [COM(2017) 573 final] και «Σύσταση της Επιτροπής της 3.10.2017 για την επαγγελματοποίηση του τομέα των δημόσιων συμβάσεων — Δημιουργία δομής για την επαγγελματοποίηση των δημόσιων συμβάσεων» [C(2017) 6654 final — SWD(2017) 327 final]	45
2018/C 227/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα πρότυπα επιδόσεων για τις εκπομπές από τα καινούργια επιβατικά αυτοκίνητα και από τα καινούργια ελαφρά επαγγελματικά οχήματα όσον αφορά τις εκπομπές, στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης προσέγγισης της Ένωσης για τη μείωση των εκπομπών CO ₂ από ελαφρά οχήματα και σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 715/2007» [COM(2017) 676 final — 2017/0293 (COD)]	52
2018/C 227/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες πτυχές που αφορούν τις συμβάσεις για τις πωλήσεις αγαθών, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 2009/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και την κατάργηση της οδηγίας 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου» [COM(2017) 637 final]	58
2018/C 227/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1094/2010 για τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1095/2010 σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 345/2013 σχετικά με τις ευρωπαϊκές εταιρείες επιχειρηματικού κεφαλαίου του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 346/2013 σχετικά με τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 600/2014 για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων του κανονισμού (ΕΕ) 2015/760 σχετικά με τα ευρωπαϊκά μακροπρόθεσμα επενδυτικά κεφάλαια του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1011 σχετικά με τους δείκτες που χρησιμοποιούνται ως δείκτες αναφοράς σε χρηματοοικονομικά μέσα και χρηματοοικονομικές συμβάσεις ή για τη μέτρηση της απόδοσης επενδυτικών κεφαλαίων και του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1129 σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή κατά την εισαγωγή κινητών αξιών προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά» [COM(2017) 536 final — 2017/0230 (COD)], «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2014/65/ΕΕ για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και της οδηγίας 2009/138/ΕΚ σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων ασφάλισης και ανασφάλισης (Φερεγγυότητα II)» [COM(2017) 537 final — 2017/0231 (COD)] και «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1092/2010 σχετικά με τη μακροπρόληπτική επίβλεψη του χρηματοοικονομικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη σύσταση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου» [COM(2017) 538 final — 2017/0232 (COD)]	63
2018/C 227/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: Επενδύοντας στην έξυπνη, καινοτόμο και βιώσιμη βιομηχανία — Μια ανανεωμένη στρατηγική για τη βιομηχανική πολιτική της ΕΕ» [COM(2017) 479 final]	70
2018/C 227/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της απόφασης 2003/17/ΕΚ του Συμβουλίου όσον αφορά την ισοδυναμία των καλλιεργητικών ελέγχων των σποροπαραγωγικών καλλιεργειών κτηνοτροφικών φυτών και δημητριακών που διενεργούνται στη Βραζιλία και την ισοδυναμία των σπόρων προς σπορά κτηνοτροφικών φυτών και δημητριακών που παράγονται στη Βραζιλία, και όσον αφορά την ισοδυναμία των καλλιεργητικών ελέγχων των σποροπαραγωγικών καλλιεργειών δημητριακών, κηπευτικών καθώς και ελαιούχων και κλωστικών φυτών που διενεργούνται στη Μολδαβία και την ισοδυναμία των σπόρων προς σπορά δημητριακών, κηπευτικών καθώς και ελαιούχων και κλωστικών φυτών που παράγονται στη Μολδαβία» [COM(2017) 643 final — 2017/0297 (COD)]	76

2018/C 227/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ένα πλαίσιο για την ελεύθερη ροή των δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση» [COM(2017) 495 final — 2017/0228 (COD)] . . .	78
2018/C 227/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον ENISA, τον “οργανισμό της ΕΕ για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο”, και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 526/2013, καθώς και σχετικά με την πιστοποίηση της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο στον τομέα της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών (“πράξη για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο”)» [COM(2017) 477 final/2 2017/0225 (COD)]	86
2018/C 227/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων — Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2018» [COM(2017) 690]	95
2018/C 227/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 92/66/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινοτικών μέτρων για την καταπολέμηση της ψευδοπανάουλος των πτηνών [COM(2017) 742 final — 2017/0329 (COD)]	101
2018/C 227/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1139 όσον αφορά το εύρος τιμών θνησιμότητας λόγω αλιείας και τα επίπεδα διαφύλαξης για ορισμένα αποθέματα ρέγγας στη Βαλτική θάλασσα» [COM(2017) 774 final — 2017/0348 COD]	102
2018/C 227/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 256/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την κοινοποίηση στην Επιτροπή των επενδυτικών σχεδίων σε ενεργειακή υποδομή εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης» [COM(2017) 769 final — 2017/347 (COD)]	103

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

532Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ, 14.2.2018 - 15.2.2018

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Διδάγματα για την αποφυγή αυστηρών πολιτικών λιτότητας στην ΕΕ»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2018/C 227/01)

Εισηγητής: ο κ. José LEIRIÃO

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	21.1.2016
Νομική βάση	Άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού
	Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	29.1.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.2.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	177/26/18

Εισαγωγή

Στη γνωμοδότηση συνέβαλαν οι εκπρόσωποι των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και οι κοινωνικοί εταίροι που συμμετέχουν στις οικονομικές και κοινωνικές επιτροπές τριών κρατών μελών (Ελλάδα, Ιρλανδία και Πορτογαλία), μετά τις αποστολές της ΕΟΚΕ στα συγκεκριμένα κράτη μέλη με στόχο να κατανοήσουν και να λάβουν υπόψη τις απόψεις των ανθρώπων που μαρτυρούν και βιώνουν τις αρνητικές επιπτώσεις των επιβαλλόμενων από την τριόικη πολιτικών λιτότητας στην κοινωνία, στον επιχειρηματικό κλάδο, στον κοινωνικό διάλογο και στον διάλογο με τους πολίτες.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Το πρώτο διδάγμα της κρίσης ήταν ότι η ζώνη του ευρώ δεν διέθετε τα εφόδια ώστε να αντιμετωπίσει τη χρηματοπιστωτική κρίση. Η ΕΟΚΕ επικροτεί συνεπώς τη φιλοδοξία της Επιτροπής για τη μεταρρύθμιση του ευρώ σε καίριες πτυχές με την εγκατάλειψη των πολιτικών λιτότητας και την εμφάνιση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αυτές είναι οι βάσεις για ένα μεγάλο ευρωπαϊκό συνασπισμό που θα συνεχίσει την οικοδόμηση ενός «κοινού ευρωπαϊκού πεπρωμένου» και θα συμβάλει στην ανάκτηση της εμπιστοσύνης όλων των Ευρωπαίων.

1.2. Οι ασυνέπειες στον σχεδιασμό των προγραμμάτων προσαρμογής ήταν πολλές και σε διάφορα επίπεδα όπως: ο συντονισμός και η συνεργασία των μελών της τριόικας —Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)— όσον αφορά τον σχεδιασμό για τους πιθανούς κινδύνους της κρίσης, το μέγεθος και την πρόβλεψη τους· το γεγονός ότι τα διδάγματα που αντλήθηκαν από προηγούμενες κρίσεις δεν λήφθηκαν πάντα υπόψη ή δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν στον νέο ενιαίο νομισματικό χώρο και η ύπαρξη ανισορροπίας μεταξύ των μηχανισμών του ΔΝΤ και των μέσων μακροοικονομικής πολιτικής της ζώνης του ευρώ. Η ΕΟΚΕ, αναγνωρίζοντας παράλληλα την εμπειρογνώμοσύνη του ΔΝΤ, προτείνει σε μελλοντικές καταστάσεις κρίσης που επηρεάζουν ένα κράτος μέλος της ΕΕ τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να είναι τα μόνα αρμόδια για την ανάπτυξη και την υλοποίηση των προγραμμάτων προσαρμογής. Εάν είναι αναγκαία η θέσπιση εταιρικών σχέσεων με άλλους οργανισμούς για την αντιμετώπιση της κρίσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η ζώνη του ευρώ πρέπει να αναλάβουν την ηγεσία και να ενεργούν σύμφωνα με τις «ευρωπαϊκές αξίες», ενισχύοντας τον υφιστάμενο κοινωνικό διάλογο και τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα στην ΕΕ. Η διαχείριση μελλοντικών κρίσεων πρέπει να επιτευχθεί μέσω καλύτερης ισορροπίας μεταξύ των διαφόρων στόχων δημοσιονομικών και κοινωνικών στόχων καθώς και με προσπάθειες ποιοτικής βελτίωσης του επιχειρηματικού τομέα.

1.3. Η κρίση και τα προγράμματα προσαρμογής που εφαρμόστηκαν στα τρία κράτη μέλη τα οδήγησαν σε μια οικονομική, δημοσιονομική και κοινωνική κατάσταση η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις τα πήγε 20 χρόνια πίσω, βλάπτοντας ανεπανόρθωτα τη διαδικασία σύγκλισης τους ή προκαλώντας ζημία που θα χρειαστεί πάρα πολύ χρόνο για να διορθωθεί ως προς τους συντελεστές παραγωγής ή τη λειτουργία της αγοράς εργασίας. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να σχεδιάσει «συμπληρωματικά προγράμματα οικονομικής και κοινωνικής ανάκαμψης», τα οποία θα πρέπει να εφαρμοστούν παράλληλα ή μετά την ολοκλήρωση του «προγράμματος προσαρμογής», έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η ταχεία και πιο ανταγωνιστική επιστροφή στην πορεία σύγκλισης.

1.4. Προτείνει επίσης στην Επιτροπή να επικεντρωθεί εκ νέου στις ευρωπαϊκές αξίες της αλληλεγγύης και να λάβει χωρίς καθυστέρηση έκτακτα μέτρα προκειμένου να συμβάλλει στην ανάκαμψη των μειονεκτούντων πληθυσμών που βιώνουν συνθήκες έσχατης φτώχειας και πείνας, χωρίς στέγη, ιατρική μέριμνα και πρόσβαση σε φάρμακα. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία και την εφαρμογή ειδικού προγράμματος κοινωνικής ανάκαμψης στις χώρες όπου εφαρμόζονται ή εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν «προγράμματα προσαρμογής». Αυτό το πρόγραμμα στήριξης θα πρέπει να τηρεί τις αρχές του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων που εγκρίθηκε πρόσφατα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και να εφαρμοστεί στα τρία ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

1.5. Η εφαρμογή πολιτικών λιτότητας αύξησε δραματικά τον αριθμό των φτωχών (είτε αυτοί είναι απασχολούμενοι, άνεργοι, είτε ανενεργοί ή άστεγοι). Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εκπονήσει άμεσα μια «ευρωπαϊκή στρατηγική εξάλειψης της φτώχειας στην ΕΕ και ένταξης των αστέγων», η οποία να χρηματοδοτείται επαρκώς με κονδύλια που εκτός από την κατασκευή κατάλληλων κτιρίων υποδοχής θα προορίζονται επίσης για την εκπόνηση ειδικών προγραμμάτων κατάρτισης για θέσεις εργασίας, τόσο στον δημόσιο τομέα (δήμοι) όσο και στον ιδιωτικό, προσαρμοσμένες στις δεξιότητες που αναπτύσσονται μέσα από αυτά τα προγράμματα. Είναι επίσης καίριας σημασίας η εκπόνηση, από κοινού με τα κράτη μέλη, ενός σχεδίου για την ανάκαμψη των υπερχρεωμένων επιχειρήσεων και πολιτών, λόγω της αδυναμίας τους να καταβάλλουν τις δόσεις των δανείων τους, έτσι ώστε να αποφεύγουν την αφερέγγυότητα και την κατάσχεση των κατοικιών τους.

1.6. Οι κανόνες του συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος και του δημοσιονομικού συμφώνου, καθώς και οι συνακόλουθες πολιτικές λιτότητας στη ζώνη του ευρώ, είναι εξαιρετικά δυσμενείς για τις χώρες που εξακολουθούν να πλήττονται από την κρίση, καθώς εμποδίζουν την αύξηση των δημοσίων επενδύσεων και των επενδύσεων στήριξης της δημιουργίας θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα, λόγω των αυστηρών κυρώσεων και ποινών που επιβάλλονται σε περίπτωση μη τήρησής τους. Αυτή η κατάσταση έχει οξύνει την ανισότητα στην Ευρώπη, καθώς οι φτωχές χώρες γίνονται ολοένα φτωχότερες λόγω του «φαύλου κύκλου» που δημιουργούν αυτοί οι περιορισμοί. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη μεταρρύθμιση της Συνθήκης της Λισαβόνας ώστε η οικονομική συνεργασία και η αλληλεγγύη να δραιωθούν ως πραγματικές εναλλακτικές λύσεις απέναντι στις περιοριστικές πολιτικές λιτότητας. Η ΕΟΚΕ προτείνει να εξεταστεί κατά πόσον ο «**χρυσός κανόνας των δημοσίων επενδύσεων**» μπορεί να αποτελέσει ικανό μέσο για την προώθηση των δημόσιων επενδύσεων στη ζώνη του ευρώ και τη διασφάλιση της «ισότητας μεταξύ των γενεών» επιπλέον της οικονομικής ανάπτυξης, της δημιουργίας απασχόλησης, της επιχειρηματικότητας, των νέων δεξιοτήτων που απαιτούνται για το μέλλον της εργασίας, ώστε να εξασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών και η δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους όχι μόνο ανάμεσα στις διάφορες γενεές αλλά και μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών και οικονομικών δυνατοτήτων ώστε να αποφευχθεί η επιβάρυνση της μιας ομάδας προς όφελος της άλλης.

1.7. Την τελευταία διετία παρατηρείται μείωση του ποσοστού ανεργίας στην ΕΕ γενικά, ειδικότερα δε στα κράτη μέλη που υπόκεινται σε «προγράμματα προσαρμογής». Πρέπει να τονισθεί ότι, στην προκειμένη περίπτωση, αυτό δεν οφείλεται μόνο στην οικονομική ανάπτυξη αλλά επίσης στους εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενους που έχουν μεταναστεύσει καθώς και στην ταχεία επιβολή της μερικής απασχόλησης. Ωστόσο, **τα ποσοστά φτώχειας και οι υλικές στερήσεις σε διάφορα επίπεδα εξακολουθούν** να αυξάνονται λόγω της μείωσης των μισθών και του επισφαλούς χαρακτήρα των νέων μορφών απασχόλησης: η δημιουργία θέσεων εργασίας σημειώθηκε σε τουριστικές και άλλες συναφείς δραστηριότητες οι οποίες απαιτούν χαμηλού επιπέδου προσόντα· ως εκ τούτου, δημιουργούνται περισσότερες θέσεις εργασίας, αλλά η αύξηση αυτή δεν συνεπάγεται και αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της προστιθέμενης αξίας. Η ΕΟΚΕ συνιστά να διατεθούν ειδικοί πόροι για την οικονομική ενίσχυση της δημιουργίας θέσεων εργασίας στις υπηρεσίες υγείας και σε τομείς που πλήττονται περισσότερο από τη μετανάστευση στο εξωτερικό (επιστήμη, προγραμματισμός, νέες τεχνολογίες, μηχανολογία και ιατρική), έτσι ώστε να ευνοηθεί η επιστροφή των μεταναστών στις χώρες προέλευσής τους.

1.8. Η ψηφιοποίηση, η χρήση ρομπότ και η τεχνητή νοημοσύνη επιφέρουν σημαντικές αλλαγές στην οικονομία, στην αγορά εργασίας —συμπεριλαμβανομένων των νέων μορφών εργασίας—, στις δεξιότητες και στην κοινωνία, καθώς συνιστούν πρόκληση για τις δομές της, συμπεριλαμβανομένων των αυτόματων σταθεροποιητών και, συνεπώς, οδηγούν σε μη προβλέψιμη αύξηση του αριθμού των ήδη υπαρχόντων αποκλεισμένων. Η ΕΟΚΕ συνιστά να εξεταστούν περαιτέρω οι σημερινές ιδέες για μια «βασική και καθολική ευρωπαϊκή ασφάλιση ανεργίας». Επιπλέον, πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα θέσπισης πανευρωπαϊκών ελάχιστων προτύπων για τα εθνικά προγράμματα σχετικά με την ανεργία για την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης και τη διασφάλιση αξιοπρεπούς κοινωνικής προστασίας για όλους, η οποία να διατίθεται καθ' όλη τη διάρκεια του επαγγελματικού βίου (ηλικίες από 15 έως 65 ετών). Όσον αφορά την εξάλειψη της φτώχειας, η Επιτροπή οφείλει επίσης να θεσπίσει «ελάχιστο εισόδημα διαβίωσης», ακολουθώντας μια ευρωπαϊκή προσέγγιση και βούληση: «να μην μείνει κανείς στο περιθώριο».

1.9. Στα μελλοντικά «προγράμματα προσαρμογής» πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλες οι πτυχές και τα συμφέροντα που προκύπτουν από τον κοινωνικό διάλογο και τον διάλογο πολιτών με τη συμμετοχή των εκπροσώπων της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να δημιουργήσει «οικονομετρικά μοντέλα με ανθρώπινο πρόσωπο» που να εμπεριέχουν παραμέτρους προστασίας της κοινωνικής διάστασης και αξιοποίησης των επιχειρήσεων με τρόπο που να διασφαλίζει ένα διπλό στόχο: την ευημερία της κοινωνίας και την ανανέωση της βιώσιμης ποιότητας του επιχειρηματικού τομέα. Οι κοινωνικοί εταίροι και οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να ενταχθούν στην ομάδα παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος, στο ίδιο επίπεδο με τους εκπροσώπους της ΕΕ, της ΕΚΤ και άλλων οργάνων, κατά τρόπο ώστε να ενισχυθεί ο εποικοδομητικός ρόλος της κοινωνίας των πολιτών και να διασφαλιστεί ότι θα αποτραπεί η υπονόμευση του οικονομικού και κοινωνικού μοντέλου, όπως συνέβη στις εξεταζόμενες περιπτώσεις. Όλα τα ιδρύματα που καταρτίζουν, παρακολουθούν και αξιολογούν προγράμματα προσαρμογής πρέπει να υπόκεινται σε δημοκρατικό έλεγχο (π.χ.: εθνικό κοινοβούλιο). Η αξιολόγηση και ο έλεγχος πρέπει να γίνεται κάθε έξι μήνες ή ανά περίοδο που κρίνεται κατάλληλη, προκειμένου να αποφεύγεται ανεπανόρθωτη βλάβη και να υπάρχει η δυνατότητα έγκαιρης διόρθωσης. Το σύνολο των δεικτών μακροοικονομικής παρακολούθησης πρέπει να συμπληρωθεί από πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων (social scoreboard) πέραν του ΑΕγχΠ, ο οποίος να επικαιροποιείται σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

1.10. Το δημόσιο χρέος των τριών κρατών μελών έφτασε σε πρωτοφανή ύψη και οι οφειλόμενοι τόκοι αποτελούν περιορισμό που εμποδίζει τις δημόσιες επενδύσεις στην οικονομική ανάπτυξη και μειώνει τις επενδύσεις στην κοινωνική προστασία, στην υγεία, στην παιδεία, στις συντάξεις, στα επιδόματα ανεργίας και στη στήριξη των απόρων και των αποκλεισμένων. Τα εν λόγω κράτη μέλη, με εξαίρεση την Ιρλανδία, παραμένουν υπερχρεωμένα και αυτή η κατάσταση επιδεινώνεται από την έκθεση στην κερδοσκοπία των χρηματοπιστωτικών αγορών. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να θέσει το θέμα αυτό στις προτεραιότητες του ευρωπαϊκού θεματολογίου και να δώσει συνέχεια στα συμπεράσματα της ομάδας υψηλού επιπέδου για το ταμείο αμοιβαίας κάλυψης χρέους και χρεωστικών τίτλων σε ευρώ, η οποία διορίστηκε από την Επιτροπή τον Ιούλιο του 2013. Η ΕΟΚΕ εκφράζει επίσης την ικανοποίησή της για το πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ για την απόκτηση δημόσιου χρέους από τα κράτη μέλη· το πρόγραμμα έχει βοηθήσει σημαντικά και αποφασιστικά την οικονομική ανάκαμψη και τη διαχείριση του δημόσιου χρέους των κρατών μελών που υπόκεινται σε «πρόγραμμα προσαρμογής».

1.11. Στην 60ή επέτειό του, το ευρωπαϊκό οικοδόμημα αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις οι οποίες δημιουργούν αμφιβολίες για το μέλλον του, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων του «Brexit». Το διαζύγιο της κοινωνίας των πολιτών από τις δομές διακυβέρνησης της Επιτροπής οφείλεται, μεταξύ άλλων, στο γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί στις προσδοκίες των πολιτών σε σχέση με την οικονομική σύγκλιση και την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Παρότι πρόσφατα σημειώθηκε κάποια μάλλον σταθερή τάση ανάπτυξης, η ευρωζώνη έχει χάσει συνολικά μία δεκαετία, καθώς μόλις το 2015 το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕγχΠ) έφτασε στα προ κρίσης επίπεδα του 2008. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη μια ρεαλιστική και φιλόδοξη πρωτοβουλία μεταρρύθμισης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης που θα την καταστήσει πιο ανθεκτική και φιλική στους πολίτες. Η εν λόγω μεταρρύθμιση συνεπάγεται καλύτερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών καθώς και μεταρρυθμίσεις που να συνδυάζουν έξυπνα δύο άξονες: αυτόν της Βόρειας και Κεντρικής Ευρώπης που βασιίζεται περισσότερο στους κανόνες ανταγωνισμού της αγοράς και αυτόν της Νότιας Ευρώπης που βασιίζεται περισσότερο στην αλληλεγγύη, στον επιμερισμό του κινδύνου και στην ένταξη· με τον τρόπο αυτό, πρέπει να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί να απέχει από την κοινή αλληλεγγύη, ιδίως σε ακραίες περιπτώσεις, όπως η φτώχεια, η ανισότητα των εισοδημάτων και η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, ούτε μπορεί να εμμένει στην αντίληψη ότι κάθε κράτος μέλος ενεργεί κατά το δοκούν.

1.12. Οι οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας είχαν αποφασιστική επιρροή στη βίαιη πυροδότηση της κρίσης του δημόσιου χρέους. Μπορούμε να αμφισβητήσουμε την αξιοπιστία τους όταν, με την έναρξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης στις ΗΠΑ η τράπεζα «Lehman Brothers», που πτώχευσε το 2008, διατήρησε μέχρι την κατάρρευση της την υψηλότερη βαθμολογία των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να καταβάλλει προσπάθειες προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ανεξάρτητου διεθνούς φορέα, έργο του οποίου θα είναι η αξιολόγηση της αξιοπιστίας και της αμεροληψίας των πραγματοποιούμενων αξιολογήσεων. Επίσης, θα πρέπει να προάγει τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού οργανισμού αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας.

1.13. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, κατά τη διαχείριση μελλοντικών κρίσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πρέπει να βελτιωθεί η ισορροπία μεταξύ δημοσιονομικών και κοινωνικών στόχων και να μην ακολουθείται μια αμιγώς μακροοικονομική προσέγγιση των ανισορροπιών, αλλά να συνεκτιμούνται και άλλα ζητήματα, όπως: οι ανισότητες στα εισοδήματα και την κατανομή του πλούτου, η μείωση της φτώχειας, ένας ισχυρός και ανταγωνιστικός επιχειρηματικός κλάδος, η χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και η απασχόληση, η κλιματική αλλαγή, η συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό και η διαφθορά. Γνώμονας της σκέψης και της δράσης πρέπει να είναι ότι «οι άνθρωποι και η ανθρώπινη ζωή είναι σημαντικότεροι από τα ελλείμματα».

2. Γενική εισαγωγή

2.1. Η εμφάνιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης στην Ελλάδα, στην Ιρλανδία και στην Πορτογαλία αποτέλεσε τη συνέχεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης που ξεκίνησε στις Ηνωμένες Πολιτείες και επιδεινώθηκε εξαιτίας της ένταξης τους στη ζώνη του ευρώ, καθώς προέκυψε ανεξέλεγκτη οικονομική ευημερία λόγω της χαλάρωσης του ελέγχου των δημόσιων δαπανών και του τραπεζικού ελέγχου, συμπεριλαμβανομένου του γεγονότος ότι οι δημόσιες επιχειρήσεις συνέχισαν να λαμβάνουν δάνεια με κρατικές εγγυήσεις, με αποτέλεσμα τη σημαντικότερη αύξηση των δημοσίων δαπανών. Τα αποτελέσματα ήταν η ταχεία και ανεξέλεγκτη αύξηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, των εμπορικών ισοζυγίων και των ισοζυγίων πληρωμών.

2.2. Η ελευθέρωση των χρηματοοικονομικών αγορών και η ανεξέλεγκτη ανάπτυξη της τραπεζικής πίστης βάσει επιθετικών εμπορικών πρακτικών των τραπεζών οδήγησε, αφενός, στην υπερχρέωση των νοικοκυριών και των ΜΜΕ, με αποτέλεσμα την αδυναμία αποπληρωμής των οφειλών, και, αφετέρου, του τραπεζικού τομέα, με αποτέλεσμα να αυξηθούν οι απομειωμένες πιστωτικές αξίες λόγω κερδοσκοπικών πρακτικών οι οποίες έθεσαν σε κίνδυνο την εύρυθμη λειτουργία των τραπεζών. Οι κυβερνήσεις εξακολούθησαν να εφαρμόζουν φιλοκυκλική δημοσιονομική πολιτική, με αποτέλεσμα την επικίνδυνη αύξηση του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημόσιου χρέους. Συνεπώς, τα τρία κράτη μέλη ήταν πολύ ευάλωτα στην κερδοσκοπία δανεισμού από διεθνείς επενδυτές. Οι εν λόγω κακές πρακτικές οδήγησαν, αφενός, στο να χρησιμοποιηθούν οι φόροι που καταβάλλουν οι πολίτες για να αποφευχθεί η κήρυξη πτώχευσης μεγάλων τραπεζών και αφετέρου, με τον τρόπο αυτό, σε περαιτέρω αύξηση του δημόσιου χρέους.

2.3. Η παγκόσμια κρίση που ξέσπασε την περίοδο 2007-2008 έφερε στο φως τις αδυναμίες ενός νέου νομίσματος και έπληξε σοβαρά τη ζώνη του ευρώ (μεταξύ του 3ου τριμήνου του 2011 και του 1ου τριμήνου του 2013). Ενώ τα πρώτα κράτη μέλη που επλήγησαν δεν ανήκαν στη ζώνη του ευρώ, η αλήθεια είναι ότι όταν διαφάνηκαν ορισμένες αδυναμίες σε ορισμένες χώρες της ζώνης του ευρώ, οι κλυδωνισμοί ήταν σημαντικοί. Τα κράτη μέλη που πλήγηκαν αναγκάστηκαν να λάβουν δύσκολες αποφάσεις και να διαθέσουν τα χρήματα των φορολογούμενων για τη χρηματοδότηση των τραπεζών — οι οποίες αντιμετώπιζαν δυσκολίες μετά τις «φούσκες» στον χρηματοπιστωτικό τομέα και στην αγορά ακινήτων, που είχαν δημιουργηθεί και διογκωθεί τα προηγούμενα χρόνια — ώστε να αποφευχθεί η κατάρρευσή τους. Αυτή η κατάσταση, σε συνδυασμό με τα μειωμένα έσοδα και τα αυξημένα έξοδα λόγω της «μεγάλης ύφεσης», οδήγησε σε σημαντική αύξηση του δημόσιου χρέους στην ΕΕ, το οποίο, από τη μέση τιμή του 70 % του ΑΕγχΠ, ανήλθε στο 92 % του ΑΕγχΠ, κατά μέσο όρο, το 2014⁽¹⁾.

2.4. Εν τω μεταξύ, η Ελλάδα, η Ιρλανδία και η Πορτογαλία αξιολογήθηκαν ως «σκουπίδια» από τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, με αποτέλεσμα οι διεθνείς επενδυτές να αυξήσουν σε δυσβάσταχτα επίπεδα τα επιτόκια χρηματοδότησης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων αυτών των κρατών μελών στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Προκειμένου να αποφύγουν τη «χρεωκοπία», τα συγκεκριμένα κράτη μέλη κατέφυγαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητώντας δάνεια με πιο προσιτά επιτόκια για τη χρηματοδότηση της λειτουργίας τους, προκειμένου να καλύψουν τουλάχιστον τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων και τις κοινωνικές παροχές. Η Επιτροπή ζήτησε τη στήριξη του ΔΝΤ, λόγω της σημαντικής εμπειρίας του στον τομέα αυτό, με σκοπό τη δημιουργία κοινοπραξίας (τρόικα) αποτελούμενης από την Επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ, η οποία δάνεισε στα εν λόγω κράτη μέλη τους απαραίτητους πόρους για την αποφυγή του κινδύνου αθέτησης πληρωμών με αντάλλαγμα την αποδοχή «προγραμμάτων οικονομικής, δημοσιονομικής και φορολογικής προσαρμογής», τα οποία περιλάμβαναν τους ακόλουθους γενικούς στόχους:

— διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για την τόνωση της δυναμικής ανάπτυξης, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και του διαρθρωτικού ελλείμματος (πρέπει να σημειωθεί ότι κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής και εξαιτίας των εν λόγω προγραμμάτων, αυξήθηκε γεωμετρικά η ανεργία σε συνδυασμό με την κατάρρευση και τη χρεωκοπία χιλιάδων επιχειρήσεων, ανεστάλη ο κοινωνικός διάλογος και αναθεωρήθηκε η εργατική νομοθεσία εις βάρος του εργατικού δυναμικού), τη δημοσιονομική εξυγίανση μέσω διαρθρωτικών μέτρων και τον καλύτερο και αποτελεσματικότερο δημοσιονομικό έλεγχο·

— απομόχλευση του χρηματοπιστωτικού τομέα και ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών·

— η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών πραγματοποιήθηκε με εγγύηση και ευθύνη των ενδιαφερομένων κρατών μελών, γεγονός που οδήγησε σε αλματώδη αύξηση του δημόσιου χρέους.

2.5. Αυτά τα μέτρα, τα οποία είναι γνωστά ως «μέτρα λιτότητας», είχαν καταστροφικές επιπτώσεις για τους ανθρώπους που ήδη αντιμετώπιζαν την αυξανόμενη ανεργία και τα υψηλά επίπεδα χρέους, καθώς και για τις επιχειρήσεις, ιδίως τις ΜΜΕ που πλήγηκαν λόγω της έλλειψης τραπεζικών πιστώσεων και της έντονης συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας. Η τρόικα επέδειξε πλήρη αδιαφορία για τις δραματικές συνέπειες των πολιτικών της στην κοινωνική διάσταση και στην επιχειρηματική διάρθρωση, με πολύ πιο έντονες επιπτώσεις στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

⁽¹⁾ Easterly 2002· ΔΝΤ (2010) Αίτημα της Ελλάδας για σύμβαση Δανειακής Διευκόλυνσης· Έκθεση χώρας αριθ. 10/110, Μάιος· Έγγραφο προβληματισμού σχετικά με την εμπάυση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 31 Μαΐου 2017.

2.6. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η διάσταση της κρίσης υπέβαλε σε σκληρή δοκιμασία την οικονομική, κοινωνική και πολιτική αντοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης εν γένει και της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ) ειδικότερα. Η συνεκτίμηση της ποσοτικής μόνο διάστασης της οικονομικής μεγέθυνσης μιας χώρας απεδείχθη ανεπαρκής για την πρόληψη της κρίσης, καθώς πρέπει να αξιολογείται και η ποιότητα της ανάπτυξης ενός κράτους μέλους, να εντοπίζονται δηλαδή οι μακροοικονομικοί παράγοντες που στηρίζουν τη βιωσιμότητα και τη δυναμική της⁽²⁾. Εάν αυτό το είδος ελέγχου γινόταν με τρόπο αποτελεσματικό, είναι βέβαιο ότι η κρίση δεν θα είχε πάρει καταστροφικές διαστάσεις σε αυτά τα κράτη μέλη.

3. Σύντομη περιγραφή των γεγονότων που οδήγησαν στην παρέμβαση της τρόικας στην Πορτογαλία

3.1. Παρά τους υψηλούς τελωνειακούς δασμούς και την ύπαρξη εθνικού νομίσματος που επέτρεπαν υποτιμήσεις, το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου κατά το διάστημα από το 1974 έως το 1995 ανερχόταν κατά μέσο όρο στο 9,1 % του ΑΕγχΠ, ενώ την περίοδο από το 1996 έως το 2010, με την υιοθέτηση πλέον του ευρώ, το μέσο έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου τοποθετούνταν στο 8,5 % του ΑΕγχΠ. Ενόψει αυτών των στοιχείων, δεν μπορούμε να κατηγορήσουμε το ευρώ για τη μείωση της ανταγωνιστικότητας.

3.2. Συνεπώς, ο κύριος λόγος για την κρίση δημόσιου χρέους που αντιμετωπίζει η Πορτογαλία δεν είναι η μείωση της ανταγωνιστικότητας του εξαγωγικού τομέα, αλλά το γεγονός ότι με την εισαγωγή του ευρώ εξαλείφθηκαν οι αυτόματοι σταθεροποιητές οι οποίοι συνέβαλλαν ώστε να διατηρούνται υπό έλεγχο τα αποδεκτά επίπεδα καθαρού εξωτερικού χρέους και η ισορροπία του δημοσιονομικού ελλείμματος. Η προσέγγιση που προτάθηκε για την καλύτερη αντιμετώπιση της κρίσης της Πορτογαλίας μετά την ανάλυση των λόγων που την προκάλεσαν ήταν πολύ διαφορετική από εκείνη της τρόικας⁽³⁾.

3.3. Η χρηματοδοτική δέσμη ύψους 78 δισεκατ. ευρώ (περίπου το 45 % του ΑΕγχΠ) κάλυπτε την περίοδο από το 2011 έως το 2014 και την υπόσχεση διασφάλισης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας της Πορτογαλίας, της ζώνη του ευρώ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πρόγραμμα, το οποίο περιλάμβανε 222 μέτρα για διάφορους τομείς, αναθεωρήθηκε πολλές φορές κατά τη διάρκεια της ισχύος του, με την εισαγωγή ακόμη πιο σκληρών μέτρων λιτότητας. Τα μέτρα αυτά θεωρούνταν ότι αποτελούν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την πλήρη μεταρρύθμιση της χώρας⁽⁴⁾.

4. Σύντομη περιγραφή των γεγονότων που οδήγησαν στην παρέμβαση της τρόικας στην Ιρλανδία

4.1. Όταν η Ιρλανδία προσχώρησε στην ΕΕ, το μέσο εισόδημα αντιστοιχούσε στο 63 % του μέσου όρου της ΕΕ τον οποίο ξεπέρασε μετά από μερικά χρόνια αγγίζοντας το 125 %, ποσοστό που διατηρεί έως και σήμερα παρά τη βαθιά κρίση. Η χρυσή εποχή της οικονομικής ανάπτυξης ήταν το διάστημα 1994-2000, κατά το οποίο το ΑΕγχΠ σημείωσε ετήσια μέση αύξηση της τάξης του 9,1 %. Ωστόσο, στο διάστημα από το 2008 έως το 2010 το ΑΕγχΠ σημείωσε πτώση περίπου 13 % ετησίως. Η εσωτερική ζήτηση άρχισε να μειώνεται δραστικά από τις αρχές του 2008. Η πολιτική λιτότητας του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής που εφαρμόστηκε είχε ως αποτέλεσμα να χαθεί μια δεκαετία⁽⁵⁾.

4.2. Από τα πρώτα χρόνια καθιέρωσης του ευρώ και έως το 2007/2008, η Ιρλανδία βίωσε μια θεαματική ανάπτυξη της αγοράς ακινήτων, με σημαντική αύξηση των τιμών. Η αύξηση του δανεισμού αφορούσε σε μεγάλο βαθμό κερδοσκοπική ενυπόθηκη πίστωση. Την εμφάνιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης και την πτώση των τιμών των ακινήτων ακολούθησε δραματική συρρίκνωση των φορολογικών εσόδων λόγω του ισχυρού συσχετισμού τους με την ανάπτυξη της αγοράς ακινήτων. Το αποτέλεσμα ήταν έντονη αύξηση του ελλείμματος, ενώ παράλληλα πλήγηκε σημαντικά και το χρηματοπιστωτικό σύστημα, με κατάρρευση των τιμών των μετοχών των μεγαλύτερων ιρλανδικών τραπεζών⁽⁶⁾.

4.3. Στις 21 Νοεμβρίου 2010, η Ιρλανδία ήταν η δεύτερη χώρα της ζώνη του ευρώ που ζήτησε χρηματοδοτική ενίσχυση. Το πρόγραμμα αποτελείτο από δάνειο 85 δισεκατ. ευρώ, εκ των οποίων 35 δισεκατ. προορίζονταν για το χρηματοπιστωτικό σύστημα⁽⁷⁾. Στις 14 Νοεμβρίου 2013 η Ευρωμάδα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής είχε επιτύχει και ότι, συνεπώς, η Ιρλανδία θα ήταν σε θέση να βγει από το πρόγραμμα στα τέλη του έτους.

5. Σύντομη περιγραφή των γεγονότων που οδήγησαν στην παρέμβαση της τρόικας στην Ελλάδα

5.1. Από το 2001 έως το 2007 η ελληνική οικονομία ήταν η δεύτερη οικονομία στη ζώνη του ευρώ, μετά της Ιρλανδίας, με τη μεγαλύτερη ανάπτυξη, με μέση αύξηση του ΑΕγχΠ της τάξης του 3,6 % κατά την περίοδο 1994-2008. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου σταθερής ανάπτυξης παρατηρήθηκε επιδείνωση των ενδημικών μακροοικονομικών ανισορροπιών και των διαρθρωτικών ελλείψεων, λόγω της αδυναμίας του πολιτικού συστήματος σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

⁽²⁾ Βλέπε Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με τις «Μακροοικονομικές ανισορροπίες» (ΕΕ C 218 της 23.7.2011, σ. 53).

⁽³⁾ ZBW — Leibniz Information Centre for Economics (Intereconomics 2013).

⁽⁴⁾ ZBW — Leibniz Information Centre for Economics (Intereconomics 2013).

⁽⁵⁾ ZBW — Leibniz Information Centre for Economics (Intereconomics 2013).

⁽⁶⁾ Μελέτη της ΕΟΚΕ «Ο αντίκτυπος των μέτρων αντιμετώπισης της κρίσης και η κοινωνική και εργασιακή κατάσταση: Ιρλανδία» (2013).

⁽⁷⁾ ZBW — Leibniz Information Centre for Economics (Intereconomics 2013).

5.2. Το ποσοστό εγχώριας αποταμίευσης σημείωσε πτώση 32 εκατοσטיαίων μονάδων κατά το διάστημα 1974-2009, συμβάλλοντας στο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών και αυξάνοντας το χρόνιο εξωτερικό χρέος. Οι ανεξέλεγκτες δημόσιες δαπάνες σε συνδυασμό με την αποτυχία διασφάλισης επαρκών φορολογικών εσόδων είχαν ως αποτέλεσμα τη συσσώρευση δημόσιου χρέους⁽⁸⁾.

5.3. Τον Αύγουστο του 2015 συμφωνήθηκε ένα τρίτο πρόγραμμα σταθερότητας, μέσω συμπληρώματος του μνημονίου συμφωνίας με λεπτομερή περιγραφή των όρων πολιτικής, το οποίο περιλάμβανε εκτίμηση κοινωνικών επιπτώσεων, ως συνεισφορά της Επιτροπής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης καθώς και ως εγχειρίδιο για την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής του μνημονίου. Η πρόθεση αυτή ήταν αποτέλεσμα της επιμονής και των κατευθύνσεων του Προέδρου κ. Jean-Claude Juncker του 2014, σύμφωνα με τις οποίες «στο μέλλον, κάθε πρόγραμμα στήριξης και μεταρρύθμισης πρέπει να μην υποβάλλεται σε αξιολόγηση μόνον ως προς τη δημοσιονομική βιωσιμότητά του αλλά και ως προς τον κοινωνικό του αντίκτυπο», έχοντας ως στόχο επίσης να διασφαλίζεται ότι «οι κοινωνικές επιπτώσεις των διαρθρωτικών αλλαγών πρέπει να συζητούνται δημόσια». Η Επιτροπή έχει πλήρη επίγνωση των κοινωνικών συνθηκών στην Ελλάδα και θεωρεί ότι η βελτίωσή τους είναι ουσιαστικής σημασίας για την επίτευξη βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης⁽⁹⁾.

5.4. Στις 15 Ιουνίου 2017 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να χορηγηθεί πρόσθετο δάνειο στην Ελλάδα ως συμβολή στην οικονομική, χρηματοπιστωτική και κοινωνική ανάκαμψη.

6. Μακροοικονομικά, κοινωνικά και χρηματοοικονομικά αποτελέσματα του προγράμματος προσαρμογής

6.1. Σε γενικές γραμμές, μπορεί να ειπωθεί ότι ο μοναδικός παράγοντας επιτυχίας που μπορούμε να αποδώσουμε στα «προγράμματα προσαρμογής» συνίσταται στη δυνατότητα που δόθηκε στα κράτη μέλη (Ιρλανδία και Πορτογαλία) να εξέλθουν από τη «διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος» και να αποκτήσουν και πάλι πρόσβαση στις χρηματοπιστωτικές αγορές με αποδεκτούς όρους χρηματοδότησης. Από το 2014 άρχισαν επίσης να παρατηρούνται βελτιώσεις ως προς τη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και την αύξηση των εξαγωγών που συνέβαλαν στη βελτίωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (αγαθά, υπηρεσίες και κεφάλαια), στην οικονομική ανάπτυξη και στην απασχόληση. Όλοι οι υπόλοιποι δείκτες εξακολουθούν να έχουν δραματικές επιπτώσεις στην κοινωνική ευημερία και να υπονομεύουν τους μακροοικονομικούς συντελεστές, κάτι που θα συνεχιστεί για πολύ καιρό ακόμη. Κάποιες από τις ζημίες που προκλήθηκαν είναι ανεπανόρθωτες, όπως: η μετανάστευση ατόμων με υψηλή ειδίκευση, η οποία έχει αρνητικές επιπτώσεις στη δυνητική οικονομική ανάπτυξη, στην καινοτομία και στην ανάπτυξη στις χώρες προέλευσης, η δραματική αύξηση της φτώχειας και των ανισοτήτων ως προς τα εισοδήματα και την πρόσβαση στη βασική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και τη γενική ευημερία του πληθυσμού⁽¹⁰⁾.

7. Διδάγματα που πρέπει να φέρουν την αλλαγή και την καινοτομία στις ευρωπαϊκές πολιτικές

7.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση -και η ζώνη του ευρώ- απέδειξε ότι ήταν απολύτως απροετοίμαστη να αντιμετωπίσει μια χρηματοπιστωτική κρίση στα κράτη μέλη της, με αποτέλεσμα να υιοθετηθεί πλήρως τις προτάσεις του ΔΝΤ, αντί να τις προσαρμόσει στις κοινές αξίες και πρότυπα της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχασε χάσει πολύτιμο χρόνο πριν να αντιδράσει στο πρόβλημα και οι αρχικές προτάσεις της δεν ήταν ούτε σαφείς, ούτε οριστικές για παράδειγμα, το συνολικό ύψος του απαιτούμενου δανείου τροποποιήθηκε αρκετές φορές λόγω των διαταγμών της Επιτροπής, επιτρέποντας κατ' αυτόν τον τρόπο την κερδοσκοπία των αγορών με αποτέλεσμα την επιδείνωση μιας ήδη άσχημης κατάστασης.

7.2. Τα προγράμματα οικονομικής, δημοσιονομικής και φορολογικής προσαρμογής που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία εκπονήθηκαν από το ΔΝΤ και αποτύπωναν εν μέρει την ίδια λογική που ακολούθησε το ΔΝΤ στις κρίσεις της δεκαετίας του '80 στην Αφρική και της δεκαετίας του '90 σε ορισμένες χώρες της Ασίας, όπου η νομισματική υποτίμηση μέσω του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών υπήρξε αποτελεσματική για τη διατήρηση της οικονομικής ανάπτυξης και την κάλυψη των αναγκών του ισοζυγίου πληρωμών με στόχο την επίτευξη μακροοικονομικής σταθερότητας, κυρίως δε δημοσιονομικής εξυγίανσης και σταθεροποίησης του πληθωρισμού (1). Η καινοτομία στις περιπτώσεις της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Πορτογαλίας ήταν ότι τα προγράμματα εφαρμόστηκαν για πρώτη φορά σε μια ζώνη ενιαίου νομίσματος (χωρίς υποτίμηση της νομισματικής ισοτιμίας) και σε χώρες που είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ζώνης του ευρώ. Στην περίπτωση των κρατών μελών, όπου οι επιδιωκόμενοι στόχοι ήταν η διόρθωση των δημοσιονομικών και εξωτερικών ανισορροπιών και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης, το ΔΝΤ έκρινε πως ήταν «αναγκαία μια σημαντική αναδιάρθρωση της οικονομίας όπου αναμένεται μικρή αύξηση του ΑΕγχΠ» (2). Συνεπώς, στόχος των προγραμμάτων προσαρμογής ήταν η δημοσιονομική εξυγίανση μέσω πολιτικών λιτότητας που εστιάζουν σε ριζικές περικοπές των δημόσιων δαπανών και μακροπρόθεσμων διαρθρωτικών μέτρων, όπως η μεταρρύθμιση της φορολογίας, της εργατικής νομοθεσίας και των αμοιβών για τη μείωση των ελλειμμάτων και την αύξηση των κρατικών εσόδων. Αυτή η πολιτική λιτότητας εφαρμόστηκε μέσω μιας «εσωτερικής υποτίμησης των συνιστωσών του οικονομικού και κοινωνικού μοντέλου».

⁽⁸⁾ Μελέτη της ΕΟΚΕ «Ο αντίκτυπος των μέτρων αντιμετώπισης της κρίσης και η κοινωνική και εργασιακή κατάσταση: Ελλάδα» (2013).

⁽⁹⁾ Μελέτη της Μονάδας υποστήριξης οικονομικής διακυβέρνησης του ΕΚ με θέμα «Η Τρόικα και η δημοσιονομική στήριξη στην ζώνη του ευρώ: επιτυχίες και αποτυχίες» (Φεβ. 2014).

⁽¹⁰⁾ Βλέπε παράρτημα 1 με κύριους στατιστικούς δείκτες.

7.3. Η γενική αξιολόγηση των προγραμμάτων του ΔΝΤ από το Γραφείο Ανεξάρτητης Αξιολόγησης (Independent Evaluation Office) του Ταμείου (Ιούλιος 2016) έδειξε ότι η επιτήρηση προ της κρίσης, παρότι είχε εντοπίσει ορθώς τα προβλήματα στις τρεις χώρες, **δεν κατάφερε να προβλέψει και να σταθμίσει το μέγεθος των κινδύνων, που μεταγενέστερα αποδείχτηκε ότι συνέβαλαν σημαντικά στις αρνητικές επιπτώσεις**, συνεισφέροντας στην ανομοιόμορφη εκτέλεση των προγραμμάτων προσαρμογής, ενώ αναφέρθηκαν επίσης ασυνέπειες στον συντονισμό της δράσης των μελών της τρόικας και στη συμμόρφωση με τους μηχανισμούς της ζώνης του ευρώ (Οικονομική και νομισματική ένωση, σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος και Ευρωπαϊκό Εξάμηνο). Αναφέρεται ακόμη ότι δεν υπήρξε σαφής καθορισμός της στελέχωσης των ομάδων διαπραγμάτευσης και των αρμοδιοτήτων των μελών τους και ότι δεν εφαρμόζονταν πάντα τα διδάγματα προηγούμενων κρίσεων.

7.3.1. Τα μέτρα λιτότητας προκάλεσαν ένα «**φαιλό κύκλο**» κατά τον οποίο η λιτότητα προκαλεί ύφεση, ακολουθούμενη από περαιτέρω λιτότητα που με τη σειρά της προκαλεί καταστροφική μείωση του ΑΕγχΠ το οποίο συρρικνώθηκε στα επίπεδα των περασμένων 10 και 20 ετών, μείωση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος με αποτέλεσμα την πτώχευση του παραγωγικού συστήματος (ΜΜΕ και οικογενειακών επιχειρήσεων και αυτοαπασχολούμενων), και καταστροφική λιτότητα σε όλα τα επίπεδα κοινωνικής προστασίας.

7.4. Σε γενικές γραμμές, οι ελλείψεις και οι ασυνέπειες στην εκπόνηση των προγραμμάτων συνδρομής ήταν οι ακόλουθες:

- δεν λήφθηκε υπόψη η διαρθρωτική διάσταση της κρίσης·
- υποτιμήθηκε το ύψος του χρέους των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών·
- υποτιμήθηκε η σπουδαιότητα της εσωτερικής ζήτησης για την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία απασχόλησης·
- δεν συμπεριλήφθηκαν θεμελιώδεις διαρθρωτικές πτυχές στην κρατική μεταρρύθμιση·
- η διαρθρωτική μεταρρύθμιση της οικονομίας περιορίστηκε σε «υποτίμηση» των παραγόντων της εσωτερικής ανταγωνιστικότητας (μισθοί, αύξηση του χρόνου εργασίας, περιοριστική εργασιακή μεταρρύθμιση, απότομη αύξηση της φορολογίας κ.λπ.)·
- ο χρονικός ορίζοντας εφαρμογής των προγραμμάτων ήταν πολύ σύντομος·
- είναι εξαιρετικά δύσκολη η ταυτόχρονη επίτευξη εσωτερικής και εξωτερικής ισορροπίας όταν και στις δύο πλευρές υπάρχουν πολύ μεγάλα ελλείμματα·
- τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης, τα οποία εφαρμόστηκαν κυρίως σε επίπεδο δαπανών, σε μια συγκυρία έντονης ύφεσης και ενώ η χώρα δεν διαθέτει μηχανισμό νομισματικής υποτίμησης και σε μια στιγμή όπου οι εταίροι μας ενεργούν ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, δεν πέτυχαν σε καμία χώρα στον κόσμο, ποτέ στην ιστορία της ανθρωπότητας... Σήμερα όλοι συμφωνούν ότι βραχυπρόθεσμα οδήγησαν σε ύφεση, αφήνοντας συχνά μόνιμα πλήγματα στην οικονομία·
- οι ακατάλληλοι δημοσιονομικοί πολλαπλασιαστές οδήγησαν σε προφανή λάθη.

7.5. Ένα «πρόγραμμα προσαρμογής» πρέπει να αντανakλά κάθε πολιτική πτυχή και διάλογο που έχει σημασία για την επιτυχία του. Ωστόσο πρέπει να περιλαμβάνει πάντα τους «δείκτες επίπτωσης στην κατανομή» των μέτρων προσαρμογής, κυρίως όσον αφορά τον προσδιορισμό των επιπτώσεων στην κοινωνική διάσταση και στις επιχειρήσεις σε διάφορα επίπεδα και να καθορίζει μέτρα αντιστάθμισης ώστε να αντιμετωπίζονται με επιτυχία αυτές οι αρνητικές επιπτώσεις (π.χ. χρεωκοπία των επιχειρήσεων, αύξηση του ποσοστού ανεργίας, μείωση των μισθών, αύξηση της φτώχειας, αύξηση της μετανάστευσης) μέσω προγραμμάτων ανάκαμψης, προκειμένου να αποφεύγονται δραματικές κοινωνικές καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένης της μετανάστευσης. Όλοι οι τομείς πρέπει να επωφελούνται και να μην υπάρχουν νικητές και ηττημένοι, όπως συνέβη στην περίπτωση των προγραμμάτων που εφαρμόζονται στην Ελλάδα, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία.

Βρυξέλλες, 14 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Για λόγους αναφοράς, επισημαίνονται οι ακόλουθοι βασικοί δείκτες:

Βασικοί δείκτες	Ελλάδα			Ιρλανδία			Πορτογαλία		
	2008	2013	2016	2008	2013	2016	2008	2013	2016
Συνολικό ποσοστό ανεργίας	8 %	27,5 %	23,4 %	6,4 %	13,1 %	6,9 %	7,8 %	16,2 %	10,5 %
Ποσοστό ανεργίας των νέων (15-24)	22 %	58,3 %	48 %	12,8 %	27,5 %	16 %	16,5 %	38,1 %	28 %
Ποσοστό φτώχειας	28,7 %	35,7 %	36,4 %	22,3 %	30,5 %	26 %	19,7 %	24 %	23,1 %
Αύξηση του ΑΕγχΠ	- 0,3 %	- 3,2 %	2,1 %	- 4,4 %	1,1 %	5,2 %	0,2 %	- 1,1 %	1,4 %
Δημοσιονομικό έλλειμμα ως % του ΑΕγχΠ	- 7,7 %	- 6,1 %	- 1,2 %	- 7 %	- 7,2 %	0,5 %	- 2,6 %	- 2,9 %	- 2,1 %
Δημόσιο χρέος ως % του ΑΕγχΠ	100 %	177,9 %	178,8 %	42,4 %	119,5 %	75,4 %	71,7 %	129 %	130,4 %

Πηγή: Eurostat

Οι κοινωνικές επιπτώσεις και οι επιπτώσεις στην εταιρική διάρθρωση από το πρόγραμμα λιτότητας στην Πορτογαλία

- Τα εισοδήματα από την εργασία σημείωσαν πτώση κατά 12 % το διάστημα από το 2009 έως το 2014.
- Η μείωση των εισοδημάτων ήταν άκρως άνιση και σε μεγάλο βαθμό φθίνουσα και έπληξε κυρίως τη «μεσαία τάξη», το φτωχότερο τμήμα του πληθυσμού και τις μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις.
- Η πτώση των εισοδημάτων κατά 5 % σε ονομαστικές τιμές ήρθε σε αντίθεση με τις εξελίξεις στην Ευρώπη όπου τα εισοδήματα των νοικοκυριών αυξήθηκαν κατά 6,5 % (περίοδος 2009-2013).
- Σημειώθηκε έντονη αύξηση της ανισότητας λόγω της συρρίκνωσης των χαμηλότερων μισθών και της σημαντικής αύξησης της «επισφαλούς εργασίας», με αποτέλεσμα την αύξηση του αριθμού των εργαζόμενων που παρότι απασχολούνται είναι φτωχοί.
- Παρατηρήθηκε επιδείνωση της εισοδηματικής φτώχειας, με αύξηση του ποσοστού φτώχειας κατά 1,8 %, από 17,7 % σε 19,5 %, και τον αριθμό φτωχών το 2014 να ανέρχεται σε 2,02 εκατομμύρια άτομα.
- Η μείωση των πόρων του φτωχότερου τμήματος του πληθυσμού έπληξε τους πιο ευάλωτους (ηλικιωμένους και παιδιά).
- Κατά τη διάρκεια του προγράμματος προσαρμογής μετανάστευσαν περισσότεροι από 400 000 Πορτογάλοι, κυρίως πρόσωπα με υψηλά επιστημονικά και τεχνικά προσόντα⁽¹⁾, ενώ χιλιάδες επιχειρήσεις (κυρίως ΜΜΕ και οικογενειακές επιχειρήσεις) κήρυξαν πτώχευση.

Οι κοινωνικές επιπτώσεις και οι επιπτώσεις στην εταιρική διάρθρωση από το πρόγραμμα λιτότητας στην Ιρλανδία

- Το 2009 το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα μειώθηκε κατά 15 % αλλά ανέκαμψε το 2011.
- Η προσαρμογή της εγχώριας αγοράς του λιανικού εμπορίου και των κατασκευών επιτεύχθηκε με μεγάλη απώλεια θέσεων εργασίας σε αυτούς τους τομείς⁽²⁾, ως αποτέλεσμα της πτώχευσης χιλιάδων επιχειρήσεων.

⁽¹⁾ Desigualdade de rendimento e Pobreza em Portugal (Ανισότητα εισοδημάτων και φτώχεια στην Πορτογαλία) (FFMS, Σεπτέμβριος 2016).

⁽²⁾ Μελέτη της ΕΟΚΕ «Ο αντίκτυπος των μέτρων αντιμετώπισης της κρίσης και η κοινωνική και εργασιακή κατάσταση: Ιρλανδία» (2013).

- Το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε από 6,4 % το 2008 σε 15 % το 2012, επηρεάζοντας κυρίως τη μακροχρόνια ανεργία και την ανεργία των νέων, που βρισκόταν στα ίδια επίπεδα με τις χώρες του Νότου (περίπου 30 %).
- Η μετανάστευση αυξήθηκε με γρήγορους ρυθμούς από το 2008 (82 000 άτομα μόνο το 2012).
- Οι παροχές κοινωνικής πρόνοιας μειώθηκαν κατά περίπου 15 %.
- Επιπλέον των περικοπών στον δημόσιο τομέα και στις παροχές κοινωνικής πρόνοιας, η στρατηγική αποσκοπούσε στη μείωση των δημόσιων υπαλλήλων (υγεία, παιδεία, ασφάλεια και δημόσια διοίκηση) μέσω εθελούσιας εξόδου.
- Όσον αφορά το καθαρό εισόδημα, αυτό μειώθηκε κατά 25 % στο κατώτερο δεκατημόριο.
- Το ποσοστό των πολιτών που απειλούνται από τη φτώχεια αυξήθηκε στο 15,8 % (περίπου 700 000 άτομα, μεταξύ των οποίων 220 000 παιδιά)⁽³⁾.
- Η πλήρης τελμάτωση των προγραμμάτων κατασκευών δημιούργησε έλλειψη διαθέσιμης στέγης που διήρκεσε για μια δεκαετία μετά την κατάρρευση. Οι επιχειρήσεις που συνδέονταν με τον τομέα, ιδίως δε οι ΜΜΕ, δέχθηκαν ισχυρό χτύπημα, με ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις για τους εργοδότες και τους εργαζομένους.

Οι κοινωνικές επιπτώσεις και οι επιπτώσεις στην εταιρική διάρθρωση από τη λιτότητα στην Ελλάδα

Η κρίση καθώς και οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα για την αντιμετώπισή της είχαν άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις που έπληξαν τις επιχειρήσεις (πτώχευση), την απασχόληση και την κοινωνική διάσταση. Οι εργαζόμενοι, οι συνταξιούχοι, οι φορολογούμενοι και οι οικογένειές τους βίωσαν με άνισο τρόπο τις επιπτώσεις των μέτρων:

- το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε από 13,5 % τον Οκτώβριο του 2010 σε 27,5 % το 2013·
- η ανεργία των νέων παραμένει κοντά στο 45,5 %·
- σοβαρές απώλειες εισοδήματος συνδέονται με τα υψηλά ποσοστά ανεργίας·
- οι δραστικές περικοπές στους μισθούς και τις συντάξεις, σε συνδυασμό με τις θέσεις εργασίας μερικής απασχόλησης, την υπερχρέωση και την υψηλή φορολογία, οδήγησαν σε δραστική μείωση του εισοδήματος των νοικοκυριών, διάβρωση της αγοραστικής δύναμης και περιθωριοποίηση μεγάλης μερίδας του πληθυσμού.
- οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών αντιμετώπισαν πολυάριθμα οικονομικά προβλήματα, που κατέστησαν αδύνατη τη συνεπή συμμετοχή τους στον κοινωνικό διάλογο και στον διάλογο με τους πολίτες, ή την επαρκή αντιμετώπιση των προκλήσεων που ανέκυψαν. Αυτό ενδέχεται να επιδεινώσει την ποιότητα της δημοκρατίας, καθώς μπορεί να οδηγήσει στην υποεκπροσώπηση των διαφόρων οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων·
- οι μηχανισμοί παρακολούθησης της αγοράς που παρέχει η κοινωνία των πολιτών επιδεινώνονται λόγω της έλλειψης ανθρωπίνων και χρηματοοικονομικών πόρων, με αποτέλεσμα κενά στην προστασία ευρέος φάσματος συμφερόντων, συμπεριλαμβανομένων των καταναλωτών·
- τα επίπεδα της κοινωνικής προστασίας, της παιδείας και της υγείας υποβαθμίστηκαν σημαντικά ως συνέπεια των περικοπών⁽⁴⁾·
- η κατάσταση είναι επίσης δραματική όσον αφορά την πρόσβαση στην υγεία, την αγορά φαρμάκων και την κοινωνική προστασία.
- Αυτές οι καταστάσεις οδήγησαν σε αύξηση των επιπέδων φτώχειας, η οποία πλήττει περισσότερο από το 20 % του πληθυσμού, διευρύνοντας το χάσμα της ανισότητας.

⁽³⁾ ZBW — Leibniz Information Centre for Economics (Intereconomics 2013).

⁽⁴⁾ Μελέτη της ΕΟΚΕ «Ο αντίκτυπος των μέτρων αντιμετώπισης της κρίσης και η κοινωνική και εργασιακή κατάσταση: Ελλάδα» (2013).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Η ακόλουθη τροπολογία συγκέντρωσε άνω του ενός τετάρτου των ψήφων, αλλά απορρίφθηκε κατά τη συζήτηση.

Σημείο 1.7.

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Η ψηφιοποίηση, η χρήση ρομπότ και η τεχνητή νοημοσύνη επιφέρουν σημαντικές αλλαγές στην οικονομία, στην αγορά εργασίας —συμπεριλαμβανομένων νέων μορφών εργασίας—, στις δεξιότητες και στην κοινωνία, καθώς συνιστούν πρόκληση για τις δομές της, συμπεριλαμβανομένων των αυτόματων σταθεροποιητών και, συνεπώς, οδηγούν σε μη προβλέψιμη αύξηση του αριθμού των ήδη υπαρχόντων αποκλεισμένων. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να δημιουργήσει μια «βασική και καθολική ευρωπαϊκή ασφάλιση ανεργίας» για την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης και τη διασφάλιση αξιοπρεπούς κοινωνικής προστασίας για όλους, η οποία να διατίθεται καθ' όλη τη διάρκεια του επαγγελματικού βίου (ηλικίες από 15 έως 65 ετών). Όσον αφορά την εξάλειψη της φτώχειας, η Επιτροπή οφείλει επίσης να θεσπίσει «ελάχιστο εισόδημα διαβίωσης», ακολουθώντας μια ευρωπαϊκή προσέγγιση και βούληση: «να μην μείνει κανείς στο περιθώριο».

Αιτιολογία

Η πρόταση στην παρούσα μορφή της δεν είναι υλοποιήσιμη· επιπλέον, δεν εμπίπτει στο πεδίο αρμοδιότητας της Επιτροπής.

Η τροπολογία απορρίφθηκε με 74 ψήφους υπέρ, 129 κατά και 13 αποχές.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Βιομηχανικές μεταλλαγές στον κλάδο της υγείας»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2018/C 227/02)

Εισηγητής: **ο κ. Joost VAN IERSEL**

Συνεισηγητής: **ο κ. Enrico GIBELLIERI**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	1.6.2017
Νομική βάση	Άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού
	Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο όργανο	Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI)
Υιοθετήθηκε από την CCMI	23.1.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.2.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	Ομοφωνία (163 ψήφοι υπέρ)

1. Συμπεράσματα

1.1. Ο ιατρικός τεχνολογικός κλάδος — ο οποίος και βρίσκεται στο επίκεντρο της παρούσας γνωμοδότησης — διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στον σημερινό μετασχηματισμό του τομέα της υγείας προς όφελος των ασθενών και υπέρ μιας υγειονομικής περιθαλψης με βάση την αξία στην Ευρώπη.

1.2. Ένα σημαντικό ζήτημα στον τομέα της υγείας είναι η εξαιρετικά εξατομικευμένη υγειονομική περιθαλψη η οποία εξασφαλίζει ισότιμη και καλύτερη πρόσβαση, καθώς και ποιότητα. Η τεχνολογία και οι εκτεταμένες πηγές ανώνυμων δεδομένων θα διευκολύνουν σε μεγάλο βαθμό τις νέες θεραπείες και εγχειρήσεις και θα αποφέρουν επίσης οφέλη σε όλα τα στάδια της πρόληψης και της αποκατάστασης. Η αποκατάσταση λαμβάνει πλέον χώρα εκτός των νοσοκομείων, χρησιμοποιώντας την τεχνολογία της ηλεκτρονικής υγείας (*eHealth*).

1.3. Η επικουρικότητα προστατεύεται δεόντως στα συστήματα υγειονομικής περιθαλψης καθώς αποτελούν υπηρεσίες κοινής ωφέλειας. Ο ιατρικός τομέας και η οργάνωσή του χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό αποκέντρωσης και κατακερματισμού. Οι εθνικοί και οι περιφερειακοί φραγμοί πρέπει να μειωθούν για τη βελτιστοποίηση των επιτευγμάτων των νέων τεχνολογιών, καθώς και για την καλύτερη αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα, σύμφωνα με τους στόχους που έχουν καθοριστεί δημοσίως για τα συστήματα ιατροφαρμακευτικής περιθαλψης.

1.4. Η τρέχουσα αλληλεπίδραση μεταξύ του ευρέως φάσματος ενδιαφερόμενων μερών — εθνικά υπουργεία, οργανώσεις ασθενών, ιατρικό προσωπικό και λοιπό προσωπικό που απασχολείται στον ιατροφαρμακευτικό κλάδο, νοσοκομεία, ασφαλιστικές εταιρείες και εποπτικές αρχές — δημιουργεί ένα περίπλοκο περιβάλλον για τους φορείς της βιομηχανίας, και ιδίως για τις ΜΜΕ.

1.5. Η βιομηχανική διαδικασία μετασχηματισμού θεωρείται επίσης ότι λαμβάνει δεόντως υπόψη τις κοινές αξίες και τις αρχές στις οποίες θεμελιώνονται τα συστήματα υγείας της Ευρώπης, όπως όρισε το Συμβούλιο το 2006⁽¹⁾ και επιβεβαίωσαν οι πρόσφατες δεσμεύσεις στον κοινωνικό πυλώνα της ΕΕ και οι συμφωνημένοι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης⁽²⁾.

1.6. Η βιομηχανία χρειάζεται την ευρωπαϊκή κλίμακα ως βάση για μια αξιόπιστη εγχώρια αγορά, καθώς και για να δημιουργηθεί επαρκής ανθεκτικότητα στο παγκόσμιο πλαίσιο. Η ΕΕ έχει καθοριστική σημασία για τη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού, καθώς και για την καθοδήγηση και την παρακολούθηση των διαδικασιών μετασχηματισμού.

⁽¹⁾ Βλέπε συμπεράσματα του Συμβουλίου «Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές» (EPSCO/Employment, Social Policy, Health and Consumer Affairs Council) (2006/C 146/01), και το παράρτημά τους, της 2ας Ιουνίου 2006, σχετικά με τον αντίκτυπο των ευρωπαϊκών αξιών.

⁽²⁾ Βλέπε ιδίως στόχους 3, 5, 9 και 10.

1.7. Οι βασικοί ενδιαφερόμενοι φορείς και τα κράτη μέλη πρέπει να αναπτύξουν βέλτιστες προσεγγίσεις όσον αφορά την πρόσβαση και την ποιότητα της υγείας και της περιθαλψής, την οικονομική προσιτότητα και την πρόληψη. Σε αυτό το πλαίσιο απαιτούνται ειδικές προσεγγίσεις, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη φροντίδα, για την κάλυψη των αναγκών των ευπαθών ατόμων, ιδίως δε των ηλικιωμένων. Εξίσου σημαντικές είναι οι βέλτιστες προσεγγίσεις όσον αφορά τις νέες τεχνολογίες και την καινοτομία, τα μοντέλα ολοκληρωμένης περιθαλψής και τις συμμαχίες, καθώς και τα (διασυνοριακά) δίκτυα και τις (μεγάλης κλίμακας) ΣΔΙΤ. Θα πρέπει να εξασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή των κανόνων και των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΕ. Κάθε ένα από τα θέματα αυτά απαιτεί από τις υπηρεσίες της Επιτροπής να διαδραματίσουν ενεργό και ενθαρρυντικό ρόλο.

Συστάσεις

1.8. Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα πρέπει να προωθήσουν την οικονομική επίδοση, την καινοτομία, την ψηφιοποίηση και τις αποτελεσματικές διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων, με παράλληλη διευκόλυνση του διασυνοριακού εμπορίου ιατρικών συσκευών και βιομηχανικών προϊόντων.

1.9. Μια βιομηχανική πολιτική της ΕΕ πρέπει να βασίζεται σε κοινές εθνικές και ενωσιακές αρμοδιότητες στο πλαίσιο του άρθρου 168 της ΣΛΕΕ. Στο ίδιο πνεύμα, οι πολιτικές καινοτομίας της ΕΕ θα πρέπει να παρέχουν την κατάλληλη στήριξη. Οι χρηματοδοτικές πηγές της ΕΕ — πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» και άλλα προγράμματα — πρέπει να συντονίζονται δεόντως και να συνδυάζονται με τα εθνικά προγράμματα.

1.10. Η βιομηχανία θα επωφεληθεί μαζικά από τη στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά. Θα πρέπει να προωθηθεί η ελεύθερη ροή (μαζικών) δεδομένων σε ολόκληρη την Ένωση, με σεβασμό της ιδιωτικότητας και της ασφάλειας των ασθενών.

1.11. Οι δημόσιες συμβάσεις διαδραματίζουν μείζονα ρόλο στη δρομολόγηση έργων που χρησιμοποιούν προηγμένες τεχνολογίες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να εξασφαλίσει αποτελεσματικές διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων σε ολόκληρη την Ένωση σύμφωνα με την οδηγία 2014/12.

1.12. Στο ευρύτερο πλαίσιο των εθνικών προσεγγίσεων, υφίστανται πολυάριθμες πρωτοβουλίες σε επίπεδο περιφερειών. Η Επιτροπή θα πρέπει να προωθήσει την ανταλλαγή επιτυχημένων εμπειριών. Πρέπει να ενθαρρυνθούν οι διμερείς επαφές μεταξύ των δημοσίων και των ιδιωτικών υγειονομικών αρχών.

1.13. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και των ειδικών ανά χώρα συστάσεων⁽³⁾ θα πρέπει επίσης να εξεταστούν οι επιδράσεις των τεχνολογικών μεταβολών στον μετασχηματισμό των συστημάτων υγείας.

1.14. Η Επιτροπή θα πρέπει να επιδιώξει έναν αποτελεσματικό εσωτερικό συντονισμό. Η πολιτική αυτή θα δώσει νέα ώθηση στους διαλόγους και στη δημιουργία πλατφορμών μεταξύ πανεπιστημίων, τοπικών αρχών, των κοινωνικών εταίρων και της βιομηχανίας ιατρικής τεχνολογίας. Αυτοί οι διάλογοι και οι πλατφόρμες μπορούν να λειτουργήσουν ως παράδειγμα για τη στενή συνεργασία μεταξύ των δημοσίων φορέων όπως, λόγου χάρι, τα εθνικά υπουργεία υγείας, οικονομικών και βιομηχανίας, και του ιδιωτικού τομέα.

1.15. Ο άνθρωπος παράγοντας είναι πρωταρχικός. Η μετάβαση σε μια νέα υγεία και περιθαλψή απαιτεί ανοιχτό πνεύμα και νέες μορφές επαγγελματισμού του κλάδου σε όλα τα επίπεδα, καθώς και επανασχεδιασμό των δράσεων στους τομείς της υγείας και της περιθαλψής. Ο ευρωπαϊκός κοινωνικός διάλογος στην υγεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες — που διεξάγεται από το 2006 — πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω για τη διασφάλιση επαρκών προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και για την αναβάθμιση της ποιότητας των συνθηκών εργασίας και των χώρων εργασίας.

2. Η σημερινή κατάσταση

2.1. Σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ έχει εξετάσει τις τελευταίες εξελίξεις στον τομέα της υγείας⁽⁴⁾. Η παρούσα γνωμοδότηση επικεντρώνεται στον τρέχοντα ριζικό μετασχηματισμό που συντελείται στη βιομηχανία ιατρικής τεχνολογίας.

2.2. Μόνον η ευρωπαϊκή βιομηχανία ιατρικής τεχνολογίας απασχολεί περισσότερα από 575 000 άτομα τα οποία εργάζονται σε περίπου 26 000 εταιρείες. Στο βιομηχανικό τοπίο κυριαρχούν οι ΜΜΕ οι οποίες αλληλεπιδρούν με μεγάλες εταιρείες.

⁽³⁾ Ειδικές ανά χώρα συστάσεις

⁽⁴⁾ ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σ. 160, ΕΕ C 242 της 23.7.2015, σ. 48, SOC/560 — Βιώσιμη κοινωνική ασφάλιση και συστήματα κοινωνικής προστασίας στην ψηφιακή εποχή (δε δημοσιεύθηκε ακόμη στην ΕΕ), ΕΕ C 133 της 9.5.2013, σ. 52, ΕΕ C 434 της 15.12.2017, σ. 1.

2.3. Η αξία των συναλλαγών στον ιατρικό τομέα εκτιμάται ότι υπερβαίνει τα 100 δισεκατ. ευρώ. Το θετικό εμπορικό ισοζύγιο των 14,1 δισεκατ. ευρώ το 2015 ήταν διπλάσιο από το 2006 και υπερέβη σημαντικά το αμερικανικό πλεόνασμα του εμπορικού ισοζυγίου ύψους 5 δισεκατ. ευρώ. Ο τομέας παρουσιάζει πολύ καλές προοπτικές για το μέλλον.

2.4. Η έρευνα καθοδηγείται τόσο από τη συνεχή, σταδιακή καινοτομία, όσο και από την πρωτοποριακή και επαναστατική καινοτομία σε επίπεδο επιχειρήσεων, συχνά, όμως, πρόκειται και για επιχειρήσεις τεχνολογιών (*spin-offs*) από υπάρχουσες δομές, όπως, για παράδειγμα, τα πανεπιστημιακά νοσοκομεία. Με τον αριθμό των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας καταδεικνύεται η προστιθέμενη αξία των καινοτομιών. Το 2015, κατατέθηκαν 12 474 αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στον τομέα της ιατρικής τεχνολογίας. Ο αριθμός αυτός είναι κατά περίπου 17 % υψηλότερος από ό, τι στους τομείς των ψηφιακών επικοινωνιών και των επικοινωνιών μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών και κατά σχεδόν 55 % υψηλότερος σε σχέση με τους κλάδους των φαρμακευτικών προϊόντων και της βιοτεχνολογίας⁽⁵⁾.

2.5. Το 2015, η υγειονομική και η μακροχρόνια περίθαλψη αντιπροσώπευαν το 8,7 % του ΑΕγχΠ στην ΕΕ και το 15 % των συνολικών δημόσιων δαπανών. Το ποσοστό αυτό θα μπορούσε να ανέλθει στο 12,6 % του ΑΕγχΠ έως το 2060 λόγω της γήρανσης του πληθυσμού και της απότομης αύξησης των χρόνιων ασθενειών και των συννοσηροτήτων⁽⁶⁾. Λόγω των υφιστάμενων οικονομικών περιορισμών, η παροχή της υγειονομικής περίθαλψης πρέπει να συντονίζεται ολόενα και περισσότερο με τις πιέσεις του προϋπολογισμού. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε βραχυπρόθεσμες δημοσιονομικές περικοπές που έχουν αρνητικό αντίκτυπο στις δαπάνες E & A.

2.6. Η συνδημιουργία και η συνεργασία μεταξύ των μεγάλων επιχειρήσεων και των ΜΜΕ αποτελεί τον κανόνα. Οι επιχειρήσεις εστιάζουν στην ανάπτυξη πλατφορμών υλικού και λογισμικού έντασης κεφαλαίου, ενώ οι ΜΜΕ επικεντρώνονται σε συγκεκριμένες πλατφόρμες για ειδικούς σκοπούς.

2.7. Οι διαφορές μεταξύ των χωρών είναι σημαντικές. Τα συστήματα υγείας και οι χρηματοοικονομικές δομές, καθώς και το επίπεδο της τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένης της απορρόφησης καινοτόμων λύσεων και των ιατρικών πρακτικών που επικρατούν, διαφέρουν επίσης σημαντικά από χώρα σε χώρα.

2.8. Εκτός από τις ευκαιρίες, η βιομηχανία ιατρικής τεχνολογίας αντιμετωπίζει μείζονες προκλήσεις. Εξάλλου, η ιατρική τεχνολογία συνιστά έναν αυτοτελή βιομηχανικό τομέα χάρη στην κυριαρχία των δημόσιων φορέων, το ευρύ φάσμα των ενδιαφερόμενων παραγόντων, τον αντίκτυπο των ευρωπαϊκών αξιών⁽⁷⁾ και στην ανάγκη για βιώσιμα δημόσια οικονομικά, καθώς και χάρη στη δεόντως τηρούμενη αρχή της επικουρικότητας και τα συχνά αποκεντρωμένα, συνήθως περιφερειακής βάσης, οικοσυστήματα.

2.9. Οι περιφέρειες αποτελούν μια εύφορη βάση συνεργασίας. Ωστόσο, η έλλειψη πρωτοβουλιών ομαδοποίησης και ο περιφερειακός κατακερματισμός συχνά παρεμποδίζουν τις καινοτόμες ΜΜΕ, καθότι η ικανότητά τους να προσελκύουν επενδύσεις ιδιωτικών κεφαλαίων σχετίζεται άμεσα με την ικανότητά τους να αναπτύσσουν μεγαλύτερες αγορές ψηφιακών λύσεων υγείας.

2.10. Σε αντίθεση με τις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου μεγάλο μέρος της υγειονομικής περίθαλψης οργανώνεται μέσω ιδιωτικών ασφαλιστικών συστημάτων, η υγειονομική περίθαλψη στην Ευρώπη χρηματοδοτείται κυρίως από το δημόσιο.

2.11. Η πρόοδος στην ιατρική τεχνολογία οφείλεται στη στενή αλληλεπίδραση όλων των ενδιαφερομένων φορέων. Το οικοσύστημα αλλάζει δραματικά, με νέους φορείς να καθοδηγούν τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Ο κλάδος της ιατρικής τεχνολογίας θα πρέπει να επιτύχει μια λεπτή ισορροπία μεταξύ των δυνάμεων της αγοράς και του δημόσιου συμφέροντος που απαιτεί μια οικονομικά προσιτή υγειονομική περίθαλψη για όλους.

2.12. Ο συγκεκριμένος κλάδος θα πρέπει να λειτουργεί σε ένα καθιερωμένο περιβάλλον βιομηχανίας, ιατρών, νοσοκομείων, χειραφετημένων ασθενών και οργανώσεων ασθενών, καθώς και ασφαλιστικών εταιρειών (συμπεριλαμβανομένων των εθνικών θεομοθετημένων/υποχρεωτικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης), με άλλα λόγια, πολλοί αλληλεπιδρώντες φορείς λειτουργούν σε ένα σύνθετο σύστημα.

2.13. Η τεχνολογία και η καινοτομία ενσωματώνονται σε αυτό το συγκεκριμένο οικοσύστημα. Η καινοτομία δεν καθοδηγείται πλέον κυρίως από την πλευρά της προσφοράς. Οι τρέχουσες πρακτικές καταδεικνύουν μια στροφή προς την πλευρά της ζήτησης, η οποία, γενικά, είναι μάλλον απρόθυμη να υιοθετηθεί νέες προσεγγίσεις. Το τελικό αποτέλεσμα είναι συνήθως καρπός έντονου συντονισμού μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων σε εθνικό και, συχνά, σε περιφερειακό επίπεδο.

⁽⁵⁾ *The European Medical Technological Industry in figure* (Η Ευρωπαϊκή βιομηχανία ιατρικής τεχνολογίας σε αριθμούς), 2015

⁽⁶⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017.

⁽⁷⁾ Βλέπε σημ. 1.

2.14. Ο κλάδος επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες λύσεις και στην ανανέωση οποιουδήποτε στοιχείου στη βιομηχανική αξιακή αλυσίδα. Κάθε ιατρική ειδικότητα έχει τα δικά της χαρακτηριστικά. Παράλληλα, υπάρχουν όλο και πιο ολοκληρωμένες λύσεις περιθάλψης.

2.15. Ενώσω λειτουργεί, το σύστημα υποβάλλεται συνεχώς σε δοκιμή. Δεν είναι καθόλου εύκολο για τη βιομηχανία να συμμορφώνεται με όλες τις απαιτήσεις, ενώ οι κανονιστικές υποχρεώσεις, μερικές φορές, αλληλεπικαλύπτονται.

3. Βιομηχανική πολιτική της ΕΕ

3.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόσφατη εστίαση των πρωτοβουλιών της ΕΕ στην αύξηση της παραγωγικότητας στον τομέα της υγείας μέσω της ενίσχυσης της καινοτομίας, της μεγαλύτερης (βάσει κόστους) αποδοτικότητας, της βελτίωσης της πρόσβασης και των αυξημένων ψηφιακών δεξιοτήτων⁽⁸⁾. Η στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά ανοίγει νέα παράθυρα ευκαιριών, αλλά και νέες προκλήσεις.

3.2. Η βιομηχανική πολιτική της ΕΕ μπορεί να βασίζεται σε κοινές εθνικές και ενωσιακές αρμοδιότητες, στο πλαίσιο του άρθρου 168 της ΣΛΕΕ⁽⁹⁾. Αλληλένδετη είναι η εντατικοποίηση της συνεργασίας με την ΠΟΥ και τον ΟΟΣΑ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι εθνικές αρχές θα πρέπει να καταπολεμήσουν δραστήρια τον αντιπαραγωγικό κατακερματισμό. Είναι επιθυμητή η εφαρμογή αντικειμενικών μετρήσεων.

3.3. Οι επιδόσεις της βιομηχανίας καθώς και η αλληλεπίδραση μεταξύ της βιομηχανίας και των εθνικών και των περιφερειακών φορέων πρέπει να ενισχυθούν. Οι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί της ΕΕ και η εθνική χρηματοδότηση πρέπει να αλληλοσυμπληρώνονται. Οι ευρωπαϊκοί, εθνικοί και περιφερειακοί στόχοι θα πρέπει να εναρμονιστούν στο πλαίσιο του ίδιου μηχανισμού.

3.4. Μια σειρά οδηγιών και κατευθυντηρίων γραμμών που θεσπίζονται στον τομέα της υγείας έχουν επίσης αντίκτυπο στη βιομηχανία: στην υγεία και την ασφάλεια⁽¹⁰⁾, στα δικαιώματα του ασθενή⁽¹¹⁾, στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Κυρίως το ΠΠ7/«Ορίζοντας 2020» και τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής συγχρηματοδοτούν έργα σχετικά με ιατροτεχνολογικά προϊόντα. Το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» έχει ωφελήσει ιδιαίτερα τη φαρμακευτική βιομηχανία όσον αφορά τις ακαδημαϊκές και τις ιατρικές τεχνολογίες. Από το 2015, το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT/*European Institute of Innovation and Technology*) ανέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα στη χρηματοδότηση περιφερειακών πρωτοβουλιών⁽¹²⁾.

3.5. Η βιομηχανική πολιτική της ΕΕ είναι κρίσιμης σημασίας δεδομένης της οικονομικής υποστήριξης και των τεχνολογικών επιτευγμάτων σε ανταγωνιστικές επικράτειες. Στην Κίνα, η στρατηγική «Κίνα 2025» συνίσταται στην ένωση των εγχώριων εμπορικών σημάτων και στην παροχή κινήτρων για τα νοσοκομεία προκειμένου να ευνοούν την κινεζική βιομηχανία και να αποθαρρύνουν τις ξένες επενδύσεις. Αυτή η στρατηγική μπορεί να πλήξει σοβαρά τις ευρωπαϊκές εταιρείες. Δεδομένου του υφιστάμενου και του αυξανόμενου προστατευτισμού στις ΗΠΑ, δύσκολα μπορεί να γίνεται λόγος για ισότιμο ανταγωνισμό από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού. Στις ΗΠΑ, η ψηφιακή επανάσταση βρίσκεται επίσης σε εξέλιξη⁽¹³⁾. Οι επιχειρήσεις από τις ΗΠΑ έχουν εύκολη πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά. Η Google είναι ένας ισχυρός νέος ανταγωνιστής. Οι εμπορικές διαπραγματεύσεις της ΕΕ πρέπει να διασφαλίζουν μια επικαιροποιημένη ευρωπαϊκή παραγωγή στην παροχή καθολικής ιατροφαρμακευτικής περιθάλψης.

3.6. Η βελτιστοποίηση των πληροφοριών αυξάνει τις ευκαιρίες για όλες τις εταιρείες που έχουν έδρα στην Ευρώπη⁽¹⁴⁾. Τα συστήματα ηλεκτρονικών ιατρικών φακέλων είναι πολύ δαπανηρά. Ο κατακερματισμός και οι διασυννοριακοί φραγμοί στα δεδομένα για την υγεία παρεμποδίζουν τις προσπάθειες διαλειτουργικότητας και τις ευρωπαϊκές ΜΜΕ. Οι μελλοντικές εξατομικευμένες ιατρικές λύσεις — καλύτερη πρόληψη, ακριβέστερες διαγνώσεις, καλύτερες θεραπείες — θα επωφεληθούν σε μεγάλο βαθμό από τη συγκέντρωση δεδομένων και πόρων σε ολόκληρη την ΕΕ. Η συγκέντρωσή τους εξακολουθεί να είναι σχετικά μέτρια σε σύγκριση με την αντίστοιχη ανάπτυξη στις ΗΠΑ και στην Κίνα.

⁽⁸⁾ Βλέπε συμπεράσματα του Συμβουλίου «Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές» (EPSCO/Employment, Social Policy, Health and Consumer Affairs Council) (2006/C 146/01), και το παράρτημά τους, της 2ας Ιουνίου 2006, σχετικά με τον αντίκτυπο των ευρωπαϊκών αξιών.

⁽⁹⁾ Άρθρο 168 του Τίτλου XIV της ΣΛΕΕ: «Δημόσια υγεία».

⁽¹⁰⁾ Πρόσφατα, το Συμβούλιο ενέκρινε δύο κανονισμούς με σημαντικό αντίκτυπο στη βιομηχανία: έναν για τις νέες συσκευές και έναν για τα in vitro διαγνωστικά συστήματα.

⁽¹¹⁾ Βλέπε σε αυτό το πλαίσιο, το άρθρο 35 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, έγγρ. 2012/C 326/02, και τον Ευρωπαϊκό Χάρτη των Δικαιωμάτων των Ασθενών, 2002

⁽¹²⁾ Το EIT KIC Health (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας και Καινοτομίας — Κοινότητα Γνώσης και Καινοτομίας [*European Institute of Technology and Innovation — Knowledge and Innovation Community*] — Υγεία) ιδρύθηκε στις 9 Δεκεμβρίου 2014.

⁽¹³⁾ Βλέπε τη μελέτη Goldman Sachs με τίτλο «1917: A digital healthcare revolution is coming — and it could save America \$300 billion» (Μια ψηφιακή επανάσταση στον τομέα της υγείας βρίσκεται καθ' οδόν — και θα μπορούσε να αποφέρει στην Αμερική εξοικονομήσεις της τάξης των 300 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ).

⁽¹⁴⁾ Βλέπε την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Οικονομία μιας ευρωπαϊκής οικονομίας δεδομένων», Μάρτιος 2011, και τη σχετική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ TEN/630.

3.7. Οι ΣΔΙΤ που συνάπτονται με ενδιαφερόμενους φορείς του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα πρέπει να αξιολογούνται και να παρακολουθούνται προσεκτικά όσον αφορά την ικανότητα δημιουργίας καινοτόμων και βιώσιμων λύσεων, την επίτευξη των βιομηχανικών στόχων και την προώθηση επωφελών αλληλεπιδράσεων και ανταλλαγών.

4. Καινοτομία και η ανάγκη για βιώσιμες μακροπρόθεσμες λύσεις

4.1. Επί του παρόντος, οι τεχνολογικές επενδύσεις στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης περιορίζονται στο 2-3 % του συνολικού κόστους της υγειονομικής περίθαλψης. Το εύρος των καινοτομιών ισχύει λεπτομερώς για όλες, ανεξαιρέτως, τις ιατρικές ειδικότητες⁽¹⁵⁾ και επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό το μέλλον του ιατρικού επαγγέλματος καθώς και την οργάνωση των νοσοκομείων και τον τομέα της υγείας γενικότερα. Νέα επιχειρηματικά μοντέλα εγκαθίστανται σε όλη την επικράτεια της Ένωσης.

4.2. Οι οικονομικές πιέσεις μπορεί να οδηγήσουν σε φθηνότερες βραχυπρόθεσμες λύσεις και, συνεπώς, σε περιορισμό των καινοτομιών. Επιπλέον, τα κίνητρα σε διάφορα κράτη μέλη δεν συμβάλλουν επαρκώς στην καινοτομία, αλλά μπορεί να οδηγήσουν σε ανεκπλήρωτες ιατρικές ανάγκες ή σε μειωμένη χρησιμότητα για τους ασθενείς και, τελικά, σε πιο δαπανηρές θεραπείες. Οι διμερείς ανταλλαγές και ο διαμοιρασμός πρωτοβουλιών σε ευρωπαϊκή κλίμακα είναι επιθυμητά στοιχεία.

4.3. Πρέπει να ενθαρρύνεται η παραγωγική περιφερειακή συνεργασία και η λειτουργία ζωντανών εργαστηρίων (*living labs*) στον κλάδο. Το ΕΙΤ ωθεί τη συνεργασία με την προώθηση καταλυτικών εξελίξεων και συνεργειών, μεταξύ άλλων, μέσω κόμβων (*hubs*), καθώς και με την προώθηση διαλόγου, πλατφορμών και διασυνδέσεων για επιμέρους έργα.

4.4. Η ψηφιακή καινοτομία, ιδίως όσον αφορά τις κινητές εφαρμογές υγείας, μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των παραγόντων κινδύνου που συνδέονται με χρόνιες παθήσεις. Η κινητή υγεία και η τηλεπαρακολούθηση συμβάλλουν στη στήριξη της πρόληψης και αυτές οι παράμετροι μπορούν επίσης να μειώσουν την ανάγκη για επαχθείς θεραπείες σε μεταγενέστερο στάδιο.

4.5. Η Ε & Α και η καινοτομία δεν αποτελούν αυτοπροωθούμενες δυνάμεις. Από την πλευρά της ζήτησης -που είναι σχεδόν αποκλειστικά ο δημόσιος τομέας- παρατηρείται συχνά απροθυμία ανάληψης κινδύνων και διαπιστώνεται μια τάση επιλογής της φθηνότερης λύσης.

4.6. Μερικές φορές, πρέπει να ξεπεραστεί η δυσπιστία των δημόσιων αρχών. Το ιατρικό προσωπικό ενδεχομένως να επιβραδύνει τις καινοτομίες που μπορεί να οδηγήσουν σε αλλαγή των μεθόδων εργασίας, για παράδειγμα στο πεδίο της χειρουργικής, ή σε εντελώς νέες θεραπείες, λόγω χάρη, όσες αφορούν τη ρομποτική. Οι οικονομικές διατάξεις για διάφορες ιατρικές ειδικότητες μπορεί επίσης να παρεμποδίζουν την προθυμία για καινοτομία. Οι ασφαλιστικές εταιρείες επίσης δεν είναι πάντοτε συνεργάσιμες. Συνοψίζοντας, η υιοθέτηση μιας ανοιχτής αντίληψης προς την καινοτομία θα απαιτεί συχνά μια αλλαγή της νοοτροπίας προκειμένου να αντληθούν τα πλήρη οφέλη.

4.7. Μια επισκόπηση των διαφόρων ωφέλιμων καινοτομιών που προάγουν την ποιότητα ζωής, την πρόληψη των ασθενειών, τη βελτίωση και την παράταση του προσδόκιμου ζωής, καθώς και τη βελτίωση της σχέσης κόστους/τιμής θα μπορούσε να αποδειχθεί χρήσιμη.

4.8. Αυτή η προσέγγιση ευθυγραμμίζεται με την έννοια της «αποδοτικής επένδυσης χρημάτων». Η υγεία και η περίθαλψη ήταν -και εξακολουθούν δυνητικά να είναι- ο ταχύτερα αναπτυσσόμενος κλάδος στους εθνικούς προϋπολογισμούς. Μεταξύ των υπουργείων οικονομικών, των υπουργείων υγείας και των ενδιαφερομένων θα πρέπει να επικρατεί κοινή επίγνωση της ανάγκης καινοτομίας και μακροπρόθεσμων λύσεων για τους ασθενείς.

4.9. Με βάση την ίδια προοπτική, τα ευρωπαϊκά ταμεία και, όπου κρίνεται απαραίτητο, σε συνδυασμό με τα εθνικά κονδύλια, είναι απολύτως απαραίτητα.

5. Δημόσιες συμβάσεις

5.1. Εκτιμάται ότι το 70 % των παγκόσμιων πωλήσεων ιατροτεχνολογικών προϊόντων πραγματοποιείται μέσω διαδικασίας δημοσίων συμβάσεων, το δε 70 % των αποφάσεων, στις περιπτώσεις αυτές, καθορίζεται με βάση την τιμή, ενώ κάθε ένα από αυτά τα αριθμητικά στοιχεία συνεχίζει να αυξάνεται. Αυτό οδηγεί, συνήθως, σε λιγότερη ανταγωνιστικότητα και λιγότερη καινοτομία/χαμηλότερο επίπεδο νέων τεχνολογιών, με αποτέλεσμα υψηλότερο κόστος και μειωμένη προστιθέμενη αξία για τους ασθενείς⁽¹⁶⁾.

⁽¹⁵⁾ Βλέπε, μεταξύ άλλων, το Στρατηγικό Πρόγραμμα Έρευνας στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020», COCIR (*European Coordination Committee of the Radiological, Electromedical and Healthcare IT Industry*), Σεπτέμβριος 2016.

⁽¹⁶⁾ *Procurement, The Unexpected Driver of Value Based Health Care* (Δημόσιες συμβάσεις: η μη αναμενόμενη κινητήρια δύναμη της υγειονομικής περίθαλψης με βάση την αξία), Boston Consulting Group — MedTech Europe, 2015.

5.2. Η αύξηση του κόστους θα πρέπει να αποτελεί κίνητρο για τα νοσοκομεία και τα συστήματα υγείας να εγκαταλείψουν τις αγορές ιατρικών προϊόντων με βάση το αρχικό κόστος αγοράς⁽¹⁷⁾. Σημαντικές πτυχές είναι οι εξής:

- σημαντικές εξοικονομήσεις, εάν τα βραχυπρόθεσμα κέρδη από την αγορά αντικατασταθούν από καλά υπολογισμένα μακροπρόθεσμα πλεονεκτήματα·
- καινοτόμες λύσεις για την προώθηση της ποιότητας σε συνδυασμό με το συνολικό κόστος του κύκλου ζωής·
- επαρκείς εξειδικευμένες γνώσεις μεταξύ των υπεύθυνων αγορών, όπου παρουσιάζονται, συχνά, ελλείψεις·
- διαφανείς και αμερόληπτες διαπραγματεύσεις μεταξύ προσφοράς και ζήτησης.

5.3. Ικανοί υπεύθυνοι αγορών οι οποίοι θα εστιάζονται στις πλέον σύγχρονες και δοκιμασμένες καινοτομίες, θα πρέπει να θεωρούνται καθοριστικής σημασίας για την παραγωγή. Έως κάποιο βαθμό, ο υπεύθυνος αγορών μπορεί να θεωρηθεί ως ο σύνδεσμος μεταξύ των συμφερόντων του ασθενούς και του προμηθευτή, εξοικονομώντας κόστος και ενισχύοντας την επίτευξη αποτελεσμάτων.

5.4. Οι προσφορές πρέπει να εξετάζονται από ολιστική άποψη, στην οποία θα λαμβάνονται υπόψη η ποιότητα και το κόστος των προϊόντων και των υπηρεσιών καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Αυτό θα στηρίξει την ανάγκη ολοκληρωμένης περίθαλψης, η οποία υποστηρίζεται και από την *Integrated Care Alliance* (Συμμαχία για την Ολοκληρωμένη Περίθαλψη)⁽¹⁸⁾.

5.5. Όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς φέρουν από κοινού την ευθύνη για τον προσδιορισμό των αναγκών των χρηστών και των εταιρών στη διαδικασία υποβολής προσφορών. Αυτό συνιστά μια δύσκολη διαδικασία, λόγω των πολύπλευρων προκλήσεων που συνδέονται με τον υπολογισμό του κόστους και την αξιολόγηση της ποιότητας στο ευρύτατο φάσμα τομέων του ιατρικού κλάδου. Απαιτεί, επίσης, την ανάπτυξη μιας ορθής νοοτροπίας μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων. Η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών στην Ευρώπη και οι ανοιχτές διακρατικές συζητήσεις και ανταλλαγές σε επίπεδο ΕΕ θα βοηθήσουν πάρα πολύ.

6. Ψηφιοποίηση

6.1. Οι τεχνολογικές μεταβάσεις και οι επαναστατικές, εγκάρσιες επιπτώσεις της ψηφιοποίησης απαιτούν βαθιά δέσμευση και συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων φορέων στον τομέα της υγείας.

6.2. Η ηλεκτρονική υγεία θα επιτρέψει στους επαγγελματίες να αλληλεπιδρούν εξ αποστάσεως με ασθενείς και άλλους συναδέλφους. Συμβάλλει επίσης στη διάδοση εξειδικευμένων γνώσεων και στη διευκόλυνση της έρευνας. Δημιουργεί μια μεγάλη ποικιλία νέων λύσεων και αποτελεί αναμφίβολα παράγοντα ανάπτυξης. Εκτός αυτού, θα μετριάσει την επιβάρυνση στους προύπολογισμούς για την υγεία. Η κινητή υγεία (*mHealth*) βελτιώνει την κατ' οίκον ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Διαδραματίζει κείμερο ρόλο στην προώθηση της κινητικότητας των ασθενών, ενώ θα πρέπει να διασφαλίζονται τα δεδομένα, αλλά και η ιδιωτικότητα και η ασφάλεια των ασθενών.

6.3. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι «εξακολουθεί να υπάρχει μεγάλο χάσμα μεταξύ των δυνατοτήτων του ψηφιακού μετασχηματισμού και της πραγματικότητας των συστημάτων υγείας και περίθαλψης σήμερα»⁽¹⁹⁾. Τα εμπόδια είναι πολλαπλά: η εθνική νομοθεσία, τα συστήματα χρηματοδότησης και πληρωμών, οι παραδοσιακές προσεγγίσεις στον ιατρικό και τον δημόσιο τομέα, ο κατακερματισμός της αγοράς και η έλλειψη αναπτυσσόμενων νέων επιχειρήσεων. Η βιομηχανία έχει επίσης συμφέρον να αναζητεί τρόπους για την ορθή εκπλήρωση του μετασχηματισμού, ώστε να αποφεύγονται τα μη ικανοποιητικά αποτελέσματα και, ενδεχομένως, ένας μεγαλύτερος φόρτος εργασίας.

6.4. Από την άλλη πλευρά, δεδομένου ότι η υγεία αποτελεί σημαντικό βιομηχανικό κλάδο (περίπου 10 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ), οι προοπτικές μαζικής ψηφιοποίησης ανοίγουν μεγάλες ευκαιρίες για περαιτέρω ανάπτυξη⁽²⁰⁾. Η συνειδητοποίηση των επιπτώσεων της ψηφιοποίησης, συμπεριλαμβανομένης της τεχνητής νοημοσύνης, αυξάνεται με ταχύ ρυθμό⁽²¹⁾. Η Επιτροπή ενέκρινε πρόσφατα ανακοίνωση η οποία καλύπτει τρεις προτεραιότητες της στρατηγικής για την ενιαία ψηφιακή αγορά στον τομέα της υγείας και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης:

- την ασφαλή πρόσβαση των πολιτών στα ηλεκτρονικά μητρώα υγείας και τη δυνατότητα κοινής χρήσης των μητρώων αυτών διασυνοριακά, καθώς και τη χρήση ηλεκτρονικών συνταγών·

⁽¹⁷⁾ Ο τομέας της υγείας δεν είναι σε καμία περίπτωση ο μόνος τομέας που πάσχει από τέτοιου είδους πρακτικές. Το σύνδρομο της χαμηλότερης τιμής επικρατεί στις περισσότερες δημόσιες συμβάσεις ανά την Ευρώπη. Αποτελεί έναν από τους βασικούς λόγους για τη θέσπιση ευρωπαϊκής νομοθεσίας, βλέπε ιδίως την οδηγία για τις δημόσιες συμβάσεις του 2014.

⁽¹⁸⁾ Βλέπε, μεταξύ άλλων, τη μελέτη με τίτλο *European Blue Print* (Ευρωπαϊκό σχέδιο στρατηγικής) της ΓΔ CNECT (κεφάλαιο 6, παρακάτω) και τον ιστότοπο www.integratedcarealliance.org.

⁽¹⁹⁾ Βλέπε την πρωτοβουλία σχετικά με την ψηφιοποίηση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας — Ομάδα Εργασίας 2: *Strengthening Leadership in Digital Technologies and in Digital Industrial Platforms* (Ενίσχυση της ηγεσίας στις ψηφιακές τεχνολογίες και στις ψηφιακές βιομηχανικές πλατφόρμες), κεφάλαιο 5, «Overview of the Strategy in “Digital Transformation of Health and Care” (Επισκόπηση της στρατηγικής “Ψηφιακός μετασχηματισμός του τομέα της υγείας και της περίθαλψης”).

⁽²⁰⁾ Βλέπε Ομάδα Εργασίας 2, σ. 31.

⁽²¹⁾ Βλέπε, μεταξύ άλλων, τον *Blueprint on Digital Transformation of Health and Care for the Ageing Society, a Strategic Vision developed by Stakeholders* (Οδηγός για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της υγείας και της περίθαλψης ενόψει της γήρανσης της κοινωνίας, ένα στρατηγικό όραμα που αναπτύχθηκε από τους ενδιαφερόμενους φορείς), Βρυξέλλες, 5-8 Δεκεμβρίου 2016.

- την υποστήριξη των υποδομών δεδομένων για την προηγμένη έρευνα, την πρόληψη ασθενειών και την εξατομικευμένη υγεία και περίθαλψη σε βασικούς τομείς·
- τη διευκόλυνση της παροχής παρατηρήσεων και της αλληλεπίδρασης μεταξύ των ασθενών και των παρόχων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, με σκοπό την υποστήριξη της πρόληψης και τη χειραφέτηση των πολιτών, καθώς και την παροχή ποιοτικής περίθαλψης με επίκεντρο τον ασθενή, με έμφαση στις χρόνιες παθήσεις και στη βελτίωση των αποτελεσμάτων των συστημάτων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

6.5. Στη μελέτη *The Blueprint* (Ο Οδηγός) υπογραμμίζεται ότι, εάν η ΕΕ δεν ευθυγραμμίσει τις αποτελεσματικές πολιτικές για την καινοτομία και τις οικονομικές και βιομηχανικές πολιτικές με τις πολιτικές της υγείας και της κοινωνικής πρόνοιας, καθώς και με τις ανάγκες χρηστών και ασθενών, “τα κοινωνικά και οικονομικά μας μοντέλα, καθώς και η ποιότητα ζωής του πληθυσμού μας, διατρέχουν κίνδυνο. Πρόκειται για ένα κρίσιμο σημείο που πρέπει να αντιμετωπίσουμε”⁽²²⁾. Ο ΟΟΣΑ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι κυβερνήσεις διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο ως πηγή ηγεσίας για την αποτελεσματική χρήση των ΤΠΕ στην αλλαγή και τον επανασχεδιασμό των συστημάτων υγείας⁽²³⁾. Ωστόσο, ο ΟΟΣΑ σημειώνει ότι ο κατακερματισμός και ο ταχέως εξελισσόμενος χαρακτήρας των τεχνολογικών λύσεων, σε συνδυασμό με την έλλειψη προδιαγραφών σε επίπεδο βιομηχανίας και συμμόρφωσης με τους υφιστάμενους κανόνες για τα συστήματα ΤΠΕ, μπορεί να οδηγήσουν σε υψηλό κίνδυνο αποτυχίας και σε χαμηλές αποδόσεις⁽²⁴⁾.

6.6. Υπάρχει ήδη ένα ευρύ φάσμα επιτυχημένων πρωτοβουλιών για την ηλεκτρονική υγεία. Ωστόσο, υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές μεταξύ των χωρών και των περιφερειών. Πρόσφατα δρομολογήθηκε συνολική στρατηγική υπέρ της αλληλεπίδρασης και της συνέργειας στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας “Ψηφιοποίηση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας”, καθώς και “ένα νέο πρότυπο για τη διασύνδεση των διαφόρων πρωτοβουλιών της ΕΕ, με σαφείς δεσμεύσεις της βιομηχανίας, καθώς και υποστήριξη από τα κράτη μέλη και τις περιφερειακές στρατηγικές”⁽²⁵⁾.

6.7. Κατά το παράδειγμα της πρωτοβουλίας *Βιομηχανία 4.0* (“*Industry 4.0*”), η Επιτροπή έχει πλέον δρομολογήσει την πρωτοβουλία *Υγεία 4.0* (“*Health 4.0*”). Επιπλέον, έχουν δρομολογηθεί διάφορα προγράμματα της ΕΕ. Είναι απαραίτητο να υπάρχει ομοφωνία μεταξύ όλων των σχετικών ΓΔ προκειμένου να επιτευχθούν συνέργειες. Οι τεχνολογικές πλατφόρμες που λειτουργούν παράλληλα με τις εθνικές και τις περιφερειακές πρωτοβουλίες, καθώς και η (διασυνοριακή) δικτύωση πρέπει να ενθαρρυνθούν. Η επιχειρησιακή ομάδα που δημιουργήθηκε πρόσφατα πρέπει να προωθήσει ανάλογες εξελίξεις⁽²⁶⁾.

6.8. Μια σειρά σχεδίων και πρωτοβουλιών της ΕΕ δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη, ενώ, συγχρόνως, έχουν ξεκινήσει νέες πρωτοβουλίες. Μια πιο βιώσιμη μέθοδος θα ήταν να υπάρχουν μόνιμοι μηχανισμοί για τη στήριξη της βιομηχανίας και της καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένης της υλοποίησής.

6.9. Τα μαζικά δεδομένα έχουν μεγάλες δυνατότητες για περαιτέρω ριζικές αλλαγές στον κλάδο της ιατρικής περίθαλψης. Είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί η ασφαλής διαχείριση των ηλεκτρονικών μητρώων υγείας, καθώς και η προστασία τους σύμφωνα με τα πρωτόκολλα διαχείρισης των δεδομένων που αφορούν την υγεία, τα οποία συμμορφώνονται με τους κυβερνητικούς κανονισμούς⁽²⁷⁾. Είναι σημαντική η υιοθέτηση αποτελεσματικών στρατηγικών συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης (CPD/*Continuous professional development*)⁽²⁸⁾, ιδίως σε ό,τι αφορά τη διαχείριση των δεδομένων και τις προδιαγραφές προστασίας της ιδιωτικής ζωής των ασθενών, τα περιβάλλοντα υπολογιστικού νέφους και τις επενδύσεις για την ασφάλεια αποθήκευσης των μαζικών δεδομένων.

6.10. Τα στατιστικά δεδομένα αποδεικνύουν ότι ο τομέας της υγείας είναι ιδιαίτερα ευάλωτος σε επιθέσεις στον κυβερνοχώρο. Επομένως, η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο πρέπει επίσης να συνιστά προτεραιότητα και στις νέες βιομηχανικές εφαρμογές.

6.11. Τα μαζικά δεδομένα υποστηρίζουν την εξατομίκευση, μεταξύ άλλων, στη σχέση μεταξύ παραγωγών και ασθενών. Επηρεάζουν τους ακόλουθους τομείς:

- τη μετάβαση από την υγειονομική περίθαλψη στη φροντίδα στο σπίτι,
- τη μετάβαση από τις γενικές λύσεις στην εξατομικευμένη θεραπεία,
- τη μετάβαση από τη θεραπεία στην πρόληψη,
- την κατάργηση των περιορισμών σε περίπτωση ασθένειας ή αναπηρίας.

⁽²²⁾ *Blueprint*, (Οδηγός), σ. 6

⁽²³⁾ *Improving Health Sector Efficiency, the role of Information and Communication technologies* (Βελτίωση της αποδοτικότητας του τομέα της υγείας — ο ρόλος των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών), ΟΟΣΑ 2010.

⁽²⁴⁾ Ό.π., σ. 16.

⁽²⁵⁾ Ομάδα Εργασίας 2, σ. 35.

⁽²⁶⁾ *Taskforce to take Health and Digital policies further* (Επιχειρησιακή ομάδα για την προώθηση των πολιτικών για την υγεία και την ψηφιακή τεχνολογία), 27 Φεβρουαρίου 2017.

⁽²⁷⁾ Βλέπε επίσης το πλαίσιο του 2012 για την προστασία των δεδομένων.

⁽²⁸⁾ Στρατηγικές *Current Professional Development (CPD)* (Τρέχουσα επαγγελματική ανάπτυξη).

6.12. Η ψηφιοποίηση και τα μαζικά δεδομένα δεν ευνοούν απλώς τη διάδοση των μεμονωμένων αισθητήρων και συσκευών, αλλά διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στη νέα διαγνωστική, την έρευνα και την πρόληψη, καθώς και στην υποστήριξη της χειραφέτησης και της αυτοδιαχείρισης των ασθενών, ενώ, παράλληλα, ανοίγουν βέλτιστες λύσεις για μια ολοκληρωμένη φροντίδα. Η ανταλλαγή των δεδομένων των ασθενών θα διαδραματίσει κείμερο ρόλο για τη διαλειτουργικότητα.

6.13. Οι ευρωπαϊκές βέλτιστες πρακτικές και η άσκηση πίεσης από ομότιμους, καθώς και οι αντικειμενικές αξιολογήσεις και τα πιλοτικά έργα θα αποδειχθούν πολύ χρήσιμα εργαλεία, υπό την προϋπόθεση ότι τα εν λόγω πιλοτικά έργα θα υλοποιούνται πλήρως.

7. Κοινωνικός αντίκτυπος και δεξιότητες

7.1. Ο μετασχηματισμός στη βιομηχανία έχει κοινωνικό αντίκτυπο τόσο στον ίδιο τον ιατρικό κλάδο όσο και στον τομέα της υγείας γενικότερα. Όπως και σε άλλους βιομηχανικούς τομείς, η μεταβολή των επιχειρηματικών μοντέλων λόγω της ψηφιοποίησης απαιτεί προσαρμογή των συνθηκών εργασίας και των μηχανισμών της αγοράς εργασίας, καθώς και τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων σε διάφορα επίπεδα.

7.2. Η τεχνολογία και η καινοτομία έχουν συνήθως ισχυρή επίδραση στην κατάσταση των εργαζομένων στον τομέα της υγείας. Επιπροσθέτως και σε συνδυασμό με μια στενότερη διασύνδεση των ενδιαφερόμενων φορέων, όπως τα νοσοκομεία και οι κλινικές, ο κλάδος της υγείας μπορεί να συμβάλει στην προετοιμασία του εργατικού δυναμικού ενόψει των μεταβαλλόμενων συνθηκών και θεραπειών.

7.3. Απαιτούνται ειδικές προσεγγίσεις και εργαλεία για την κάλυψη των αναγκών των ευπαθών, ιδίως δε των ηλικιωμένων ατόμων (οίκοι ευγηρίας), που πρέπει να απολαύουν ειδικών, εξατομικευμένων μορφών στήριξης και συνδρομής. Η επαγγελματική φροντίδα χρειάζεται εξειδικευμένη κατάρτιση στην εφαρμογή των νέων τεχνολογιών σε αυτήν την κατηγορία ασθενών.

7.4. Οι κλάδοι της υγείας και της περίθαλψης συγκαταλέγονται μεταξύ των μεγαλύτερων παρόχων εργασίας στην ΕΕ. Η προβλεπόμενη έλλειψη έως 2 εκατομμυρίων εργαζομένων στον τομέα της υγείας και 20 εκατομμυρίων εργαζομένων στον τομέα της περίθαλψης στην ΕΕ έως το 2025 αποτελεί πρόκληση για τη βιώσιμη μελλοντική ανάπτυξη του κλάδου ως συνόλου⁽²⁹⁾.

7.5. Ένα βελτιστοποιημένο σύστημα υγείας και περίθαλψης θα ωφεληθεί σημαντικά από την εισαγωγή και τη δέσμευση ενός συστήματος περίθαλψης εξαιρετικά εξειδικευμένου προσωπικού με υψηλά κίνητρα. Συχνά, οι θέσεις εργασίας στον τομέα της υγείας και περίθαλψης είναι επισφαλείς, ανεπαρκώς αμειβόμενες και αρκετά επαχθείς. Η αναντιστοιχία μεταξύ των αναγκών και της απαιτούμενης (ποιότητας) εργασίας απαιτεί επανασχεδιασμό της εργασίας και της οργάνωσης των κλάδων της υγείας και της περίθαλψης.

7.6. Οι ΤΠΕ και οι έξυπνοι οργανισμοί μπορούν να συμβάλλουν στη δημιουργία ελκυστικότερων και παραγωγικών συνθηκών εργασίας, καθώς και στη βελτίωση των χώρων εργασίας. Οι κίνδυνοι και τα προβλήματα που γίνονται αντιληπτά καθώς και κάθε είδους ερωτήματα που ανακύπτουν λόγω των νέων τεχνολογιών θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με ολοκληρωμένη πληροφόρηση και διαβούλευση τηρώντας τα δικαιώματα των εργαζομένων στον τομέα της υγείας στα διάφορα επίπεδα.

7.7. Οι νέες δεξιότητες, οι προσαρμοσμένες μέθοδοι εργασίας και η χειραφέτηση των ασθενών έχουν μεγάλο αντίκτυπο. Αυτές οι διαδικασίες μπορούν να στεφθούν με επιτυχία μόνο με τη δέσμευση όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Επίσης, θα πρέπει να απορρέουν από εθνικές, τομεακές ή ενδοεπιχειρησιακές συμφωνίες ή/και λύσεις που θα προετοιμάσουν σωστά τους εργαζόμενους και τους οργανισμούς υγείας για τις επερχόμενες αλλαγές. Από το 2006, έχει συγκροτηθεί και λειτουργεί μια τομεακή επιτροπή κοινωνικού διαλόγου της ΕΕ για τον νοσοκομειακό και τον υγειονομικό τομέα.

7.8. Η εκπαίδευση και η πρακτική, καθώς και η συνεχιζόμενη κατάρτιση, είναι ζωτικής σημασίας. Κρίνεται σκόπιμο να αναπτυχθούν κοινές ευρωπαϊκές ενότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης. Θα πρέπει να προωθηθούν οι ανταλλαγές σχετικά με την ευαισθητοποίηση και τις βέλτιστες πρακτικές στην Ευρώπη όσον αφορά τα θέματα αυτά μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών. Οι τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης καλύφθηκαν σε μια κοινή δήλωση των κοινωνικών εταίρων που δημοσιεύτηκε το 2016⁽³⁰⁾.

7.9. Οι βέλτιστες πρακτικές στον τομέα της υγείας και της περίθαλψης σε ολόκληρη την ΕΕ σχετικά με τις εξελίξεις του συστήματος και την αξιολόγηση των έξυπνων οργανισμών μπορούν επίσης να βοηθήσουν στην προώθηση πολλά υποσχόμενων μεθόδων συμμετοχής των εργαζομένων.

⁽²⁹⁾ *Blueprint* (Ο Οδηγός), σ. 19.

⁽³⁰⁾ Βλέπε την *Joint Declaration by HOSPEM and EPSU — social partners — on Continuing Professional Development and Life Long Learning for All Health Workers in the EU* (Κοινή δήλωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης Εργοδοτών του Νοσοκομειακού και του Υγειονομικού Τομέα [HOSPEM/European Hospital and Healthcare Employers' Association] και της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Συνδικάτων Δημοσίων Υπηρεσιών [EPSU/European Federation of Public Service Unions] — κοινωνικοί εταίροι — σχετικά με τη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη και τη διά βίου μάθηση για όλους τους εργαζομένους του τομέα της υγείας στην ΕΕ), Νοέμβριος 2016. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ανάγκη πραγματοποίησης επενδύσεων στο εργατικό δυναμικό του τομέα της υγείας, βλέπε την κοινή έκθεση των ΟΗΕ/ΔΟΕ/ΠΟΥ/ΟΟΣΑ με τίτλο *Working for health and growth: investing in the health workforce* (Καταβάλλοντας προσπάθειες για την υγεία και την ανάπτυξη: επενδύσεις στο εργατικό δυναμικό του κλάδου της υγείας).

7.10. Η ανάγκη υιοθέτησης ενός ανοιχτού πνεύματος απέναντι σε νέες λύσεις που βασίζονται στις ΤΠΕ απαιτεί όλοι οι επαγγελματίες του τομέα της υγείας και της περίθαλψης να είναι ψηφιακά εγγράμματοι και ενημερωμένοι σχετικά με τις τελευταίες τεχνολογίες. Εκτός των δεξιοτήτων όσον αφορά το πλήρες φάσμα των επαγγελματιών, η χειραφέτηση των ασθενών απαιτεί επίσης τη σωστή νοοτροπία και τις αντίστοιχες ικανότητες.

7.11. Παράλληλα με τους επαγγελματίες του τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, υπάρχει ανάγκη καλλιέργειας ιατρικών γνώσεων στις επιχειρήσεις πληροφορικής με στόχο τη βελτιστοποίηση της χρήσης εργαλείων πληροφορικής στους κλάδους της υγείας και της περίθαλψης.

7.12. Η απασχόληση στους τομείς της άτυπης περίθαλψης και της κοινωνικής μέριμνας πρέπει επίσης να είναι επικαιροποιημένη. Η άτυπης περίθαλψη αυξάνεται δυσανάλογα, όπως επίσης και η χειραφέτηση των ασθενών. Αμφότεροι οι παράγοντες μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά την κινητικότητα της γενιάς των ηλικιωμένων, συμπεριλαμβανομένων τόσο των ηλικιωμένων με ειδικές ανάγκες όσο και των υγιών ηλικιωμένων. Ο όρος «αργυρή οικονομία» είναι αυτονόητος.

Βρυξέλλες, 14 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος της Τουρκίας στην προσφυγική κρίση»**(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)**

(2018/C 227/03)

Εισηγητής: ο κ. Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	22.9.2016
Νομική βάση	Άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού κανονισμού
	Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Εξωτερικές σχέσεις
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	7.11.2017
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.2.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	227/6/12

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η Τουρκία παίζει κρίσιμο και αποφασιστικό ρόλο στη διαχείριση της λεγόμενης «προσφυγικής κρίσης» στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Μεσογείου και έχει καταβάλει προσπάθειες για να αντεπεξέλθει σε αυτήν την κρίση με ίδια μέσα, αλλά και με τη βοήθεια της ΕΕ και της διεθνούς κοινότητας.

1.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ, ακόμη και σήμερα, παρά την εκρηκτική κατάσταση της λεγόμενης «προσφυγικής κρίσης», —και λόγω της ανατιολόγητης άρνησης κάποιων κρατών μελών να αναλάβουν τις υποχρεώσεις τους που ορίζονται τόσο από διεθνείς συμβάσεις όσο και από τις ίδιες τις Συνθήκες της ΕΕ, αλλά και από ομόφωνες αποφάσεις οι οποίες έχουν ληφθεί σε Συνόδους Κορυφής ή σε Συμβούλια υπουργών—, δεν έχει κατορθώσει να δημιουργήσει μια πειστική και αποτελεσματική κοινή ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική και ένα κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου και γι' αυτό καλεί το Συμβούλιο και την Επιτροπή να εργαστούν πιο αποφασιστικά στον τομέα αυτόν και να υποχρεώσουν τα κράτη μέλη, που δεν τηρούν τις ευρωπαϊκές δεσμεύσεις τους, να ανταποκριθούν άμεσα.

1.3. Η ΕΟΚΕ καταδικάζει απεριφραστα την ξενοφοβική στάση ορισμένων κρατών μελών απέναντι στην προσφυγική κρίση και θεωρεί ότι η στάση αυτή είναι αντίθετη προς τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ.

1.4. Η ΕΟΚΕ δηλώνει ότι είναι έτοιμη να συμβάλει με κάθε τρόπο στην αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης, συνεργαζόμενη με τα ευρωπαϊκά όργανα και με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (εργοδότες, εργαζομένους και ΜΚΟ), γεγονός που αποδεικνύεται από το σημαντικό έργο που ήδη έχει γίνει τόσο με σωρεία γνωμοδοτήσεων όσο και με αποστολές στις χώρες που πλήττονται από αυτή την ανθρωπιστική καταστροφή.

1.5. Από την υπογραφή της Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας μέχρι σήμερα, είναι σημαντική και διαρκής η μείωση του αριθμού των ατόμων που διασχίζουν παράνομα τα ευρωπαϊκά σύνορα ή χάνουν τη ζωή τους στο Αιγαίο. Την ίδια, ωστόσο, στιγμή, παρατηρείται ραγδαία αύξηση των ροών προς άλλα κράτη του Νότου, γεγονός το οποίο ανησυχεί ιδιαίτερος την ΕΟΚΕ. Ακολουθώντας, οι επιδόσεις των κρατών μελών της ΕΕ, τόσο στην επανεγκατάσταση όσο και στη μετεγκατάσταση, εξακολουθούν να είναι απογοητευτικές. Ενώ έχουν τεθεί οι αναγκαίες βάσεις για την εφαρμογή των εν λόγω προγραμμάτων, ο σημερινός ρυθμός εξακολουθεί να είναι χαμηλότερος από αυτόν που απαιτείται για να εκπληρωθούν οι στόχοι που ορίστηκαν, προκειμένου να διασφαλιστεί η μετεγκατάσταση και η επανεγκατάσταση όλων των επιλέξιμων ατόμων.

1.6. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία τη διαμόρφωση και υιοθέτηση εκ μέρους της Τουρκίας ενός ενιαίου καθεστώτος απονομής διεθνούς προστασίας στους αιτούντες άσυλο, σύμφωνα με τις διεθνείς και τις ευρωπαϊκές προδιαγραφές ⁽¹⁾, το οποίο να μην εισάγει διακρίσεις μεταξύ των αιτούντων διεθνή προστασία ανάλογα με την εθνική τους προέλευση, αλλά να χορηγεί όμοια προστασία σε όλους τους. Μεταξύ άλλων, προτείνεται η κατάργηση του γεωγραφικού περιορισμού για τους μη Ευρωπαίους αιτούντες άσυλο, καθώς και της διάκρισης μεταξύ Σύρων και μη Σύρων αιτούντων άσυλο ⁽²⁾. Επίσης, πρέπει να εξασφαλίζεται η αρχή της μη επαναπροώθησης.

1.7. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία τη βελτίωση των συνθηκών φιλοξενίας στην Τουρκία, καθώς και των πολιτικών κοινωνικής και οικονομικής ένταξης των αναγνωρισμένων προσφύγων, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στην εργασία, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, την εκπαίδευση και την παροχή στέγασης. Ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να δοθεί στην προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων και των παιδιών, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στην εκπαίδευση και την προστασία από την κατανγκαστική εργασία και την εξαναγκαστική τέλεση γάμων ⁽³⁾.

1.8. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη διαμόρφωση ενός σοβαρού ανεξάρτητου μηχανισμού ελέγχου και επιτήρησης της Ευρω-τουρκικής Δήλωσης για το προσφυγικό, προκειμένου –σε συνεργασία με τις τουρκικές αρχές, τις διεθνείς ΜΚΟ και τις εξειδικευμένες ανθρωπιστικές οργανώσεις– να παρακολουθείται η εφαρμογή και η τήρηση των συμφωνηθέντων και από τις δύο πλευρές, σύμφωνα με το Διεθνές και το Ενωσιακό Δίκαιο ⁽⁴⁾.

1.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την ενίσχυση του ρόλου της Ευρωπαϊκής Συνοριακής Ακτοφυλακής για την εξάρθρωση των δικτύων λαθρομετανάστευσης και την καταπολέμηση της διακίνησης ανθρώπων, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο ⁽⁵⁾.

1.10. Η ΕΟΚΕ ζητά την πλήρη συμμόρφωση των κρατών μελών της ΕΕ που δεν συμμετέχουν μέχρι στιγμής στις διαδικασίες μετεγκατάστασης (*relocation*) και επανεγκατάστασης (*resettlement*), καθώς και την επιτάχυνση των εν λόγω προγραμμάτων. Θετική εξέλιξη προς την κατεύθυνση αυτή συνιστούν οι αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς επίσης και οι προσπάθειες της Επιτροπής για τον καλύτερο συντονισμό ανάμεσα στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη. Με τις αποφάσεις του, το ΔΕΕ αποδοκιμάζει ευθέως τη συμπεριφορά συγκεκριμένων κρατών να μην δεχτούν πρόσφυγες στο έδαφός τους, γεγονός που αντιβαίνει, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει το Δικαστήριο, στην υποχρέωση αλληλεγγύης και δίκαιης κατανομής βαρών, την οποία υπέχουν τα κράτη μέλη της Ένωσης στον τομέα της πολιτικής ασύλου.

1.11. Η ΕΟΚΕ εκφράζει έντονες ανησυχίες σχετικά με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εν γένει στην Τουρκία, ιδίως μετά την αποτυχημένη απόπειρα πραξικοπήματος. Πιστεύουμε ότι η σημερινή κυβέρνηση της Τουρκίας ενδέχεται να καταπατά τις αρχές και αξίες της ΕΕ, όπως αυτές προβλέπονται στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση ⁽⁶⁾. Όπως ιδιαιτέρως ανησυχεί για τη μη απρόσκοπτη λειτουργία των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην Τουρκία, ιδιαίτερα μετά την επιβολή της κατάστασης έκτακτης ανάγκης στην Τουρκία, και θεωρεί ότι αυτές παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ανθρωπιστική κατάσταση των προσφύγων, τόσο σε επίπεδο σχεδιασμού όσο και σε επίπεδο υλοποίησης προγραμμάτων ενσωμάτωσης των προσφύγων στις τοπικές κοινωνίες.

1.12. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν και πρέπει να παίξουν καθοριστικό ρόλο στην Τουρκία για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης.

1.13. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τις ανησυχίες της για την ένταση που παρατηρείται το τελευταίο διάστημα στις σχέσεις ΕΕ-Τουρκίας και τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει μια περαιτέρω κλιμάκωση της έντασης αυτής τόσο στην εφαρμογή της ευρωτουρκικής συμφωνίας όσο και εν γένει στις ευρωτουρκικές σχέσεις. Η ΕΟΚΕ συνεχίζει να θεωρεί ότι οι ευρωτουρκικές σχέσεις θα πρέπει να διατηρηθούν μέσα στην τροχιά της ενταξιακής προοπτικής της Τουρκίας, με απόλυτο σεβασμό του ευρωπαϊκού κεκτημένου.

⁽¹⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση του 2016 για την Τουρκία, Βρυξέλλες, 9.11.2016, SWD (2016) 366 final, διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2016/20161109_report_turkey.pdf, σ. 77-78.

⁽²⁾ Διερευνητικές αποστολές της ΕΟΚΕ για την κατάσταση των προσφύγων από τη σκοπιά των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, «Έκθεση σχετικά με τη διερευνητική αποστολή στην Τουρκία», 9-11 Μαρτίου 2016, διαθέσιμη στη: http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/eesc-fact-finding-missions-refugees-turkey_en.pdf, σ. 2.

⁽³⁾ Βλέπε υποσημείωση 2.

⁽⁴⁾ Διεθνής Αμνηστία, «Europe's gatekeeper: unlawful detention and deportation of refugees from Turkey», διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.amnesty.org/en/documents/document/?indexNumber=eur44%2f3022%2f2015&language=en>, σ. 14.

⁽⁵⁾ Βλέπε υποσημείωση 2.

⁽⁶⁾ Το άρθρο 2 ορίζει τα εξής: «Η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών.»

2. Εισαγωγικές παρατηρήσεις: από το Ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τη μετανάστευση στη Συμφωνία της 18ης Μαρτίου 2016

2.1. Μετά την έναρξη του πολέμου στη Συρία, ο οποίος δημιούργησε μια τεράστια ανθρωπιστική κρίση, και την εκρηκτική κατάσταση που δημιουργήθηκε στο Ιράκ λόγω της συνεχιζόμενης ασταθούς πολιτικής κατάστασης, χιλιάδες πρόσφυγες κάτω από απάνθρωπες συνθήκες άρχισαν να διασχίζουν τα σύνορα της Τουρκίας με τελικό προορισμό τις χώρες της ΕΕ και κυρίως τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης.

Η Τουρκία βρέθηκε να φιλοξενεί περίπου τρία εκατομμύρια ανθρώπινες ψυχές, οι οποίες, με κίνδυνο της ζωής τους, πέρασαν μέσα από εμπόλεμες ζώνες και με κίνδυνο της ζωής τους, επίσης, παράτυπα, προσπάθησαν και προσπαθούν να περάσουν τα ευρωπαϊκά σύνορα της Ελλάδας.

2.2. Η Τουρκία, ως πρώτη χώρα υποδοχής, έπαιξε και συνεχίζει να παίζει ιδιαίτερα κρίσιμο ρόλο στη λεγόμενη «προσφυγική κρίση», η οποία έχει καταστεί ένα από τα σημαντικότερα άλυτα προβλήματα της ΕΕ.

2.3. Το Ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τη μετανάστευση, που παρουσιάστηκε ύστερα από δύσκολες και μακροχρόνιες ενδοευρωπαϊκές διαπραγματεύσεις τον Μάιο του 2015, αποτέλεσε την πρώτη απόπειρα της ΕΕ να αντιμετωπίσει το δράμα των χιλιάδων προσφύγων που, με κίνδυνο της ζωής τους, διασχίζουν εμπόλεμες ζώνες ή επιχειρούν να διασχίσουν τη Μεσόγειο, εισάγοντας για πρώτη φορά έννοιες, όπως αυτή της εσωτερικής μετεγκατάστασης και της επανεγκατάστασης. Το θεματολόγιο προβλέπει άμεσα, αλλά και μακροπρόθεσμα μέτρα για την αντιμετώπιση των σοβαρών μεταναστευτικών ρευμάτων που αντιμετωπίζει η ΕΕ, ιδιαίτερα οι χώρες της Μεσογείου, και των προβλημάτων τα οποία δημιουργούνται από τη διαχείριση τέτοιου είδους κρίσεων. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται τριπλασιασμός των οικονομικών πόρων που προορίζονται για τη Frontex, μετεγκατάσταση προσφύγων και μεταναστών σε χώρες της ΕΕ με συγκεκριμένα κριτήρια και ποσοστώσεις, ενεργοποίηση, για πρώτη φορά, του μηχανισμού επείγουσας κατάστασης για να βοηθηθούν τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν αιφνίδια εισροή προσφύγων σύμφωνα με το άρθρο 78 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ, καθώς και έναρξη, στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Αμυνας, μιας επιχείρησης στη Μεσόγειο για την εξάρθρωση των δικτύων λαθρομετανάστευσης και την καταπολέμηση της διακίνησης ανθρώπων, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο.

2.4. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η Δήλωση της ΕΕ με την Τουρκία, της 18ης Μαρτίου 2016, για τον περιορισμό της προσφυγικής κρίσης, η οποία για διαδικαστικούς λόγους ονομάστηκε άτυπα συμφωνία για την παράτυπη μετανάστευση, από την Τουρκία προς την ΕΕ, και για την αντικατάστασή της με νόμιμους διαύλους επανεγκατάστασης προσφύγων στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁽⁷⁾. Μεταξύ άλλων, προβλέπονται τα εξής:

- i) Όλοι οι «παράτυποι μετανάστες» που θα φθάνουν από την Τουρκία στην Ελλάδα μετά τις 20 Μαρτίου 2016 θα επιστρέφονται στην Τουρκία, στη βάση διμερούς συμφωνίας μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας.
- ii) Όλοι όσοι δεν καταθέτουν αίτημα ασύλου και όσων η αίτηση κρίνεται αβάσιμη ή απαράδεκτη θα επιστρέφονται στην Τουρκία.
- iii) Ελλάδα και Τουρκία, επιβοηθούμενες από τα ευρωπαϊκά όργανα, θα υπογράψουν όλες τις απαραίτητες διμερείς συμφωνίες, συμπεριλαμβανομένης αυτής που θα προβλέπει τη σταθερή πλέον παρουσία Τούρκων αξιωματικών στα ελληνικά νησιά και Ελλήνων αξιωματικών στην Τουρκία, από τις 20 Μαρτίου και μετά, με σκοπό την υλοποίηση των συμφωνιών αυτών.
- iv) Για κάθε Σύρο που θα επιστρέφει στην Τουρκία από τα ελληνικά νησιά, ένας Σύρος θα εγκαθίσταται στην ΕΕ.
- v) Για την υλοποίηση της αρχής «ένας για έναν» θα θεσμοθετηθεί σχετικός μηχανισμός –σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με ευρωπαϊκές Υπηρεσίες, με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ και με τα κράτη μέλη– που θα τεθεί σε εφαρμογή από την πρώτη ημέρα των επιστροφών.
- vi) Προτεραιότητα επανεγκατάστασης στην ΕΕ έχουν πλέον Σύροι από την Τουρκία και όχι από την Ελλάδα, καθώς προτεραιότητα επανεγκατάστασης στην ΕΕ δίδεται σε μετανάστες που δεν έχουν στο παρελθόν εισέλθει ή προσπαθήσει να εισέλθουν στην ΕΕ.

⁽⁷⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Εξωτερικές υποθέσεις & διεθνείς σχέσεις, 18.3.2016, <http://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>.

2.5. Η Επιτροπή, σε συμπληρωματικό σημείωμα για τη Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας, της 18ης Μαρτίου, που εξέδωσε ⁽⁸⁾, υποστηρίζει το ενδεχόμενο να χαρακτηριστεί η Τουρκία «ασφαλής τρίτη χώρα» ⁽⁹⁾. Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγει και η Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την πορεία υλοποίησης των δράσεων στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού θεματολογίου για τη μετανάστευση, όπου, σύμφωνα με την κρίση της, η έννοια της ασφαλούς τρίτης χώρας –όπως ορίζεται στην Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου– δεν προϋποθέτει απουσία επιφυλάξεων και γεωγραφικών περιορισμών στην εφαρμογή της σύμβασης της Γενεύης, αλλά επί της αρχής δυνατότητα να λάβει κανείς προστασία κατά τα οριζόμενα στη σύμβαση ⁽¹⁰⁾.

2.6. Από τη δική της πλευρά, η ΕΟΚΕ έχει εκφράσει την άποψη ότι δεν πρέπει με κανέναν τρόπο να εφαρμόζεται η έννοια της ασφαλούς χώρας καταγωγής σε περιπτώσεις μη σεβασμού της ελευθερίας του Τύπου ή παραβίασης της πολιτικής πολυφωνίας, καθώς επίσης και σε χώρες όπου υφίστανται διώξεις λόγω φύλου ή/και γενετήσιου προσανατολισμού ή λόγω της ιδιότητας του μέλους εθνικής, εθνοτικής, πολιτισμικής ή θρησκευτικής μειονότητας. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να αξιολογούνται για να περιληφθεί μια χώρα στον κατάλογο των ασφαλών χωρών καταγωγής: μεταξύ άλλων, πρόσφατη πληροφόρηση από πηγές όπως το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO), το Συμβούλιο της Ευρώπης και άλλες οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων ⁽¹¹⁾.

2.7. Από την υπογραφή της Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας μέχρι σήμερα, είναι σημαντική και διαρκής η μείωση του αριθμού των ατόμων που διασχίζουν παράνομα τα ευρωπαϊκά σύνορα ή χάνουν τη ζωή τους στο Αιγαίο ⁽¹²⁾. Την ίδια, ωστόσο, στιγμή, παρατηρείται ραγδαία αύξηση των ροών προς άλλα κράτη του Νότου, γεγονός το οποίο ανησυχεί ιδιαίτερος την ΕΟΚΕ. Ακολουθώς, οι επιδόσεις των κρατών μελών της ΕΕ τόσο στην επανεγκατάσταση όσο και στη μετεγκατάσταση εξακολουθούν να είναι απογοητευτικές. Ενώ έχουν τεθεί οι αναγκαίες βάσεις για την εφαρμογή των εν λόγω προγραμμάτων, ο σημερινός ρυθμός εξακολουθεί να είναι χαμηλότερος από αυτόν που απαιτείται για να εκπληρωθούν οι στόχοι που ορίστηκαν προκειμένου να διασφαλιστεί η μετεγκατάσταση και η επανεγκατάσταση όλων των επιλέξιμων ατόμων ⁽¹³⁾.

⁽⁸⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Factsheet on the EU-Turkey Agreement» (Ενημερωτικό δελτίο για τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας), 19.3.2016, διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-963_en.htm.

⁽⁹⁾ «Ποια είναι η νομική βάση για την επιστροφή των αιτούντων άσυλο από τα ελληνικά νησιά στην Τουρκία; Οι αιτήσεις των ατόμων που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα θα εξετάζονται κατά περίπτωση, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ενωσιακού και του διεθνούς δικαίου και την αρχή της μη επαναπρώθησης. Θα γίνονται ατομικές συνεντεύξεις, ατομικές αξιολογήσεις και θα υπάρχει δικαίωμα προσφυγής. Δεν θα υπάρξει γενική και αυτόματη επιστροφή των αιτούντων άσυλο. Οι κανόνες της ΕΕ για το άσυλο επιτρέπουν στα κράτη μέλη, υπό ορισμένες σαφώς καθορισμένες περιστάσεις, να κρίνουν μια αίτηση «απαράδεκτη», δηλαδή να απορρίψουν την αίτηση χωρίς να την εξετάσουν επί της ουσίας. Υπάρχουν δύο νομικές δυνατότητες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να κηρυχθούν απαράδεκτες αιτήσεις ασύλου σε σχέση με την Τουρκία: 1) πρώτη χώρα ασύλου (άρθρο 35 της οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου): όταν το πρόσωπο έχει αναγνωριστεί ως πρόσφυγας στην εν λόγω χώρα ή, διαφορετικά, απολαύει επαρκούς προστασίας στην εν λόγω χώρα· 2) ασφαλής τρίτη χώρα (άρθρο 38 της οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου): όταν το πρόσωπο δεν έχει ήδη τύχει προστασίας στην τρίτη χώρα, αλλά η τρίτη χώρα μπορεί να εγγυηθεί την ουσιαστική πρόσβαση στην προστασία του προς επανεισδοχή προσώπου».

⁽¹⁰⁾ «Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η έννοια της ασφαλούς τρίτης χώρας, όπως ορίζεται στην οδηγία σχετικά με τις διαδικασίες ασύλου 39, προβλέπει τη δυνατότητα χορήγησης προστασίας σύμφωνα με τη σύμβαση της Γενεύης αλλά δεν απαιτεί η ασφαλής τρίτη χώρα να έχει κυρώσει τη σύμβαση της Γενεύης χωρίς γεωγραφική επιφύλαξη. Επιπλέον, όσον αφορά το ζήτημα αν υπάρχει σύνδεσμος με τη συγκεκριμένη τρίτη χώρα, και κατά πόσον είναι συνεπώς εύλογο για τον αιτούντα να μεταβεί στη συγκεκριμένη χώρα, μπορεί επίσης να ληφθεί υπόψη το κατά πόσον ο αιτών διήλθε μέσω της εν λόγω ασφαλούς τρίτης χώρας ή εάν η τρίτη χώρα είναι γεωγραφικά πλησίον της χώρας καταγωγής του αιτούντος.» Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την πορεία υλοποίησης των δράσεων προτεραιότητας στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού θεματολογίου για τη μετανάστευση, 10.2.2016, COM (2016) 85 final.

⁽¹¹⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Θέσπιση ενωσιακού κοινού καταλόγου ασφαλών χωρών καταγωγής» (ΕΕ C 71 της 24.2.2016, σ. 82), σημεία 2.4 και 2.11.

⁽¹²⁾ Ο αριθμός των ημερήσιων διελεύσεων από την Τουρκία στα ελληνικά νησιά παρέμεινε χαμηλός από την τελευταία έκθεση της Επιτροπής, με 75 αφίξεις ημερησίως κατά μέσο όρο. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βρυξέλλες, 6.9.2017 COM(2017) 470 final — Έκθεση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο — Έβδομη έκθεση για την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην εφαρμογή της Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας. Διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170906_seventh_report_on_the_progress_in_the_implementation_of_the_eu-turkey_statement_en.pdf.

⁽¹³⁾ Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία, ο συνολικός αριθμός μετεγκαταστάσεων ανέρχεται σε 27 695 άτομα (19 244 από την Ελλάδα και 8 451 από την Ιταλία), ενώ στο πλαίσιο της Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας, συνολικά 8 834 Σύροι έχουν επανεγκατασταθεί από την Τουρκία στην ΕΕ. Σε ό,τι αφορά τη χρηματοδοτική στήριξη, στο πλαίσιο της Διευκόλυνσης για τους Πρόσφυγες στην Τουρκία, από τα 3 δισεκατ. EUR που χορηγήθηκαν ως χρηματοδότηση για την περίοδο 2016-2017, έχουν ήδη υπογραφεί συμβάσεις για συνολικό ποσό ύψους 1,66 δισεκατ. EUR και οι εκταμιεύσεις αυξήθηκαν σε 838 εκατ. EUR. Ο αριθμός των εάλωτων προσφύγων που υποστηρίζονται από το κοινωνικό δίχτυ ασφαλείας έκτακτης ανάγκης αυξήθηκε από 600 000 σε 860 000 άτομα και αναμένεται να ανέλθει σε 1,3 εκατ. πρόσφυγες έως τα τέλη του 2017. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βρυξέλλες, 6.9.2017 COM(2017) 465 final — Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο — Δέκατη πέμπτη έκθεση σχετικά με τη μετεγκατάσταση και την επανεγκατάσταση. Διαθέσιμη στον ιστότοπο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170906_fifteenth_report_on_relocation_and_resettlement_en.pdf.

3. Ο μηχανισμός των ασφαλών χωρών: ασφαλής τρίτη χώρα και πρώτη χώρα ασύλου

3.1. Οι έννοιες της «ασφαλούς χώρας καταγωγής», της «ασφαλούς τρίτης χώρας» και της «πρώτης χώρας ασύλου» προσδιορίζονται στην Οδηγία 2013/32/ΕΕ σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, η οποία θέτει κοινά πρότυπα διαδικασίας και εγγυήσεων για όσους υποβάλλουν αιτήσεις διεθνούς προστασίας στα κράτη μέλη της ΕΕ. Συγκεκριμένα, η Οδηγία προβλέπει τέσσερις κατηγορίες ασφαλών χωρών. Πρόκειται για: την πρώτη χώρα ασύλου (άρθρο 35), τις ασφαλείς τρίτες χώρες (άρθρο 38), τις ασφαλείς χώρες καταγωγής (άρθρο 37) και τις ευρωπαϊκές ασφαλείς τρίτες χώρες (άρθρο 39) ⁽¹⁴⁾.

3.2. Από τη συνδυαστική ανάγνωση των άρθρων 39 της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ περί ευρωπαϊκής ασφαλούς τρίτης χώρας και 35 περί πρώτης χώρας ασύλου, προκύπτει ένα μείζον και ένα ελασσον καθεστώς διεθνούς προστασίας, στο μέσον του οποίου βρίσκεται το καθεστώς του άρθρου 38 περί ασφαλούς τρίτης χώρας. Το άρθρο 39 προβλέπει την υψηλότερη προστασία, καθώς αναφέρεται σε χώρα που έχει κυρώσει τη σύμβαση της Γενεύης χωρίς γεωγραφικούς περιορισμούς, παρέχει το μέγιστο της προστασίας που προβλέπει η σύμβαση, στη χώρα ισχύει καθ' ολοκληρία το άρθρο 36 της σύμβασης και η χώρα υπόκειται στους ελεγκτικούς μηχανισμούς της σύμβασης. Στον αντίποδα, βρίσκεται το άρθρο 35 της οδηγίας, όπου αρκείται σε παρασχεθείσα προστασία πρόσφυγα ή άλλη επαρκή προστασία με πυρήνα την εφαρμογή της αρχής της μη επαναπροώθησης.

3.3. Σύμφωνα με το άρθρο 38 της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ, μια χώρα θεωρείται ασφαλής τρίτη χώρα για έναν συγκεκριμένο αιτούντα, όταν πληρούνται σωρευτικά τα εξής κριτήρια: α) δεν απειλούνται η ζωή και η ελευθερία του λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή πολιτικών πεποιθήσεων· β) η χώρα αυτή τηρεί την αρχή της μη επαναπροώθησης, σύμφωνα με τη σύμβαση της Γενεύης· γ) δεν υπάρχει κίνδυνος σοβαρής βλάβης για τον αιτούντα· δ) η χώρα αυτή απαγορεύει την απομάκρυνση κάποιου σε χώρα όπου αυτός κινδυνεύει να υποστεί βασανιστήρια ή σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία, όπως ορίζεται στο Διεθνές Δίκαιο· ε) υπάρχει η δυνατότητα να ζητηθεί το καθεστώς του πρόσφυγα και, στην περίπτωση που ο αιτών αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, να του χορηγηθεί προστασία σύμφωνα με τη σύμβαση της Γενεύης· και στ) ο αιτών έχει σύνδεσμο με την εν λόγω τρίτη χώρα, βάσει του οποίου θα ήταν εύλογο για αυτόν να μεταβεί σε αυτήν τη χώρα. Στην περίπτωση, λοιπόν, που οι αρμόδιες αρχές κρίνουν ότι μια χώρα, όπως η Τουρκία, χαρακτηρίζεται πρώτη χώρα ασύλου ή ασφαλής τρίτη χώρα για έναν αιτούντα, τότε απορρίπτονται με σχετική απόφασή τους την αίτηση διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτη, χωρίς να την εξετάσουν επί της ουσίας ⁽¹⁵⁾.

3.4. Η αρχή της μη επαναπροώθησης αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του καθεστώτος της διεθνούς προστασίας των προσφύγων και κατοχυρώνεται συμβατικά στο άρθρο 33 παράγραφος 1 της σύμβασης της Γενεύης του 1951 ⁽¹⁶⁾. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες έχει σημειώσει ότι το εν λόγω άρθρο εισάγει μια κεντρική για τη σύμβαση αρχή, η οποία έχει φτάσει να

⁽¹⁴⁾ Υποστηρίζεται ότι ο μηχανισμός των ασφαλών χωρών αντίκειται στο άρθρο 31 παράγραφος 1 της σύμβασης της Γενεύης, μιας και το διεθνές δίκαιο δεν προβλέπει υποχρέωση κατάθεσης του αιτήματος στην πρώτη χώρα που θα μπορούσε να χορηγηθεί καθεστώς διεθνούς προστασίας. Βλέπε σχετικά M. Symes & P. Jorro, *Asylum Law and Practice*, LexisNexis UK, 2003, σ. 448; G. Goodwin & J. McAdam, «The Refugee in International Law», Oxford University Press, 2007, σ. 392. Για την αντίθετη άποψη, μεταξύ άλλων, βλέπε K. Hailbronner, «The Concept of “Safe Country” and Expedient Asylum Procedures: A Western European Perspective», *International Journal of Refugee Law*, 1993, 5(1): σ. 31-65.

⁽¹⁵⁾ Σύμφωνα με την Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, από τις πρώτες ημέρες εφαρμογής της Ευρω-Τουρκικής Συμφωνίας για το Πρόσφυγικό «ο εμπειρογνώμονας της EASO γνωμοδότησε ότι η Τουρκία είναι ασφαλής τρίτη χώρα σε σχέση με τις πρώτες αιτήσεις ασύλου που εξετάστηκαν [...]. Η γνωμοδότηση αυτή, πρόκειται για τυποποιημένο κείμενο που επαναλαμβάνεται σε όλες τις απορριψίσεις αιτημάτων, ουσιαστικά αναφέρει την εξατομικευμένη κρίση που απαιτείται και ακόμη χειρότερα επιρρίπτει στον αιτούντα άσυλο το βάρος να αποδείξει ότι η Τουρκία δεν είναι ασφαλής τρίτη χώρα κατά πλήρη αντιστροφή του πνεύματος των διατάξεων της οδηγίας. Στις πρώτες αυτές περιπτώσεις οι λακωνικά απορριπτικές αποφάσεις είναι ανατιπολόγητες». Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Σχόλια — κριτικές παρατηρήσεις επί των διατάξεων και της εφαρμογής του Ν. 4375/2016, 21 Απριλίου 2016, σ. 6, διαδίσταση σε: <http://www.hilhr.gr/?MDL=pages&SiteID=1215>. Στις 10 Μαΐου 2016, ωστόσο, εκδόθηκε η πρώτη ελληνική απόφαση η οποία χαρακτηρίζει την Τουρκία μη ασφαλή τρίτη χώρα. Συγκεκριμένα, ύστερα από προσφυγή Σύρου που βρισκόταν στη Λέσβο και στον οποίο αρχικά δεν δόθηκε άσυλο, οπότε και θα έπρεπε να επιστρέψει στην Τουρκία, η δευτεροβάθμια επιτροπή προσφύγων έκρινε ότι η Τουρκία δεν είναι ασφαλής τρίτη χώρα, οπότε το αίτημα ασύλου πρέπει να εξεταστεί εκ νέου με περισσότερες λεπτομέρειες και στοιχεία. Το «δεδεικμένο» της πρώτης απόφασης που κρίνει την Τουρκία μη ασφαλή τρίτη χώρα για τους Σύρους έχει μέχρι σήμερα ακολουθηθεί από μεγάλο αριθμό δευτεροβάθμιων επιτροπών προσφύγων.

⁽¹⁶⁾ Για την αρχή της μη επαναπροώθησης, μεταξύ άλλων, βλέπε E. Lauterpacht & D. Bethlehem, «The scope and content of the principle of non refoulement: Opinion», στο E. Feller, V. Tuerk & F. Nicholson (eds.), *Refugee Protection in International Law*, UNHCR's Global Consultations on International Protection, Cambridge University Press, Cambridge 2003, σ. 87 — 177. Βλέπε επίσης τη Γνωμοδότηση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Εξω-εδαφική εφαρμογή της αρχής της μη επαναπροώθησης στο πλαίσιο της σύμβασης του 1951 και του Πρωτοκόλλου του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων διαδίσταση στον ιστότοπο: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/45f17a1a4.html>.

αποτελεί αρχή του εθιμικού διεθνούς δικαίου, ήτοι να είναι δεσμευτική για όλα τα κράτη της διεθνούς κοινότητας, ανεξάρτητα εάν έχουν επικυρώσει ή όχι τη σύμβαση της Γενεύης⁽¹⁷⁾.

3.5. Την προστασία, τέλος, που παρέχεται με το άρθρο 33 παράγραφος 1, δικαιούται να επικαλείται κάθε πρόσωπο που είναι πρόσφυγας σύμφωνα με τη σύμβαση του 1951, καθώς και όσοι πληρούν τις προϋποθέσεις του ορισμού του πρόσφυγα του άρθρου 1 Α(2) της σύμβασης του 1951, ακόμη και στην περίπτωση που δεν έχει επίσημα αναγνωριστεί το σχετικό καθεστώς στο πρόσωπο του ενδιαφερόμενου⁽¹⁸⁾. Τούτο έχει ιδιαίτερη σημασία για τους αιτούντες άσυλο, καθώς υπάρχει η πιθανότητα να είναι πρόσφυγες, οπότε και δεν πρέπει να απομακρύνονται ούτε να απελαύνονται από τη χώρα άσυλου έως ότου καθοριστεί με οριστική απόφαση το καθεστώς τους⁽¹⁹⁾.

4. Η Τουρκία ως «ασφαλής τρίτη χώρα»

4.1. Η Τουρκία από το 2011 φιλοξενεί τον μεγαλύτερο αριθμό προσφύγων από τη Συρία (πάνω από 3 εκατομμύρια Σύριοι πρόσφυγες — 3 222 000). Την ίδια στιγμή, στον Λίβανο, μια χώρα με πληθυσμό περίπου 4,8 εκατομμύρια, φιλοξενούνται πάνω από 1 000 000 καταγεγραμμένοι πρόσφυγες. Η Ιορδανία έχει το τρίτο μεγαλύτερο ποσοστό προσφύγων από τη Συρία (654 582), ενώ το Ιράκ και η Αίγυπτος φιλοξενούν, 244 235 και 124 534 καταγεγραμμένους πρόσφυγες, αντίστοιχα⁽²⁰⁾.

4.2. Η Τουρκία έχει επικυρώσει τη σύμβαση της Γενεύης για τους πρόσφυγες και το Πρωτόκολλο του 1967, διατηρεί όμως έναν γεωγραφικό περιορισμό για τους μη Ευρωπαίους αιτούντες άσυλο. Συγκεκριμένα, αναγνωρίζει μόνο τους πρόσφυγες που προέρχονται από την Ευρώπη, ήτοι από χώρες που είναι μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης⁽²¹⁾. Από τον Απρίλιο του 2014, η Τουρκία έχει υιοθετήσει νέα νομοθεσία περί αλλοδαπών και διεθνούς προστασίας. Ο νόμος προβλέπει τέσσερα είδη καθεστώτων προστασίας στην Τουρκία: α) «καθεστώς πρόσφυγα» για αναγνωρισμένους πρόσφυγες με βάση τη σύμβαση της Γενεύης, πολίτες δηλαδή ενός εκ των 47 κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης· β) «καθεστώς υπό όρους πρόσφυγα» για αναγνωρισμένους μη Ευρωπαίους πρόσφυγες· γ) «καθεστώς επικουρικής προστασίας», το οποίο γίνεται να αναγνωριστεί τόσο σε Ευρωπαίους όσο και σε μη Ευρωπαίους πολίτες, οι οποίοι δεν πληρούν μεν τις προϋποθέσεις της σύμβασης της Γενεύης για τους πρόσφυγες προκειμένου να αναγνωριστούν ως πρόσφυγες, πλην όμως κινδυνεύουν σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής τους να υποστούν θανατική ποινή, βασανιστήρια ή εν γένει απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή να υποστούν βλάβη λόγω ένοπλων συγκρούσεων στη χώρα τους· και δ) «καθεστώς προσωρινής προστασίας», το οποίο χορηγείται σε περίπτωση μαζικών εισροών⁽²²⁾.

4.3. Οι Σύριοι που έφτασαν μαζικά έλαβαν αρχικά καθεστώς «επισκέπτη» (*misâfir*) και στη συνέχεια καθεστώς προσωρινής προστασίας, χωρίς, ωστόσο, να έχουν δικαίωμα να υποβάλουν αίτηση για το καθεστώς του πρόσφυγα. Σκοπός της ρύθμισης είναι να παραμείνουν στην Τουρκία μόνον όσο διαρκεί η εμπόλεμη κατάσταση στη Συρία, και στη συνέχεια να επιστρέψουν εκεί όταν η κατάσταση βελτιωθεί.

4.3.1. Σε ό,τι αφορά τους πολίτες άλλων χωρών (μη Σύρους), αυτοί αιτούνται ατομικά άσυλο και στη συνέχεια καταχωρούνται με μια παράλληλη διαδικασία σύμφωνα με τον νέο Νόμο περί Αλλοδαπών και Διεθνούς Προστασίας που έχει τεθεί σε ισχύ από τον Απρίλιο του 2014. Σύμφωνα με τη διαδικασία αυτή, οι αιτούντες απευθύνονται τόσο στη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης των

⁽¹⁷⁾ Επισήμανση Διεθνούς Προστασίας της 13ης Σεπτεμβρίου 2001 (A/AC.96/951, παράγραφος 16). Βλέπε επίσης UNHCR, «The Principle of Non Refoulement as a Norm of Customary International Law», Response to the Questions Posed to UNHCR by the Federal Constitutional Court of the Federal Republic of Germany in cases 2 BvR 1938/93, 2 BvR 1953/93, 2 BvR 1954/93» (Η αρχή της μη επαναπροώθησης ως κανόνας του διεθνούς εθιμικού δικαίου, Απάντηση στα ερωτήματα που υπέβαλε στην UNHCR το Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στις υποθέσεις 2 BvR 1938/93, 2 BvR 1953/93, 2 BvR 1954/93). Επίσης, UNHCR, «Note on the Principle of Non Refoulement» (EU Seminar on the Implementation of the 1995 EU Resolution on the Minimum Guarantees for Asylum Procedures), 1.11.1997. Συμπληρωματικά βλέπε επίσης την παράγραφο 4 του Προοιμίου της Διακήρυξης των Κρατών μερών στη σύμβαση του 1951 και/ή στο Πρωτόκολλο του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων που υιοθετήθηκε κατά την υπουργική διάσκεψη της 12/13 Δεκεμβρίου 2001, HCR/MMSP/2001/09, καθώς και την απόφαση του Εφετείου της Νέας Ζηλανδίας επί της υπόθεσης *Zaoui v. Attorney General* (No. 2) [2005] 1 NZLR 690, 20.9.2004, παράγραφος 34 & 136.

⁽¹⁸⁾ Conclusion No. 6 (XXVIII) — 1977 για την Αρχή της μη επαναπροώθησης, παράγραφος (c), Conclusion No. 79 (XLVIII) — 1996 για τη διεθνή προστασία, παράγραφος (j), Conclusion No. 81 (XLVIII) — 1997 για τη διεθνή προστασία, παράγραφος (i).

⁽¹⁹⁾ UNHCR, «Global Consultations on International Protection/Third Track: Asylum Processes (Fair and Efficient Asylum Procedures)», EC/GC/01/12, 13.5.2001, παράγραφος 4, 8, 13 & 50 (c) και E. Leuterpacht & D. Bethlehem, ανωτέρω υποσημείωση 8, παράγραφος 87 έως 99.

⁽²⁰⁾ Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>

⁽²¹⁾ Βλέπε υποσημείωση 2.

⁽²²⁾ Το κείμενο του νόμου στα αγγλικά, διαθέσιμο σε: http://www.goc.gov.tr/files/files/eng_minikanun_5_son.pdf.

Μεταναστευτικών Ροών (DGMM/*Directorate General of Migration Management*), η οποία διεξάγει τη διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος, όσο και στην Υπατη Αρμοστεία. Η τελευταία διεξάγει έναν παράλληλο καθορισμό του καθεστώτος και κάνει προτάσεις για μετεγκατάσταση· οι αποφάσεις της ωστόσο δεν έχουν νομική ισχύ, αλλά περιλαμβάνονται στην αξιολόγηση της DGMM. Είναι, λοιπόν, προφανές ότι, καθώς η σχετική νομοθεσία στην Τουρκία προβλέπει διαφορετικά πρότυπα προστασίας και διαδικαστικούς κανόνες για τους Σύρους και τους υπηκόους άλλων τρίτων χωρών, εισάγει με τον τρόπο αυτό ανισότητες όσον αφορά τόσο την πρόσβαση όσο και το περιεχόμενο της προστασίας.

4.4. Σοβαρά εμπόδια, επίσης, ελλείψεις και προβλήματα παρουσιάζονται και σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στην εργασία, καθώς και σε βασικές υπηρεσίες, όπως είναι η υγειονομική περίθαλψη και η πρόνοια, η εκπαίδευση και γενικότερα οι διαδικασίες ένταξης στην κοινωνία⁽²³⁾. Μολονότι η Τουρκία έχει αναγνωρίσει το δικαίωμα εργασίας στους Σύρους από τον Ιανουάριο του 2016, στην πράξη, πολύ λίγοι έχουν λάβει άδειες εργασίας, με αποτέλεσμα οι περισσότεροι να απασχολούνται στη «μαύρη» εργασία⁽²⁴⁾. Στα παραπάνω θα πρέπει να προστεθεί ο ρητός και κατηγορηματικός αποκλεισμός των δικαιούχων διεθνούς προστασίας από την πιθανότητα μακροχρόνιας ενσωμάτωσης στην Τουρκία (άρθρο 25 του Νόμου περί Αλλοδαπών και Διεθνούς Προστασίας), καθώς και οι περιορισμοί στην ελεύθερη μετακίνηση των προσφύγων σύμφωνα με το άρθρο 26 του ανωτέρω νόμου. Είναι, λοιπόν, προφανές ότι η προστασία που χορηγείται στον αιτούντα διεθνή προστασία στην Τουρκία υπολείπεται ως προς τις νομικές εγγυήσεις και την απόλαυση των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται για τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες από τη σύμβαση της Γενεύης, όπως είναι το δικαίωμα κυκλοφορίας στην επικράτεια της συμβαλλόμενης χώρας (άρθρο 26 της σύμβασης του 1951), το δικαίωμα πολιτογράφησης (άρθρο 34 της σύμβασης του 1951) και το δικαίωμα στην εργασία (άρθρα 17, 18, 19 της σύμβασης του 1951).

4.5. Περαιτέρω, ερωτηματικά προκύπτουν για τον χαρακτηρισμό της Τουρκίας ως «ασφαλούς τρίτης χώρας», σε ό,τι αφορά τον σεβασμό της αρχής της μη επαναπροώθησης, όπως αυτή κατοχυρώνεται στα άρθρα 33(1) της σύμβασης της Γενεύης, 3 της Ευρωπαϊκής σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και 3(2) της σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης⁽²⁵⁾. Πέραν του ότι η Τουρκία έχει ιστορικό επαναπροώθησης των μη Ευρωπαίων αιτούντων άσυλο, πρόσφατες αναφορές διεθνών οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων κάνουν λόγο τόσο για αρνήσεις εισόδου, όσο και για μαζικές επαναπροωθήσεις στο συριακό έδαφος⁽²⁶⁾. Είναι χαρακτηριστικό ότι, μόλις μία ημέρα μετά την υπογραφή της Συμφωνίας, η Διεθνής Αμνηστία δημοσιοποίησε ακόμα ένα περιστατικό μαζικής επαναπροώθησης Αφγανών προσφύγων πίσω στην Καμπούλ⁽²⁷⁾. Στο ίδιο πλαίσιο, με ψήφισμα που υιοθετήθηκε στις 20 Απριλίου 2016 από την Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι οι επιστροφές τόσο Σύρων όσο και πολιτών άλλων χωρών στην Τουρκία είναι αντίθετες προς το Ενωσιακό και Διεθνές Δίκαιο⁽²⁸⁾. Είναι, λοιπόν, προφανές ότι δεν υπάρχουν οι απαιτούμενες εγγυήσεις για το γεγονός ότι η αρχή της μη επαναπροώθησης τηρείται αποτελεσματικά⁽²⁹⁾.

Βρυξέλλες, 14 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽²³⁾ Βλέπε υποσημείωση 2.

⁽²⁴⁾ Meltem Ineli-Ciger, Implications of the New Turkish Law on Foreigners and International Protection and Regulation no. 29153 on Temporary Protection for Syrians Seeking Protection in Turkey, *Oxford Monitor of Forced Migration*, 2014, 4(2): σ. 28-36.

⁽²⁵⁾ Βλέπε υποσημείωση 2.

⁽²⁶⁾ Μεταξύ άλλων, βλέπε την ανακοίνωση του *Human Rights Watch* στις 23 Νοεμβρίου 2015, διαθέσιμη στον ιστότοπο: <https://www.hrw.org/news/2015/11/23/turkey-syrians-pushed-back-border>.

⁽²⁷⁾ Διεθνής Αμνηστία, «Η ψευδαίσθηση της “ασφαλούς χώρας” για την Τουρκία καταρρέει», 23 Μαρτίου 2016, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <https://www.amnesty.gr/news/press/article/20243/i-pseydaisthisi-tis-asfaloyis-horas-gia-tin-toyrkia-katarreei>. Για περισσότερα, βλέπε O. Ulusoy, «Turkey as a Safe Third Country?», 29 Μαρτίου 2016, διαθέσιμο σε: <https://www.law.ox.ac.uk/research-subject-groups/centre-criminology/centreborder-criminologies/blog/2016/03/turkey-safe-third>. E. Roman, Th. E. Roman, Th. Baird, and T. Radcliffe, «Why Turkey is Not a “Safe Country”», Φεβρουάριος 2016, *Statewatch*, <http://www.statewatch.org/analyses/no-283-why-turkey-is-not-a-safe-country.pdf>.

⁽²⁸⁾ Ψήφισμα 2109 (2016), προσωρινή έκδοση, «The situation of refugees and migrants under the EU–Turkey Agreement of 18 March 2016», Συντάκτης(ες): Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, Προέλευση: Συζήτηση στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση, 20 Απριλίου 2016 (15η συνεδρίαση) (βλέπε, έγγρ. 14028, έκθεση της Επιτροπής Μετανάστευσης, Προσφύγων και Εκτοπισθέντων Ατόμων της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης, εισηγήτρια: η κ. Tineke Strik). Το κείμενο εγκρίθηκε από τη Συνέλευση στις 20 Απριλίου 2016 (15η συνεδρίαση).

⁽²⁹⁾ L. Reppeli (2015), «Turkey’s track record with the European Court of Human Rights». *Turkish Review*, 1 Ιανουαρίου 2015 (διαθέσιμο στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://archive.is/XmdO5>)

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Κεφάλαια για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη (EBA) στις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών της ΕΕ»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2018/C 227/04)

Εισηγήτρια: η κ. **Tanja BUZEK**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	19.10.2017
Νομική βάση	Άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού
	Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	REX
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	26.1.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.2.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	133/1/9

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να προβεί σε απολογισμό στο ανεπίσημο έγγραφο ⁽¹⁾ της εφαρμογής των κεφαλαίων για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη (EBA) στις εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ και να διαβουλευτεί με την κοινωνία πολιτών σχετικά με το θέμα.

1.2. Η ΕΟΚΕ έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ευαισθητοποίηση της κοινωνίας πολιτών τόσο στην ΕΕ όσο και σε τρίτες χώρες όσον αφορά την εμπορική πολιτική της ΕΕ. Τα μέλη της ΕΟΚΕ έχουν δεσμευτεί και θα συνεχίσουν να δεσμεύονται για την ενίσχυση της συνεργασίας με την κοινωνία πολιτών τρίτων χωρών όσον αφορά την παρακολούθηση των διαπραγματεύσεων και της εφαρμογής των εμπορικών συμφωνιών της ΕΕ.

1.3. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εντείνει τον διάλογό της με την κοινωνία πολιτών ώστε να ενισχύσει τη λειτουργία των κεφαλαίων EBA στις τρέχουσες και τις μελλοντικές εμπορικές συμφωνίες και, ειδικότερα, να λάβει το θέμα υπόψη κατά την αναθεώρηση του κεφαλαίου EBA στη Συνολική οικονομική και εμπορική συμφωνία με τον Καναδά (ΣΟΕΣ/CETA).

1.4. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιδείξει περισσότερη φιλοδοξία, ιδίως όσον αφορά την ενίσχυση της αποτελεσματικής εκτελεστότητας της δέσμευσης στα κεφάλαια EBA, κάτι το οποίο έχει ζωτική σημασία για την ΕΟΚΕ. Στα δε εν λόγω κεφάλαια πρέπει να δοθεί η ίδια έμφαση με αυτήν των κεφαλαίων που αφορούν εμπορικά, τεχνικά ή δασμολογικά ζητήματα.

1.4.1. Η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί εντολή στις εθνικές συμβουλευτικές ομάδες να παρακολουθούν τη συμβολή όλων των μερών των εμπορικών συμφωνιών στα ανθρώπινα, εργασιακά και περιβαλλοντικά δικαιώματα· το δε πεδίο δράσης τους πρέπει να περιλαμβάνει τα συμφέροντα των καταναλωτών.

1.4.2. Η ΕΟΚΕ διαφωνεί με την περιοριστική προσέγγιση των κεφαλαίων EBA όσον αφορά τα συμφέροντα των καταναλωτών και θα επικροτούσε την προσθήκη ειδικού κεφαλαίου σχετικού με τους καταναλωτές στα εν λόγω κεφάλαια, στο οποίο θα ενσωματώνονται τα σχετικά διεθνή πρότυπα για τους καταναλωτές και θα ενισχύεται η συνεργασία όσον αφορά την επιβολή των δικαιωμάτων των καταναλωτών

⁽¹⁾ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155686.pdf

1.5. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα κεφάλαια ΕΒΑ έχουν καθοριστική σημασία στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όπως αυτοί περιγράφονται στη στρατηγική «Εμπόριο για όλους»⁽²⁾ και στο έγγραφο προβληματισμού «Τιθάσεται της παγκοσμιοποίησης»⁽³⁾. Θεωρεί δε ότι η σύσταση εθνικών συμβουλευτικών ομάδων αποτελεί βασικό επίτευγμα των κεφαλαίων ΕΒΑ στην προσπάθεια να ενισχυθεί η κοινωνία πολιτών σε τρίτες χώρες και να ενθαρρυνθούν αυτές να λειτουργούν με γνώμονα αξίες παρόμοιες με τις λεγόμενες «ευρωπαϊκές αξίες» (συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, καταναλωτικών και περιβαλλοντικών προδιαγραφών και της πολιτισμικής πολυμορφίας). Συν τοις άλλοις, πρέπει να προβληθεί η δημόσια εικόνα της ΕΕ σε αυτές τις χώρες και να παρασχεθεί μια σημαντική βάση εστίασης της τήρησης των δεσμεύσεων όσον αφορά τα ανθρώπινα, εργασιακά και περιβαλλοντικά δικαιώματα στις εμπορικές συμφωνίες.

1.6. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την εντολή που της δόθηκε να ορίσει ορισμένα από τα μέλη και μέρος της γραμματείας των εθνικών συμβουλευτικών ομάδων. Υπογραμμίζει, ωστόσο, ότι η χρηματοδότηση και οι πόροι παραμένουν κρίσιμο ζήτημα για τη λειτουργία των σημερινών και μελλοντικών εθνικών συμβουλευτικών ομάδων και ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθώς και από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να συνεργαστούν επειγόντως με την ΕΟΚΕ με σκοπό να εφαρμόσουν επειγόντως συστηματικές λύσεις επί του θέματος.

1.7. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναλάβει δράση για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κεφαλαίων ΕΒΑ και των εθνικών συμβουλευτικών ομάδων, ειδικότερα ως οργάνων επιφορτισμένων με την παρακολούθηση των εν λόγω δεσμεύσεων. Πολλές εισηγήσεις πρακτικής φύσης μπορούν να υλοποιηθούν χωρίς να αλλάξει το κείμενο των ισχυόντων κεφαλαίων ΕΒΑ και ότι, ως εκ τούτου, αυτό θα πρέπει να συμβεί χωρίς καθυστέρηση.

1.7.1. Έχουν διαπιστωθεί αδυναμίες που αφορούν την έλλειψη ισορροπίας στη συμμετοχή και καθυστερήσεις στη σύσταση των εθνικών συμβουλευτικών ομάδων. Επίσης επισημαίνεται η ανάγκη για κοινές συνεδριάσεις των εθνικών συμβουλευτικών ομάδων της ΕΕ με αυτές των χωρών-εταίρων, καθώς και για τη συμμετοχή των προέδρων τους στις συνεδριάσεις των επιτροπών ΕΒΑ —έχοντας αυτοί το δικαίωμα να εκθέτουν τις απόψεις των ομάδων τους. Τέλος, έχει παρατηρηθεί έλλειψη επαρκούς χρηματοδότησης των εθνικών συμβουλευτικών ομάδων τόσο από την ΕΕ όσο και τις χώρες-εταίρους.

1.7.2. Για τους λόγους αυτούς, η ΕΟΚΕ εισηγείται να συμπεριληφθούν στο κείμενο της συμφωνίας κοινές συνεδριάσεις των εθνικών συμβουλευτικών ομάδων της ΕΕ και των χωρών-εταίρων, έτσι ώστε να μπορούν να ανταλλάσσουν εμπειρίες ως προς τα κοινά σχέδια και να εκπονούν κοινές συστάσεις.

1.7.3. Η ΕΟΚΕ συνιστά θερμά να υποστηριχθεί η δημιουργία ικανοτήτων για την κοινωνία πολιτών στην ΕΕ και στις χώρες-εταίρους πριν από την έναρξη ισχύος της συμφωνίας και να ενθαρρυνθεί η ταχεία σύσταση εθνικών συμβουλευτικών ομάδων με την απαραίτητη πολιτική, χρηματοδοτική και υλικοτεχνική υποστήριξη με την παράλληλη διασφάλιση μιας ισόρροπης συμμετοχής σε αυτές.

1.7.4. Εφιστούμε επίσης την προσοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στα εκκρεμή ζητήματα σύγχυσης της τοπικής κοινωνίας πολιτών, λόγω του διατομεακού χαρακτήρα μεταξύ των συμφωνιών σύνδεσης της ΕΕ και των σφαιρικών και σε βάθος συμφωνιών ελευθέρων συναλλαγών (DCFTA) με τη Γεωργία, τη Μολδαβία και την Ουκρανία και λόγω του ευρύτερου ρόλου που διαδραματίζουν τα φόρουμ της κοινωνίας πολιτών, ιδίως στη Λατινική Αμερική, με αποτέλεσμα την αποδυνάμωση των βασικών μηνυμάτων των εθνικών συμβουλευτικών ομάδων κάθε συμβαλλόμενου μέρους.

1.7.5. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ επικρίνει την έλλειψη ανταπόκρισης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις καταγγελίες που διατυπώνονται από τις εθνικές συμβουλευτικές ομάδες. Συνεπώς, οι εποπτικοί μηχανισμοί θα πρέπει να είναι σε θέση να ενεργοποιούν ανεξάρτητα έρευνες για παραβιάσεις των σαφών δεσμεύσεων ΕΒΑ.

1.8. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να θεσπίσει έναν πιο διαφανή και εξορθολογισμένο μηχανισμό υποβολής καταγγελιών και επιπλέον συνιστά οι πρόεδροι των εθνικών συμβουλευτικών ομάδων να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις της Επιτροπής ΕΒΑ και να ζητηθεί από την τελευταία να ανταποκρίνεται στα ζητήματα και στις συστάσεις που διατυπώνονται από τις εθνικές συμβουλευτικές ομάδες εντός εύλογου χρονικού διαστήματος. Συνιστά τακτικό διάλογο μεταξύ των εθνικών συμβουλευτικών ομάδων της ΕΕ, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της ΕΥΕΔ, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των κρατών μελών της ΕΕ.

1.9. Σε ό,τι αφορά τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης, η ΕΟΚΕ προτείνει να συμπεριληφθεί ειδική ρήτρα για την προώθησή τους σε όλες τις μελλοντικές εντολές για τα κεφάλαια ΕΒΑ.

⁽²⁾ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf

⁽³⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-globalisation_el.pdf

1.10. Όσον αφορά την ισχυρή δέσμευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να ενισχύσει τις διατάξεις περί εργασίας, οι χώρες-εταίροι οφείλουν να επιδεικνύουν πλήρη συμμόρφωση με τα οκτώ βασικά εργασιακά πρότυπα πριν από τη σύναψη μιας εμπορικής συμφωνίας. Εάν μια χώρα-εταίρος είτε δεν έχει επικυρώσει ή εφαρμόσει σωστά τις εν λόγω συμβάσεις είτε δεν έχει να επιδείξει ισοδύναμο επίπεδο κατοχύρωσης, η ΕΟΚΕ προτείνει να επιδιώκεται η εκπόνηση δεσμευτικού χάρτη πορείας, ο οποίος θα συμπεριλαμβάνεται στο κεφάλαιο ΕΒΑ έτσι ώστε να διασφαλίζεται η έγκαιρη επίτευξή του.

1.11. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι στο ανεπίσημο έγγραφο ετέθη το θέμα των κυρώσεων. Ενθαρρύνουμε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διερευνήσει περαιτέρω τους υφιστάμενους μηχανισμούς επιβολής κυρώσεων στις εμπορικές συμφωνίες, τη χρήση τους μέχρι σήμερα και να διδαχθεί από τους δυνητικούς περιορισμούς τους έτσι ώστε να αξιολογήσει και να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα ενός εκτελεστού μηχανισμού συμμόρφωσης που θα μπορούσε να αναπτυχθεί στα κεφάλαια ΕΒΑ. Εν προκειμένω, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να λάβει δεόντως υπόψη ότι οι ομάδες της κοινωνίας πολιτών έχουν εκφράσει την υποστήριξή τους, αλλά και σοβαρές επιφυλάξεις ως προς τη χρήση τους.

1.12. Η ΕΟΚΕ είναι έτοιμη να συμβάλει στην ανάπτυξη νέων ιδεών που θα βοηθήσουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αυξήσει την αποτελεσματικότητα των ανεξάρτητων μηχανισμών επιβολής στα κεφάλαια ΕΒΑ, μεταξύ άλλων μέσω του δικαιώματος αντίδρασης όταν δεν θα υπάρχει ανταπόκριση στις ανησυχίες της. Κάθε επιβολή κυρώσεων όπου αυτό είναι απαραίτητο θα χρειαστεί να διαφοροποιηθεί εάν οι πιθανοί εμπορικοί εταίροι είναι ανοικτοί σε μια τέτοια προσέγγιση: σε αντίθεση με το ΣΓΠ+, δεν μπορεί να υπάρξει μονομερής ανάκληση τυχόν διατάξεων σε περίπτωση διαφωνίας.

2. Ιστορικό

2.1. Μετά την αρχική προσθήκη των διατάξεων περί αειφόρου ανάπτυξης στη συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης ΕΕ-Cariforum και τη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Κορέας, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 2011, όλες οι εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ περιλαμβάνουν πλέον κεφάλαιο για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη (ΕΒΑ). Επί του παρόντος, η ΕΕ έχει επίσης συνάψει συμφωνίες με κεφάλαιο ΕΒΑ με τις χώρες της Κεντρικής Αμερικής, την Κολομβία και το Περού, τη Γεωργία, τη Μολδαβία και την Ουκρανία, ενώ αναμένεται να υπάρξουν στο μέλλον και νέες συμφωνίες.

2.2. Τα τελευταία χρόνια έχει ενταθεί το ενδιαφέρον για τις διατάξεις περί εργασίας, περιβάλλοντος και καταναλωτών στις εμπορικές συμφωνίες. Οι συζητήσεις διεξάγονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, στα κράτη μέλη και μεταξύ των συναρμοδίων της κοινωνίας πολιτών, συμπεριλαμβανομένης της ΕΟΚΕ.

2.3. Η ΕΟΚΕ έχει καταρτίσει αρκετές γνωμοδοτήσεις τα τελευταία χρόνια οι οποίες καλύπτουν και περιλαμβάνουν συστάσεις σχετικές με διάφορες πτυχές του εμπορίου και της βιώσιμης ανάπτυξης στην εμπορική πολιτική της ΕΕ (βλέπε κυρίως τις γνωμοδοτήσεις για τη στρατηγική «Εμπόριο για όλους»⁽⁴⁾, για τον ρόλο του εμπορίου και των επενδύσεων σε σχέση με τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης⁽⁵⁾ και, πολύ συγκεκριμένα, για το κεφάλαιο ΕΒΑ στη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Κορέας⁽⁶⁾). Τον Ιούλιο του 2017, η ΕΟΚΕ διοργάνωσε διάσκεψη με τη συμμετοχή ιδίως μελών διαφόρων εθνικών συμβουλευτικών ομάδων και θέμα τον τρόπο με τον οποίο μπορούν τα κεφάλαια ΕΒΑ να επιδρούν ουσιαστικά στις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών⁽⁷⁾.

2.4. Υπάρχουν αρκετές αξιολογήσεις της επίδρασης και της αποτελεσματικότητας των κεφαλαίων ΕΒΑ. Παρά τη γενικά ισχυρή υποστήριξη στην ΕΕ για τη συμπερίληψη φιλόδοξων δεσμεύσεων για τα εργασιακά δικαιώματα, το περιβάλλον και την προστασία των καταναλωτών —και παρά την ενεργό δράση της κοινωνίας πολιτών στις τρέχουσες και μελλοντικές συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών—, υπάρχει επίσης ανάγκη να αποδειχθεί ότι τα κεφάλαια ΕΒΑ μπορούν να ανταποκριθούν στις φιλοδοξίες που διατυπώνονται στην ανακοίνωση «Εμπόριο για Όλους»⁽⁸⁾ και στο πρόσφατο έγγραφο προβληματισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Τιθάσμευση της παγκοσμιοποίησης»⁽⁹⁾.

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εμπόριο για όλους: προς μια πιο υπεύθυνη πολιτική για το εμπόριο και τις επενδύσεις», εισηγητής: κ. Peel (UK-I) (EE C 264 της 20.7.2016, σ. 123).

⁽⁵⁾ REX/486 — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ο κεντρικός ρόλος του εμπορίου και των επενδύσεων στην υλοποίηση και την εφαρμογή των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)», εισηγητής: κ. Peel (UK-I), συνεισηγήτρια: κ. Quarez (FR-II) (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην *Επίσημη Εφημερίδα*).

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Κορέας — κεφάλαιο για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη», εισηγητής: κ. Fornea (RO-II) (EE C 81 της 2.3.2018, σ. 201).

⁽⁷⁾ Διάσκεψη με θέμα «Τα κεφάλαια για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη στις εμπορικές συμφωνίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Πώς μπορούμε να επιτύχουμε ουσιαστικά αποτελέσματα;» — Περίληψη των κυριότερων μηνυμάτων: http://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/summary_conference_on_tsd_chapters_in_eu_trade_agreements.pdf

⁽⁸⁾ ό.π.

⁽⁹⁾ ό.π.

2.5. Προκειμένου για τη συγκατάθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη ΣΟΕΣ με τον Καναδά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Εμπορίου κ. Malmström υποσχέθηκε στους ευρωβουλευτές ⁽¹⁰⁾ ότι θα ξεκινήσει ευρεία δημόσια διαβούλευση τόσο μαζί τους όσο και με την κοινωνία πολιτών, συμπεριλαμβανομένης της ΕΟΚΕ, με θέμα τα κεφάλαια ΕΒΑ. Ο εν λόγω προβληματισμός σχετικά με την εφαρμογή των κεφαλαίων ΕΒΑ είναι επίσης αναγκαίος στο πλαίσιο των εν εξελίξει εμπορικών διαπραγματεύσεων με το Μεξικό και τη Mercosur, αλλά και για να διαμορφωθεί η θέση της ΕΕ όσον αφορά την ενδεχόμενη αναθεώρηση του αντίστοιχου κεφαλαίου της ΣΟΕΣ με τον Καναδά ⁽¹¹⁾, όπως συμφωνήθηκε και από τα δύο μέρη στην κοινή ερμηνευτική πράξη για τη ΣΟΕΣ ⁽¹²⁾.

2.6. Στις 11 Ιουλίου 2017 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε σχετικό ανεπίσημο έγγραφο ⁽¹³⁾ με σκοπό να ξεκινήσει συζήτηση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και τους συναρμοδίους από την κοινωνία πολιτών κατά τους επόμενους μήνες. Το έγγραφο περιλαμβάνει περιγραφή και αξιολόγηση όσων συμβαίνουν στην πράξη, παρουσιάζει δύο επιλογές για τη βελτίωση της εφαρμογής των κεφαλαίων ΕΒΑ και θέτει διάφορα ερωτήματα για τους συναρμοδίους. Η παρούσα γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ αποσκοπεί στο να συμβάλει στη διαδικασία αυτή και να αναλύσει τα συγκεκριμένα ερωτήματα.

2.7. Τα κράτη μέλη έχουν λάβει το ανεπίσημο έγγραφο και επί του παρόντος υποβάλλουν παρατηρήσεις και προτάσεις. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διεξήγαγε συζήτηση κατά τη σύνοδο της ολομέλειάς του τον Ιανουάριο του 2018.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίηση της για την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να προβεί σε απολογισμό, στο ανεπίσημο έγγραφο, της εφαρμογής των κεφαλαίων ΕΒΑ στις εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ ⁽¹⁴⁾ όσο και για το ανεπίσημο έγγραφο της ΓΔ Εμπορίου με το οποίο ξεκινά ο διάλογος και η διαβούλευση με την κοινωνία πολιτών με θέμα τους τρόπους βελτίωσής τους.

3.2. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα κεφάλαια ΕΒΑ έχουν καθοριστική σημασία στην επίτευξη του σκοπού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να προωθήσει τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών στη στρατηγική «Εμπόριο για όλους» και στο έγγραφο προβληματισμού με τίτλο «Τιθάσεται της παγκοσμιοποίησης». Είναι εξίσου σημαντικά με την εκπλήρωση διεθνών δεσμεύσεων, όπως εκείνες που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο της Συμφωνίας του Παρισιού για την αλλαγή του κλίματος, ή όσες αφορούν το εμπόριο ορυκτών καυσίμων.

3.3. Όσον αφορά τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης, η ΕΟΚΕ θα ήθελε να επιστήσει την προσοχή στα συμπεράσματα και τις συστάσεις της γνωμοδότησής της ⁽¹⁵⁾, ιδίως όσον αφορά την ανάγκη να περιλαμβάνεται σε όλες τις μελλοντικές εντολές για τα κεφάλαια ΕΒΑ «ειδική ρήτρα που θα απαιτεί και από τα δύο μέρη κάθε μηχανισμού παρακολούθησης της κοινωνίας των πολιτών να συνεργάζονται για την προώθηση των ΣΒΑ» και τα κεφάλαια ΕΒΑ «να έχουν την ίδια βαρύτητα με εκείνα που καλύπτουν εμπορικά, τεχνικά ή δασμολογικά θέματα».

3.3.1. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη επισημάνει ⁽¹⁶⁾ ότι ο 17ος στόχος βιώσιμης ανάπτυξης αναφέρεται ρητώς στον ρόλο της κοινωνίας πολιτών ως εξής: «μια επιτυχημένη ατζέντα βιώσιμης ανάπτυξης απαιτεί εταιρικές σχέσεις μεταξύ κυβερνήσεων, ιδιωτικού τομέα και κοινωνίας των πολιτών». Για πρώτη φορά και στην ιστορία των Ηνωμένων Εθνών, οι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης διευκρινίζουν ότι οι κυβερνήσεις είναι υπόλογες στον λαό.

⁽¹⁰⁾ Επιστολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Malmström προς τον πρόεδρο της επιτροπής INTA κ. Lange (Ιανουάριος 2017): <https://ec.europa.eu/carol/index-iframe.cfm?fuseaction=download&documentId=090166e5af9d7b2e&title=letter.pdf>

⁽¹¹⁾ Επιστολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Malmström προς τον Καναδό υπουργό Διεθνούς Εμπορίου κ. Champagne (Οκτώβριος 2017): https://ec.europa.eu/carol/index-iframe.cfm?fuseaction=download&documentId=090166e5b568bc60&title=SIGNED_LETTER.pdf

⁽¹²⁾ Κοινή ερμηνευτική πράξη για τη συνολική οικονομική και εμπορική συμφωνία (CETA) μεταξύ του Καναδά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της (ΕΕ L 11 της 14.1.2017, σ. 3)

⁽¹³⁾ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1689>

⁽¹⁴⁾ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών για την υλοποίηση των Συμφωνιών Ελεύθερων Συναλλαγών (δημοσιεύτηκε στις 9 Νοεμβρίου 2017).

⁽¹⁵⁾ REX/486 — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ο κεντρικός ρόλος του εμπορίου και των επενδύσεων στην υλοποίηση και την εφαρμογή των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)», εισηγητής: κ. Peel (UK-I), συνεισηγήτρια: κ. Quarez (FR-II) (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην Επίσημη Εφημερίδα).

⁽¹⁶⁾ REX/486 — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ο κεντρικός ρόλος του εμπορίου και των επενδύσεων στην υλοποίηση και την εφαρμογή των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)», εισηγητής: κ. Peel (UK-I), συνεισηγήτρια: κ. Quarez (FR-II) (δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην Επίσημη Εφημερίδα).

3.4. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για την περιοριστική προσέγγιση που υιοθετήθηκε κατά την τρέχουσα συζήτηση σχετικά με τα κεφάλαια ΕΒΑ και για το γενικό πεδίο εφαρμογής τους όσον αφορά τα συμφέροντα των καταναλωτών. Ενώ η στρατηγική «Εμπόριο για όλους» δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην εμπιστοσύνη των καταναλωτών σε ασφαλή προϊόντα, οι «Κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία των καταναλωτών»⁽¹⁷⁾ χαρακτηρίζονται από μια πολύ ευρύτερη αντίληψη, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η προστασία της ιδιωτικής ζωής των καταναλωτών, τα δικαιώματά τους στο ηλεκτρονικό εμπόριο και το δικαίωμα αποτελεσματικής επιβολής των δικαιωμάτων των καταναλωτών. Δεδομένης της επίδρασης της ελευθέρωσης του εμπορίου στους καταναλωτές, η ΕΟΚΕ θα επικροτούσε την εισαγωγή ειδικού κεφαλαίου με θέμα το εμπόριο και τους καταναλωτές στα κεφάλαια ΕΒΑ, στο οποίο θα ενσωματώνονταν τα σχετικά διεθνή πρότυπα για τους καταναλωτές και θα ενισχύεται η συνεργασία όσον αφορά την κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους.

3.5. Η ΕΟΚΕ θα επιδοκίμαζε επίσης την ανάληψη δέσμευσης να συμπεριληφθεί η διάσταση του φύλου στην εμπορική της πολιτική, και ειδικότερα στα κεφάλαια ΕΒΑ. Σε πολλές συναλλασσόμενες χώρες της ΕΕ οι γυναίκες αποτελούν την πλειονότητα του εργατικού δυναμικού σε συγκεκριμένους τομείς όπως η κλωστοϋφαντουργία. Επομένως, οι εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ δεν θα πρέπει να αυξάνουν τις ανισότητες μεταξύ των φύλων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να μεριμνήσει για τον πλήρη σεβασμό των διεθνών κανόνων εργασίας ως προς την ισότητα των φύλων και τα δικαιώματα των γυναικών εργαζομένων στον χώρο εργασίας. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ ζητεί να τηρείται η σύμβαση υπ' αριθ. 100 της ΔΟΕ για την ίση αμοιβή, η σύμβαση υπ' αριθ. 111 για τη διάκριση στην απασχόληση και στο επάγγελμα, η οποία προωθεί τη μη διακριτική μεταχείριση στον χώρο εργασίας, και η σύμβαση υπ' αριθ. 183 για την προστασία της μητρότητας.

3.6. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εντείνει τον διάλογο της με την κοινωνία πολιτών ώστε να ενισχύσει τη λειτουργία των κεφαλαίων ΕΒΑ στις τρέχουσες και τις μελλοντικές εμπορικές συμφωνίες. Το γεγονός αυτό θα πρέπει να αντανακλάται ειδικότερα στην αναθεώρηση του κεφαλαίου ΕΒΑ στη ΣΟΕΣ με τον Καναδά⁽¹⁸⁾. Όπως υποσχέθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κ. Malmström, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την έγκαιρη αναθεώρηση των διατάξεων της Συμφωνίας για το εμπόριο και το εργατικό δυναμικό, το εμπόριο και το περιβάλλον και επιθυμεί να συμμετάσχει στην εν λόγω αναθεώρηση.

3.7. Η ΕΟΚΕ έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ευαισθητοποίηση της κοινωνίας πολιτών τόσο στην ΕΕ όσο και σε τρίτες χώρες όσον αφορά την εμπορική πολιτική της ΕΕ. Τα μέλη της ΕΟΚΕ έχουν δεσμευτεί και θα συνεχίσουν να δεσμεύονται ότι θα μεριμνήσουν για την ενίσχυση της συνεργασίας με την κοινωνία πολιτών τρίτων χωρών όσον αφορά την παρακολούθηση των διαπραγματεύσεων και την εφαρμογή των εμπορικών συμφωνιών της ΕΕ. Αυτή η προληπτική δράση της ΕΟΚΕ ήταν ζωτικής σημασίας για τη χειραρέτηση των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών στο εξωτερικό και για τον περαιτέρω εκδημοκρατισμό των διαδικασιών λήψης εμπορικών αποφάσεων.

3.8. Παρά το σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα εφαρμογής των διατάξεων ΕΒΑ (έξι χρόνια μετά την έναρξη ισχύος της πρώτης συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών νέας γενιάς, της συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Κορέας), η ΕΟΚΕ έχει εντοπίσει ορισμένα επιτεύγματα και ελλείψεις που πρέπει να αναλυθούν και να χρησιμοποιηθούν για την ανατροφοδότηση της επικείμενης αναθεώρησης του κεφαλαίου ΕΒΑ της ΣΟΕΣ με τον Καναδά, καθώς και άλλων εμπορικών συμφωνιών.

3.9. Ένα βασικό επίτευγμα των κεφαλαίων ΕΒΑ είναι η σύσταση των εθνικών συμβουλευτικών ομάδων προκειμένου να παρασχεθεί μια σημαντική βάση για την παρακολούθηση, από πλευράς κοινωνίας πολιτών, των δεσμεύσεων όσον αφορά τα ανθρώπινα, εργασιακά και περιβαλλοντικά δικαιώματα στις εμπορικές συμφωνίες. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι σημαντικό να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής τους έτσι ώστε να καλύπτει και τα συμφέροντα των καταναλωτών.

3.9.1. Στο μέτρο που το επιτρέπουν οι αρμοδιότητές της, η ΕΕ θα πρέπει επίσης να επιδιώξει την ανάπτυξη μεγαλύτερων συνεργειών μεταξύ της διατύπωσης των κεφαλαίων ΕΒΑ και των 27 υποχρεωτικών περιβαλλοντικών συμβάσεων και συμβάσεων της ΔΟΕ που σχετίζονται με το πρόγραμμα του ΣΓΠ+ [σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων/GSP+] (καθώς και με τις απαιτήσεις για το πρόγραμμα «Όλα εκτός από όπλα» των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών).

3.10. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την εντολή που δόθηκε για την παροχή μέρους των μελών και της γραμματείας των έξι εθνικών συμβουλευτικών ομάδων που έχουν συσταθεί μέχρι σήμερα με τις ακόλουθες συμφωνίες: Συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Κορέας, Συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Κολομβίας/Περου, Συμφωνία σύνδεσης ΕΕ-Κεντρικής Αμερικής, σφαιρική και σε βάθος συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών (ΣΒΣΕΣ) ΕΕ-Γεωργίας, ΣΒΣΕΣ ΕΕ-Μολδαβίας, ΣΒΣΕΣ ΕΕ-Ουκρανίας, καθώς και για τη Συμβουλευτική επιτροπή για τη συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης ΕΕ-Cariforum. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ προσβλέπει στη συνέχιση των εργασιών της στο πλαίσιο μελλοντικών εθνικών συμβουλευτικών ομάδων, όπως για τη ΣΟΕΣ με τον Καναδά και τη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Ιαπωνίας.

⁽¹⁷⁾ http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ditccplpmisc2016d1_en.pdf

⁽¹⁸⁾ Επιστολή της επιτρόπου κ. Malmström προς το Καναδό υπουργό Διεθνούς Εμπορίου κ. Champagne (Οκτώβριος 2017), ό.π.

3.10.1. Εφιστούμε επίσης την προσοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στα εκκρεμή ζητήματα σύγχυσης, πρώτον λόγω του διατομεακού χαρακτήρα μεταξύ των συμφωνιών σύνδεσης της ΕΕ και των σφαιρικών και σε βάθος συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών (DCFTA) με τη Γεωργία, τη Μολδαβία και την Ουκρανία, που είναι δύσκολο να διαφοροποιηθούν για την τοπική κοινωνία πολιτών και, δεύτερον, λόγω του ευρύτερου ρόλου που διαδραματίζουν τα φόρουμ της κοινωνίας πολιτών, ιδίως στη Λατινική Αμερική, με αποτέλεσμα να μην δίνεται η κατάλληλη έμφαση και να αποδυναμώνονται τα βασικά μηνύματα των εθνικών συμβουλευτικών ομάδων κάθε συμβαλλόμενου μέρους.

3.11. Ωστόσο, η χρηματοδότηση και η στελέχωση παραμένουν ένα κρίσιμο ζήτημα. Με την ύπαρξη επτά εποπτικών μηχανισμών (για έξι συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών και τη ΣΟΕΣ των κρατών Cariforum) και με περισσότερους να αναμένονται —μεταξύ άλλων στο πλαίσιο των βασικών συμφωνιών με τον Καναδά και την Ιαπωνία—, θα είναι δύσκολο για την ΕΟΚΕ να εγγυάται την αποτελεσματική λειτουργία των σημερινών και επιπρόσθετων μελλοντικών εθνικών συμβουλευτικών ομάδων χωρίς πρόσθετους πόρους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να βρει επειγόντως, μαζί με την ΕΟΚΕ, συστημικές λύσεις ώστε να διασφαλιστεί η διάθεση επαρκών πόρων για τη λειτουργία των εν λόγω εποπτικών μηχανισμών και για την πλήρη συμμετοχή των αντιπροσωπευτικών ομάδων στην κοινωνία πολιτών.

3.12. Η ύπαρξη αποτελεσματικών μηχανισμών επιβολής για τα κεφάλαια ΕΒΑ είναι ζωτικής σημασίας για την ΕΟΚΕ, όπως αναφέρεται σε ορισμένες από τις γνωμοδοτήσεις της ⁽¹⁹⁾. Ως εποπτικά όργανα, στις εθνικές συμβουλευτικές ομάδες αναλογεί μια σημαντική λειτουργία στην ανίχνευση και αποτελεσματική αντιμετώπιση της μη τήρησης των δεσμεύσεων τύπου ΕΒΑ. Η ΕΟΚΕ, ως ενεργό μέλος των εθνικών συμβουλευτικών ομάδων της ΕΕ, έχει συμβάλει σημαντικά στο έργο τους και, ως εκ τούτου, ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιδείξει μεγαλύτερο ζήλο όσον αφορά τον αποτελεσματικό μηχανισμό επιβολής. Στην περίπτωση της Νότιας Κορέας, η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η εθνική συμβουλευτική ομάδα της ΕΕ ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ⁽²⁰⁾ να κινήσει διαδικασίες επίλυσης διαφορών, όμως η τελευταία —παρά την προσπάθειά τους να δοθεί μια λύση— δεν το έχει πράξει ακόμη. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι «η εφαρμογή των πτυχών της ΣΕΣ που αφορούν τη βιώσιμη ανάπτυξη, ιδιαίτερα δε τα εργασιακά ζητήματα, παραμένει μη ικανοποιητική» ⁽²¹⁾.

3.13. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι επιχειρήσεις μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη μέριμνα για τη συμμόρφωση με τα εργατικά και κοινωνικά δικαιώματα μέσω της υποστήριξης και της εφαρμογής των νόμων που προστατεύουν τα δικαιώματα των εργαζομένων, αλλά και μέσω του κοινωνικού διαλόγου με τα συνδικάτα ώστε να συμφωνούνται αξιοπρεπή πρότυπα, τόσο στις άμεσες επιχειρήσεις τους όσο στα πλαίσια των αλυσίδων εφοδιασμού τους. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να φροντίσει έτσι ώστε οι εμπορικές συμφωνίες να στηρίζουν τα θεμιτά επιχειρηματικά ήθη και να αποτρέπουν το κοινωνικό ντάμπινγκ και την υποβάθμιση των κοινωνικών προδιαγραφών, μέσω της ανάπτυξης δεσμευτικών ρητρών εταιρικής κοινωνικής ευθύνης σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα και με τη συμπερίληψη εθνικών σημείων επαφής ⁽²²⁾, τα οποία θα πρέπει να είναι ανεξάρτητα και δομημένα έτσι ώστε να συμμετέχουν οι κοινωνικοί εταίροι ως μέλη τους ή μέλη της επιτροπής εποπτείας των εθνικών σημείων επαφής. Θα πρέπει να διαθέτουν κατάλληλη εκπαίδευση, στελέχωση και χρηματοδότηση.

3.14. Η ΕΟΚΕ είναι έτοιμη να συμβάλει στην ανάπτυξη νέων ιδεών που θα βοηθήσουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αυξήσει την αποτελεσματικότητα των ανεξάρτητων μηχανισμών επιβολής στα κεφάλαια ΕΒΑ, μεταξύ άλλων μέσω του δικαιώματος αντίδρασης όταν δεν θα υπάρχει ανταπόκριση στις ανησυχίες της. Κάθε δε πιθανή χρήση κυρώσεων —όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο— θα πρέπει να ακολουθεί μια προσεκτική προσέγγιση.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι απαιτείται ανάληψη δράσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κεφαλαίων ΕΒΑ έτσι ώστε να διασφαλιστεί η τήρηση των κοινωνικών, περιβαλλοντικών, καταναλωτικών και εργασιακών δικαιωμάτων. Ένα βασικό μέρος συνδέεται με τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των εθνικών συμβουλευτικών ομάδων ως οργάνων επιφορτισμένων με την παρακολούθηση των εν λόγω δεσμεύσεων.

⁽¹⁹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εμπόριο για όλους: προς μια πιο υπεύθυνη πολιτική για το εμπόριο και τις επενδύσεις», εισηγητής: κ. Peel (UK-I) (EE C 26 της 20.7.2016, σ. 123) και γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η θέση της ΕΟΚΕ σχετικά με συγκεκριμένα βασικά θέματα που έχουν τεθεί στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων για τη διατλαντική εταιρική σχέση συναλλαγών και επενδύσεων (ΤΤΙΡ)», εισηγητής: κ. de Buck, συνεισηγήτρια: κ. Buzek (OJ C 487, 28.12.2016, p. 30). Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Κορέας — κεφάλαιο για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη», εισηγητής: κ. Fornea (RO-II) (EE C 81 της 2.3.2018, σ. 201).

⁽²⁰⁾ Επιστολή του Δεκεμβρίου 2016 προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κ. Malmström με θέμα τις κυβερνητικές διαβουλεύσεις δυνάμει της ΣΕΣ ΕΕ-Κορέας, http://ec.europa.eu/carol/?fuseaction=download&documentId=090166e5af1bf802&title=EU_DAG%20letter%20to%20Commissioner%20Malmstrom_signed%20by%20the%20Chair%20and%20Vice-Chairs.pdf

⁽²¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Κορέας — κεφάλαιο για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη», εισηγητής: κ. Fornea (RO-II) (EE C 81 της 2.3.2018, σ. 201).

⁽²²⁾ Οι κυβερνήσεις οι οποίες τηρούν τις κατευθυντήριες γραμμές καλούνται να συστήσουν ένα εθνικό σημείο επαφής (ΕΣΕ), κύριος ρόλος του οποίου είναι να ενισχύει την αποτελεσματικότητα των κατευθυντήριων γραμμών προβαίνοντας σε δραστηριότητες πρόωξης, διεκπεραιώνοντας έρευνες και συμβάλλοντας στην επίλυση ζητημάτων που ενδέχεται να προκύψουν λόγω της τυχόν μη τήρησης των οδηγιών σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Τα ΕΣΕ βοηθούν τις επιχειρήσεις και τους ενδιαφερόμενους φορείς τους να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την προώθηση της τήρησης των κατευθυντήριων γραμμών. Παρέχουν μια πλατφόρμα διαμεσολάβησης και συμβιβασμού για την επίλυση πρακτικών ζητημάτων που ενδέχεται να προκύψουν από την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών.

4.1.1. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι διάφοροι συναρμόδιοι έχουν υποβάλει προτάσεις για τη βελτίωση της ανεξαρτησίας και της αποτελεσματικότητας των κεφαλαίων ΕΒΑ στις εμπορικές συμφωνίες και συµμερίζεται την άποψη ότι απαιτείται σταθερή ενθάρρυνση της συµμόρφωσης µε τις δεσµεύσεις περί ΕΒΑ. Όσον αφορά δε τις διατάξεις για την εργασία, σε αυτές περιλαµβάνεται η πρόταση για ανεξάρτητη γραµµατεία εργασίας ⁽²³⁾ και για µηχανισµό συλλογικών καταγγελιών, όπως προτείνεται στο πρότυπο κεφάλαιο περί εργασίας ⁽²⁴⁾.

4.2. Η ΕΟΚΕ αξιολόγησε την εµπειρία της όσον αφορά τα κεφάλαια ΕΒΑ. Διαπιστώθηκαν οι ακόλουθες ελλείψεις και η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να τις εξετάσει:

- έλλειψη ισορροπηµένης συµµετοχής στις εθνικές συµβουλευτικές οµάδες της ΕΕ και των χωρών εταίρων,
- έλλειψη πολιτικής βούλησης σε ορισµένες χώρες εταίρους να συστήσουν εγκαίρως τις εθνικές συµβουλευτικές τους οµάδες,
- έλλειψη επαρκούς χρηµατοδότησης για τις εθνικές συµβουλευτικές οµάδες, τόσο στην ΕΕ όσο και στις χώρες-εταίρους,
- ανάγκη να συµπεριληφθούν στο κείµενο της συµφωνίας κοινές συνεδριάσεις των εθνικών συµβουλευτικών οµάδων της ΕΕ και των χωρών-εταίρων έτσι ώστε να µπορούν να ανταλλάσσουν εµπειρίες σχετικές µε κοινά σχέδια και να εκπονούν κοινές συστάσεις,
- ανάγκη συµµετοχής των προέδρων των εθνικών συµβουλευτικών οµάδων στις συνεδριάσεις των επιτροπών ΕΒΑ, έχοντας το δικαίωµα να εκθέτουν τις απόψεις των οµάδων τους, και µε σκοπό τη µετάδοση των µηνυµάτων της κοινωνίας πολιτών στις κυβερνήσεις,
- έλλειψη ανταπόκρισης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε καταγγελίες που διατυπώνονται από τις εθνικές συµβουλευτικές οµάδες σχετικά µε παραβιάσεις των δεσµεύσεων ΕΒΑ.

4.3. Μέλη της ΕΟΚΕ σε εθνικές συµβουλευτικές οµάδες, καθώς και άλλες οργανώσεις που εκπροσωπούν τον επιχειρηµατικό, τον εργατικό και τον εθελοντικό τοµέα, έχουν διατυπώσει ορισµένες εισηγήσεις για τη λήψη µέτρων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή µε σκοπό τη διόρθωση των ελλείψεων των εµπορικών συµφωνιών και της αποτελεσµατικότητας των εθνικών συµβουλευτικών οµάδων, έτσι ώστε να γίνονται σεβαστές οι δεσµεύσεις για την τήρηση των κοινωνικών και εργασιακών δικαιωµάτων και των περιβαλλοντικών διατάξεων. Οι εισηγήσεις αυτές —τις οποίες θα πρέπει να αναλύσει ενδελεχώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή— περιλαµβάνουν τα εξής:

- στήριξη της δηµιουργίας ικανοτήτων και καλύτερη προώθηση και παρουσίαση του περιεχοµένου των κεφαλαίων ΕΒΑ στην κοινωνία πολιτών της ΕΕ και στις χώρες-εταίρους πριν από την έναρξη ισχύος της συµφωνίας,
- συγκρότηση ανεξάρτητης γραµµατείας εργασίας και συλλογικού µηχανισµού καταγγελιών,
- διασφάλιση επαρκούς χρηµατοδότησης και πόρων για τις εθνικές συµβουλευτικές οµάδες τόσο της ΕΕ όσο και των χωρών-εταίρων έτσι ώστε οι εκπρόσωποι της κοινωνίας πολιτών να µπορούν να συµµετέχουν πλήρως και να παρέχουν χρηµατοδότηση για αιτιολογηµένες δραστηριότητες, µεταξύ άλλων αναλυτικές εργασίες ή εργαστήρια που συνοδεύουν τις κοινές ετήσιες συνεδριάσεις,
- ενθάρρυνση των κυβερνήσεων των χωρών-εταίρων να συστήσουν έγκαιρα εθνικές συµβουλευτικές οµάδες, να παράσχουν στις εν λόγω οµάδες την απαραίτητη πολιτική και υλικοτεχνική υποστήριξη και να µεριµνήσουν για την ισόρροπη σύνθεσή τους,
- θέσπιση πιο διαφανούς και εξορθολογισµένου µηχανισµού υποβολής καταγγελιών,
- καθιέρωση τακτικού διαλόγου µεταξύ των εθνικών συµβουλευτικών οµάδων της ΕΕ, της Επιτροπής, της ΕΥΕΔ, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των κρατών µελών της ΕΕ,
- έκκληση προς την επιτροπή ΕΒΑ να ανταποκρίνεται στα ζητήµατα και στις συστάσεις που διατυπώνονται από τις εθνικές συµβουλευτικές οµάδες εντός εύλογου χρονικού διαστήµατος,

⁽²³⁾ Ανεπίσηµο έγγραφο, µε βάση κοινή πρόταση της Ευρωπαϊκής Συνοµοσπονδίας Συνδικαλιστικών Οργανώσεων (ETUC) και της Αµερικανικής Οµοσπονδίας Εργασίας και Κογκρέσου των Βιοµηχανικών Οργανώσεων (AFL-CIO) (Σεπτέµβριος 2016), <https://www.etuc.org/en/page/non-paper-introducing-independent-labour-secretariat-ceta>

⁽²⁴⁾ Προκαταρκτικό υπόδειγµα κεφαλαίου για τα εργασιακά θέµατα σε επιµέλεια του ιδρύµατος Friedrich-Ebert-Stiftung και σε συνεργασία µε τον πρόεδρο της επιτροπής INTA κ. Bernd Lange (Ιούνιος 2017), <http://www.fes-asia.org/news/model-labour-chapter-for-eu-trade-agreements/>.

- εντολή προς τις εθνικές συμβουλευτικές ομάδες να παρακολουθούν την επίδραση όλων των μερών των εμπορικών συμφωνιών στα ανθρώπινα, εργασιακά, περιβαλλοντικά και καταναλωτικά δικαιώματα, και όχι μόνο των κεφαλαίων ΕΒΑ (η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η πρόταση αυτή ελήφθη υπόψη στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα την εφαρμογή της ανακοίνωσης «Εμπόριο για όλους»),
- μέριμνα ώστε οι χώρες-εταίροι να επιδείξουν πλήρη σεβασμό των οκτώ βασικών εργασιακών συμβάσεων της ΔΟΕ πριν από τη σύναψη της εμπορικής συμφωνίας. Εάν μια χώρα-εταίρος είτε δεν έχει επικυρώσει ή εφαρμόσει σωστά τις εν λόγω συμβάσεις είτε δεν έχει να επιδείξει ισοδύναμο επίπεδο κατοχύρωσης, πρέπει να αναζητηθεί ένας χάρτης πορείας στο κεφάλαιο της οδηγίας ΕΒΑ προκειμένου να εξασφαλιστεί ο τρόπος με τον οποίο θα επιτευχθεί αυτό εγκαίρως,
- απαίτηση τόσο από τις κυβερνήσεις όσο και από τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην επικράτειά τους να επιδεικνύουν σεβασμό των προτύπων του Θεματολογίου της ΔΟΕ για την αξιοπρεπή εργασία⁽²⁵⁾: τούτο υπερβαίνει τα βασικά εργασιακά πρότυπα και εκτείνεται στην αξίωση τήρησης δεσμεύσεων όσον αφορά άλλα δικαιώματα, όπως τα σχετικά με την ισότητα των φύλων και την υγεία και ασφάλεια.

4.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι ανωτέρω εισηγήσεις πρακτικής φύσης μπορούν να υλοποιηθούν χωρίς να αλλάξει το κείμενο των ισχυόντων κεφαλαίων ΕΒΑ και ότι, ως εκ τούτου, αυτό θα πρέπει να συμβεί χωρίς καθυστέρηση.

4.5. Για να είναι αποτελεσματικοί, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει οπωσδήποτε να υπάρχει η δυνατότητα οι εποπτικοί μηχανισμοί να ενεργοποιούν αυτοδικαίως έρευνες για μη τήρηση των δεσμεύσεων ΕΒΑ. Σε περίπτωση που διαπιστώνονται τέτοιες παρατυπίες, θα πρέπει να ενεργοποιείται χωρίς καθυστέρηση μια διαδικασία επίλυσης διαφορών, με την εντολή ουσιαστικής επιβολής της συμμόρφωσης. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι υπάρχουν διάφορα υποδείγματα στο πλαίσιο εμπορικών συμφωνιών που συνάπτονται με διάφορες χώρες —μεταξύ των οποίων οι ΗΠΑ και ο Καναδάς— τα οποία προβλέπουν τη δυνατότητα επιβολής σημαντικών κυρώσεων σε περίπτωση μη τήρησης των δεσμεύσεων.

4.6. Η ΕΟΚΕ διαφωνεί με το γεγονός ότι ανεπίσημο έγγραφο φαίνεται να υποδηλώνεται ότι η αξία των κυρώσεων στις εμπορικές συμφωνίες μπορεί να εκτιμηθεί μόνο βάσει της μοναδικής δικαστικής υπόθεσης για τη Γουατεμάλα που υπέβαλαν οι Ηνωμένες Πολιτείες μέσω της συμφωνίας CAFTA⁽²⁶⁾. Ωστόσο, η αδυναμία των ΗΠΑ να επικρατήσουν στην εν λόγω υπόθεση δεν οφειλόταν στην ύπαρξη ή όχι κυρώσεων, αλλά στον σχεδιασμό των υποχρεώσεων στο περί εργασίας κεφάλαιο της CAFTA. Το κεφάλαιο προβλέπει ότι οι παραβιάσεις των εργασιακών δικαιωμάτων πρέπει να συμβαίνουν «κατά τρόπο που επηρεάζουν το εμπόριο» για να δικαιολογείται νομικά η επιβολή κυρώσεων. Στην προκειμένη περίπτωση, η αρμόδια επιτροπή έκρινε ότι, παρά το γεγονός ότι σημειώνονταν σαφείς παραβιάσεις των εργασιακών δικαιωμάτων της ΔΟΕ, δεν υπήρχαν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία που να καταδεικνύουν ότι συνέβαιναν «κατά τρόπο που να επηρεάζεται το εμπόριο». Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να διερευνήσει περαιτέρω τους υφιστάμενους μηχανισμούς κυρώσεων στις εμπορικές συμφωνίες, τη χρήση τους μέχρι σήμερα μαζί με τους πιθανούς περιορισμούς τους, συνεκτιμώντας παράλληλα ότι ορισμένες ομάδες της κοινωνίας πολιτών έχουν εκφράσει την υποστήριξή τους, αλλά και σοβαρές επιφυλάξεις ως προς τη χρήση τους.

4.7. Υπάρχουν και άλλοι περιορισμοί στην προσέγγιση των ΗΠΑ για τις κυρώσεις που αφορούν το παραδεκτό, το πεδίο εφαρμογής και τη διάρκεια της διαδικασίας, με αποτέλεσμα πολύ λίγες περιπτώσεις να έχουν επιλυθεί μέσω της επιβολής κυρώσεων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να αντλήσει διδάγματα από τους περιορισμούς των μηχανισμών επιβολής κυρώσεων στις εμπορικές συμφωνίες που έχουν συναφθεί από τις ΗΠΑ, αλλά και από άλλες χώρες, όπως ο Καναδάς, έτσι ώστε να αξιολογηθεί και να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των μηχανισμών κυρώσεων που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν στα κεφάλαια ΕΒΑ. Ένας δυνητικός περιορισμός είναι ο πραγματικός κίνδυνος ότι η ΕΕ θα αποθάρρυνε τους εμπορικούς εταίρους από το να προχωρήσουν σε διαπραγματεύσεις ή να μειώσουν την επιρροή τους στις διαπραγματεύσεις αυτές.

4.8. Η ΕΟΚΕ δηλώνει έτοιμη να συνεπικουρήσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού μηχανισμού που θα βελτιώνει την εφαρμογή και την εποπτεία των κεφαλαίων ΕΒΑ στις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών της ΕΕ και θα ενισχύει την πλήρη συμμόρφωση, βάσει των εμπειριών από άλλες χώρες και προτάσεων που θα εκπονηθούν από ομάδες στον επιχειρηματικό, περιβαλλοντικό και εργασιακό τομέα, καθώς και από άλλες ομάδες της κοινωνίας πολιτών.

Βρυξέλλες, 14 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽²⁵⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-integration/documents/publication/wcms_229374.pdf

⁽²⁶⁾ Βλέπε <https://www.ictsd.org/bridges-news/bridges/news/trade-dispute-panel-issues-ruling-in-us-guatemala-labour-law-case>

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενίσχυση της κλιματικής δράσης των μη κρατικών φορέων»

(διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής)

(2018/C 227/05)

Εισηγητής: ο κ. **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Συνεισηγητής: ο κ. **Josep PUXEU ROCAMORA**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 28.11.2017
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Απόφαση του Προεδρείου	4.7.2017
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	6.2.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	15.2.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	192/1/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η στρόφη προς την οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και την ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή οικονομία προωθείται σε μεγάλο βαθμό χάρη σε πρωτοβουλίες από τη βάση προς την κορυφή υπό την καθοδήγηση των πολιτών, των καινοτόμων επιχειρήσεων και διαφόρων φορέων της κοινωνίας των πολιτών, που συλλογικά αναφέρονται ως μη κρατικοί και υποεθνικοί φορείς.

1.2. Οι φορείς αυτοί μπορούν να συμβάλουν αποφασιστικά στην επιτάχυνση τόσο της ανάπτυξης με χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές όσο και της αειφόρου ανάπτυξης. Η άμεση ανάληψη δράσης από μη κρατικούς φορείς ελαττώνει το κόστος της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και μετριάξει επίσης τον άμεσο αντίκτυπο της κλιματικής αλλαγής που σημειώνεται ήδη.

1.3. Ο αριθμός, το πεδίο εφαρμογής και η κλίμακα των μη κρατικών δράσεων για το κλίμα αυξήθηκε με γοργούς ρυθμούς τα τελευταία χρόνια ⁽¹⁾. Εντούτοις, οι μη κρατικοί φορείς εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν τεράστια εμπόδια που τους δυσκολεύουν να ξεκινήσουν και να εφαρμόσουν με επιτυχία τις κλιματικές τους δράσεις.

1.4. Επιπλέον, αυξάνεται η ποικιλομορφία μεταξύ των μη κρατικών φορέων και των δράσεών τους για το κλίμα καθώς λειτουργούν μέσα και με βάση διάφορα περιβάλλοντα με ιδιαίτερες ανάγκες και πόρους. Η κατάλληλη ανάλυση και κατανόηση της ποικιλομορφίας αυτής αποτελεί προϋπόθεση για την επιτάχυνση της κλιματικής δράσης.

1.5. Αναγνωρίζοντας τις μεγάλες δυνατότητες των μη κρατικών φορέων να κατευθύνουν τις παγκόσμιες προσπάθειες για την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος και την προσαρμογή στις συνέπειές της, η ΕΟΚΕ ζητεί να διεξαχθεί «Ευρωπαϊκός διάλογος για τη μη κρατική δράση για το κλίμα» ώστε να ενισχυθεί και να αυξηθεί το πεδίο εφαρμογής και η κλίμακα της ευρωπαϊκής μη κρατικής δράσης για το κλίμα.

1.6. Ο ευρωπαϊκός διάλογος που προτείνει η ΕΟΚΕ θα πρέπει να παρέχει μια επισκόπηση των δράσεων για το κλίμα που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό της ΕΕ και να συμβάλλει στην παρακολούθηση της προόδου των κλιματικών δράσεων σε παγκόσμιο επίπεδο.

⁽¹⁾ Yearbook of Global Climate Action 2017, Εταιρική σχέση του Μαρακές, Σύμβαση πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές (UNFCCC) 2017.

1.7. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η αναγνώριση και η προβολή των αποτελεσματικών, καινοτόμων και δημιουργικών δράσεων για το κλίμα μπορούν να αποτελέσουν οικονομικά αποδοτικό μέσο κινητροδότησης νέων δράσεων και ενθάρρυνσης των εν εξελίξει δράσεων. Η αναγνώριση των κλιματικών δράσεων μπορεί να επιτευχθεί μέσω μιας διαδικτυακής πλατφόρμας, εκδηλώσεων υψηλού επιπέδου ή/και απονομής βραβείων.

1.8. Ο ευρωπαϊκός διάλογος για την κλιματική δράση θα πρέπει να συλλέγει σε διαρκή βάση παρατηρήσεις και να αντιμετωπίζει τις ρυθμιστικές προκλήσεις σε συνεργασία με τις δημόσιες αρχές, προκειμένου να δημιουργηθεί σταδιακά πρόσφορο περιβάλλον διακυβέρνησης για την ανάληψη κλιματικών δράσεων από τη βάση προς την κορυφή. Ο διάλογος πρέπει να βασίζεται σε άλλες συναφείς πρωτοβουλίες, όπως ο Ευρωπαϊκός Ενεργειακός Διάλογος που ζήτησε η ΕΟΚΕ και που θεσπίστηκε προκειμένου να συντονίσει την υλοποίηση της ενεργειακής μετάβασης.

1.9. Απώτερος στόχος του προτεινόμενου διαλόγου είναι να επιταχύνει τις δράσεις για το κλίμα καθιστώντας ελκυστική την ενασχόληση πολλών και διάφορων μη κρατικών φορέων με κλιματικές δράσεις, και να καταστήσει τη δράση για το κλίμα τη νέα πεπατημένη.

1.10. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι, για να μπορέσουμε να μειώσουμε τις εκπομπές, να προστατεύσουμε το κλίμα και να προωθήσουμε την κοινωνική και οικονομική δικαιοσύνη, πρέπει να θεσπιστεί κοινωνικός διάλογος για μια δίκαιη και ταχεία μετάβαση σε έναν κόσμο μηδενικών ανθρακικών εκπομπών και μηδενικής φτώχειας.

1.11. Η ΕΟΚΕ προτείνει στόχος του διαλόγου να είναι όχι να προβάλλει και να παρουσιάζει απλώς τις δράσεις, αλλά να ανταποκρίνεται και στις ανάγκες των μη κρατικών φορέων, ενθαρρύνοντας νέες συμπράξεις μεταξύ κρατικών και μη κρατικών φορέων, διευκολύνοντας την αλληλοδιδαχή από ομοτίμους, την κατάρτιση και την ανταλλαγή συμβουλών μεταξύ των μη κρατικών φορέων, καθώς και διευκολύνοντας την πρόσβαση σε χρηματοδότηση.

1.12. Ο προτεινόμενος ευρωπαϊκός διάλογος θα λειτουργεί σε ένα ευρύτερο οικοσύστημα διακυβέρνησης για το κλίμα μετά τη συμφωνία του Παρισιού. Ο διάλογος θα πρέπει να είναι ήπιων τόνων, θέτοντας σε προτεραιότητα τη στρατηγική σύνδεση των υφιστάμενων προγραμμάτων, πρωτοβουλιών και θεσμικών οργάνων, παρά τη συγκρότηση νέων θεσμικών οργάνων. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη δημιουργία «Πλατφορμών πολυεπίπεδου διαλόγου για το κλίμα και την ενέργεια».

1.13. Η ΕΟΚΕ θα διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στη δρομολόγηση του διαλόγου και καλεί τα υπόλοιπα θεσμικά όργανα της ΕΕ, ιδίως την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να λάβουν μέρος στην προσπάθεια αυτή δημιουργίας πρόσφορου περιβάλλοντος για την ανάληψη μη κρατικής κλιματικής δράσης και να συνεργαστούν για τη λειτουργία του διαλόγου.

1.14. Το πρώτο βήμα για τον ευρωπαϊκό διάλογο για τη μη κρατική δράση για το κλίμα θα πρέπει να είναι η διεξαγωγή εκδήλωσης το πρώτο εξάμηνο του 2018, στην οποία θα συγκεντρωθούν όλα τα ενδιαφερόμενα δίκτυα φορέων, καθώς και εκπρόσωποι άλλων θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των κρατών μελών, οργανωμένης στο πνεύμα του διαλόγου Ταλαποα⁽²⁾ και με σκοπό τη θέσπιση σαφούς σχεδίου δράσης για τον διάλογο.

1.15. Μέσω αυτού του διαλόγου, η ΕΟΚΕ προσδοκά την ουσιαστική ενίσχυση όλων των μη κρατικών φορέων — επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, των κοινωνικών επιχειρήσεων και των συνεταιρισμών, ομάδων της κοινωνίας των πολιτών, κοινοτήτων, καθώς και τοπικών και περιφερειακών αρχών και λοιπών αρμόδιων φορέων — ώστε να συνεισφέρουν έμπρακτα και απτά στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

2. Ιστορικό πλαίσιο της γνωμοδότησης

2.1. Η παρούσα συνιστά διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

2.2. Η παρούσα γνωμοδότηση βασίζεται στη γνωμοδότηση με θέμα «Οικοδόμηση συνασπισμού μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των υποεθνικών αρχών για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων της συμφωνίας του Παρισιού» που εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2016, και στα πρακτικά του επακόλουθου συνεδρίου με τίτλο «Designing a framework for bottom-up climate action» (Σχεδιασμός ενός πλαισίου για την ανάληψη κλιματικών δράσεων από τη βάση προς την κορυφή), που λειτούργησε ως χώρος ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και προσδιορισμού των προκλήσεων που επιβραδύνουν τις μη κρατικές προσπάθειες μετριασμού της κλιματικής αλλαγής.

⁽²⁾ Η λέξη Ταλαποα είναι συνήθης στη χρήση στις νήσους Φίτζι και στον Ειρηνικό και δηλώνει μια διαδικασία συμμετοχικού, διαφανούς και χωρίς αποκλεισμούς διαλόγου. Σκοπός του Ταλαποα είναι η ανταλλαγή ιστοριών, η οικοδόμηση ενσυναίσθησης και η λήψη σοφών αποφάσεων για το συλλογικό καλό. Ο διάλογος Ταλαποα που θα προβεί σε απολογισμό των συλλογικών προσπαθειών των μερών σε σχέση με την πρόοδο προς την κατεύθυνση του μακροπρόθεσμου στόχου που αναφέρεται στο άρθρο 4 της συμφωνίας του Παρισιού θα ξεκινήσει το 2018, θα εξυπηρετείται δε από την ηλεκτρονική πλατφόρμα για την εισαγωγή στοιχείων.

2.3. Η στροφή προς την οικονομία χαμηλών ανθρακικών εκπομπών και την ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή οικονομία προωθείται χάρη σε πρωτοβουλίες από τη βάση προς την κορυφή υπό την καθοδήγηση των πολιτών, των τοπικών αρχών, των καταναλωτών και των καινοτόμων επιχειρήσεων. Εντούτοις, διοικητικοί και κανονιστικοί φραγμοί, η έλλειψη ικανών μηχανισμών διαβούλευσης και οι ακατάλληλες χρηματοπιστωτικές διαδικασίες παρεμποδίζουν συχνά την περαιτέρω πρόοδό τους.

3. Η επείγουσα ανάγκη ανάληψης μη κρατικής δράσης για το κλίμα

3.1. Ο όρος «μη κρατικοί φορείς» αναφέρεται σε παράγοντες που δεν αποτελούν συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές (UNFCCC). Αυτή η ευρεία συμφωνία περιλαμβάνει διάφορους τύπους επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των μικρομεσαίων και των πολύ μικρών επιχειρήσεων· επενδυτές· συνεταιρισμούς· πόλεις και περιφέρειες· συνδικαλιστικές οργανώσεις· κοινότητες και ομάδες πολιτών· οργανώσεις θρησκευτικού χαρακτήρα· ομάδες νεολαίας και άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις. Η παρούσα γνωμοδότηση δίνει ιδιαίτερη προσοχή στις αναδυόμενες εκ των κάτω προς τα άνω συνεισφορές κλιματικών παραγόντων οι οποίοι δεν έχουν ακόμη πλήρως αναγνωριστεί από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη.

3.2. Η ανάληψη δράσεων για το κλίμα από μη κρατικούς φορείς καθίσταται ολοένα και πιο επείγουσα για τέσσερις τουλάχιστον λόγους:

- οι συγκεντρώσεις αερίων του θερμοκηπίου (GHG) στην ατμόσφαιρα συνεχίζουν να αυξάνονται· ακόμη και αν υλοποιηθούν όλες οι κυβερνητικές δεσμεύσεις, θα εξακολουθήσει να υπάρχει χάσμα 11-13 γιγατόνων (Gt) ισοδύναμου CO₂ ⁽³⁾. Η βραχυπρόθεσμη κρατική και μη κρατική δράση για το κλίμα μπορεί να συμβάλει στη γεφύρωση αυτού του χάσματος· είναι καίριας σημασίας να αποτραπεί η λήψη ριζοσπαστικότερων και πιο δαπανηρών μέτρων,
- οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής που λαμβάνουν ήδη χώρα γίνονται αισθητές σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι επιπτώσεις αυτές περιλαμβάνουν αυξανόμενο αριθμό ακραίων καιρικών φαινομένων, αύξηση των ζημιών και των αποζημιώσεων και αλλαγή των καιρικών συνθηκών, και δρουν ως καταλύτης για τη μετεγκατάσταση και τη μετανάστευση ευάλωτων κοινοτήτων ⁽⁴⁾,
- οι τρέχουσες πολιτικές αναταραχές –παραδείγματος χάρι στις Ηνωμένες Πολιτείες– και η έλλειψη δημόσιων πόρων διακυβεύουν την πλήρη εφαρμογή των κυβερνητικών δεσμεύσεων. Πολλές ευρωπαϊκές χώρες, αν και δεσμεύονται πλήρως από τη συμφωνία του Παρισιού, εξακολουθούν να υπολείπονται των απαιτούμενων φιλοδοξιών για τον περιορισμό της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη σε λιγότερο από 2 °C,
- οι κυβερνήσεις καθορίζουν το πλαίσιο πολιτικής, οι δράσεις όμως υλοποιούνται επιτόπου από μη κρατικούς και υποεθνικούς φορείς, πολλοί από τους οποίους είναι οι πραγματικοί ηγέτες καινοτόμων και αποτελεσματικών δράσεων, ιδίως οι μικρότεροι, αναδυόμενοι κλιματικοί παράγοντες που δρουν από τη βάση προς την κορυφή.

3.3. Οι μη κρατικοί φορείς για το κλίμα μπορούν να συμβάλουν αποφασιστικά στην επιτάχυνση τόσο της ανάπτυξης με χαμηλές ανθρακικές εκπομπές όσο και της αειφόρου ανάπτυξης. Η άμεση ανάληψη δράσης από μη κρατικούς φορείς ελαττώνει το κόστος της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακικών εκπομπών και μετριάξει επίσης τον άμεσο αντίκτυπο της κλιματικής αλλαγής που σημειώνεται ήδη. Εντούτοις, υπάρχει γενική έλλειψη αναγνώρισης του γεγονότος ότι οι πρωτοβουλίες από τη βάση προς την κορυφή μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων που συνδέονται με την απαλλαγή από τον άνθρακα και την οικολογική μετάβαση.

3.4. Σύμφωνα με το χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ πρόγραμμα TESS, από την οπτική του αντικτύπου των οικολογικών χωριών στην Ευρώπη, εάν το πέντε τοις εκατό των πολιτών της ΕΕ συμμετείχαν σε αποτελεσματικές πρωτοβουλίες μετριασμού της κλιματικής αλλαγής που διαχειρίζονται οι κοινότητες, οι εξοικονομήσεις διοξειδίου του άνθρακα θα αρκούσαν για να πετύχουν οι χώρες της ΕΕ των 28 σχεδόν 85 % των στόχων μείωσης των εκπομπών που συμφώνησαν να υλοποιήσουν μέχρι το 2020 ⁽⁵⁾.

3.5. Η μη κρατική κλιματική δράση μπορεί να ενισχύσει επίσης τη διακυβέρνηση για το κλίμα στο σύνολό της. Παραδείγματος χάρι:

- οι μη κρατικές δράσεις θα μπορούσαν να λειτουργήσουν εκπαιδευτικά για πιο φιλόδοξες κλιματικές πολιτικές, δείχνοντας στις κυβερνήσεις ότι είναι εφικτό να τεθούν πιο φιλόδοξοι κλιματικοί στόχοι,

⁽³⁾ The Emissions Gap Report 2017: A UN Environment Synthesis Report (Έκθεση του 2017 για το χάσμα μεταξύ των σημερινών δεσμεύσεων και της πραγματικής ανάγκης για μείωση των εκπομπών), Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP) 2017.

⁽⁴⁾ Συμπεράσματα του Συμβουλίου: Ευρωπαϊκή κλιματική διπλωματία μετά την COP21: Στοιχεία για τη συνέχεια της κλιματικής διπλωματίας το 2016.

⁽⁵⁾ Towards European Societal Sustainability (Προς την κοινωνική βιωσιμότητα της Ευρώπης), <http://www.tess-transition.eu/about/>.

— οι μη κρατικές δράσεις θα μπορούσαν να βοηθήσουν τις κυβερνήσεις να εφαρμόζουν τις εθνικές πολιτικές και να συμβάλουν στην εκπλήρωση των εθνικών απαιτήσεων δυνάμει των εθνικά καθορισμένων συνεισφορών (ΕΚΣ) της ΕΕ,

— οι μη κρατικοί φορείς θα μπορούσαν να συμβάλουν στον εντοπισμό ευκαιριών ενίσχυσης του κανονιστικού περιβάλλοντος ⁽⁶⁾.

3.6. Η μη κρατική δράση μπορεί να λειτουργήσει επίσης και ως μέσο που αποδεικνύει ότι η μετάβαση σε μια χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, κυκλική και ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή οικονομία δίνει την ευκαιρία στην ΕΕ να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά της, πράγμα που μπορεί να αποβεί ωφέλιμο για την επιχειρηματική δραστηριότητα της ΕΕ. Επιπλέον, παρέχει τη δυνατότητα αντιμετώπισης όχι μόνο των κλιματικών προκλήσεων, αλλά και της αειφόρου ανάπτυξης, και δη της εφαρμογής των ΣΒΑ.

3.7. Ο αριθμός, το πεδίο εφαρμογής και η κλίμακα των μη κρατικών δράσεων για το κλίμα αυξήθηκε με γοργούς ρυθμούς τα τελευταία χρόνια ⁽⁷⁾. Εντούτοις, οι μη κρατικοί φορείς εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν φοβερά εμπόδια που τους δυσκολεύουν να ξεκινήσουν και να εφαρμόσουν με επιτυχία τις κλιματικές τους δράσεις. (Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: «Συνασπισμός για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων της συμφωνίας του Παρισιού» ⁽⁸⁾)

3.8. Επιπλέον, αυξάνεται η ποικιλομορφία μεταξύ των μη κρατικών φορέων και των δράσεών τους για το κλίμα καθώς λειτουργούν μέσα και με βάση διάφορα περιβάλλοντα με ιδιαίτερες ανάγκες και πόρους. Η κατάλληλη ανάλυση και κατανόηση της ποικιλομορφίας αυτής αποτελεί προϋπόθεση για την επιτάχυνση της κλιματικής δράσης.

4. Η ΕΕ χρειάζεται στρατηγική προσέγγιση για τη διευκόλυνση της μη κρατικής δράσης για το κλίμα

4.1. Η ΕΕ είναι υπέρμαχος της μη κρατικής δράσης σε διεθνές επίπεδο:

— Η ΕΕ υποστηρίζει πολυμερείς διεθνείς πρωτοβουλίες συνεργασίας που ασχολούνται με τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής στο πλαίσιο της UNFCCC.

— Η ΕΕ συνέβαλε σε μεγάλες πολυμερείς πρωτοβουλίες για το κλίμα ⁽⁹⁾.

— Τα επιμέρους κράτη μέλη υποστηρίζουν το διεθνές πρόγραμμα δράσης για το κλίμα. Η Γαλλία, παραδείγματος χάρη, ηγήθηκε εκτενών προσπάθειών κινητοποίησης για την επίτευξη της συμφωνίας του Παρισιού. Οι σκανδιναβικές χώρες και οι Κάτω Χώρες συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πλατφόρμας κλιματικών πρωτοβουλιών [που φιλοξενείται επί του παρόντος από το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP)].

— Οι φορείς που είναι εγκατεστημένοι στην Ευρώπη εκτιμάται ότι διευθύνουν το 54 % των καταγεγραμμένων στο πλαίσιο της UNFCCC πρωτοβουλιών συνεργασίας για την κλιματική δράση ⁽¹⁰⁾.

4.2. Κατ' αντιδιαστολή προς τον ισχυρό διεθνή ηγετικό της ρόλο, η ΕΕ δεν διαθέτει επί του παρόντος ένα πλαίσιο που να δημιουργεί πρόσφορο περιβάλλον το οποίο θα συντελούσε στην επιτάχυνση των μη κρατικών κλιματικών δράσεων στην Ευρώπη. Χωρίς ένα τέτοιο πλαίσιο η ΕΕ μπορεί να χάνει απτές συνεισφορές από τους πρωτοπόρους των μη κρατικών και υποεθνικών φορέων. Η τρέχουσα ενωσιακή στήριξη προς λίγες μεγάλης κλίμακας πολυμερείς δράσεις δεν αρκεί για το είδος μετασχηματισμού για τον οποίο έχει δεσμευτεί η ΕΕ δυνάμει της συμφωνίας του Παρισιού.

4.3. Πρέπει να δοθεί πολύ περισσότερη προσοχή στους αναδυόμενους, αλλά όχι ακόμη αναγνωρισμένους, κλιματικούς παράγοντες οι οποίοι δρουν από τη βάση προς την κορυφή, όμως επί του παρόντος υποεκπροσωπούνται στις πρωτοβουλίες που λαμβάνουν υποστήριξη από την ΕΕ. Η δυνητική τους συμβολή είναι τεράστιας σημασίας. Η δημιουργία πρόσφορου περιβάλλοντος για τέτοιου είδους κλιματικές δράσεις συνιστά αποτελεσματικό και οικονομικό τρόπο μόχλευσης του τεράστιου κοινωνικού δυναμικού τους.

⁽⁶⁾ Παραδείγματος χάρη, μέσω της άρσης των κανονιστικών φραγμών ή/και μέσω της κατάρτισης έξυπνων κλιματικών πολιτικών.

⁽⁷⁾ Yearbook of Global Climate Action 2017, Εταιρική σχέση του Μαρακές, Σύμβαση πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές (UNFCCC) 2017.

⁽⁸⁾ EE C 389 της 21.10.2016, σ. 20.

⁽⁹⁾ Ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τα εξής: το παγκόσμιο σύμφωνο των δημάρχων για το κλίμα και την ενέργεια· το περιφερειακό σύμφωνο των δημάρχων· η «αποστολή καινοτομίας»· ο «Συνασπισμός για το κλίμα και τον καθαρό αέρα»· η πρωτοβουλία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην Αφρική· η InsuResilience και η σύμπραξη για τις ΕΚΣ.

⁽¹⁰⁾ Yearbook of Global Climate Action 2017, Εταιρική σχέση του Μαρακές, Σύμβαση πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές (UNFCCC) 2017.

4.4. Επιπλέον, διαμορφώνοντας ένα πρόσφορο περιβάλλον, μπορούν να αντιμετωπιστούν οι τρέχουσες ανισορροπίες μεταξύ των μη κρατικών κλιματικών δράσεων. Παραδείγματος χάρη:

- οι πολύ μικρές, οι μικρομεσαίες και οι κοινωνικές επιχειρήσεις (συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών) υποεκπροσωπούνται επί του παρόντος στις πρωτοβουλίες που λαμβάνουν υποστήριξη από την ΕΕ, καθώς και στο πλαίσιο της UNFCCC ⁽¹¹⁾,
- οι κλιματικές δράσεις των αγροτικών κοινοτήτων και των μικρών και μεσαίων πόλεων υποεκπροσωπούνται σε σύγκριση με των μεγάλων μητροπολιτικών πόλεων ⁽¹²⁾.

4.5. Δεδομένου ότι οι τρέχουσες προσπάθειες κινητοποίησης πραγματοποιούνται κυρίως στο επίπεδο των διεθνών πολιτικών για το κλίμα, εστιάζοντας σε ιδιαίτερα μεγάλα ή/και τρανταχτά παραδείγματα, απαιτείται επειγόντως δράση σε επίπεδο ΕΕ η οποία θα μπορούσε να λειτουργεί συμπληρωματικά των διεθνών προσπαθειών ενεργοποιώντας και υποστηρίζοντας περισσότερους και διαφορετικούς τύπους φορέων.

4.6. Αναγνωρίζοντας τις μεγάλες δυνατότητες των μη κρατικών φορέων να κατευθύνουν τις παγκόσμιες προσπάθειες για την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος και την προσαρμογή στις συνέπειές της, η παρούσα γνωμοδότηση προτείνει να διεξαχθεί «Ευρωπαϊκός διάλογος για τη μη κρατική δράση για το κλίμα» ώστε να ενισχυθεί και να αυξηθεί το πεδίο εφαρμογής και η κλίμακα της ευρωπαϊκής μη κρατικής δράσης για το κλίμα.

5. Τομείς προτεραιότητας για κλιματικές δράσεις και παραδείγματα και ανάγκες των φορέων επιτόπου

5.1. Θα πρέπει να προσδιοριστούν θεματικοί τομείς προτεραιότητας κατόπιν διαβουλεύσεων με την κοινωνία των πολιτών.

5.2. Μια αυστηρή αντιστοιχία με τους θεματικούς τομείς στο πλαίσιο της UNFCCC, και δη την εταιρική σχέση του Μαρακές για παγκόσμια δράση για το κλίμα, θα μπορούσε να διασφαλίσει μια ισχυρή σύνδεση με τους στόχους της συμφωνίας του Παρισιού.

5.3. Οι τομείς προτεραιότητας θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν τα εξής: γεωργία και τρόφιμα· δασοκομία, χρήση γης και βιώσιμη βιοοικονομία· προστασία και ανάπτυξη των ακτών· ύδατα· πόλεις και περιφέρειες· μεταφορές· ενέργεια· και κυκλική οικονομία και βιομηχανία.

5.4. Διατομεακά θέματα που θα μπορούσε να πραγματοποιείται ο προτεινόμενος διάλογος περιλαμβάνουν: διαπραγματεύσεις και συνέργειες για το κλίμα και την αειφόρο ανάπτυξη· τον ρόλο της ψηφιοποίησης· συμμετοχικές προσεγγίσεις· και μια δίκαιη μετάβαση.

5.5. Η κοινωνική επιχειρηματικότητα, οι πρωτοβουλίες πολιτών και η κοινοτική εργασία είναι μερικά μόνο παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο μπορεί να επιτευχθεί η δράση για το κλίμα μέσω προσεγγίσεων από τη βάση προς την κορυφή. Υπάρχουν ήδη πολλές πετυχημένες πρωτοβουλίες, ενώ πολλές άλλες ξεκίνησαν αλλά απέτυχαν ή διακόπηκαν για διάφορους λόγους. Και οι δύο κατηγορίες έργων μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παροχή πολύτιμων γνώσεων τόσο για τους μη κρατικούς φορείς όσο και για τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων.

5.5.1. Η περίπτωση των αποκεντρωμένων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας συνιστά άριστο παράδειγμα. Θα πρέπει να λαμβάνει χώρα μέσω τοπικών ή περιφερειακών δομών, πράγμα που σημαίνει ότι η δημιουργία αξίας από τη χρήση της αιολικής και της ηλιακής ενέργειας αλλά και της ενέργειας από βιομάζα θα πραγματοποιείται σε τοπικό επίπεδο. Εντούτοις, η ΕΕ δεν αξιοποιεί επαρκώς τις δυνατότητες της κοινωνίας των πολιτών στον τομέα αυτόν και πολύ συχνά υφίστανται κανονιστικοί, χρηματοπιστωτικοί και διαρθρωτικοί φραγμοί ως προς τη συμμετοχή των τοπικών παραγόντων. Το 2015, η ΕΟΚΕ ζήτησε, επιτυχώς, τη δρομολόγηση Ευρωπαϊκού Ενεργειακού Διαλόγου υπό την καθοδήγηση της κοινωνίας των πολιτών, προκειμένου να συντονίσει την υλοποίηση της ενεργειακής μετάβασης ⁽¹³⁾ — η οποία αποτελεί, αυτή καθαυτή, τη μεγαλύτερη μεμονωμένη δράση που έχει αναλάβει η ΕΕ για τη σταθεροποίηση του κλίματος.

⁽¹¹⁾ Μολονότι αντιπροσωπεύουν πάνω από το 99 % του συνόλου των επιχειρήσεων της ΕΕ, και το 58 % περίπου της οικονομικής παραγωγής που μετράται με ακαθάριστη προστιθέμενη αξία, https://ec.europa.eu/growth/smes_el.

⁽¹²⁾ Στην ΕΕ, το 35 % περίπου του πληθυσμού ζει σε περιοχές αστικού-αγροτικού χαρακτήρα και πάνω από το 22 % ζει σε περιοχές αγροτικού κυρίως χαρακτήρα. (Eurostat (2014), Ετήσιο τεύχος για τα περιφερειακά στοιχεία 2014. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-statistical-books/-/KS-HA-14-001>, ανάκτηση 16 Ιανουαρίου 2018).

⁽¹³⁾ Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα *Η ανάπτυξη του συστήματος διακυβέρνησης που προτείνεται στο πλαίσιο για το κλίμα και την ενέργεια με ορίζοντα το 2030* (ΕΕ C 291, 4.9.2015, σ. 8).

5.5.2. Πάνω από 1 000 τοπικές και περιφερειακές κυβερνήσεις από 86 χώρες, που εκπροσωπούν 804 εκατομμύρια ανθρώπους, υπέβαλαν εκθέσεις για τους στόχους μείωσης των εκπομπών στο Μητρώο για το Κλίμα των Πόλεων (cCR) οι οποίοι, άπαξ επιτευχθούν, θα μπορούσαν να επιφέρουν μείωση της τάξης των 5,6 γιγατόνων ισοδύναμου CO₂ (GtCO₂e) μέχρι το 2020 και 26,8 GtCO₂e μέχρι το 2050, συγκριτικά με τα επίπεδα του 1990. Ο συνολικός αντίκτυπος των 7 494 πόλεων και τοπικών κυβερνήσεων, που εκπροσωπούν πάνω από 680 εκατομμύρια ανθρώπους και δεσμεύονται από το παγκόσμιο σύμφωνο των δημάρχων για το κλίμα και την ενέργεια, θα μπορούσε να επιφέρει συνολική μείωση 1,3 GtCO₂e ετησίως από τις συνηθισμένες επιχειρηματικές δραστηριότητες το 2030, επιτυγχάνοντας σωρευτικό σύνολο 15,64 GtCO₂e κατά την περίοδο 2010 έως 2030 (¹⁴).

5.5.3. Οι γεωργικές δραστηριότητες που στηρίζονται από την κοινότητα στην Ευρώπη αυξάνονται τα τελευταία χρόνια. Το 2016 πάνω από έξι χιλιάδες ευρύτερες πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών σε 22 ευρωπαϊκές χώρες παρήγαγαν τρόφιμα για 1 εκατομμύριο ανθρώπους (¹⁵). Οι εν λόγω πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν από εταιρικές σχέσεις μεταξύ καταναλωτών και γεωργών μέχρι τη δημιουργία δημοτικών κήπων και γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Καθιερώνουν στενότερους δεσμούς μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών, δημιουργούν ευκαιρίες για τις τοπικές επιχειρήσεις και νέες θέσεις εργασίας, και επανασυνδέουν τις κοινότητες με τα τρόφιμά τους, μεταβάλλοντας κατά αυτόν τον τρόπο τους μηχανισμούς παραγωγής και κατανάλωσης τροφίμων και δίνοντας τη δυνατότητα στους πολίτες να επιτυγχάνουν πιο συμμετοχικές μορφές διακυβέρνησης.

5.5.4. Η έννοια της δίκαιης μετάβασης συνενώνει εργαζομένους, κοινότητες, εργοδότες και κυβερνήσεις στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου με στόχο τη θέσπιση συγκεκριμένων σχεδίων, πολιτικών και των αναγκαίων επενδύσεων ώστε να διασφαλιστεί γρήγορος και δίκαιος μετασχηματισμός. Επικεντρώνεται στις θέσεις εργασίας και στα μέσα διαβίωσης και έχει ως στόχο να διασφαλιστεί ότι κανείς δεν μένει πίσω στον αγώνα μας για τη μείωση των εκπομπών, την προστασία του κλίματος και την προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής δικαιοσύνης. Για να διασφαλιστεί και να καθιερωθεί ο κοινωνικός διάλογος για μια δίκαιη μετάβαση, η Διεθνής Συνδικαλιστική Συνομοσπονδία και οι εταίροι της συγκρότησαν ένα Κέντρο Δίκαιης Μετάβασης. Το κέντρο θα συγκεντρώνει και θα υποστηρίζει συνδικάτα, επιχειρήσεις, εταιρείες, κοινότητες και επενδυτές στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου για την ανάπτυξη σχεδίων, συμφωνιών, επενδύσεων και πολιτικών για μια ταχεία και δίκαιη μετάβαση σε μηδενικές ανθρακούχες εκπομπές και μηδενική φτώχεια.

5.5.5. Η εφαρμογή πρακτικών εξοικονόμησης ενέργειας, εκπομπών και νερού ενσωματώνονται σε εθελοντικά προγράμματα και πρωτοβουλίες μείωσης της κατανάλωσης εκ μέρους της βιομηχανίας. Αυτά τα επιχειρηματικά επιτεύγματα ελέγχονται και κοινοποιούνται συχνά. Μπορεί επίσης να αναπτυχθεί συγκριτική αξιολόγηση μεταξύ επιχειρήσεων και χωρών με βάση τέτοιου είδους βέλτιστες πρακτικές.

5.6. Για να κατανοηθεί η σημαντική ποικιλομορφία των μη κρατικών φορέων, των διαφορετικών αναγκών και των πόρων τους, η ΕΟΚΕ διενήργησε έρευνα (¹⁶) η οποία κατέδειξε ότι μεταξύ των πλέον πιστικών αναγκών, οι μη κρατικοί φορείς συγκαταλέγουν τις εξής:

- υποστηρικτικό πολιτικό/νομοθετικό περιβάλλον,
- οικονομικές ανάγκες: πρόσβαση σε δημόσιους πόρους και φορολογικά κίνητρα,
- τεχνική υποστήριξη: για τη διευκόλυνση της αμοιβαίας μάθησης, της οικοδόμησης δεξιοτήτων, της ανταλλαγής γνώσης και ορθών πρακτικών και την αύξηση της ευαισθητοποίησης,
- ευρύτερη αξιοπιστία, προβολή, κατανόηση και αναγνώριση της συμβολής τους,
- βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων παραγόντων της ιδιωτικής και δημόσιας σφαίρας.

6. Λειτουργίες του προτεινόμενου ευρωπαϊκού διαλόγου για τη μη κρατική δράση για το κλίμα

6.1. Για να διαμορφωθεί ένα περιβάλλον φιλικό προς τις μη κρατικές δράσεις για το κλίμα και για να ενισχυθεί και να αυξηθεί το πεδίο εφαρμογής και η κλίμακα της ευρωπαϊκής δράσης, ο ευρωπαϊκός διάλογος θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις πολιτικές και λειτουργικές απαιτήσεις των μη κρατικών φορέων και πιθανόν να εκπληρώνει τα ακόλουθα αλληλένδετα καθήκοντα: (1) Αξιολόγηση δράσεων· (2) Αναγνώριση δράσεων· (3) Βελτίωση της διακυβέρνησης· (4) Επιτάχυνση δράσεων· (5) Στήριξη δράσεων.

(¹⁴) <https://www.cities-and-regions.org/lgma-at-the-apa-resumption/>.

(¹⁵) <https://urgenci.net/new-report-european-csa-overview-released-by-the-european-csa-research-group/>.

(¹⁶) Έρευνα της ΕΟΚΕ με θέμα «Τόνωση των μη κρατικών φορέων κλιματικής δράσης».

6.2. Δράσεις αξιολόγησης και παρακολούθησης — Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της επωφελούνται από την καλύτερη κατανόηση των συνεισφορών των μη κρατικών δράσεων για το κλίμα. Ο προτεινόμενος διάλογος μπορεί να παρέχει μια επισκόπηση των δράσεων για το κλίμα που πραγματοποιούνται στην Ευρώπη και να συμβάλλει στην παρακολούθηση της προόδου των κλιματικών δράσεων σε παγκόσμιο επίπεδο στο πλαίσιο της UNFCCC.

Η καλύτερη κατανόηση των σχετικών με τον μετριασμό αλλά και άλλου είδους συνεισφορών έχει πολλαπλά οφέλη:

- μπορεί να αποτελέσει το πρώτο βήμα προς τη συμπερίληψη των μη κρατικών δράσεων στην υλοποίηση των εθνικών και ενωσιακών πολιτικών για το κλίμα,
- οι ενδεδειγμένες μελέτες συγκεκριμένων κλιματικών δράσεων μπορούν να συμβάλουν στη χάραξη δημόσιων πολιτικών και στον προσδιορισμό κανονιστικών φραγμών, κλιμακούμενων λύσεων και των συνθηκών υπό τις οποίες συγκεκριμένα μέτρα επιφέρουν αποτελέσματα,
- μπορεί να προσφέρει πρακτικές γνώσεις που θα βοηθήσουν τους μη κρατικούς φορείς να ασχοληθούν αποτελεσματικά με δράσεις για το κλίμα.

6.2.1. Το προτεινόμενο πλαίσιο θα πρέπει να καθιστά δυνατή την παρακολούθηση της προόδου τουλάχιστον ορισμένων δράσεων μη κρατικών και υποεθνικών φορέων, ιδίως όταν δεσμεύονται για ποσοτικές μειώσεις των εκπομπών. Αυτό θα μπορούσε να πάρει τη μορφή σωρευτικών αξιολογήσεων των ευρωπαϊκών κλιματικών δράσεων, καθώς και μηχανισμών εθελοντικής υποβολής εκθέσεων. Πρέπει να εξετασθεί το ενδεχόμενο υιοθέτησης εγγυήσεων κατά της «προσθήκης οικολογικής χροιάς»/greenwashing (βάσει της οποίας η συνήθης πρακτική παρουσιάζεται ως καθαρή και συμβατή με τους στόχους της συμφωνίας του Παρισιού). Ωστόσο, αν μη τι άλλο θα πρέπει να αποδεικνύει ότι οι πρωτοβουλίες είναι κάτι περισσότερο από δεσμεύσεις στα χαρτιά, χωρίς να επιβάλλει βαριές υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων και παρακολούθησης στους φορείς. Στο πλαίσιο των πρακτικών παρακολούθησης και αξιολόγησης, μια περισσότερο ποιοτική, αφηγηματική προσέγγιση θα μπορούσε πιθανόν να λειτουργήσει συμπληρωματικά των ποσοτικών προσεγγίσεων καταδεικνύοντας τι είναι δυνατόν να επιτευχθεί.

6.3. Επί του παρόντος, οι περισσότερες κλιματικές δράσεις που πραγματοποιούνται στην Ευρώπη δεν αναγνωρίζονται ή μετά βίας αναγνωρίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Εντούτοις, η ευκαιρία **αναγνώρισης και προβολής** των ιδιαίτερα αποτελεσματικών, καινοτόμων και δημιουργικών δράσεων για το κλίμα μπορεί να αποτελέσει οικονομικά αποδοτικό μέσο κινητροδότησης νέων δράσεων και ενθάρρυνσης των εν εξελίξει δράσεων. Η αναγνώριση των κλιματικών δράσεων μπορεί να πάρει πολλές μορφές, μεταξύ των οποίων:

- η ευρεία αναγνώριση νέων και υφιστάμενων δεσμεύσεων μέσω μιας διαδικτυακής πλατφόρμας,
- η παροχή δυνατοτήτων σε αναδύμενους κλιματικούς παράγοντες να συμμετέχουν σε εκδηλώσεις (υψηλού επιπέδου), τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και στο πλαίσιο διεθνών διαπραγματεύσεων,
- η απονομή βραβείων σε ιδιαίτερα πετυχημένες κλιματικές δράσεις, παραδείγματος χάρι σε συγκεκριμένους θεματικούς τομείς.

6.4. Βελτίωση και ενίσχυση της διακυβέρνησης — οι πρωτοπόροι από όλες τις ομάδες μη κρατικών φορέων είναι πολύ πιθανόν να εντοπίσουν εμπόδια και ευκαιρίες βελτίωσης της διακυβέρνησης. Οι απόψεις τους μπορεί να βοηθήσουν στον προσδιορισμό των κανονιστικών φραγμών σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο και στην άρση τους, καθώς και να συμβάλουν στη δημιουργία ενός προσαρμοσμένου κανονιστικού πλαισίου κατάλληλου για την ανάληψη κλιματικής δράσης. Ο ευρωπαϊκός διάλογος για τη μη κρατική δράση για το κλίμα θα πρέπει να συλλέγει σε διαρκή βάση παρατηρήσεις και να αντιμετωπίζει τις προκλήσεις σε συνεργασία με τις δημόσιες αρχές, προκειμένου να δημιουργηθεί σταδιακά πρόσφορο περιβάλλον διακυβέρνησης για την ανάληψη κλιματικών δράσεων από τη βάση προς την κορυφή. Αυτό δεν θα συμβεί χωρίς να αντιμετωπιστεί το κενό πολιτικής μεταξύ των μη κρατικών φορέων και των φορέων λήψης αποφάσεων.

6.5. Επιτάχυνση της κλιματικής δράσης — Απώτερος στόχος του προτεινόμενου διαλόγου είναι να επιταχύνει τις δράσεις για το κλίμα καθιστώντας τις ελκυστικές για πολλούς και διάφορους μη κρατικούς φορείς, και να καταστήσει τη δράση για το κλίμα τη νέα πεπατημένη. Πρακτικά, αυτό θα πρέπει να συνεπάγεται τα εξής:

- αυξανόμενο αριθμό νέων μη κρατικών δεσμεύσεων για το κλίμα. Για να επισπευσθούν οι πρωτοβουλίες, ο διάλογος –πιθανώς σε συνεργασία με την UNFCCC και άλλους εταίρους– θα πρέπει να δημοσιοποιεί νέες δεσμεύσεις

- ταχεία υιοθέτηση των λύσεων και των διδαγμάτων που αποκομίστηκαν από μη κρατικές δράσεις για το κλίμα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Για να συμβάλει στην επιτάχυνση, ο διάλογος θα μπορούσε να περιλαμβάνει τη διοργάνωση περιφερειακών συνεδριάσεων τεχνικών εμπειρογνομόνων, ακολουθώντας το παράδειγμα παρεμφερών συνεδριάσεων που πραγματοποιήθηκαν στις συνόδους της UNFCCC, και αξιοποιώντας τις·
- οι διοργανωτές μπορούν ενίοτε να διευκολύνουν τις νέες συμπράξεις και κλιματικές δράσεις σε ιδιαίτερος υποσχόμενους τομείς ή τομείς που απαιτούν επείγουσα δράση χρησιμοποιώντας την εξουσία σύγκλησης της διαδικασίας του διαλόγου και τη δική τους·
- οι τομεακές ή εδαφικές πρωτοβουλίες ενδέχεται να συναγωνίζονται ενίοτε η μία την άλλη εάν δεν προσδιοριστεί και ενθαρρυνθεί η κατάλληλη προσέγγιση για την προώθηση της συνεργασίας. Απαιτείται πανοραμική άποψη προκειμένου να εντοπιστούν τα κενά, αλλά και οι δυνατότητες συνεργασιών, και να διευκολυνθεί μια νέα εταιρική σχέση.

6.6. Υποστήριξη των κλιματικών δράσεων — ο προτεινόμενος διάλογος δεν θα πρέπει να προβάλλει και να παρουσιάζει απλώς τις δράσεις, αλλά και να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μη κρατικών φορέων. Μπορεί να προβλεφθεί διαφόρων ειδών στήριξη, συμπεριλαμβανομένης:

- της δημιουργίας ενός περιβάλλοντος δικτύων κατάλληλου για τη διευκόλυνση των νέων συμπράξεων μεταξύ κρατικών και μη κρατικών φορέων·
- της διευκόλυνσης της αλληλοδιδαχής από ομοτίμους και της ανταλλαγής συμβουλών μεταξύ μη κρατικών φορέων βοηθώντας τους να άρουν τους κανονιστικούς φραγμούς·
- της παροχής εκπαίδευσης και μάθησης, καθώς και της ενθάρρυνσης της καινοτομίας π.χ. μέσω ανοικτών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOC), διαδικτυακών σεμιναρίων (webinars) και εργαστηρίων (workshops) για συγκεκριμένα ζητήματα⁽¹⁷⁾·
- της διευκόλυνσης της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, για παράδειγμα μέσω της χαρτογράφησης των υφιστάμενων διαύλων της διερεύνησης καινοτόμων μέσω χρηματοδότησης (συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης από ομοτίμους, της πληθοχρηματοδότησης και της μικροχρηματοδότησης)· της πρότασης απλούστευσης των φορολογικών κανόνων και δημιουργίας νέων ευκαιριών χρηματοδότησης — π.χ. για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε ιδιωτικά, διεθνή και πολυμερή ταμεία.

7. Λειτουργική εφαρμογή του προτεινόμενου ευρωπαϊκού διαλόγου για τη μη κρατική δράση για το κλίμα

7.1. Ο προτεινόμενος ευρωπαϊκός διάλογος θα λειτουργεί σε ένα ευρύτερο οικοσύστημα διακυβέρνησης για το κλίμα μετά τη συμφωνία του Παρισιού. Ανακύπτουν και άλλα θεματολόγια και πλαίσια περιφερειακής και εθνικής δράσης (παράδειγματος χάρη στη Λατινική Αμερική και στις ΗΠΑ). Ο ευρωπαϊκός διάλογος θα μπορούσε να ωφεληθεί από τη συνεργασία με αυτές τις πλατφόρμες και την αποκόμιση αντίστοιχων διδαγμάτων.

7.2. Ο διάλογος θα πρέπει να είναι ήπιων τόνων, θέτοντας σε προτεραιότητα τη στρατηγική σύνδεση των υφιστάμενων προγραμμάτων, πρωτοβουλιών και θεσμικών οργάνων, παρά τη συγκρότηση νέων θεσμικών οργάνων. Η ΕΟΚΕ θα διαδραματίσει σαφή ρόλο στη δρομολόγηση του διαλόγου και στην αναζήτηση στήριξης και συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και με άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Αυτή η θεσμική οργάνωση θα του προσδώσει αξιοπιστία για την αντιμετώπιση της κλιματικής δράσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη δημιουργία εθνικών «Πλατφορμών πολυεπίπεδου διαλόγου για το κλίμα και την ενέργεια» όπου θα πραγματοποιούνται ευρείες συζητήσεις σε κάθε κράτος μέλος για το μέλλον των κλιματικών και ενεργειακών πολιτικών της χώρας.

7.3. Η διαδικτυακή πλατφόρμα στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού διαλόγου μπορεί να λειτουργήσει ως κέντρο ανταλλαγής πληροφοριών, καταγράφοντας τις ευρωπαϊκές κλιματικές δράσεις και παρέχοντας μια επισκόπηση των ευρωπαϊκών κλιματικών δράσεων, ενώ μπορεί να παράσχει και ένα πλήρες αποθετήριο δεδομένων το οποίο μπορεί να στηρίξει τη στρατηγική ανάλυση και συνεκτίμηση των τοπικών, εθνικών και ενωσιακών πολιτικών. Για να βελτιστοποιηθεί η χρηστικότητα του κέντρου ανταλλαγής πληροφοριών, ο ιστότοπος θα πρέπει να είναι προσβάσιμος και να προσφέρει λειτουργία αναζήτησης. Ένας τέτοιος είδους ιστότοπος θα μπορούσε να συνδεθεί με τις υφιστάμενες πλατφόρμες στο πλαίσιο της UNFCCC, συμπεριλαμβανομένης της πλατφόρμας NAZCA (Ζώνη μη κρατικών παραγόντων δράσης για το κλίμα)⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁷⁾ Παράδειγματος χάρη, «Πώς καταρτίζουμε ένα σχέδιο δράσης;», «Πώς μπορούσε να αυξήσουμε τη στήριξη;», «Πώς μπορούμε να δώσουμε κίνητρο στους πολίτες να αναλάβουν δράση;» κ.λπ.

⁽¹⁸⁾ <http://climateaction.unfccc.int/>.

7.4. Ο προτεινόμενος ευρωπαϊκός διάλογος θα πρέπει να δρομολογεί εκδηλώσεις για τη στήριξη των λειτουργιών αναγνώρισης, ανάδρασης, μάθησης και δικτύωσης για τους μη κρατικούς φορείς. Μέρος των εκδηλώσεων αυτών υπάρχουν ήδη, αλλά θα αποκτήσουν νέα συνάφεια. Παραδείγματος χάρη:

- οι υφιστάμενες συναντήσεις εμπειρογνομόνων του Παρατηρητηρίου Βιώσιμης Ανάπτυξης της ΕΟΚΕ θα μπορούσαν να αποκτήσουν επιπλέον συνάφεια μέσω της σύνδεσής τους με τη διαδικασία της UNFCCC ως «συνεδριάσεις τεχνικών εμπειρογνομόνων» ή με θεματικούς και περιφερειακούς διαλόγους για τον απολογισμό των υφιστάμενων δράσεων για το κλίμα,
- η Ευρωπαϊκή Ημέρα Βιώσιμων Κοινοτήτων –που διοργανώνεται από την ECOLISE σε συνεργασία με την ΕΟΚΕ– θα μπορούσε να επιστήσει την προσοχή στις τοπικές κοινότητες και να αναγνωρίσει τις συνεισφορές τους στην κλιματική δράση,
- οι ετήσιες εκδηλώσεις που υποστηρίζονται από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ (π.χ. Πράσινη Εβδομάδα, Εβδομάδα αειφόρου ενέργειας της ΕΕ, ευρωπαϊκή εβδομάδα βιώσιμης ανάπτυξης κ.λπ.) θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν συνόδους αφιερωμένες στη μη κρατική κλιματική δράση.

7.5. Ο προτεινόμενος διάλογος θα μπορούσε να ωφεληθεί από τον διορισμό τομεακών ή θεματικών «πρεσβευτών κλιματικής δράσης». Οι πρεσβευτές θα μπορούσαν να επιφορτιστούν με τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ πολλών ενδιαφερόμενων μερών· με τον καθορισμό στρατηγικών/θεματικών προτεραιοτήτων· με τη διοργάνωση εκδηλώσεων· και με την παροχή κινήτρων για την πραγματοποίηση νέων κλιματικών δράσεων. Μπορούν επίσης να λειτουργούν ως σημεία επαφής για μη κρατικές κλιματικές δράσεις, π.χ. με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κράτη μέλη και την UNFCCC.

7.6. Η προτεινόμενη διαδικασία θα πρέπει να στηρίζει την πρόσβαση σε χρηματοδότηση για μη κρατικές δράσεις. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει:

- τη χαρτογράφηση των ευκαιριών χρηματοδότησης,
- την παροχή συμβουλών για επιλέξιμα για χρηματοδότηση σχέδια,
- την ανάλυση των ισχυουσών διαδικασιών διαλόγου και διαβούλευσης με μη κρατικούς φορείς, με στόχο τη θέσπιση νέων τεχνικών και βέλτιστων πρακτικών για την ενίσχυση της χρήσης των υφιστάμενων ευρωπαϊκών και διεθνών ταμείων,
- ανάληψη δράσης ώστε το επερχόμενο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο της ΕΕ να τεθεί στην υπηρεσία των υψηλότερων κλιματικών φιλοδοξιών και να ενθαρρύνει δράσεις των μη κρατικών φορέων,
- τη διερεύνηση καινοτόμων τρόπων χρηματοδότησης (χρηματοδότηση από ομοτίμους, πληθοχρηματοδότηση, μικροχρηματοδότηση, πράσινα ομόλογα κ.λπ.).

7.7. Για να διασφαλιστεί η αξιοπιστία και ένα θεσμικό πλαίσιο ήπιων τόνων, θα πρέπει να προσκληθούν να συμμετάσχουν ως διοργανωτές οι ακόλουθοι υποψήφιοι συνεισφέροντες:

- προς επίρρωση της λειτουργίας «αξιολόγησης», οι εμπνευστές του διαλόγου θα πρέπει να συνεργάζονται με τις υφιστάμενες ερευνητικές ομάδες, πρωτοβουλίες παρακολούθησης των κλιματικών δράσεων και πλατφόρμες δεδομένων,
- προς επίρρωση της λειτουργίας «αναγνώρισης», θα πρέπει να επιδιωχθεί συνεργασία με τις υφιστάμενες πρωτοβουλίες επιβράβευσης, παραδείγματος χάρη τα βραβεία «Momentum for Change» της UNFCCC και τα βραβεία SEED ⁽¹⁹⁾, το Βραβείο Κοινωνίας των Πολιτών της ΕΟΚΕ κ.λπ.,
- προς επίρρωση των λειτουργιών «βελτίωσης της διακυβέρνησης» και «επιτάχυνσης», θα πρέπει να θεσπιστούν διαυλοι επικοινωνίας, παραδείγματος χάρη με διαλόγους διευκόλυνσης και διεργασίες τεχνικών εμπειρογνομόνων στο πλαίσιο της UNFCCC, καθώς και με συναφείς διαδικασίες σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών, όπως τα Ευρωπαϊκά Γνωμοδοτικά Συμβούλια Περιβαλλοντικής και Αειφόρου Ανάπτυξης (EEAC),
- για τη λειτουργία στήριξης, θα πρέπει να καθιερωθούν δεσμοί με τα υφιστάμενα προγράμματα. Για παράδειγμα, η πρόσβαση σε χρηματοδότηση και οι βέλτιστες πρακτικές μπορούν να συντονίζονται με το πρόγραμμα LIFE της ΕΕ, ένα μέσο χρηματοδότησης για περιβαλλοντική και κλιματική δράση, επιχορήγηση ή δάνεια από την ΕΤΕπ ή/και άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα, ενώ τα ερευνητικά πορίσματα του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» σχετικά με τους μη κρατικούς φορείς μπορούν να γνωστοποιούνται ευρέως στους συμμετέχοντες στον διάλογο.

⁽¹⁹⁾ Βραβεία επιχειρηματικότητας στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης.

7.8. Το πρώτο βήμα για τον ευρωπαϊκό διάλογο για τη μη κρατική δράση για το κλίμα θα πρέπει να είναι η διεξαγωγή εκδήλωσης το πρώτο εξάμηνο του 2018 με πρωτοβουλία της ΕΟΚΕ και σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην οποία θα συγκεντρωθούν όλα τα ενδιαφερόμενα δίκτυα φορέων, καθώς και εκπρόσωποι άλλων θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των κρατών μελών.

7.8.1. Η εκδήλωση αυτή θα συμβάλει στον διάλογο Ταλανοα ενόψει της COP24, στο πλαίσιο του οποίου τα συμβαλλόμενα μέρη και μη συμβεβλημένοι ενδιαφερόμενοι φορείς καλούνται να συνεργαστούν για τη σύγκληση τοπικών, εθνικών, περιφερειακών ή παγκόσμιων εκδηλώσεων ώστε να καταρτιστούν και να κατατεθούν οι σχετικές εισροές ως προς το πού βρισκόμαστε, πού θέλουμε να πάμε και πώς θα φτάσουμε εκεί.

7.8.2. Η εκδήλωση θα πρέπει επίσης να χρησιμεύσει στη θέσπιση σχεδίου δράσης για τον ευρωπαϊκό διάλογο για τη μη κρατική δράση για το κλίμα κατά την περίοδο 2018-2020, προκειμένου να καταστεί λειτουργικός, συμπεριλαμβανομένου λεπτομερούς σχεδίου για την εκπλήρωση των πέντε καθηκόντων του διαλόγου.

Βρυξέλλες, 15 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

532Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ, 14.2.2018 - 15.2.2018

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Να γίνουν οι δημόσιες συμβάσεις προμηθειών αποτελεσματικές μέσα στην Ευρώπη και για την Ευρώπη»

[COM(2017) 572 final]

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Στήριξη των επενδύσεων μέσα από προαιρετική εκ των προτέρων αξιολόγηση των πτυχών των μεγάλων έργων υποδομής που άπτονται των δημόσιων συμβάσεων»

[COM(2017) 573 final]

και

«Σύσταση της Επιτροπής της 3.10.2017 για την επαγγελματοποίηση του τομέα των δημόσιων συμβάσεων — Δημιουργία δομής για την επαγγελματοποίηση των δημόσιων συμβάσεων»

[C(2017) 6654 final — SWD(2017) 327 final]

(2018/C 227/06)

Εισηγητής: ο κ. **Antonello PEZZINI**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 17.11.2017
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	24.1.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.2.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	107/1/1

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) πιστεύει ότι μόνο ένα διαφανές, ανοιχτό και ανταγωνιστικό σύστημα δημόσιων συμβάσεων στην ενιαία αγορά θα μπορούσε να διασφαλίσει όχι μόνο την αποτελεσματικότητα των δημοσίων δαπανών, αλλά και την παροχή προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής ποιότητας για τους πολίτες, αναπτύσσοντας μια **ευρωπαϊκή νοοτροπία για έξυπνες, βιώσιμες και κοινωνικά υπεύθυνες καινοτόμες δημόσιες συμβάσεις**.

1.1.1. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ συνιστά να προαχθεί η χρήση της «πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς» ως κριτήριο επιλογής των προσφορών, ιδίως στον τομέα των υπηρεσιών πνευματικής φύσεως.

1.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη νέα δέσμη μέτρων σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις και υπογραμμίζει την ανάγκη:

— να δοθεί ώθηση στην ποιότητα και την καινοτομία στις δημόσιες συμβάσεις·

— να ενσωματωθούν τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα·

— να καταστούν πιο έξυπνες και αποτελεσματικές οι δημόσιες συμβάσεις.

1.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της έξυπνης χρήσης των δημόσιων συμβάσεων για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων, όπως η κλιματική αλλαγή, η ανεπάρκεια των πόρων, οι ανισότητες και η γήρανση της κοινωνίας, παρέχοντας υποστήριξη στις κοινωνικές πολιτικές, επιταχύνοντας τη μετάβαση προς περισσότερο βιώσιμες και ανταγωνιστικές αλυσίδες εφοδιασμού και επιχειρηματικά μοντέλα και επιτρέποντας καλύτερη πρόσβαση των ΜΜΕ και των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας.

1.3.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να υπάρξει ένα μεγαλύτερο άνοιγμα των κρατών μελών προς προαιρετικούς μηχανισμούς εκ των προτέρων αξιολόγησης για τα μεγάλα έργα υποδομής.

1.3.2. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη να καταστεί ελκυστική η προαιρετική προσφυγή στον νέο μηχανισμό εκ των προτέρων αξιολόγησης, χορηγώντας στην αναθέτουσα αρχή *Ετικέτα βεβαίωσης συμμόρφωσης*. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ενίσχυση του επαγγελματισμού όλων των ενδιαφερόμενων μερών και τη μεγαλύτερη συμμετοχή των κοινωνικών επιχειρήσεων, με σκοπό την καταπολέμηση της απάτης και της διαφθοράς, ενισχύοντας την ψηφιοποίηση των δημόσιων συμβάσεων.

1.4. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προσπάθειες που αποσκοπούν στην πρόσβαση των ΜΜΕ και των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας στις αγορές δημόσιων συμβάσεων και επισημαίνει ότι υπάρχουν ακόμη πολλά εμπόδια στην πλήρη συμμετοχή τους, ενώ συνιστά παρεμβάσεις των επιμελητηρίων και/ή επαγγελματικών ενώσεων, όπως μέτρα άμυνας και υποστήριξης.

1.4.1. Τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα έχουν αποκτήσει θεμελιώδη σημασία για τον χαρακτηρισμό των δημόσιων συμβάσεων και η ΕΟΚΕ επισημαίνει την αξία και τη χρησιμότητα αυτών των πτυχών και συνιστά την προσθήκη ειδικού περιεχομένου σχετικά με κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα σε όλα τα εθνικά και ενωσιακά προγράμματα κατάρτισης.

1.4.2. Θα ήταν σκόπιμη η διοργάνωση μιας εκστρατείας για τη χρήση στις προδιαγραφές των συμβάσεων τεχνικών-κανονιστικών προτύπων ISO 14000, ISO 26000 για τις κοινωνικές πτυχές, SA 8000:2014, και συναφείς συμβάσεις της ΔΟΕ ⁽¹⁾ για τη διαχείριση της ποιότητας/παραγωγής UNI 11648:2016 για τον *διαχειριστή του έργου* και ISO 9000 ή ανάλογων τεχνικών προδιαγραφών ποιότητας που απαιτούν οι εθνικές νομοθεσίες, βοηθώντας τις μικρότερες επιχειρήσεις για την επίτευξη των προαναφερθέντων προτύπων, μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

1.5. Η ΕΟΚΕ κρίνει ως απολύτως αναγκαίο να προχωρήσουμε με αποφασιστικότητα στην ενίσχυση του επαγγελματισμού των αναθετουσών αρχών με τη σαφή αναγνώριση των νέων χαρακτηριστικών που αποκτούν, δημιουργώντας ένα κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο τεχνικών και πληροφοριακών δεξιοτήτων που θα επιτρέψει μια κοινή προσέγγιση σε όλη την εσωτερική ευρωπαϊκή αγορά.

1.6. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι θα ήταν προτιμότερο, αντί σύστασης, να είχε υιοθετήσει η Επιτροπή οδηγία, ώστε να εξασφαλιστεί μια αποτελεσματική και ουσιαστική δομή για την επαγγελματοποίηση των δημόσιων συμβάσεων.

1.7. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, είναι αναγκαία η δημιουργία ενός ψηφιακού δημόσιου μητρώου των συμβάσεων, προκειμένου να επιτραπεί τόσο η διεύρυνση της πιθανής δεξαμενής επιχειρήσεων που μπορούν να εκδηλώσουν ενδιαφέρον όσο και η καλύτερη αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της ακεραιότητας της διαδικασίας ανάθεσης.

1.8. Η ΕΟΚΕ θεωρεί άκρως αναγκαία μια ισχυρή ενωσιακή δράση που θα ευνοεί την πρόσβαση στις αγορές δημόσιων συμβάσεων των τρίτων χωρών επί τη βάση της αμοιβαιότητας, συμπεριλαμβανομένων των υπό ένταξη χωρών και των χωρών εταίρων της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας, σε συνθήκες ισοτιμίας με τις εθνικές επιχειρήσεις.

1.9. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, οι συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς μεμονωμένα κράτη μέλη πρέπει να συνοδεύονται από ισχυρή ώθηση στον τομέα της κατάρτισης, με εστίαση στις ευκαιρίες πρόσβασης σε προγράμματα και διαρθρωτικά ταμεία και στα τεχνικά κανονιστικά πρότυπα ψηφιοποίησης, με τη θέσπιση —σε ευρωπαϊκό επίπεδο— ενός κώδικα δεοντολογίας των δημόσιων συμβάσεων.

⁽¹⁾ Θεμελιώδεις συμβάσεις της ΔΟΕ, σύμβαση 155 της ΔΟΕ (υγιεινή και ασφάλεια στον χώρο εργασίας), καθώς και οι Συμβάσεις της ΔΟΕ 131, 1, 102.

1.10. Η ΕΟΚΕ συνιστά να προαχθεί η εισαγωγή και η χρήση μέτρων κοινωνικού χαρακτήρα, ως μέσων στρατηγικής σημασίας για την προώθηση προηγμένων πολιτικών σε αυτόν τον τομέα.

1.11. Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης να μελετηθεί η δυνατότητα υιοθέτησης κοινού κανονιστικού καθεστώτος, ως 28ου καθεστώτος, για τις διασυνοριακές συμβάσεις, στο οποίο θα μπορούν να προσχωρούν οικειοθελώς οι αναθέτουσες αρχές και το οποίο θα εγγυάται ισότιμες διαδικασίες σε όλον τον ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο.

2. Πλαίσιο και σημερινή κατάσταση

2.1. Οι δημόσιες συμβάσεις προσφέρουν μια τεράστια εν δυνάμει αγορά για καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες, εάν χρησιμοποιηθούν με στρατηγικό τρόπο για να δώσουν ώθηση στην οικονομία και να απελευθερώσουν τις επενδύσεις —ιδίως μέσω του επενδυτικού σχεδίου για την Ευρώπη— να βελτιώσουν την παραγωγικότητα και την ένταξη και να ανταποκριθούν στις αναγκαίες αλλαγές στις δομές και στις υποδομές για την προώθηση της καινοτομίας και της ανάπτυξης.

2.2. Ένα μεγάλο μέρος των δημόσιων προμηθειών και επενδύσεων στην ευρωπαϊκή οικονομία πραγματοποιείται μέσω των δημόσιων συμβάσεων: κάθε χρόνο, οι δημόσιες αρχές της ΕΕ δαπανούν περίπου το 19 % του ενωσιακού ΑΕγχΠ στην αγορά υπηρεσιών, έργων και προμηθειών.

2.2.1. Δυστυχώς, το 55 % των διαδικασιών δημόσιων συμβάσεων διεξάγεται με κριτήριο ανάθεσης τη χαμηλότερη τιμή, χωρίς να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ποιότητα, τη βιωσιμότητα, την καινοτομία και την κοινωνική ένταξη.

2.3. Εννιά στα δέκα έργα υποδομών ευρείας κλίμακας δεν υλοποιούνται σύμφωνα με τα σχέδια που υποβάλλονται στα στάδια συμβατικής εκτέλεσης της μελέτης, αλλά ούτε και σύμφωνα με τα ποσά που εγγράφονται στον προϋπολογισμό ή με τα προβλεπόμενα χρονοδιαγράμματα και συχνά με υπέρβαση του κόστους που φτάνει ακόμη και το 50 % ⁽²⁾.

2.4. Το κανονιστικό πλαίσιο για τον τομέα των δημόσιων συμβάσεων παρουσίαζε ανέκαθεν μια σχετικά πολύπλευρη και πολυσύνθετη φυσιογνωμία στην οποία προστίθεται και ο απόλυτος κατακερματισμός του θεσμικού πλαισίου, δεδομένου ότι η διαχείριση ασκείται από πλήθος φορέων σε κεντρικό, περιφερειακό και τομεακό επίπεδο, με αρμοδιότητες και καθήκοντα που δεν είναι πάντοτε σαφώς καθορισμένα.

2.5. Η διαχείριση των δημόσιων συμβάσεων και επενδύσεων σε υποδομές απαιτεί από τα διάφορα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης ιδιαίτερα ανεπτυγμένες δεξιότητες που παρουσιάζουν αρκετά προβληματικά στοιχεία, όπως: ανομοιογένεια στην ικανότητα προγραμματισμού και έγκαιρου εντοπισμού των κατάλληλων εργαλείων και μέσων· ελλιπής επαγγελματισμός των αναθετουσών αρχών· μεγάλος αριθμός δημόσιων υπηρεσιών σε σχέση με τα διαχειριζόμενα κεφάλαια δαπανών· ελλείψεις στην οργανική συλλογή πληροφοριών υποστήριξης με ανομοιογενείς βάσεις δεδομένων, τις οποίες συχνά διαχειρίζονται φορείς με ανεπαρκές επίπεδο ποιότητας και αξιοπιστίας.

2.6. Η περιπλοκότητα αυτή δεν επιλύθηκε πλήρως από τη δέσμη μέτρων του 2014 για τις δημόσιες συμβάσεις.

2.7. Στην ΕΕ η χρήση ψηφιακών μέσων υποστήριξης της διαχείρισης των δημόσιων συμβάσεων είναι βραδεία: μόλις τέσσερις χώρες τα χρησιμοποιούσαν το 2016 ⁽³⁾. Αυτή η κατάσταση καταδεικνύει την ανάγκη ευρύτερης χρήσης των νέων τεχνολογιών για την απλοποίηση και την επιτάχυνση των διαδικασιών ανάθεσης.

3. Οι προτάσεις της Επιτροπής

3.1. Στη δέσμη μέτρων που παρουσιάζεται σήμερα προβλέπονται τέσσερα βασικά πλαίσια:

3.1.1. **προσδιορισμός τομέων προτεραιότητας** για βελτίωση, με σκοπό την ανάπτυξη μιας στρατηγικής προσέγγισης για τις δημόσιες συμβάσεις, με έμφαση σε έξι προτεραιότητες.

3.1.2. **προαιρετική εκ των προτέρων αξιολόγηση των μεγάλων έργων υποδομής** με τη δημιουργία ενός γραφείου υποστήριξης —σε συνδυασμό με μηχανισμούς κοινοποίησης και ανταλλαγής πληροφοριών— το οποίο θα μπορεί να παρέχει συνδρομή στα πρώιμα στάδια έργων εκτιμώμενης αξίας άνω των 250 εκατ. ευρώ και έργων μεγάλης χρησιμότητας σε ένα κράτος μέλος ή άνω των 500 εκατ. ευρώ.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2017_grow_046_ex_ante_voluntary_assesment_en.pdf.

⁽³⁾ Βλέπε COM(2017) 572 final, κεφ. 2.

3.1.3. **συστάσεις σχετικά με την ενίσχυση του επαγγελματισμού της δημόσιας διοίκησης και των αγοραστών του δημόσιου τομέα** προκειμένου να αποκτήσουν τις αναγκαίες επαγγελματικές δεξιότητες και τις τεχνικές και διαδικαστικές γνώσεις για την τήρηση της νομοθεσίας, καθώς και προκειμένου να διασφαλίζεται υψηλή και βιώσιμη ποιότητα καινοτομιών και καλύτερη απόδοση της επένδυσης, σε σχέση και με την κοινωνική ευθύνη·

3.1.4. **κατευθυντήριες γραμμές για περισσότερη καινοτομία μέσω των προμηθειών προϊόντων και υπηρεσιών.**

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί θερμά τη νέα δέσμη μέτρων σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις και υπογραμμίζει όσα έχει ήδη διατυπώσει σχετικά με την ανάγκη τόσο για «καλύτερη ποιότητα και περισσότερη καινοτομία στις δημόσιες συμβάσεις, μείωση της περιττής γραφειοκρατίας, συμπερίληψη περιβαλλοντικών και κοινωνικών πτυχών για την προστασία της απασχόλησης και των εργασιακών συνθηκών, καθώς και των ατόμων με αναπηρία και άλλων μειονεκτουσών ομάδων», όσο και για την προώθηση, μαζί με την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, της δυνατότητας μοναδικής προσφοράς για τις υπηρεσίες πνευματικής φύσεως, που θεωρείται καλύτερη, ακόμη και αν δεν είναι φθηνότερη.

4.2. Η χρήση περιβαλλοντικών και κοινωνικών κριτηρίων θα «επέτρεπε την επίτευξη πιο έξυπνων και πιο αποτελεσματικών δημόσιων συμβάσεων, την ενίσχυση του επαγγελματισμού, την αύξηση της συμμετοχής των ΜΜΕ και των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας, την καταπολέμηση της ευνοιοκρατίας, της απάτης και της διαφθοράς και την προώθηση των ευρωπαϊκών δημόσιων συμβάσεων διασυνοριακού χαρακτήρα ⁽⁴⁾».

4.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ειδικότερα τη σημασία της έξυπνης χρήσης των δημόσιων συμβάσεων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων, όπως η κλιματική αλλαγή και η ανεπάρκεια των πόρων ή η γήρανση της κοινωνίας, παρέχοντας υποστήριξη στις κοινωνικές πολιτικές, επιταχύνοντας τη μετάβαση προς περισσότερο βιώσιμες και ανταγωνιστικές αλυσίδες εφοδιασμού και επιχειρηματικά μοντέλα και επιτρέποντας καλύτερη πρόσβαση των ΜΜΕ σε ευκαιρίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων.

4.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντική την ανάπτυξη, σε προαιρετική βάση, ενός διαρκώς μεγαλύτερου ανοίγματος των κρατών μελών με σκοπό:

- την ευρύτερη διάδοση των στρατηγικών δημόσιων συμβάσεων με προαιρετικούς μηχανισμούς εκ των προτέρων αξιολόγησης για τα μεγάλα έργα υποδομής·
- την ανάπτυξη της συστηματικής ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών όσον αφορά στρατηγικές δημόσιες συμβάσεις·
- την προώθηση επικαιροποιημένων τύπων όσον αφορά τις οικολογικές, κοινωνικές και καινοτόμες δημόσιες συμβάσεις.

4.5. Η ΕΟΚΕ κρίνει ως απολύτως αναγκαίο να προχωρήσουμε με αποφασιστικότητα στην ενίσχυση του επαγγελματισμού των αναθετουσών αρχών με πιστοποίηση των ελάχιστων υποχρεωτικών απαιτήσεων, δημιουργώντας ένα κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο τεχνικών και πληροφοριακών δεξιοτήτων που θα επιτρέπει μια κοινή προσέγγιση σε όλη την εσωτερική ευρωπαϊκή αγορά, με βάση ένα ενιαίο κέντρο αρμοδιοτήτων και μία διαδραστική τράπεζα δεδομένων.

4.5.1. Δεδομένης της τεράστιας σημασίας που έχουν αποκτήσει τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα στις δημόσιες συμβάσεις, καθώς και η αξία, αλλά και η εγγύηση, που παρέχει η συμμόρφωση με αυτές τις πτυχές για την επίτευξη των στόχων της κοινωνικής ένταξης και της κοινωνικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, η ΕΟΚΕ προτείνει και συνιστά όλα τα προγράμματα κατάρτισης που έχουν ως σκοπό την ενίσχυση του επαγγελματισμού όσων συμμετέχουν στις δημόσιες συμβάσεις, να περιλαμβάνουν ειδικό περιεχόμενο σχετικά με τη νομοθεσία για κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα και, ειδικότερα, σχετικά με τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές που προβλέπονται στη νομοθεσία για τις δημόσιες συμβάσεις.

4.5.2. Η ενσωμάτωση των πτυχών αυτών ανταποκρίνεται στις νέες προκλήσεις για την πλήρη εκμετάλλευση των δυνατοτήτων, με σκοπό τη στρατηγική συμβολή στους στόχους οριζόντιας πολιτικής και σε κοινωνικές αξίες όπως η καινοτομία, η κοινωνική ένταξη και η οικονομική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

4.5.3. Συνεπώς, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, πρέπει να διασφαλίζεται η αυστηρή εφαρμογή αυτών των μέτρων, αν είναι δεσμευτικά, και να προωθείται η ευρύτερη χρήση τους, αν πρόκειται για μέτρα που μπορούν να εφαρμόζουν οι αναθέτουσες αρχές σε προαιρετική βάση. Η ΕΟΚΕ ζητά μια εκστρατεία για την εφαρμογή στις τεχνικές προδιαγραφές των δημόσιων συμβάσεων της νέας γενιάς των τεχνικών-κανονιστικών προτύπων ISO 14000 για τον τομέα του περιβάλλοντος, ISO 26000 για τις κοινωνικές πτυχές, SA 8000:2014, των οκτώ θεμελιωδών συμβάσεων της ΔΟΕ, της σύμβασης 155 (υγιεινή και ασφάλεια στον χώρο εργασίας), των συμβάσεων 131, 1, 102, 102· και στον τομέα διαχείρισης/παραγωγής, το UNI 11648:2016 για τον διαχειριστή του έργου· το ISO 9000 για την ποιότητα παραγωγής. Κατά την εφαρμογή αυτών των προτύπων και των τεχνικών προδιαγραφών

(⁴) EE C 191 της 29.6. 2012, σ. 84.

των νέων γενεών προμηθειών, πρέπει να δοθεί σημαντική υποστήριξη στις ΜΜΕ και στις επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας, προκειμένου να αποφευχθεί ο αποκλεισμός τους και να μειωθεί το κόστος τους.

4.5.4. Η ενσωμάτωση καινοτόμων κριτηρίων, ιδίως στα μεγάλα έργα υποδομής, απαιτεί μια κοινή στρατηγική αντίληψη για την επιλογή των προμηθειών βάσει ποιοτικών κριτηρίων κόστους/αποτελεσματικότητας και, για τις οικονομικά συμφέρουσες προσφορές, βάσει μιας προσέγγισης που μπορεί να περιλαμβάνει κοινωνικά, περιβαλλοντικά και άλλα κριτήρια, όπως εκείνα που ισχύουν για την κυκλική οικονομία.

4.5.5. Ομοίως, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη δεν εκμεταλλεύονται επαρκώς τις δυνατότητες που παρέχουν οι δημόσιες συμβάσεις με κοινωνικά κριτήρια και μέτρα ως στρατηγικά μέσα προώθησης βιώσιμων στόχων κοινωνικής πολιτικής, προτείνεται και συνιστάται η αποφασιστική προώθηση της ενσωμάτωσης και της χρήσης αυτών των κριτηρίων και των μέτρων κοινωνικού χαρακτήρα που υποστηρίζονται από τη νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις.

4.5.6. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προσπάθειες που έχουν ως σκοπό να ενισχυθεί η πρόσβαση των ΜΜΕ και των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας στις αγορές δημόσιων συμβάσεων και επισημαίνει ότι υπάρχουν ακόμη πολλά εμπόδια στη συμμετοχή τους.

4.5.7. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, θα ήταν σκόπιμο να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην κατάργηση αυτών των εμποδίων, ενισχύοντας και το σύστημα των προσφυγών. Σε αυτό το πλαίσιο θα ήταν χρήσιμο και αναγκαίο να ενθαρρυνθούν και να νομιμοποιηθούν οργανισμοί επιμελητηρίων και/ή επαγγελματιών ενώσεων για την επίλυση διαφορών κατά τρόπο συλλογικό, όσον αφορά τις μικρότερες επιχειρήσεις.

4.5.8. Θα ήταν σκόπιμη η δημιουργία ενός ψηφιακού δημόσιου μητρώου των συμβάσεων, προκειμένου να επιτραπεί τόσο η διεύρυνση της πιθανής δεξαμενής επιχειρήσεων που μπορούν να εκδηλώσουν ενδιαφέρον όσο και η καλύτερη αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της ακεραιότητας της διαδικασίας ανάθεσης.

4.5.9. Θα ήταν επίσης σκόπιμη η δρομολόγηση πιλοτικών έργων για την ενίσχυση της συμμετοχής των ΜΜΕ μέσω επιχειρηματικών μεσολαβητών και πρακτόρων καινοτομίας, καθώς και η έναρξη ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών με πιλοτικά έργα κατάρτισης για την ενίσχυση του επαγγελματισμού των ευρωπαϊκών ΜΜΕ, προκειμένου να διευκολύνονται οι γλωσσικές και διαδικαστικές γνώσεις των μικρότερων επιχειρήσεων στις κεντρικές αρχές προμηθειών.

4.6. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει θερμά την προαγωγή κοινών διασυνοριακών δημόσιων συμβάσεων, ιδίως για έργα καινοτομίας και διασυνοριακά δίκτυα υποδομών, δίνοντας ώθηση στη συμμετοχή των μικρότερων επιχειρήσεων μέσω επιχειρηματικών μεσολαβητών και πρακτόρων καινοτομίας. Ζητεί δε υψηλά επίπεδα ποιότητας στις υπεργολαβίες, η χρήση των οποίων πρέπει, ωστόσο, να είναι περιορισμένη.

4.7. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη για μια ισχυρή ενωσιακή δράση που θα ευνοεί την πρόσβαση στις αγορές δημόσιων συμβάσεων των τρίτων χωρών επί τη βάση της αμοιβαιότητας, συμπεριλαμβανομένων των υπό ένταξη χωρών και των χωρών εταίρων της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας, σε συνθήκες ισοτιμίας με τις εθνικές επιχειρήσεις και αναπτύσσοντας ειδικές ρήτρες επίσης στο πλαίσιο διμερών και πολυμερών ελεύθερων συναλλαγών.

4.8. Με στόχο τη μεγαλύτερη διαφάνεια όσον αφορά τις ανατεθείσες συμβάσεις και τις τροποποιήσεις τους, καθώς και την πλήρη προστασία των ευαίσθητων και των προσωπικών δεδομένων, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της δημιουργίας ενός ενωσιακού μητρώου των συμβάσεων με ελεύθερη πρόσβαση για το κοινό και πλήρη διαλειτουργικότητα με τα εθνικά μητρώα, μέσω της ψηφιακής μετατροπής και της θέσπισης της υποχρεωτικής ηλεκτρονικής σύναψης δημόσιων συμβάσεων προμηθειών μέχρι το 2018.

4.9. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη σημασία ενός δομημένου διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών βάσει της διαθεσιμότητας ανοιχτών και διαφανών δεδομένων για τη δημιουργία καλύτερων εργαλείων ανάλυσης, με σκοπό την εκπόνηση πολιτικών που θα εστιάζουν στις ανάγκες, καθώς και συστημάτων συναγεμίου και καταπολέμησης της διαφθοράς, ακόμη και μέσω της βέλτιστης χρήσης της χρηματοδότησης έργων.

4.10. Θα πρέπει να ενισχυθεί ένας φιλικός προς τον χρήστη μηχανισμός ανταλλαγής πληροφοριών ως μέσο διαχείρισης της γνώσης που θα χρησιμοποιείται από τις εθνικές και τις αναθέτουσες αρχές για την ανταλλαγή των βέλτιστων πρακτικών, την αμοιβαία ενημέρωση για τις ανάγκες και τη δημιουργία μιας κοινοτικής πλατφόρμας σχετικά με ποικίλες πτυχές των έργων.

4.10.1. Πρέπει, επίσης, να αυξηθεί σημαντικά η κατάρτιση των μελών των αναθετουσών αρχών.

5. Η σύμπραξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τις περιφερειακές και εθνικές αρχές και τις επιχειρήσεις: ο μηχανισμός εκ των προτέρων αξιολόγησης

5.1. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ο νέος μηχανισμός εκ των προτέρων αξιολόγησης που προτείνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να αποτελέσει ένα αξιολογικό μέσο, υπό την προϋπόθεση να διατηρήσει την ευελιξία του και τον προαιρετικό του χαρακτήρα και να προβλέπει τη δυνατότητα ξεχωριστής χρήσης των στοιχείων από τα οποία αποτελείται:

- ένα γραφείο υποστήριξης·
- έναν μηχανισμό κοινοποίησης για έργα υποδομής αξίας άνω των 500 εκατ. ευρώ·
- έναν μηχανισμό ανταλλαγής πληροφοριών,

που να μπορούν να χρησιμοποιηθούν με ευκολία και κατά τρόπο ανεξάρτητο για κάθε έργο, αλλά και με πλήρη σεβασμό των εγγυήσεων εμπιστευτικότητας.

5.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό το τυποποιημένο έντυπο κοινοποίησης να παραμείνει απλό και ευέλικτο και η ηλεκτρονική διαδικασία να διασφαλίζει το απόρρητο των ευαίσθητων πληροφοριών.

5.3. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, το σύστημα του γραφείου υποστήριξης θα πρέπει να είναι διαρθρωμένο με μορφή υποδικτύων γραφείων υποστήριξης σε εθνικό/περιφερειακό επίπεδο, προκειμένου να διασφαλίζεται η παροχή υποστήριξης εκ του σύνεγγυς, με βάση δίκτυα όπως το BC-NET και το Solvit.

5.4. Ο μηχανισμός ανταλλαγής πληροφοριών πρέπει να παρέχει μια διαδραστική βάση δεδομένων που θα είναι φιλική προς τον χρήστη και δομημένη βάσει των αναγκών του, με ειδική επιτροπή διεύθυνσης και ελέγχου εκπροσώπων των αρχών ανάθεσης και των επιχειρήσεων των κρατών μελών.

5.5. Όσον αφορά τον μηχανισμό εκ των προτέρων αξιολόγησης, η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη να καταστεί ελκυστικός, με τη χορήγηση Ετικέτας βεβαίωσης πιστότητας, όπως προέκυψε από την αξιολόγηση της Επιτροπής.

6. Μια δομή για τον επαγγελματικό χαρακτήρα των δημόσιων συμβάσεων

6.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως με τη σύσταση της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη. Ωστόσο, προκειμένου να εξασφαλιστεί μια αποτελεσματική και ουσιαστική δομή για την επαγγελματικοποίηση των δημόσιων συμβάσεων, η ΕΟΚΕ θα προτιμούσε να είχε υιοθετήσει η Επιτροπή οδηγία, αντί μιας απλής σύστασης χωρίς δεσμευτική ισχύ.

6.2. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, οι συστάσεις αυτές μπορούν να έχουν την κατάλληλη συνέχεια αρκεί να υλοποιηθούν τα εξής:

6.2.1. μια κοινή πιλοτική πρωτοβουλία κατάρτισης για τον επαγγελματισμό των διαφόρων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων που συμμετέχουν στη διαδικασία ανάθεσης, αρχής γενομένης από τις διασυνοριακές συμβάσεις, μέσω της οποίας θα καθοριστούν επίσης οι ικανότητες και οι δεξιότητες που πρέπει να διαθέτει κάθε επαγγελματίας στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων·

6.2.2. μια εντολή προς την CEN-Cenelec-ETSI για τεχνικά-κανονιστικά πρότυπα ψηφιοποίησης δημόσιων συμβάσεων, προκειμένου να διασφαλίζεται η διαφάνεια, η προσβασιμότητα και η πλήρης διαλειτουργικότητα·

6.2.3. η άμεση έναρξη πιλοτικών έργων για τις ΜΜΕ και τις επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας, με στόχο την ενίσχυση της συμμετοχής τους μέσω επιχειρηματικών μεσολαβητών και πρακτόρων καινοτομίας·

6.2.4. η πρόσβαση των φορέων της διαδικασίας ανάθεσης στο πρόγραμμα Justice 2014-2020 για το τμήμα που αφορά τη δικαστική κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένης της γλωσσικής κατάρτισης όσον αφορά τη νομική ορολογία, με στόχο τη διαμόρφωση ενός κοινού νομικού και δικαστικού πνεύματος σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις και την αμοιβαία κατανόηση·

6.2.5. η ενσωμάτωση στους άξονες προγραμματισμού των διαρθρωτικών ταμείων, ιδίως του Κοινωνικού Ταμείου, κοινών παρεμβάσεων ενίσχυσης του επαγγελματισμού των παραγόντων που συμμετέχουν στις δημόσιες συμβάσεις σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο·

6.2.6. η χορήγηση 300 υποτροφιών της ΕΕ για τη συμμετοχή σε σεμινάρια στο European Institute of Public Administration του Maastricht και της Ακαδημίας Ευρωπαϊκού Δικαίου του Treviri·

6.2.7. η θέσπιση ενός κώδικα δεοντολογίας των συμβάσεων για τους φορείς που συμμετέχουν στις διαδικασίες ανάθεσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στο πλαίσιο διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών, με σκοπό, μεταξύ άλλων, τη διασφάλιση της τήρησης των υψηλών κοινωνικών και περιβαλλοντικών προτύπων.

6.3. Η ΕΟΚΕ ζητεί να μελετηθεί η δυνατότητα υιοθέτησης ενιαίου συμπληρωματικού κανονιστικού καθεστώτος, ως εικοστού όγδου καθεστώτος για τις μεγάλες διευρωπαϊκές συμβάσεις, το οποίο θα διατίθεται προς ελεύθερη υιοθέτηση στις αναθέτουσες αρχές, με ίδιους όρους και διαδικασίες σε ολόκληρη την ενιαία αγορά.

Βρυξέλλες, 14 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα πρότυπα επιδόσεων για τις εκπομπές από τα καινούργια επιβατικά αυτοκίνητα και από τα καινούργια ελαφρά επαγγελματικά οχήματα όσον αφορά τις εκπομπές, στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης προσέγγισης της Ένωσης για τη μείωση των εκπομπών CO₂ από ελαφρά οχήματα και σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 715/2007»

[COM(2017) 676 final — 2017/0293 (COD)]

(2018/C 227/07)

Εισηγητής: ο κ. **Dirk BERGRATH**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 5.2.2018 Συμβούλιο, 9.2.2018
Νομική βάση	Άρθρο 192 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	24.1.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.2.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	124/1/3

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί, καταρχήν, τις προτάσεις της Επιτροπής, τις οποίες θεωρεί μια ισορροπημένη συμβιβαστική λύση μεταξύ των στόχων της κινητικότητας χωρίς εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, της ικανότητας καινοτομίας της ευρωπαϊκής αυτοκινητοβιομηχανίας και της διατήρησης ποιοτικών θέσεων απασχόλησης.

1.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί, ειδικότερα, πως ο προβλεπόμενος ενδιάμεσος στόχος για το 2025, η μείωση, δηλαδή, των εκπομπών κατά 15 % σε σχέση με το 2021, είναι αρκετά απαιτητικός, καθώς οι απαιτούμενες αλλαγές στους κινητήρες εσωτερικής καύσης βρίσκονται στα όρια του τεχνολογικά εφικτού. Η ΕΟΚΕ αναμένει ότι η Επιτροπή θα παρακολουθεί σε συνεχή βάση τις εγκρίσεις τύπου νέων οχημάτων, ούτως ώστε να αποφεύγεται η περαιτέρω εγκατάσταση μη συμβατών εξαρτημάτων κινητήρων. Είναι ιδιαίτερα δύσκολη η επίτευξη των στόχων μείωσης μέχρι το 2025 για τα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα, τα οποία έχουν μεγαλύτερο κύκλο παραγωγής και ανάπτυξης. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η εξέλιξη της αγοράς προς τα οχήματα μηδενικών εκπομπών και τα οχήματα χαμηλών εκπομπών ρύπων, καθώς και τα υβριδικά οχήματα συνιστά μια ευκαιρία.

1.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη βελτίωση της εποπτείας της αγοράς που θα επιτευχθεί με τη μέτρηση και την παρακολούθηση της πραγματικής κατανάλωσης καυσίμων, η οποία βασίζεται στην υποχρέωση των κατασκευαστών να τοποθετούν τυποποιημένο εξοπλισμό στα νέα οχήματα.

1.4. Η διαρθρωτική μετάβαση προς εναλλακτικά συστήματα πρόωσης –σε συνδυασμό με την ψηφιοποίηση, τα αυτόνομα οχήματα και άλλα– θα συνδεθεί άμεσα με καθοριστικές αλλαγές στην αλυσίδα αξίας της αυτοκινητοβιομηχανίας. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη θέση της Επιτροπής να γίνει η Ευρώπη σημείο αναφοράς για την αλυσίδα αξίας των ηλεκτροκίνητων οχημάτων («EU Battery Alliance»-Ευρωπαϊκή συμμαχία για την παραγωγή μπαταριών), αλλά ζητεί περισσότερη αποφασιστικότητα στον χειρισμό του ζητήματος αυτού.

1.5. Ο ρυθμός της εν λόγω διαρθρωτικής μεταβολής θα καθορίσει το αν και κατά πόσο θα κινδυνεύσουν οι θέσεις εργασίας και η απασχόληση. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συνοδεύσει με πολιτικά μέτρα για τη βιομηχανία αυτή τη διαρθρωτική αλλαγή, δεδομένου ότι απουσιάζει μια πλήρης αξιολόγηση του κοινωνικού και του οικονομικού αντικτύπου. Η ΕΟΚΕ απορρίπτει τις ομαδικές απολύσεις.

1.6. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι, στην ενδιάμεση αξιολόγηση που είναι προγραμματισμένη για το 2024, θα πρέπει να εξεταστεί το κατά πόσο έχουν επιτευχθεί οι πολιτικοί στόχοι για το κλίμα, την καινοτομία και την απασχόληση. Αυτό ουσιαστικά εξαρτάται από την εικόνα της αγοράς και από τη θέση των εναλλακτικών συστημάτων πρόωσης σε αυτή έως το 2024, από το κατά πόσο θα έχουν τοποθετηθεί στήλες φόρτισης οχημάτων και από τον βαθμό στον οποίο τα δίκτυα ηλεκτροδότησης θα έχουν μετασκευαστεί ή αναβαθμιστεί για να καλύψουν τις εμφανείς πρόσθετες ανάγκες σε ηλεκτρική ενέργεια.

1.7. Η ΕΟΚΕ ζητεί, στο πλαίσιο της ενδιάμεσης αξιολόγησης, να εκπονηθεί μια έκθεση της τρέχουσας κατάστασης όσον αφορά τα επαγγελματικά προσόντα, την κατάρτιση και τη μετεκπαίδευση του προσωπικού, καθώς και μια επικαιροποιημένη ανάλυση όσον αφορά τους τομείς όπου απαιτείται η λήψη (πρόσθετων) μέτρων, ώστε να αναπτυχθούν περαιτέρω οι δεξιότητες και τα προσόντα των εργαζομένων στην αυτοκινητοβιομηχανία ενόψει της διαρθρωτικής αλλαγής.

1.8. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι οι οποιοδήποτε χρηματικές ποινές που προβλέπονται τόσο στον υφιστάμενο όσο και στο νέο κανονισμό θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να βοηθήσουν τον κλάδο και τους εργαζόμενους σε αυτόν κατά τη μετάβαση προς προϊόντα χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Θα πρέπει να χορηγηθούν πρόσθετοι χρηματοδοτικοί πόροι, προκειμένου να εξασφαλιστεί η πρόσβαση των εργαζομένων στην αγορά εργασίας.

2. Εισαγωγή

2.1. Τον Οκτώβριο του 2014, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ⁽¹⁾ έθεσαν ως δεσμευτικό στόχο τη μείωση των εκπομπών που παράγονται σε ολόκληρη την οικονομία της ΕΕ κατά τουλάχιστον 40 % έως το 2030 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Ο στόχος αυτός βασίζεται σε παγκόσμιες προβλέψεις, οι οποίες συνάδουν με το μεσοπρόθεσμο χρονοδιάγραμμα της συμφωνίας του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή (COP 21)⁽²⁾. Επί του παρόντος, πολλές χώρες θεσπίζουν μέτρα για την επίτευξη χαμηλών εκπομπών ρύπων στις μεταφορές, συμπεριλαμβανομένων των προτύπων για τα οχήματα, συχνά σε συνδυασμό με μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα.

2.2. Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την κινητικότητα χαμηλών εκπομπών⁽³⁾, η οποία δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 2016, θέτει ως στόχο τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που προκαλούνται από τις μεταφορές κατά τουλάχιστον 60 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990, καθώς και την υποχρέωση να υπάρχει σαφής τάση προς την ολική εξάλειψή τους. Στη στρατηγική καθίσταται σαφές ότι η χρήση οχημάτων χαμηλών ή μηδενικών εκπομπών θα πρέπει να αυξηθεί, έτσι ώστε να κατέχουν ένα σημαντικό μερίδιο της αγοράς μέχρι το 2030 και συνεπώς να εισέλθει η ΕΕ σε μία μακροπρόθεσμη πορεία προς μια κινητικότητα μηδενικών εκπομπών.

2.3. Ως πρώτο βήμα, η στρατηγική αποτέλεσε μέρος μιας νομοθετικής δέσμης μέτρων⁽⁴⁾ που παρουσιάστηκε τον Μάιο του 2017 και εφαρμόστηκε μαζί με την (επίσης δημοσιευμένη τον Μάιο του 2017) ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Η Ευρώπη σε κίνηση — Θεματολόγιο για κοινωνικά δίκαιη μετάβαση προς την καθαρή, ανταγωνιστική και συνδεδεμένη κινητικότητα για όλους»⁽⁵⁾.

2.3.1. Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να βελτιωθεί η ασφάλεια των μεταφορών, να προωθηθεί η πιο δίκαιη χρέωση διοδίων, να μειωθούν οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, η ατμοσφαιρική ρύπανση, η κυκλοφοριακή συμφόρηση και ο διοικητικός φόρτος, να καταπολεμηθεί η παράνομη απασχόληση και να εξασφαλιστούν κατάλληλες συνθήκες και χρόνος ανάπαυσης για τους εργαζόμενους.

2.3.2. Στην παρούσα ανακοίνωση διευκρινίζεται ότι επιθυμία της ΕΕ είναι η ανάπτυξη, διάθεση και κατασκευή οχημάτων, εξοπλισμού και συνολικών λύσεων κινητικότητας με τη μέγιστη δυνατή αυτοματοποίηση, τις χαμηλότερες δυνατές εκπομπές ρύπων και τη βέλτιστη δυνατή συνδεσιμότητα, καθώς επίσης και η δημιουργία υποστηρικτικών υποδομών τελευταίας τεχνολογίας. Τονίζεται επίσης ότι η ΕΕ πρέπει να αναλάβει παγκόσμιο ηγετικό ρόλο όσον αφορά τις συνεχείς αλλαγές προσανατολισμού της αυτοκινητοβιομηχανίας, και να συνεχιστεί η μεγάλη πρόοδος που έχει ήδη σημειωθεί.

2.4. Η πρόταση κανονισμού αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης δέσμης μέτρων για την κινητικότητα⁽⁶⁾ που περιλαμβάνει και μέτρα σχετικά με τη ζήτηση, τα οποία θα υποστηρίξουν τα μέτρα σχετικά με την προσφορά που περιέχονται στην παρούσα πρόταση. Στόχος της οδηγίας 2009/33/ΕΚ σχετικά με την προώθηση καθαρών και ενεργειακά αποδοτικών οχημάτων οδικών μεταφορών είναι η στήριξη της αγοράς καθαρών και ενεργειακά αποδοτικών οχημάτων οδικών μεταφορών. Με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις⁽⁷⁾ εξασφαλίζεται ότι η οδηγία θα περιλαμβάνει όλες τις σχετικές πρακτικές συμβάσεων και θα στείλει ένα σαφές, μακροπρόθεσμο μήνυμα στην αγορά. Πέραν τούτου, διευκολύνεται η εφαρμογή των διατάξεων και εξασφαλίζεται η αποτελεσματική χρήση τους. Επιπλέον, επεκτείνεται η συμβολή του τομέα των μεταφορών στη μείωση των εκπομπών CO₂ και των εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων, και προωθείται η ανταγωνιστικότητα και η ανάπτυξη του κλάδου.

⁽¹⁾ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 2014.

⁽²⁾ http://unfccc.int/paris_agreement/items/9485.php

⁽³⁾ COM(2016) 501 final.

⁽⁴⁾ EE C 81 της 2.3.2018, σ. 95· EE C 81 της 2.3.2018, σ. 181· EE C 81 της 2.3.2018, σ. 188· EE C 81 της 2.3.2018, σ. 195·

⁽⁵⁾ COM(2017) 283 final.

⁽⁶⁾ COM(2017) 675 final, COM(2017) 647 final, COM(2017) 648 final, COM(2017) 652 final, COM(2017) 653 final.

⁽⁷⁾ COM(2017) 653 final.

3. Η πρόταση κανονισμού ⁽⁸⁾

3.1. Με την παρούσα πρόταση κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιθυμεί να επιτύχει τους προτεινόμενους στόχους της συμφωνίας του Παρισιού για το κλίμα, να μειώσει το κόστος καυσίμων για τον καταναλωτή, να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της αυτοκινητοβιομηχανίας και να δημιουργήσει πρόσθετες θέσεις απασχόλησης. Η πορεία προς την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, ιδίως μέσω εναλλακτικών συστημάτων πρόωσης, χαρακτηρίζεται ως μη αναστρέψιμη.

3.2. Η Επιτροπή αναμένει ότι η πρόταση θα επιφέρει μείωση των εκπομπών CO₂ της τάξης των 170 εκατ. τόνων από το 2020 έως το 2030 και, ως εκ τούτου, βελτίωση της ποιότητας του αέρα. Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν αναμένεται να αυξηθεί έως και 6,8 δισεκατ. ευρώ μέχρι το 2030, και αναμένεται επίσης να δημιουργηθούν 70 000 πρόσθετες θέσεις εργασίας.

3.3. Όσον αφορά τον καταναλωτή, η Επιτροπή αναμένει μέση εξοικονόμηση κόστους κατά την αγορά ενός νέου αυτοκινήτου ύψους 600 ευρώ το 2025 και 1 500 ευρώ το 2030 (καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του οχήματος). Σε όλη την ΕΕ, η εξοικονόμηση στο κόστος καυσίμων θα ανέλθει σε 18 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως και σε 380 εκατομμύρια τόνους πετρελαίου, συνολικά, από το 2020 έως το 2040.

3.4. Τα κύρια στοιχεία της πρότασης της Επιτροπής για τη μείωση των εκπομπών CO₂ από τα επιβατικά αυτοκίνητα και τα ελαφρά εμπορικά οχήματα είναι:

3.4.1. Επιπλέον μείωση των τιμών CO₂ κατά 30 % έως το 2030 με βάση τους στόχους για το 2021 [95 γρ./km για τα επιβατικά οχήματα και 147 γρ./km για τα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα έως το 2021 (κύκλος δοκιμών του Νέου Ευρωπαϊκού Κύκλου Οδήγησης/NEDC-New European Driving Cycle)]. Ενδιάμεσοι στόχοι θα πρέπει να είναι η μείωση των τιμών CO₂ κατά 15 %, έτσι ώστε ο γενικός στόχος να επιτευχθεί το συντομότερο δυνατόν (κάτι το οποίο σημαίνει ασφάλεια των επενδύσεων για τη βιομηχανία).

3.4.2. Από το 2021 και μετά, οι τιμές των εκπομπών θα βασίζονται στον κύκλο WLTP (διαδικασία εναρμονισμένων δοκιμών ελαφρών οχημάτων σε παγκόσμιο επίπεδο/World Harmonised Light Vehicle Test Procedure), ο οποίος βρίσκεται σε ισχύ από την 1η Σεπτεμβρίου 2017. Με την αλλαγή του κύκλου δοκιμής, οι στόχοι για το 2025 και το 2030 εμφανίζονται ως ποσοστά.

3.4.3. Η πρόταση είναι ουσιαστικά θετικά προσκείμενη στην τεχνολογία. Γίνεται διάκριση μεταξύ των οχημάτων που δεν εκπέμπουν καθόλου ρύπους (οχήματα μηδενικών εκπομπών/zero-emission vehicles — ZEV) και εκείνων που εκπέμπουν λιγότερο από 50 γρ. CO₂/km (οχήματα χαμηλών εκπομπών/low-emission vehicles — LEV) — ιδίως οχήματα τα οποία, πέρα από τον κινητήρα εσωτερικής καύσης, διαθέτουν και σύστημα ηλεκτρικής πρόωσης (υβριδικά οχήματα με ρευματολήπτη/plug-in hybrid electric vehicles — PHEV). Και για τους δύο τύπους οχημάτων προβλέπεται ένας «δείκτης αναφοράς» της τάξης του 15 % έως το 2025 και του 30 % έως το 2030. Οι κατασκευαστές που υπερκαλύπτουν αυτούς τους «δείκτες αναφοράς» θα λαμβάνουν ως δώρο μια πίστωση 5 γρ./km που θα αφορά τις ανώτατες τιμές που είναι ειδικές για τον κάθε κατασκευαστή. Προκειμένου να καθοριστεί η αναλογία αυτή, θα λαμβάνονται υπόψη οι επιδόσεις των εν λόγω οχημάτων — να σημειωθεί ότι τα οχήματα μηδενικών εκπομπών zero-emission vehicles υπερτερούν των οχημάτων χαμηλών εκπομπών low-emission vehicles. Δεν προβλέπεται η επιβολή ποινών (malus).

3.5. Λαμβάνονται υπόψη επίσης οι λεγόμενες «οικολογικές καινοτομίες» που δεν είναι ορατές στους συνήθεις ελέγχους, με ανώτατο όριο 7 γρ. CO₂/km. Η αναθεώρηση αυτής της ειδικής διάταξης είναι προγραμματισμένη για το 2025. Από το 2025 και μετά, οι ενεργειακά αποδοτικές εγκαταστάσεις κλιματισμού θα υπολογίζονται ως οικολογικές καινοτομίες.

3.6. Σε περίπτωση υπέρβασης των ανώτατων (ενδιάμεσων) τιμών που είναι ειδικές για τον κάθε κατασκευαστή, προβλέπεται χρηματική ποινή ύψους 95 ευρώ ανά γρ. CO₂/km και ανά όχημα. Η παρακολούθηση των εκπομπών CO₂ σε νέες ταξινόμησεις οχημάτων διενεργείται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος. Εξαιρούνται από τον κανονισμό οι κατασκευαστές με περισσότερες από 1 000 νέες ταξινόμησεις οχημάτων το χρόνο.

3.7. Το σχέδιο κανονισμού συμπληρώνουν πλείστες παραπομπές σε συμπληρωματικές δραστηριότητες, πρωτοβουλίες και προτεραιότητες του προγράμματος. Αξίζει εδώ να γίνει μνεία στο ενημερωτικό δελτίο με τίτλο «Driving Clean Mobility: Europe that defends its industry and workers» («Δρομολογώντας την καθαρή κινητικότητα: Μια Ευρώπη που προστατεύει τη βιομηχανία και τους εργαζόμενους»). Η Επιτροπή επισημαίνει σε αυτό ότι από το 2007 έως το 2015 επενδύθηκαν 375 εκατ. ευρώ στην έρευνα για τους συσσωρευτές (μπαταρίες) οχημάτων, ενώ, το διάστημα, 2018-2020 θα επενδυθούν 200 εκατ. ευρώ επιπλέον από το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020». Ειδικότερα, οι επενδύσεις αυτές αποσκοπούν στη στήριξη της νέας γενιάς συσσωρευτών, και στις αρχές του 2018 θα παρουσιαστεί χάρτης πορείας για μια Ευρωπαϊκή συμμαχία για την παραγωγή μπαταριών («EU Battery Alliance»). Στόχος είναι να γίνει η Ευρώπη σημείο αναφοράς για το σύνολο της αλυσίδας αξίας της κατασκευής συσσωρευτών ⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ Το κεφάλαιο αυτό στηρίζεται στα ακόλουθα έγγραφα: COM(2017) 676 final και Proposal for post2020 CO₂ targets for cars and vans [Πρόταση για τον καθορισμό στόχων για τα αυτοκίνητα και τα ημιφορτηγά για την περίοδο μετά το 2020] (https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/vehicles/proposal_en).

⁽⁹⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Drive Clean Mobility, Europe that defends its industry and workers (Δρομολογώντας την καθαρή κινητικότητα: Μια Ευρώπη που προστατεύει τη βιομηχανία και τους εργαζόμενους)

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί, καταρχήν, τις προτάσεις της Επιτροπής, τις οποίες θεωρεί μια ισορροπημένη συμβιβαστική λύση μεταξύ των διάφορων στόχων. Η πρόταση αποτελεί σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της κινητικότητας χωρίς εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα: προωθεί παράλληλα την ικανότητα καινοτομίας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, διατηρεί τις ποιοτικές θέσεις απασχόλησης και καθιστά δυνατή τη σταδιακή κοινωνική μετάβαση προς νέες δομές παραγωγής. Ο στόχος της μείωσης των εκπομπών CO₂ κατά 30 % αντιστοιχεί στον στόχο του σχεδίου της ΕΕ για το κλίμα για τον τομέα εκτός του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών (ΣΕΔΕ).

4.2. Στην πρότασή της, η ΕΕ ανοίγει ένα νέο κεφάλαιο για την κινητικότητα, το οποίο φαίνεται ότι τυγχάνει ολοένα και περισσότερης αποδοχής από τους πολίτες. Οι πολίτες αντιλαμβάνονται αυτή την αλλαγή νοοτροπίας ως επακόλουθο της κρίσης του ντίเซล. Η πρόταση περιλαμβάνει αλλαγές στα πρότυπα κινητικότητας, ενίσχυση των δημόσιων μεταφορών και, ως απώτερο στόχο, την ανάπτυξη και εφαρμογή ευρείας και ολοκληρωμένης πολιτικής μεταφορών.

4.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί πως ο ενδιάμεσος στόχος για το 2025, η μείωση δηλαδή των εκπομπών κατά 15 % σε σχέση με το 2021, είναι ιδιαίτερα φιλόδοξος. Για την επίτευξή του, απαιτούνται αλλαγές στους κινητήρες εσωτερικής καύσης οι οποίες αγγίζουν τα όρια του τεχνολογικά εφικτού. Αυτό ισχύει ιδίως για τα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα, τα οποία έχουν μεγαλύτερο κύκλο παραγωγής και ανάπτυξης. Υπό αυτό το πρίσμα, το 2024 θα πρέπει να διενεργηθεί ένας απολογισμός, βάσει του οποίου θα αποφασιστεί κατά πόσο θα πρέπει να διατηρηθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί για το 2030 ή εάν τούτοι μπορούν να επαναπροσδιοριστούν. Δεδομένης της τρέχουσας αναπτυσσόμενης απορρόφησης από την αγορά των οχημάτων μηδενικών εκπομπών (ZEV), των οχημάτων χαμηλών εκπομπών (LEV) και των υβριδικών οχημάτων με ρευματολήπτη (*plug-in hybrid electric vehicles* — PHEV), ο ενδιάμεσος στόχος που έχει τεθεί αποτελεί πρόκληση, εντούτοις, φαίνεται να είναι υλοποιήσιμος.

4.4. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόσθετη διάταξη σύμφωνα με την οποία ενισχύεται η εποπτεία της αγοράς μέσω της μέτρησης και της παρακολούθησης της πραγματικής κατανάλωσης καυσίμων, κάτι που βασίζεται στην υποχρέωση του κατασκευαστή να τοποθετεί τυποποιημένο εξοπλισμό στα νέα οχήματα. Τα δεδομένα που θα συλλέγονται δεν θα βρίσκονται μόνο στη διάθεση του κατασκευαστή, αλλά θα υπόκεινται επίσης και σε ανεξάρτητες αξιολογήσεις τρίτων φορέων. Αυτό θα μπορούσε να είναι ένα λειτουργικό ισοδύναμο για τη μέτρηση των εκπομπών σε πραγματικές συνθήκες οδήγησης, κάτι που δεν μπορεί να εφαρμοστεί για λόγους συγκρισιμότητας των αποτελεσμάτων.

4.5. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η προσέγγιση με βάση τις εκπομπές του σωλήνα εξάτμισης που ακολουθείται στην πρόταση κανονισμού εξακολουθεί να έχει περιορισμένες δυνατότητες παρά τα πλεονεκτήματά της. Έτσι, κατά την κατασκευή οχημάτων, συσσωρευτών και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας προκύπτουν εκπομπές CO₂, οι οποίες εξαρτώνται επίσης από τις επιδόσεις του οχήματος και την οδηγική συμπεριφορά. Η ΕΟΚΕ σημειώνει, επίσης, ότι άλλοι τρόποι μεταφοράς, όπως η προβλεπόμενη αύξηση των αεροπορικών μεταφορών, ενδεχομένως να υπονομεύσουν τις προσπάθειες του κλάδου της αυτοκινητοβιομηχανίας.

4.6. Η ΕΟΚΕ παραπέμπει στις εργασίες της σχετικά με τις διαρθρωτικές αλλαγές στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας: τα εναλλακτικά (πράσινα) συστήματα πρόωσης, την ψηφιοποίηση και τη δικτύωση καθώς και την αυτόνομη οδήγηση με τους κινδύνους που ενέχει για την απασχόληση, αλλαγές από τις οποίες μπορεί να δημιουργηθούν τάσεις για νέες δεξιότητες. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καταρτίσει, για παράδειγμα, ένα νομικό και κανονιστικό πλαίσιο που θα επιτρέψει την ταχεία ενεργοποίηση προγραμμάτων στήριξης κατά τη διαδικασία αναδιάρθρωσης⁽¹⁰⁾. Μεταξύ των παραδειγμάτων συμπεριλαμβάνονται πρωτίστως τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, όπως, λόγω χάρη, το Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ). Μπορούν να επιδιωχθούν επίσης έργα κατά το πρότυπο της Airbus.

4.7. Η ευρωπαϊκή αυτοκινητοβιομηχανία απασχολεί περίπου 2,3 εκατομμύρια εργαζόμενους στην άμεση παραγωγή οχημάτων και έχει μερίδιο της τάξης του 8 % στη συνολική προστιθέμενη αξία. Έμμεσα, ο κλάδος εξασφαλίζει απασχόληση σε 10 εκατομμύρια εργαζόμενους και χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό καινοτομίας, καθότι αντιπροσωπεύει το 20 % της χρηματοδότησης της βιομηχανικής έρευνας στην ΕΕ.

4.8. Η ΕΕ συγκρατείται μεταξύ των μεγαλύτερων παραγωγών μηχανοκίνητων οχημάτων παγκοσμίως και η αυτοκινητοβιομηχανία της είναι ο σημαντικότερος ιδιωτικός επενδυτής στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης. Η αυτοκινητοβιομηχανία κατέχει ηγετική θέση παγκοσμίως, μεταξύ άλλων και στην καινοτομία προϊόντων, τις τεχνολογίες παραγωγής, τον σχεδιασμό υψηλού επιπέδου και τα εναλλακτικά συστήματα πρόωσης. Ως εκ τούτου, το 2016 ήταν η χρονιά κατά την οποία ένα στα τέσσερα αυτοκίνητα παγκοσμίως συναρμολογήθηκε σε ευρωπαϊκό εργοστάσιο, και το μερίδιο της αυτοκινητοβιομηχανίας στο ΑΕγχΠ της ΕΕ αντιστοιχούσε στο 4 %⁽¹¹⁾.

⁽¹⁰⁾ Ενημερωτική έκθεση CCMI/148 (σημείο 1.5).

⁽¹¹⁾ Ενημερωτική έκθεση CCMI/148 (σημείο 2.1).

4.9. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την επιθυμία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να διαμορφώσει τον μετασχηματισμό του τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας με κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο. Η διαρθρωτική μετάβαση προς εναλλακτικά συστήματα πρόωσης –σε συνδυασμό με την ψηφιοποίηση, τα αυτόνομα οχήματα και άλλα– θα συνδεθεί άμεσα με καθοριστικές αλλαγές στην αλυσίδα αξίας της αυτοκινητοβιομηχανίας. Πρώτον, υπάρχει το ζήτημα του ποια εξαρτήματα κατασκευάζονται από τους ίδιους τους παραγωγούς και ποια αγοράζονται. Μέχρι σήμερα, η προστιθέμενη αξία των ηλεκτρονικών εξαρτημάτων αφορούσε κυρίως τους προμηθευτές, και οι ασιάτες κατασκευαστές εξακολουθούν να είναι κυρίαρχοι στην αγορά στοιχείων συσσωρευτών. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επικροτεί τη θέση της Επιτροπής να γίνει η Ευρώπη σημείο αναφοράς όσον αφορά την αλυσίδα αξίας ηλεκτροκίνητων οχημάτων (βλέπε σημείο 3.7 «EU Battery Alliance»). Άγνωστη παραμένει ακόμα η τεχνολογία της επόμενης γενιάς συσσωρευτών και η εξέλιξη στη σχέση ποιότητας-τιμής με την πάροδο του χρόνου. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να παρακολουθεί διαρκώς τις εξελίξεις.

4.9.1. Η προσπάθεια μετάβασης από τα παραδοσιακά στα εναλλακτικά συστήματα μετάδοσης ισχύος δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς να προκαλέσει την κατάρρευση των διαρθρωτικών δομών. Οι παραδοσιακές μέθοδοι παραγωγής πρέπει να αντικατασταθούν από αισθητά διαφορετικές ή εντελώς νέες μεθόδους. Στα αμιγώς ηλεκτροκίνητα οχήματα, αυτή η αλλαγή θα επηρεάσει τον κινητήρα εσωτερικής καύσης, το κιβώτιο ταχυτήτων, την εξάτμιση και άλλα. Επιπλέον, προστίθενται ο ηλεκτρικός κινητήρας και ο συσσωρευτής, συμπεριλαμβανομένης της κατασκευής στοιχείων συσσωρευτών. Τα δύο αυτά εξαρτήματα, όμως, έχουν διαφορετικά αναλογικά μερίδια στην προστιθέμενη αξία του κλάδου της αυτοκινητοβιομηχανίας και συνεπώς επιπτώσεις στην απασχόληση και τις απαιτούμενες δεξιότητες.

4.9.2. Μια μελέτη που πραγματοποιήθηκε από την FEV⁽¹²⁾ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ένα ηλεκτρικό αυτοκίνητο μεσαίας κατηγορίας έχει κατασκευαστικό κόστος περίπου 16 500 ευρώ. Τα κυριότερα εξαρτήματά του είναι ο ηλεκτρικός κινητήρας (800 ευρώ), τα ηλεκτρονικά συστήματα ισχύος (1 400 ευρώ) και ο συσσωρευτής (6 600 ευρώ). Ο συσσωρευτής μόνο αντιπροσωπεύει το 40 % του κόστους, ενώ το 70 % του κόστους αναλογεί στην παραγωγή των στοιχείων συσσωρευτών. Τα ηλεκτροκίνητα οχήματα είναι πολύ πιο απλά και, για την παραγωγή τους σε μεγάλη κλίμακα, απαιτούνται διαφορετικές δεξιότητες από τους εργαζόμενους: γνώσεις ηλεκτρολόγου/ηλεκτρονικού μηχανικού, ηλεκτροχημείας, τεχνολογίας επίστρωσης, θερμικής διαχείρισης, τεχνολογίας ελέγχου κινητήρα και μηχανολογίας συστημάτων ελέγχου, γνώσεις πάνω στην τεχνολογία ηλεκτρικού ρεύματος υψηλής τάσης, τις αρχές ηλεκτρισμού, τη συμπεριφορά των υλικών καθώς και άλλες γνώσεις, οι οποίες είναι απαραίτητες για το στάδιο της συναρμολόγησης.

4.9.3. Παρά το γεγονός ότι η Επιτροπή αναμένει θετικά αποτελέσματα στον τομέα της απασχόλησης, υπάρχουν κίνδυνοι. Σε μια πρόσφατη μελέτη⁽¹³⁾ του Ινστιτούτου Fraunhofer IAO (Ινστιτούτο Βιομηχανικής Μηχανολογίας Fraunhofer) εξετάζονται οι ποσοτικές επιπτώσεις στην απασχόληση βάσει ενός σεναρίου το οποίο περιλαμβάνει 25 % μερίδιο ηλεκτρικών οχημάτων και 15 % μερίδιο υβριδικών οχημάτων με ρευματολήπτη (PHEV) και, ως εκ τούτου, αντανάκλα, κατά προσέγγιση, την πρόταση της Επιτροπής. Τα πρώτα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι, έως το 2030, στην ευνοϊκότερη περίπτωση, ποσοστό περίπου 10-12 % των θέσεων εργασίας που συνδέονται με την εγκατάσταση των συστημάτων μετάδοσης της κίνησης θα χαθούν, υπό το πρίσμα της τεχνολογικής μετάβασης. Μόνο στη Γερμανία, προβλέπεται να χαθούν μεταξύ 25 000 και 30 000 θέσεις εργασίας. Σε αυτό το πλαίσιο, όσο χαμηλότερο θα είναι το πραγματικό μερίδιο των υβριδικών οχημάτων με ρευματολήπτη (PHEV), τόσο μεγαλύτερος θα είναι και ο προαναφερόμενος αρνητικός αντίκτυπος (εάν το μερίδιο των PHEV ανέλθει στο 5 %, η μείωση των θέσεων εργασίας προβλέπεται να κυμανθεί μεταξύ 15-18 %). Το ίδιο ισχύει και για την επιταχυνόμενη σταδιακή κατάρρευση της τεχνολογίας ντίζελ, η οποία, λόγω του ιδιαίτερα περίπλοκου χαρακτήρα των προμηθειών των σχετικών εξαρτημάτων, έχει αντίκτυπο στην απασχόληση κατά 30-40 % υψηλότερο απ' ό,τι οι προμήθειες εξαρτημάτων για βενζινοκίνητες. Επιπλέον, ανακύπτουν παράλληλοι κίνδυνοι για την απασχόληση λόγω των επιπτώσεων της ψηφιοποίησης και της αυξανόμενης μετεγκατάστασης της παραγωγής σε άλλες ηπείρους.

4.9.4. Γενικά, αναμένεται ότι οι αρνητικές αυτές επιπτώσεις θα είναι ασύμμετρες τόσο όσον αφορά τη χρονική στιγμή όσο και τη γεωγραφική τοποθεσία. Οι τελικοί κατασκευαστές και οι μεγάλοι προμηθευτές, μέσω των καινοτομιών και των νέων επιχειρηματικών μοντέλων, βρίσκονται σε ευνοϊκότερη θέση απ' ό,τι οι μικρές κλίμακας προμηθευτές εξαρτημάτων υψηλής εξειδίκευσης. Επιπροσθέτως, οι θέσεις εργασίας στον τομέα των νέων τεχνολογιών και υπηρεσιών θα είναι συχνότερα εγκατεστημένες σε μεγάλα αστικά κέντρα παρά σε περιφερειακές περιοχές. Το στοιχείο αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στον σχεδιασμό των αντίστοιχων προγραμμάτων πλαισίων.

4.9.5. Ο ρυθμός της εν λόγω διαρθρωτικής μεταβολής θα καθορίσει το αν και κατά πόσο θα κινδυνεύσουν οι θέσεις εργασίας και η απασχόληση. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση της Επιτροπής, η οποία παρέχει ασφάλεια των επενδύσεων στη βιομηχανία και της δίνει τη δυνατότητα να αρχίσει ήδη από τώρα τη δρομολόγηση και την προετοιμασία της διαρθρωτικής αυτής αλλαγής. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συνοδεύσει με πολιτικά μέτρα για τη βιομηχανία αυτή τη διαρθρωτική αλλαγή, προκειμένου να αποτραπεί η μετακίνηση των προβλημάτων στους εργαζομένους. Οι τριμερείς και οι διμερείς διάλογοι είναι, σε αυτό το πλαίσιο, ζωτικής σημασίας.

⁽¹²⁾ Frankfurter Allgemeine Zeitung, φύλλο της 16.12.2016 (FEV = εταιρεία ερευνών για την ενεργειακή τεχνολογία και τους κινητήρες εσωτερικής καύσης/*Forschungsgesellschaft für Energietechnik und Verbrennungsmotoren*).

⁽¹³⁾ Fraunhofer IAO 2017: ELAB 2.0 — *Wirkungen der Fahrzeugelektrifizierung auf die Beschäftigung* (Αποτελέσματα της ηλεκτροκίνησης των οχημάτων στην απασχόληση), Στουτγάρδη (προσωρινά αποτελέσματα).

4.9.6. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι τα πρώτα βήματα έχουν ήδη γίνει, έστω και αν η έκτασή τους είναι ακόμα περιορισμένη: μεμονωμένοι κατασκευαστές ανακοίνωσαν την παραγωγή περισσότερων μοντέλων ηλεκτροκίνητων οχημάτων μέχρι το 2025, καθώς και επενδύσεις που σκοπεύουν να κάνουν στον στόλο οχημάτων που ταξινομούνται για πρώτη φορά.

4.10. Προκειμένου να απεξαρτηθεί ο κλάδος των μεταφορών από τον άνθρακα με βιώσιμο και περιφερειακά ισορροπημένο τρόπο, η Επιτροπή σχεδιάζει να διαθέσει 800 εκατ. ευρώ στο πλαίσιο του μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη» (CEF/Connecting Europe Facility) για την τοποθέτηση διαλειτουργικών σημείων επαναφόρτισης. Αυτό πρέπει να προκαλέσει ουσιαστικές πρόσθετες δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις (αυτή τη στιγμή υπάρχουν 200 000 σημεία επαναφόρτισης στην ΕΕ, ενώ χρειάζονται 800 000). Ένα επιπλέον ποσό 200 εκατ. ευρώ θα διατεθεί για τη δημιουργία σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα πάνω στην ανάπτυξη της επόμενης γενιάς συσσωρευτών). Τέλος, η Επιτροπή προτίθεται να στηρίξει τη μετάβαση προς εναλλακτικά συστήματα μετάδοσης της κίνησης, θεσπίζοντας στόχους για τις δημόσιες αρχές ώστε εκείνες να λαμβάνουν περισσότερο υπόψη τα οχήματα μηδενικών/εξαιρετικά χαμηλών εκπομπών στις δημόσιες συμβάσεις.

4.11. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι οποιοσδήποτε χρηματικές ποινές που προβλέπονται τόσο στον υφιστάμενο όσο και στο νέο κανονισμό θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να βοηθήσουν τον κλάδο και τους εργαζόμενους σε αυτόν κατά τη μετάβαση προς προϊόντα χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Επί του παρόντος, μόνο μια μειοψηφία κατασκευαστών αυτοκινήτων βρίσκεται σε καλό δρόμο για την επίτευξη των στόχων μείωσης των εκπομπών μέχρι το 2021.

4.12. Ενώ είναι ευπρόσδεκτη η μείωση της εξάρτησης από το εισαγόμενο πετρέλαιο, ενδεχομένως να δημιουργηθούν νέες εξαρτήσεις, όπως η πρόσβαση σε πρώτες ύλες (λίθιο, κοβάλτιο και νικέλιο από απομακρυσμένες περιοχές). Ομοίως, η ΕΟΚΕ αναμένει ότι θα εξασφαλιστεί ο επαρκής εφοδιασμός με ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές.

4.13. Ενδιάμεση αξιολόγηση του κανονισμού

4.13.1. Το 2024, η Επιτροπή θα προβεί σε ενδιάμεση αξιολόγηση του κανονισμού, για να διαπιστώσει την ύπαρξη ή όχι θετικών αποτελεσμάτων.

4.13.2. Δεδομένου ότι, από σημερινή σκοπιά, είναι δύσκολο να γίνουν εκτιμήσεις για τη διαρθρωτική αλλαγή και τη μετάβαση από τους κινητήρες εσωτερικής καύσης στα εναλλακτικά συστήματα πρόωσης, θα πρέπει να εξεταστεί η εικόνα της αγοράς των εναλλακτικών συστημάτων πρόωσης έως το 2024, το κατά πόσο θα έχουν τοποθετηθεί στήλες φόρτισης οχημάτων και σε ποιο βαθμό τα δίκτυα ηλεκτροδότησης θα έχουν μετασκευαστεί ή αναβαθμιστεί για να καλύψουν τις εμφανείς πρόσθετες ανάγκες σε ηλεκτρική ενέργεια.

4.13.3. Από αυτή την ενδιάμεση αξιολόγηση, η ΕΟΚΕ αναμένει να παρασχεθούν πληροφορίες για τις ενέργειες που έχουν γίνει σχετικά με τις δεξιότητες, την επανεκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση των εργαζομένων. Σε ποιους τομείς υπάρχει ανάγκη για (πρόσθετες) δράσεις, έτσι ώστε να αναπτυχθούν περαιτέρω οι δεξιότητες και τα προσόντα των εργαζομένων στην αυτοκινητοβιομηχανία και να αντιμετωπιστεί η διαρθρωτική αλλαγή; Πόσο βαθιές είναι οι προτεινόμενες δράσεις (βλέπε το Ευρωπαϊκό συμβούλιο δεξιοτήτων της αυτοκινητοβιομηχανίας/*European Automotive Skills Council*), προκειμένου να διασφαλιστεί η επιτυχής αναπροσαρμογή των απαιτούμενων δεξιοτήτων; Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι συνδικαλιστικές οργανώσεις του συγκεκριμένου τομέα έχουν την ευθύνη να προωθήσουν περαιτέρω τον τριμερή διάλογο στον τομέα της βιομηχανικής πολιτικής. Επιπλέον, θα πρέπει να διατεθούν οι αναγκαίοι πόροι προκειμένου να εξασφαλιστεί η παραμονή των εργαζομένων στην αγορά εργασίας.

Βρυξέλλες, 14 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες πτυχές που αφορούν τις συμβάσεις για τις πωλήσεις αγαθών, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 2009/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και την κατάργηση της οδηγίας 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου»

[COM(2017) 637 final]

(2018/C 227/08)

Εισηγητές: οι κ. **Christophe LEFÈVRE**

Jorge PEGADO LIZ

Lech PILAWSKI

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 17.11.2017 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 13.11.2017
Νομική βάση	Άρθρα 114 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	15.2.2018
Σύννοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	160/5/13

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η διαφορά του δικαίου των συμβάσεων στα διάφορα κράτη μέλη δεν ενθαρρύνει τους καταναλωτές να αγοράζουν σε άλλες χώρες της ΕΕ.

1.2. Από την άλλη πλευρά, η εμπιστοσύνη των επιχειρηματιών στις διασυνοριακές πωλήσεις εξακολουθεί να μην παρουσιάζει βελτίωση. Σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη έρευνα ενωσιακού επιπέδου, το 58 % των εμπόρων λιανικής στην ΕΕ δηλώνει ότι αισθάνεται σιγουριά κατά την πραγματοποίηση διαδικτυακών πωλήσεων. Ωστόσο, μόνο το 28 % αισθάνεται σιγουριά κατά την πραγματοποίηση διαδικτυακών πωλήσεων σε άλλες χώρες της ΕΕ ⁽¹⁾.

1.3. Οι θέσεις που υιοθέτησαν τόσο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ) όσο και το Συμβούλιο για τις προτάσεις που υπέβαλε η Επιτροπή το 2015 ⁽²⁾ σχετικά με τις πωλήσεις αγαθών διαδικτυακά και με προσωπική επαφή κατέδειξαν ότι, όπως απεφάνθη η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για τις προτάσεις αυτές ⁽³⁾, οι κανόνες που ισχύουν στην πώληση αγαθών θα πρέπει να είναι ίδιοι, ανεξάρτητα από τον διάυλο πώλησης.

1.4. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η υπό εξέταση τροποποιημένη πρόταση οδηγίας επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της πρότασης οδηγίας σχετικά με ορισμένες πτυχές που αφορούν τις συμβάσεις για τις διαδικτυακές πωλήσεις αγαθών, κατά τρόπο ώστε να συμπεριληφθούν σε αυτήν και οι πωλήσεις που συνάπτονται διά ζώσης, με την ταυτόχρονη φυσική παρουσία των συναλλασσομένων.

1.5. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να λάβει υπόψη στην πρότασή της ορισμένες συστάσεις, και συγκεκριμένα:

α) η πρόταση δεν θα πρέπει να οδηγεί στη μείωση της περιόδου εγγύησης σε ορισμένα κράτη μέλη, ούτε στη δημιουργία ιεράρχησης των δικαιωμάτων·

⁽¹⁾ Η ανάλυση που διενεργήθηκε στο πλαίσιο του ελέγχου καταλληλότητας της ενωσιακής νομοθεσίας για την κατανάλωση και την εμπορία δείχνει ότι το 46 % των εμπόρων λιανικής που χρησιμοποιούν διαύλους εξ αποστάσεως πωλήσεων θεωρούν το κόστος της συμμόρφωσης με τις διάφορες αρχές προστασίας των καταναλωτών και με το δικαίο των συμβάσεων ως σημαντικό φραγμό στις διασυνοριακές τους πωλήσεις. Για το 72 % των καταναλωτών οι διαφορές στα δικαιώματα του καταναλωτή σε περίπτωση ελαττωματικού προϊόντος αποτελούν πολύ σημαντικό παράγοντα κατά τη λήψη αποφάσεων αγορών μέσω της φυσικής παρουσίας σε άλλη χώρα της ΕΕ.

⁽²⁾ COM(2015) 634 final και COM(2015) 635 final.

⁽³⁾ ΕΕ C 264 της 20.7.2016, σ. 57.

- β) η δυνατότητα παρέκκλισης από τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της οδηγίας με απλή συμφωνία μεταξύ των συμβαλλομένων μερών θα πρέπει να είναι δυνατή μόνον εάν μια τέτοια συμφωνία εγγυάται την αυτονομία και την αποτελεσματική προστασία των καταναλωτών·
- γ) η πρόταση θα πρέπει να επιτρέπει στους καταναλωτές να προσφεύγουν απευθείας σε ένδικα μέσα κατά του παραγωγού·
- δ) το κριτήριο της ανθεκτικότητας (απόθεμα εξαρτημάτων επισκευής) θα πρέπει να ενσωματώνεται στις διατάξεις της οδηγίας·
- ε) η πρόταση θα πρέπει να περιλαμβάνει κανόνες για την επέκταση της εγγύησης σε σχέση με τον χρόνο μη διαθεσιμότητας προϊόντος υπό επισκευή ή κατά τη διάρκεια μη διαθεσιμότητας υπηρεσίας·
- στ) η πρόταση πρέπει να περιλαμβάνει ακριβείς οδηγίες όσον αφορά την ασφάλεια των πλατφορμών πληρωμών ή τη συνυπευθυνότητα των πλατφορμών αγορών (Marketplace) σε περίπτωση εξαπάτησης ή εφαρμογής της εγγύησης·
- ζ) ο παραγωγός και ο πωλητής πρέπει να είναι συνυπεύθυνοι σε περιπτώσεις όπου ο καταναλωτής επιλέγει να επισκευάσει ή να αντικαταστήσει το προϊόν, με την επιφύλαξη του δικαιώματος προσφυγής που προβλέπεται ήδη στο άρθρο 16 και της προηγούμενης επικοινωνίας με τον πωλητή·
- η) η διατύπωση των διατάξεων σχετικά με την προθεσμία 14 ημερών για την επιστροφή του αγαθού και του καταβληθέντος τιμήματος πρέπει να αποσαφηνιστεί.

1.6. Τέλος, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να λάβει υπόψη τις παρατηρήσεις που περιέχονται στην παρούσα γνωμοδότηση.

2. Αντικείμενο και ιστορικό της τροποποιημένης πρότασης οδηγίας

2.1. Αντικείμενο της τροποποιημένης πρότασης οδηγίας

2.1.1. Η τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽⁴⁾ αποσκοπεί στην επέκταση του πεδίου εφαρμογής της πρότασης οδηγίας σχετικά με ορισμένες πτυχές που αφορούν τις συμβάσεις για τις διαδικτυακές και άλλες εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών, κατά τρόπο ώστε να συμπεριληφθούν σε αυτήν και οι πωλήσεις που συνάπτονται με την ταυτόχρονη φυσική παρουσία των συναλλασσομένων («πωλήσεις με προσωπική επαφή»).

2.1.2. Έτσι θα διευκολύνει την ταχεία πρόοδο σε έναν τομέα ο οποίος βρίσκεται στο επίκεντρο των στρατηγικών της ενιαίας αγοράς, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ιουνίου 2016.

2.1.3. Εφαρμοζόμενη σε όλες τις πωλήσεις, η τροποποιημένη πρόταση επιδιώκει μεν τον ίδιο στόχο, συμβάλλει όμως περισσότερο από τις προηγούμενες προτάσεις ⁽⁵⁾: ανταποκρίνεται στην αβεβαιότητα και τις αρνητικές επιπτώσεις που προκύπτουν από τις εθνικές διαφορές στο δικαίο των συμβάσεων.

2.1.4. Η αναθεωρημένη πρόταση συμπληρώνει και συνάδει με μια σειρά νομοθετικών, οριζόντιων ή τομεακών, πράξεων που ισχύουν ήδη στην ΕΕ ⁽⁶⁾, καθώς και με νομοθετικές προτάσεις επί του παρόντος υπό εξέταση.

2.2. Σύντομη περίληψη των προτάσεων των προηγούμενων οδηγιών ⁽⁷⁾

2.2.1. Στις προηγούμενες προτάσεις της, η Επιτροπή είχε αιτιολογήσει την απόφασή της να θεσπίσει δύο νομοθετικές πράξεις υποστηρίζοντας ότι «η ιδιαιτερότητα του ψηφιακού περιεχομένου επιβάλλει κανόνες διαφορετικούς από εκείνους που εφαρμόζονται στα άλλα προϊόντα».

2.2.2. Με τις δύο προτάσεις, η Επιτροπή αποσκοπούσε στην επίτευξη πέντε στόχων:

- α) μείωση του κόστους που προκύπτει από τις διαφορές των συμβάσεων·
- β) ασφάλεια δικαίου για τις επιχειρήσεις·

⁽⁴⁾ COM(2015) 635 final.

⁽⁵⁾ COM(2015) 634 final και COM(2015) 635 final. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ (EE C 264 της 20.7.2016, σ. 57).

⁽⁶⁾ Βλέπε ειδικότερα την οδηγία 2011/83/ΕΕ και τους κανονισμούς (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 και (ΕΚ) αριθ. 593/2008.

⁽⁷⁾ COM(2015) 634 final και COM(2015) 635 final.

- γ) ενθάρρυνση των διασυνοριακών ηλεκτρονικών αγορών εντός της ΕΕ·
- δ) μείωση των ζημιών που υφίστανται οι καταναλωτές λόγω της απόκτησης ελαττωματικού ψηφιακού περιεχομένου·
- ε) γενική ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων των καταναλωτών και των επιχειρήσεων και βελτίωση της καθημερινής ζωής.

2.2.3. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι προτάσεις της θα δημιουργήσουν την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών στην ΕΕ και σημαντικά αυξημένων επιχειρηματικών ευκαιριών.

2.3. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με τις αρχικές προτάσεις ⁽⁸⁾

2.3.1. Στη γνωμοδότησή της στις 27 Απριλίου 2016, η ΕΟΚΕ είχε επικρίνει την επιλογή δύο οδηγιών αντί μίας· με αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή θέσπιζε διαφορετική αντιμετώπιση για τη διαδικτυακή και τη μη διαδικτυακή πώληση αγαθών και δημιουργούσε προβλήματα κατανόησης για τους καταναλωτές και τους επιχειρηματίες κατά τη μεταφορά στην εθνική νομοθεσία.

2.3.2. Η ΕΟΚΕ επεσήμανε επίσης την έλλειψη ανταπόκρισης σε μια σειρά ζητημάτων τα οποία έκρινε απαραίτητα για την εναρμόνιση: την ικανότητα των ανηλίκων να συνάπτουν συμβάσεις στο ψηφιακό περιβάλλον, τον ορισμό κατηγοριών ειδικών καταχρηστικών ρητρών για τις διαδικτυακές συμβάσεις, που δεν προβλέπεται στην οδηγία 93/13/ΕΟΚ, την πρόσφατη πρακτική του συνδέσμου «πληρώστε τώρα» (pay now) και τη συμπερίληψη τυποποιημένης ρήτρας σχετικά με τη συρρύθμιση.

2.3.3. Τέλος, η ΕΟΚΕ υπενθύμιζε ότι οι γνωμοδοτήσεις της σχετικά με τα δικαιώματα των καταναλωτών στο ψηφιακό περιβάλλον ακολουθούσαν με συνέπεια τη θεμελιώδη κατεύθυνση σύμφωνα με την οποία τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στο πλαίσιο φυσικών πωλήσεων διά ζώσης πρέπει να είναι συνεπή με το πλαίσιο της διαδικτυακής ή εξ αποστάσεως πώλησης, ανεξάρτητα από τη μορφή της ψηφιακής συναλλαγής και πάντοτε με σκοπό την ενίσχυση των δικαιωμάτων αυτών και όχι την αποδυνάμωσή τους.

2.3.4. Οι θέσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου κατά τις συζητήσεις σχετικά με τις προτάσεις αυτές επιβεβαίωσαν τη θέση της ΕΟΚΕ όσον αφορά την ανάγκη αποφυγής του νομικού κατακερματισμού.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η τροποποιημένη πρόταση της Επιτροπής παρουσιάζει μια σειρά προτάσεων και επιλογών που συνάδουν με τις προηγούμενες θέσεις της ΕΟΚΕ, όπως η προαναφερθείσα επιλογή για ενιαίο καθεστώς διαδικτυακής και μη διαδικτυακής πώλησης αγαθών.

3.2. Ορισμένες άλλες αλλαγές που εισήγαγε η νέα πρόταση αξίζουν επίσης τη συμφωνία της ΕΟΚΕ. Ειδικότερα, αυτό συμβαίνει στην περίπτωση:

- α) του άρθρου 2 — εισαγωγή της έννοιας του «παραγωγού» και διευκρίνιση όσον αφορά την αντικατάσταση αγαθών «δωρεάν»·
- β) του άρθρου 8 — θέσπιση περιόδου τεκμαιρόμενης έλλειψης συμμόρφωσης ίσης με την περίοδο της εγγύησης, εφόσον σε αντίθετη περίπτωση θα μειώνονταν στην πράξη η περίοδος της νόμιμης εγγύησης δεδομένου ότι ο καταναλωτής δεν έχει, στις περισσότερες περιπτώσεις, τη δυνατότητα να αποδείξει τη μη συμμόρφωση του αγαθού·

γ) διαφόρων βελτιώσεων και διευκρινίσεων σχετικά με τη χρησιμοποιούμενη νομική ορολογία·

3.3. Από την άλλη πλευρά, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η δυνατότητα παρέκκλισης από τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της οδηγίας με απλή συμφωνία μεταξύ των συμβαλλομένων μερών που προβλέπεται στο άρθρο 18 της πρότασης θα πρέπει να υφίσταται μόνον εάν η εν λόγω συμφωνία καθιστά δυνατή την εξασφάλιση αποτελεσματικής προστασίας και αυτονομίας λήψης αποφάσεων για τους καταναλωτές.

3.4. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η τροποποιημένη πρόταση πρέπει:

- α) να περιλαμβάνει κανόνες που να επιτρέπουν στους καταναλωτές να προσφεύγουν απευθείας σε ένδικα μέσα κατά του παραγωγού σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των προϊόντων με τη σύμβαση, όπως απαιτείται από πολλές εθνικές νομοθεσίες·

⁽⁸⁾ ΕΕ C 264 της 20.7.2016, σ. 57.

- β) να ενσωματώνει στις διατάξεις της το κριτήριο της ανθεκτικότητας, όπως έχει επανειλημμένα ζητήσει η ΕΟΚΕ στις γνωμοδοτήσεις της ⁽⁹⁾.
- γ) να προβλέπει μέγιστη διάρκεια επίσκευής ⁽¹⁰⁾ σύμφωνα με τις ορθές πρακτικές του κλάδου.
- δ) να υποχρεώνει τους παραγωγούς να διατηρούν επαρκές απόθεμα ανταλλακτικών για τη μέση διάρκεια ζωής του αγαθού, όπως συμβαίνει με πολλές εθνικές νομοθεσίες ⁽¹¹⁾.
- ε) να συμπεριλαμβάνει και άλλες εγγυήσεις που προσφέρονται από τον πωλητή (εμπορικό σήμα/παραγωγός/ασφάλιση του εξοπλισμού κ.λπ.) για τα αγαθά και τις υπηρεσίες.
- στ) να συμπεριλαμβάνει στο υποχρεωτικό περιεχόμενο της δήλωσης εγγύησης λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τις δωρεάν ή έναντι πληρωμής παροχές, τις χρεώσεις και τον τρόπο πληρωμής.
- ζ) να προβλέπει ότι σε περίπτωση μεταβίβασης της κυριότητας των αγαθών και των υπηρεσιών και υπό κανονικές συνθήκες χρήσης, τα δικαιώματα που απορρέουν από την εγγύηση μεταφέρονται επίσης πλήρως.
- η) να προβλέπει άμεση και εις ολόκληρον ευθύνη του παραγωγού και του πωλητή έναντι του καταναλωτή, στις περιπτώσεις όπου ο καταναλωτής επιλέγει την επισκευή ή αντικατάσταση του αγαθού, με την επιφύλαξη του δικαιώματος προσφυγής που προβλέπεται ήδη στο άρθρο 16 και της προηγούμενης επικοινωνίας με τον πωλητή.
- θ) να προβλέπει εις ολόκληρον ευθύνη των διαδικτυακών πλατφορμών, εξαιρουμένων των απλών διαμεσολαβητών, όταν ο καταναλωτής αποκτά τα αγαθά μέσω πλατφόρμας αγορών (Marketplace), με την επιφύλαξη του δικαιώματος προσφυγής.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Άρθρο 1

4.1.1. Η ΕΟΚΕ ερωτά ποιοι λόγοι δικαιολογούν τον αποκλεισμό ο οποίος προβλέπεται στην παράγραφο 4 σχετικά με τις συμβάσεις πώλησης μεταχειρισμένων αγαθών που αγοράζονται σε πλειστηριασμούς όταν οι καταναλωτές έχουν τη δυνατότητα να παραστούν αυτοπροσώπως στην πώληση.

4.2. Άρθρο 9

4.2.1. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τις παρατηρήσεις της στην προηγούμενη γνωμοδότηση ⁽¹²⁾ λαμβάνοντας υπόψη ότι με την παρούσα πρόταση, και με τον περιορισμό των δικαιωμάτων των καταναλωτών αρχικά μόνο στο δικαίωμα επισκευής ή αντικατάστασης, τα δικαιώματα των καταναλωτών σε ορισμένα κράτη μέλη προστατεύονται λιγότερο από ό, τι με τα ισχύοντα σήμερα καθεστώτα.

4.2.2. Το καθεστώς που προβλέπεται στην παράγραφο 3 στοιχεία β) και δ) εξαρτά επίσης την εφαρμογή του εν λόγω καθεστώτος από απροσδιόριστες έννοιες. Στην ουσία, η λέξη «αδύνατη» αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια του πωλητή, θα ήταν συνεπώς επιθυμητό να αντικατασταθεί από την έκφραση «τεχνολογικά αδύνατη».

4.3. Άρθρο 10

4.3.1. Η ΕΟΚΕ συνιστά η εξαίρεση που προβλέπεται στην παράγραφο 1 να υπόκειται στους ίδιους όρους που εκτέθηκαν ήδη στο σημείο 3.3. παραπάνω.

4.4. Άρθρο 11

4.4.1. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει για μία ακόμη φορά ότι το δικαίωμα αποζημίωσης ή αντικατάστασης περιορίζεται από την εκτίμηση, η οποία εναπόκειται στον πωλητή, ως προς το εάν σε μια ορισμένη, μεμονωμένη και συγκεκριμένη κατάσταση, η άσκηση ενός από τα δικαιώματα αυτά του επιβάλλει δυσανάλογο κόστος, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις.

4.5. Άρθρο 13

4.5.1. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η διατύπωση των διατάξεων σχετικά με την προθεσμία 14 ημερών για την επιστροφή του αγαθού και του καταβληθέντος τιμήματος πρέπει να αποσαφηνιστεί.

4.5.2. Η ΕΟΚΕ διερωτάται κατά πόσον η διάταξη του εδαφίου δ) του παρόντος άρθρου εφαρμόζεται μόνο, όπως φαίνεται ότι πρέπει να συμβαίνει, στις περιπτώσεις απώλειας και καταστροφής του αγαθού.

⁽⁹⁾ EE C 264 της 20.7.2016, σ. 57 (σημείο 4.2.5.4).

⁽¹⁰⁾ EE C 264 της 20.7.2016, σ. 57 (σημείο 4.2.5.7).

⁽¹¹⁾ EE C 264 της 20.7.2016, σ. 57 (σημείο 4.2.5.7).

⁽¹²⁾ EE C 264 της 20.7.2017, σ. 57.

4.6. Άρθρο 14

4.6.1. Η ΕΟΚΕ ζητεί να διατηρηθεί η υψηλότερη περίοδος εγγύησης που ισχύει σε ορισμένα κράτη μέλη διότι, διαφορετικά, θα σημειωθεί οπισθοδρόμηση όσον αφορά τα δικαιώματα των καταναλωτών στα εν λόγω κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 15 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών)· του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1094/2010 για τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων)· του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1095/2010 σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών)· του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 345/2013 σχετικά με τις ευρωπαϊκές εταιρείες επιχειρηματικού κεφαλαίου· του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 346/2013 σχετικά με τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας· του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 600/2014 για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων· του κανονισμού (ΕΕ) 2015/760 σχετικά με τα ευρωπαϊκά μακροπρόθεσμα επενδυτικά κεφάλαια· του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1011 σχετικά με τους δείκτες που χρησιμοποιούνται ως δείκτες αναφοράς σε χρηματοοικονομικά μέσα και χρηματοοικονομικές συμβάσεις ή για τη μέτρηση της απόδοσης επενδυτικών κεφαλαίων· και του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1129 σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή κατά την εισαγωγή κινητών αξιών προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά»

[COM(2017) 536 final — 2017/0230 (COD)],

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2014/65/ΕΕ για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και της οδηγίας 2009/138/ΕΚ σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων ασφάλισης και αντασφάλισης (Φερεγγυότητα II)»

[COM(2017) 537 final — 2017/0231 (COD)]

και

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1092/2010 σχετικά με τη μακροπρόληπτική επίβλεψη του χρηματοοικονομικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη σύσταση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου»

[COM(2017) 538 final — 2017/0232 (COD)]

(2018/C 227/09)

Εισηγητής: ο κ. **Daniel MAREELS**

Αίτηση γνωμοδότησης	Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, COM(2017) 538 final: 23.10.2017, COM(2017) 536 final: 22.11.2017 και COM(2017) 537 final: 29.11.2017
	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, COM(2017) 538 final: 26.10.2017, COM(2017) 536 final: 16.11.2017 και COM(2017) 537 final: 16.11.2017
Νομική βάση	Άρθρα 114 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	29.1.2018
Υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια	15.2.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	156/0/5

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις προτάσεις της Επιτροπής και υποστηρίζει πλήρως τους επιδιωκόμενους στόχους για εμβάθυνση της εποπτείας στην Ένωση Κεφαλαιαγορών. Οι προτάσεις αυτές σηματοδοτούν, αφενός, ένα νέο σημαντικό βήμα στις προσπάθειες που αποσκοπούν στην ενίσχυση της ολοκλήρωσης και της σύγκλισης μέσω της διεύρυνσης της ολοκληρωμένης εποπτείας στο πλαίσιο της Ένωσης Κεφαλαιαγορών και, αφετέρου, συμβάλλουν στην υλοποίηση ευρύτερων στόχων.

1.2. Καταρχάς, παρέχουν νέα στοιχεία για την οικοδόμηση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών εντός της ΕΕ, η ταχεία υλοποίηση της οποίας είναι ιδιαίτερα επιθυμητή. Από την πλευρά της, η Ένωση Κεφαλαιαγορών, μαζί με την Τραπεζική Ένωση, θα συμβάλει στην περαιτέρω εμβάθυνση και ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ). Γενικότερα, όλα τα παραπάνω θα συμβάλουν επίσης στην ενίσχυση της θέσης της ΕΕ και των κρατών μελών σε ένα μεταβαλλόμενο παγκόσμιο περιβάλλον.

1.3. Δεν πρέπει να υποτιμάται η αξία της εύρυθμης λειτουργίας της Ένωσης Κεφαλαιαγορών με δεδομένο ότι μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διασυννοριακή κατανομή των κινδύνων από τον ιδιωτικό τομέα. Με τον τρόπο αυτό τα κράτη μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν μεγαλύτερη ανθεκτικότητα στους ασύμμετρους κλυδωνισμούς σε περιόδους κρίσης. Η επίτευξη ενός τέτοιου στόχου απαιτεί οι αγορές αυτές να είναι ασφαλείς, σταθερές και ανθεκτικές στις αναταράξεις. Θεμελιώδη ρόλο, από την άποψη αυτή, διαδραματίζει η πιο ολοκληρωμένη εποπτεία, τόσο σε μικροπροληπτικό όσο και σε μακροπροληπτικό επίπεδο.

1.4. Συνεπώς, θεωρείται υψίστης και πρωταρχικής σημασίας να συνεχίσει να ανοίγει ο δρόμος για την αύξηση των διασυννοριακών συναλλαγών στην αγορά, οι οποίες θα πρέπει να μπορούν να υλοποιούνται χωρίς εμπόδια, κωλύματα και ανισότητες σε εθνικό και σε άλλα επίπεδα, καθώς και με χαμηλότερο κόστος. Είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού, εντός των οποίων δεν έχει θέση το ρυθμιστικό αρμπιτράζ. Οι επιχειρήσεις πρέπει να είναι σε θέση να αξιοποιούν τις ευκαιρίες χρηματοδότησης με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και ευκολία, επωφελούμενες από τη μείωση του κόστους και του διοικητικού φόρτου που αντιμετωπίζουν.

1.5. Από την πλευρά τους, οι καταναλωτές και οι επενδυτές πρέπει να διαθέτουν ευρύτερο φάσμα και καλύτερη ποιότητα επιλογών, καθώς και μεγαλύτερη προστασία. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, αυτό τελικά σημαίνει ότι στόχο για όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των εποπτικών αρχών, πρέπει να αποτελεί η ενίσχυση της «εμπιστοσύνης» στις αγορές. Η εμπιστοσύνη αυτή μπορεί επίσης να ενισχυθεί μέσω προσπαθειών για τη διασφάλιση πιο βιώσιμης χρηματοδότησης, σύμφωνα με τις πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί και τις συμφωνίες που έχουν συναφθεί στη διεθνή σκηνή. Η προσέγγιση αυτή πρέπει να αντικατοπτρίζεται επίσης στον τομέα της εποπτείας.

1.6. Το νέο περιβάλλον όσον αφορά την επιτήρηση πρέπει να χαρακτηρίζεται από τη συνεχή αναζήτηση της μέγιστης σαφήνειας και της ασφάλειας δικαίου για όλους. Στόχος είναι να επιτευχθεί η σωστή ισορροπία στην κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των εθνικών και των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών και, στο μέτρο του δυνατού, να εφαρμοστούν οι αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας, ιδίως κατά την παρούσα φάση εφαρμογής της Ένωσης Κεφαλαιαγορών και προς το συμφέρον της πολυμορφίας των παραγόντων της αγοράς, ιδίως των μικρότερων. Το ίδιο ισχύει και για τις τοπικές δραστηριότητες. Παράλληλα, υπάρχει ανάγκη αντιμετώπισης των ασαφειών, των αλληλεπικαλύψεων και άλλων καταστάσεων στον τομέα της εποπτείας που παρεμποδίζουν ή παρακωλύουν σοβαρά την επίτευξη αυτής της Ένωσης.

1.7. Πρέπει επίσης να σκεφτόμαστε το μέλλον, ώστε οι νέες εξελίξεις και οι σύγχρονες τεχνολογίες, όπως η χρηματοοικονομική τεχνολογία, να μπορούν, υπό ισότιμους όρους ανταγωνισμού για όλους τους φορείς, να τυγχάνουν επίσης ορθής και ασφαλούς εφαρμογής στο χρηματοοικονομικό περιβάλλον.

1.8. Κατά την εφαρμογή της ολοκληρωμένης εποπτείας, πρέπει να επιδιωχθεί η σύγκλιση και η εναρμόνιση και, στο πλαίσιο αυτό, πρωταρχικής σημασίας θα πρέπει να είναι η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα, σύμφωνα με την προσέγγιση REFIT. Η ενίσχυση της ικανότητας των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών να διεξάγουν τις δικές τους αξιολογήσεις επιπτώσεων μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη από την άποψη αυτή. Παράλληλα, πρέπει να λαμβάνεται ευρέως υπόψη και το ζήτημα του κόστους. Όταν μέρος του κόστους επιβαρύνει άμεσα τον ιδιωτικό τομέα, πρέπει να διασφαλίζεται η δημοσιονομική πειθαρχία και η αποφυγή της διπλής φορολογίας. Οι ενδεχόμενες αλλαγές πρέπει να πραγματοποιούνται με διαφάνεια και, σε κάθε περίπτωση, συνιστάται επαρκής έλεγχος επί των συνολικών πόρων. Σε αυτό, θα πρέπει να συνδεθεί κατάλληλα ο τομέας.

1.9. Η μελλοντική πρόοδος πρέπει, όπως και σήμερα, να βασίζεται στο διάλογο και τη διαβούλευση με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς και μέρη, καθώς και σε δημόσιες διαβουλεύσεις ανοιχτές σε όλους τους ενδιαφερόμενους. Η προσέγγιση αυτή είναι εξαιρετικά σημαντική για την ΕΟΚΕ δεδομένου ότι επιτρέπει, έναντι συγκεκριμένων καταστάσεων, να επιτυγχάνονται τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα βάσει της ευρύτερης δυνατής συμφωνίας.

1.10. Οι προτάσεις αυτές αποτελούν ένα σημαντικό βήμα προόδου, όχι όμως το τελικό σημείο. Για την ΕΟΚΕ, είναι απαραίτητο να συνεχίσουμε να εργαζόμαστε για την επίτευξη του τελικού στόχου μιας κοινής εποπτικής αρχής, όπως αναφέρεται εξάλλου και στην «έκθεση των πέντε Προέδρων». Μόλις οι εν λόγω προτάσεις γίνουν πιο συγκεκριμένες, θα πρέπει να συνεχιστούν οι εργασίες με τρόπο έξυπνο και συνεπή, λαμβάνοντας υπόψη τα σημεία που περιγράφονται παραπάνω.

1.11. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την πρόταση να μεταβιβαστούν ορισμένες εποπτικές αρμοδιότητες σε θέματα ασφάλισης από τις εθνικές αρχές στο ευρωπαϊκό επίπεδο, συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση της σύγκλισης από την άποψη της εποπτείας και στη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού για όλους τους παράγοντες της αγοράς.

2. Ιστορικό ⁽¹⁾

2.1. Όσον αφορά τη δημιουργία Ένωσης Κεφαλαιαγορών, είναι πλέον σαφές ότι η Ευρώπη διαθέτει ήδη συνεπή τραπεζική εποπτεία χάρη στον ενιαίο εποπτικό μηχανισμό της Τραπεζικής Ένωσης, στον οποίο συμμετέχουν 19 κράτη μέλη, ενώ η εποπτεία των κεφαλαιαγορών στην Ευρωπαϊκή Ένωση πραγματοποιείται, με λίγες μόνον εξαιρέσεις, σε εθνικό επίπεδο.

2.2. Είναι προφανές ότι η κατάσταση αυτή δεν συνάδει με τις αρχές που διέπουν την εν λόγω Ένωση Κεφαλαιαγορών, ούτε την Τραπεζική Ένωση. Από την άλλη πλευρά, δεν θα πρέπει να λησμονείται ότι ο στόχος της χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης δεν θα ωφελήσει μόνο την ΟΝΕ, αλλά και όλα τα κράτη μέλη.

2.3. Δεδομένου ότι η ολοκλήρωση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών αποτελεί προτεραιότητα της τρέχουσας Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι προσπάθειες συνίστανται κατά κύριο λόγο στο να ευθυγραμμιστεί περισσότερο η παρακολούθηση με τις αρχές της και με τη χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Εξάλλου, αυτό είχε ήδη ανακοινωθεί στην πρόσφατη ενδιάμεση επανεξέταση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών ⁽²⁾.

2.4. Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή παρουσίασε στις 20 Σεπτεμβρίου 2017 μία ανακοίνωση ⁽³⁾ και τρεις νομοθετικές προτάσεις για την τροποποίηση δύο οδηγιών και εννέα κανονισμών ⁽⁴⁾. Τα προτεινόμενα μέτρα ισχύουν για όλα τα κράτη μέλη.

2.5. Οι προτάσεις αυτές αποσκοπούν στην ενίσχυση και εμβάθυνση της ενοποίησης του ισχύοντος πλαισίου εποπτείας της ΕΕ, ιδίως με τα ακόλουθα μέσα.

2.5.1. Καλύτερος συντονισμός της εποπτείας:

2.5.1.1. με την ενίσχυση κατά τρόπο στοχοθετημένο ανά την ΕΕ της μακροπροληπτικής επιτήρησης από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου·

2.5.1.2. με την προώθηση της εποπτικής σύγκλισης μέσω της ενίσχυσης των υφιστάμενων εξουσιών των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών·

2.5.1.3. με τη βελτίωση των διαδικασιών των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών για την έκδοση κατευθυντήριων γραμμών και συστάσεων ώστε να αντικατοπτρίζουν τη σημασία των εν λόγω εργαλείων·

2.5.1.4. με την παροχή δυνατότητας στην Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών να λαμβάνει δεδομένα συναλλαγών απευθείας από τους συμμετέχοντες στην αγορά, και

2.5.1.5. με την ενίσχυση του ρόλου της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΙΟΡΑ-*European Insurance and Occupational Pensions Authority*) στον συντονισμό της έγκρισης μοντέλων εσωτερικής μέτρησης του κινδύνου των ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών εταιρειών.

2.5.2. Επέκταση των εξουσιών άμεσης εποπτείας της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA-*European Securities and Markets Authority*):

⁽¹⁾ Το παρόν κείμενο βασίζεται σε διάφορες επίσημες δημοσιεύσεις, ιδίως του Συμβουλίου και της Επιτροπής. Βλέπε, μεταξύ άλλων, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13447-2017-INIT/el/pdf> και http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-3308_en.htm

⁽²⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ενδιάμεση επανεξέταση του σχεδίου δράσης για την Ένωση Κεφαλαιαγορών, COM(2017) 292 final.

⁽³⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών για την Ενίσχυση της ενοποιημένης εποπτείας για την ενδυνάμωση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών και της χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον, COM(2017) 542 final.

⁽⁴⁾ Βλέπε https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-supervision-and-risk-management/european-system-financial-supervision_en#reviewoftheesfs

2.5.2.1. οι νέοι τομείς εποπτείας των χρηματοπιστωτικών αγορών αφορούν ιδίως εκείνους στους οποίους η άμεση εποπτεία είναι σε θέση να καταργήσει τους διασυνοριακούς φραγμούς και να προωθήσει μεγαλύτερη ενοποίηση της αγοράς. Το μέτρο αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως ένα βήμα προς την κατεύθυνση μιας ενιαίας εποπτικής αρχής.

2.5.3. Βελτίωση της διακυβέρνησης και της χρηματοδότησης των εποπτικών αρχών:

2.5.3.1. όσον αφορά τη δομή διακυβέρνησης, γίνεται διάκριση μεταξύ των εξουσιών των εθνικών αρχών και των αρμοδιοτήτων των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών. Οι πρώτες εξακολουθούν να καθορίζουν τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές και να λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με ρυθμιστικά θέματα, ενώ οι τελευταίες επιφορτίζονται με τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τον συντονισμό των εποπτικών πρακτικών με ενωσιακό προσανατολισμό.

2.5.3.2. Όσον αφορά τη χρηματοδότηση, στόχος είναι η προώθηση της διαφοροποίησης. Πέρα από την κρατική διοίκηση, σκοπός είναι μέρος από τα κεφάλαια να παρέχεται από τους φορείς εκμετάλλευσης του τομέα και από τους παράγοντες της αγοράς.

2.5.4. Απαιτηση από τις ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές να λαμβάνουν υπόψη περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και σχετικούς με τη διακυβέρνηση παράγοντες, καθώς και θέματα σχετικά με τη χρηματοοικονομική τεχνολογία, κατά την εκτέλεση καθηκόντων στο πλαίσιο της εντολής τους:

2.5.4.1. ως πρώτο βήμα, ο ρόλος των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών στην εκτίμηση των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και σχετικών με τη διακυβέρνηση κινδύνων θα αποσαφηνιστεί και θα ενισχυθεί προκειμένου να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη σταθερότητα του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού τομέα και τα οφέλη για τη βιώσιμη οικονομία ⁽⁵⁾.

2.5.4.2. Όσον αφορά τη χρηματοοικονομική τεχνολογία, οι ρυθμιστικές και οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εξοικειωθούν με τις τεχνολογίες αυτές και να αναπτύξουν νέους κανονισμούς και νέες μεθόδους παρακολούθησης, μεταξύ άλλων μέσω της συνεργασίας με εταιρείες του εν λόγω τομέα ⁽⁶⁾.

2.6. Επιπλέον, δημοσιεύθηκε πρόταση ⁽⁷⁾ η οποία προβλέπει τη μεταβίβαση στις ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές ορισμένων εποπτικών εξουσιών που ανήκουν σήμερα στις αρμόδιες εθνικές αρχές. Αυτές αφορούν κυρίως τον ασφαλιστικό τομέα.

2.6.1. Όσον αφορά την ESMA, ουσιαστικά συνεπάγεται τη μεταβίβαση της εξουσίας χορήγησης άδειας λειτουργίας και εποπτείας των παρόχων υπηρεσιών αναφοράς δεδομένων, καθώς και των αρμοδιοτήτων συλλογής δεδομένων στον τομέα αυτό.

2.6.2. Όσον αφορά την EIOPA, σκοπός είναι να αποκτήσει ισχυρότερο ρόλο ώστε να συνεισφέρει στην εποπτική σύγκλιση στον τομέα της εφαρμογής εσωτερικών υποδειγμάτων μέτρησης των κινδύνων και να εισαχθούν αλλαγές αναφορικά με την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με αιτήσεις για τέτοια υποδείγματα, καθώς και με τη δυνατότητα να εκδίδει γνώμες για το ζήτημα αυτό και να συνδράμει στη διευθέτηση διαφορών μεταξύ εποπτικών αρχών.

3. Παρατηρήσεις

3.1. Οι υπό εξέταση προτάσεις της Επιτροπής εγγράφονται σε γενικές γραμμές στο ευρύτερο σχέδιο για τη δημιουργία μιας Ένωσης Κεφαλαιαγορών, για τη σημασία και την επικαιρότητα της οποίας δεν χωρεί καμία αμφιβολία. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ «τάσσεται αποφασιστικά υπέρ της Ένωσης Κεφαλαιαγορών και διατηρεί φιλόδοξη στάση όσον αφορά την πραγματοποίησή της». Η ταχεία υλοποίησή της έχει καιρική σημασία ⁽⁸⁾. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ⁽⁹⁾ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ⁽¹⁰⁾ έχουν ζητήσει επανειλημμένα να εργαστούμε για την ολοκλήρωση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών.

3.2. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η Ένωση Κεφαλαιαγορών θα πρέπει να ενταχθεί στο ευρύτερο πλαίσιο της διεθνούς θέσης της Ευρώπης σε ένα μεταβαλλόμενο παγκόσμιο πλαίσιο, της εμβάθυνσης και της ολοκλήρωσης της ΟΝΕ και, εξίσου σημαντικό, της επιδίωξης της χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης όλων των κρατών μελών της Ένωσης.

⁽⁵⁾ Ένα σχέδιο δράσης που θα περιέχει κανονιστικά μέτρα θα δημοσιευτεί το 2018.

⁽⁶⁾ Και στο πεδίο αυτό έχει ανακοινωθεί σχέδιο δράσης της Επιτροπής για το 2018.

⁽⁷⁾ Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2014/65/ΕΕ για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και της οδηγίας 2009/138/ΕΚ σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων ασφάλισης και αντασφάλισης (Φερεγγυότητα II), COM(2017) 537 final.

⁽⁸⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 117, σημείο 1.1.

⁽⁹⁾ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, 22-23/6/2017.

⁽¹⁰⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 9ης Ιουλίου 2015 σχετικά με την Οικοδόμηση μιας Ένωσης Κεφαλαιαγορών. Βλέπε <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0268+0+DOC+XML+V0//EL>

3.3. Η ολοκλήρωση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς διευκολύνει και προωθεί τη διασυνοριακή κατανομή των κινδύνων από τον ιδιωτικό τομέα. Όπως κατέδειξε η πρόσφατη κρίση, με τον τρόπο αυτό τα κράτη μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν μεγαλύτερη ανθεκτικότητα στους ασύμμετρους κλυδωνισμούς σε περιόδους κρίσης.

3.4. Επιπλέον, «η Ένωση Κεφαλαιαγορών μπορεί να προσφέρει ουσιώδη συμβολή στην εδραίωση της οικονομικής ανάκαμψης και να αποτελέσει έτσι έναν από τους παράγοντες προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης, των επενδύσεων και της απασχόλησης, προς όφελος τόσο των επιμέρους κρατών μελών όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στο σύνολό της. [...] [Η ισχυρότερη ενοποίηση], με τη σειρά της, θα συμβάλει στο να καταστούν το οικονομικό και το χρηματοπιστωτικό σύστημα σταθερότερα, ασφαλέστερα και ανθεκτικότερα στους κλυδωνισμούς»⁽¹¹⁾.

3.5. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επικροτεί τις τρέχουσες προτάσεις για την ενίσχυση και ολοκλήρωση του ευρωπαϊκού μηχανισμού παρακολούθησης, αλλά και το γεγονός ότι διατυπώθηκαν χωρίς καθυστέρηση. Πρέπει πλέον να δοθεί συνέχεια σε αυτές. Αξίζει επίσης να υπενθυμισουμε άλλες προηγούμενες πρωτοβουλίες οι οποίες συμβάλλουν επίσης στους στόχους αυτούς και βρίσκουν σύμφωνη και την ΕΟΚΕ. Συγκεκριμένα, πρόκειται για τις προτάσεις σχετικά με έναν πιο ολοκληρωμένο εποπτικό μηχανισμό για τους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους⁽¹²⁾ και τις προτάσεις που αφορούν το ΡΕΡΡ («Πανευρωπαϊκό ατομικό συνταξιοδοτικό προϊόν»⁽¹³⁾)/«Pan-European Personal Pension Product»), όπου προβλέπεται σημαντικός ρόλος για την ΕΙΟΡΑ.

3.6. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, «η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τον κεντρικό ρόλο που θα καταλαμβάνει η εποπτεία στις προσπάθειες για την ανάπτυξη στην πράξη της Ένωσης Κεφαλαιαγορών. **Η εποπτεία αυτή, που θα διενεργείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πρόκειται να διαδραματίσει καίριο ρόλο, τόσο για την ασφάλεια και τη σταθερότητα όσο και για την υλοποίηση της επιθυμητής ενοποίησης των αγορών και την εξάλειψη των φραγμών, των εμποδίων και των ανισοτήτων εντός της Ένωσης Κεφαλαιαγορών**»⁽¹⁴⁾. Οι στόχοι αυτοί κατέχουν κεντρική θέση στο προαναφερθέν πλαίσιο και πρέπει, κατά συνέπεια, να επικρατούν πάντοτε και να είναι πανταχού παρόντες.

3.7. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, είναι ουσιαστικής σημασίας οι προβλεπόμενοι κανόνες να συμβάλλουν κατά τρόπο συγκεκριμένο και άμεσο στην επίτευξη των στόχων και να παράγουν θετικά αποτελέσματα για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και σε όλα τα κράτη μέλη.

3.8. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανακοίνωση σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα, η οποία αναφέρει ότι «είναι ζωτικής σημασίας να ενισχυθεί η ικανότητα των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών ως προς τη διασφάλιση συνεπούς εποπτείας και ομοιομορφίας εφαρμογής του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων. Με τον τρόπο αυτό θα στηριχθεί η εύρυθμη λειτουργία των κεφαλαιαγορών μέσω μείωσης των φραγμών στις διασυνοριακές επενδύσεις, απλοποίησης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και μείωσης του κόστους συμμόρφωσης για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε διασυνοριακή βάση, λόγω αποκλίνουσας εφαρμογής των κανόνων. Από την πλευρά του επενδυτή, η συνεπής εποπτεία και η ομοιομορφία εφαρμογή των κανόνων συμβάλλει στην ενίσχυση της προστασίας των επενδυτών και στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης στις αγορές κεφαλαίων»⁽¹⁵⁾. Για να επιτευχθούν οι εν λόγω στόχοι, θα πρέπει να θεσπιστούν συγκρίσιμα πρότυπα εποπτείας σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

3.9. Στο πλαίσιο της διεύρυνσης των εξουσιών, είναι επίσης σημαντικό να επιδιωχθεί κατά το δυνατόν μεγαλύτερη σαφήνεια και ασφάλεια δικαίου για όλους, τόσο για τις εθνικές και τις ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές όσο και για τις εταιρείες που υπόκεινται στην εποπτεία αυτή. Τα προβλεπόμενα μέτρα ελέγχου πρέπει να είναι κατάλληλα.

3.10. Πρέπει να επιτευχθεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των εξουσιών των εθνικών και των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών. Πρωταρχικός στόχος είναι να δημιουργηθούν οι καλύτερες δυνατές συνθήκες για τις διασυνοριακές συναλλαγές και πράξεις, πρέπει δε να αρθούν τα υφιστάμενα εμπόδια. Σε όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις, πρέπει να εξεταστεί αν ο έλεγχος μπορεί να συνεχίσει να διενεργείται σε τοπικό επίπεδο, δεδομένου ότι βρισκόμαστε στο στάδιο διαμόρφωσης της Ένωσης Κεφαλαιαγορών, σε ένα πλαίσιο ποικιλομορφίας των παραγόντων της αγοράς, ιδίως των μικρότερων εξ αυτών. Στο μέτρο του δυνατού, οι αρχές της αναλογικότητας και της επικουρικότητας πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Το ίδιο ισχύει και για τις τοπικές δραστηριότητες, για τις οποίες οι εθνικές εποπτικές αρχές βρίσκονται πιο κοντά στην αγορά. Πρέπει να αποφεύγεται όσο το δυνατόν περισσότερο το ρυθμιστικό αρμπιτράζ, οι διπλοί έλεγχοι, οι ειδικοί εθνικοί κανόνες και η υπερβολική ρύθμιση (*gold-plating*), ιδίως όταν παρεμποδίζεται η υλοποίηση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών ή παρακωλύεται σοβαρά.

3.11. Από την άλλη πλευρά, είναι επίσης σημαντικό να διασφαλιστεί μια ορθή ισορροπία μεταξύ, αφενός, της δυνατότητας παροχής διασυνοριακών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή μέσων, κάτι το οποίο είναι πολύ σημαντικό (ιδίως όσον αφορά τη διασυνοριακή κατανομή των ιδιωτικών κινδύνων, βλ. παραπάνω) και, αφετέρου, της προστασίας των επενδυτών και των καταναλωτών. Αυτό καθίσταται ακόμη σημαντικότερο λόγω του γεγονότος ότι ολοένα και περισσότερες συναλλαγές πραγματοποιούνται εξ αποστάσεως και όχι πλέον με την παραδοσιακή μορφή «πρόσωπο με πρόσωπο»⁽¹⁶⁾. Με τον καιρό, οι (δυναμικοί) πελάτες θα πρέπει να μπορούν να απολαύουν ίδιου επιπέδου πληροφόρησης και προστασίας, ανεξάρτητα από τον τόπο στον οποίο είναι εγκατεστημένος ο προμηθευτής (της υπηρεσίας ή του μέσου) ή από τους όρους της συναλλαγής.

⁽¹¹⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 117, σημείο 1.3.

⁽¹²⁾ ΕΕ C 434 της 15.12.2017, σ. 63.

⁽¹³⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 139.

⁽¹⁴⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 117, σημείο 1.12.

⁽¹⁵⁾ Ανακοίνωση COM(2017) 542 final, σ. 5.

⁽¹⁶⁾ Για παράδειγμα, μέσω του Διαδικτύου.

3.12. Η ευρωπαϊκή εποπτεία πρέπει επίσης να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία των καταναλωτών και των επενδυτών. Πρέπει να διαθέτουν ευρύτερο φάσμα και καλύτερη ποιότητα επιλογών, καθώς και μεγαλύτερη προστασία. Είναι, επομένως, απαραίτητο να προσφέρονται επίσης βασικά προϊόντα χωρίς κίνδυνο. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η συνάφεια με άλλες πρωτοβουλίες⁽¹⁷⁾ και να εξασφαλιστεί ότι η εφαρμογή οιαδήποτε νέου κανονισμού δεν τιμωρεί τους καταναλωτές. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, αυτό τελικά σημαίνει ότι στόχο για όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των εποπτικών αρχών, πρέπει να αποτελεί η ενίσχυση της «εμπιστοσύνης» στις αγορές. Η εμπιστοσύνη αυτή μπορεί επίσης να ενισχυθεί μέσω προσπαθειών για τη διασφάλιση πιο βιώσιμης χρηματοδότησης, σύμφωνα με τις πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί και τις συμφωνίες που έχουν συναφθεί στη διεθνή σκηνή.

3.13. Κατά τον ίδιο τρόπο, πρέπει επίσης να σκεφτόμαστε το μέλλον, ώστε οι νέες εξελίξεις και οι σύγχρονες τεχνολογίες, όπως η χρηματοοικονομική τεχνολογία, να μπορούν να βρουν εφαρμογή στο χρηματοοικονομικό περιβάλλον. Οι δυνατότητές τους πρέπει να αξιοποιηθούν, όχι όμως σε βάρος της ασφάλειας. Είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού για όλους τους φορείς εκμετάλλευσης, ανεξαρτήτως του τρόπου παρέμβασής τους.

3.14. Το σημαντικό έργο των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών όσον αφορά τη θέσπιση νομοθετικών προτύπων πρέπει να υπογραμμιστεί και να εκτιμηθεί. Από την άποψη αυτή, είναι σημαντικό, στο μέλλον, να προχωρήσουμε ακόμη περισσότερο προς την κατεύθυνση της σύγκλισης και της εναρμόνισης προκειμένου να αξιοποιήσουμε όσο το δυνατόν καλύτερα τους διαθέσιμους πόρους. Ομοίως, δεν πρέπει να λησμονείται η σημασία της ορθής εφαρμογής της ευρωπαϊκής νομοθεσίας.

3.15. Κατά την κατάρτιση αυτών και των επακόλουθων μέτρων, πρέπει στον τομέα αυτό να αντλείται έμπνευση από την προσέγγιση REFIT: η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα πρέπει να συνιστούν μελήματα πρωταρχικής σημασίας, όπως και η αναζήτηση των λιγότερο δαπανηρών μέσων για την επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων. Το πρόγραμμα REFIT εξασφαλίζει την απλότητα, καταργεί τα περιττά βάρη και επιβάλλει τους κανόνες με την επιφύλαξη της επίτευξης των στόχων πολιτικής.

3.16. Στο πλαίσιο αυτό, θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο ενίσχυσης της ικανότητας των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών να διεξάγουν τις δικές τους αξιολογήσεις επιπτώσεων, καθώς αυτό θα τους επέτρεπε να εκτιμούν το κόστος εφαρμογής και την αποτελεσματικότητα των προτύπων που επεξεργάζονται. Συνεπώς, πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να ληφθεί επίσης υπόψη η αρχή της αναλογικότητας. Για την εκπόνηση τέτοιου είδους μελετών, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ακόμη ευρύτερα και με δομημένο τρόπο διάφορες ομάδες ενδιαφερομένων, με στόχο την αξιοποίηση των γνώσεων και των εμπειριών των επιχειρήσεων.

3.17. Για την ορθή διεκπεραίωση της αποστολής τους, οι ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές πρέπει να διαθέτουν επαρκείς πόρους για την άσκηση των δραστηριοτήτων τους. Επί του παρόντος, οι πόροι προέρχονται εν μέρει από τον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό και εν μέρει από τις ομολόγους τους σε εθνικό επίπεδο. Οποιαδήποτε αλλαγή, ιδίως όταν αποσκοπεί στην απευθείας μετακύλιση μέρους του κόστους έμμεσης εποπτείας στον ιδιωτικό τομέα, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη δημοσιονομική πειθαρχία και την αποφυγή της διπλής φορολογίας. Οι χρηματοπιστωτικοί φορείς συμβάλλουν ήδη στους πόρους των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών στο πλαίσιο της τρέχουσας διάρθρωσης μέσω της συνεισφοράς της εθνικής εποπτικής αρχής τους. Επομένως, είναι απαραίτητο να αναδιανεμηθεί η συμβολή των χρηματοπιστωτικών φορέων προς τις εθνικές και τις ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές και να αποφευχθεί μια περαιτέρω γενική αύξηση του κόστους εποπτείας. Κάθε μεταγενέστερη τροποποίηση πρέπει να βασίζεται στη μέγιστη δυνατή διαφάνεια και να προβλέπει αυστηρούς μηχανισμούς ελέγχου. Θα πρέπει επίσης να καθιερωθεί κατάλληλος έλεγχος σχετικά με τους συνολικούς πόρους, ο οποίος θα ασκείται με τον δέοντα τρόπο από τον χρηματοπιστωτικό τομέα.

3.18. Οι προτάσεις αυτές αποτελούν αναμφισβήτητα ένα σημαντικό βήμα, όχι όμως ακόμη το τελικό σημείο. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον στόχο που διατυπώνεται στο έγγραφο προβληματισμού σχετικά με την εμβάθυνση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης⁽¹⁸⁾, δηλαδή ότι «η σταδιακή ενίσχυση του εποπτικού πλαισίου αναμένεται να οδηγήσει τελικά σε μια ενιαία ευρωπαϊκή αρχή εποπτείας των κεφαλαιαγορών». Αυτός ο απώτερος στόχος διατυπώνεται επίσης στην «έκθεση των πέντε Προέδρων»⁽¹⁹⁾, η οποία δημοσιεύτηκε στα μέσα του 2015.

3.19. Οι υπό εξέταση προτάσεις βασίζονται στη σταδιακή προσέγγιση. Κάτι τέτοιο φαίνεται να ενδείκνυται ιδιαίτερα, κυρίως στην παρούσα χρονική στιγμή, κατά τη φάση θέσπισης της Ένωσης Κεφαλαιαγορών⁽²⁰⁾ και λαμβάνοντας υπόψη, αφενός, τη διαφορετική κατάσταση και τις φιλοδοξίες στα κράτη μέλη και, αφετέρου, τις πολυάριθμες προκλήσεις και τις οικονομικές, τεχνολογικές και πολιτικές αλλαγές που θα επέλθουν στον κόσμο.

⁽¹⁷⁾ Από την άποψη αυτή, μπορεί να εξεταστεί το πρόσφατο «Σχέδιο δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες προς τους καταναλωτές: Καλύτερα προϊόντα, περισσότερες δυνατότητες επιλογής», που δημοσιεύθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Βλέπε σχετικά με αυτό τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες προς τους καταναλωτές», ΕΕ C 434 της 15.12.2017, σ. 51.

⁽¹⁸⁾ Έγγραφο της 31ης Μαΐου 2017, σ. 21. Βλέπε https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-emu_el.pdf

⁽¹⁹⁾ Έγγραφο του Ιουνίου 2015, παράγραφος 3.2, σ. 14. Βλέπε https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/5-presidents-report_el.pdf

⁽²⁰⁾ Η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ενδιάμεση επανεξέταση του σχεδίου δράσης για την Ένωση Κεφαλαιαγορών (με ημερομηνία 7 Ιουνίου 2017) αναφέρει 38 επιπλέον συνιστώσες της Ένωσης Κεφαλαιαγορών που πρέπει να εφαρμοστούν έως το 2019, COM(2017) 292 final

3.20. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι οι προτάσεις βασίζονται στην επιχειρησιακή εμπειρία των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών, στο έργο της Επιτροπής και στις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθώς και στον συνεχή διάλογο με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς και σε ευρεία δημόσια διαβούλευση με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η προσέγγιση αυτή είναι δίκαιη και ενδεδειγμένη, καθότι εξασφαλίζει, ουσιαστικά, τη δυνατότητα, λαμβάνοντας υπόψη τις συγκεκριμένες περιστάσεις, να προσπαθήσουμε να επιτύχουμε τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα βάσει της ευρύτερης δυνατής συμφωνίας. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτίθεται σαφώς να συνεχίσει να χρησιμοποιεί αυτήν την προσέγγιση στο μέλλον, τόσο στο πλαίσιο της τακτικής αξιολόγησης του κανονισμού όσο και της έγκρισης νέων μέτρων για την επίτευξη του τελικού στόχου (βλέπε παραπάνω).

3.21. Σε κάθε περίπτωση, η δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού στις χρηματοπιστωτικές αγορές της ΕΕ, τόσο εντός της ζώνης του ευρώ όσο και για τα άλλα κράτη μέλη, πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο της διαδικασίας. Επιπλέον, θα πρέπει να καθοριστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού έναντι παρόχων από τρίτες χώρες. Κάτι τέτοιο είναι εφικτό μόνον εάν η ρύθμιση και η εποπτεία που ισχύουν στις τρίτες αυτές χώρες επιδιώκουν τους ίδιους στόχους με την ΕΕ.

3.22. Η πρόταση για τη μεταβίβαση από τις εθνικές εποπτικές αρχές στο ευρωπαϊκό επίπεδο ορισμένων εποπτικών εξουσιών στον τομέα της ασφάλισης εγγράφεται στο πλαίσιο της επιθυμίας να διευρυνθεί η εποπτεία της ΕΕ όσον αφορά τις χρηματοπιστωτικές αγορές και, με τον τρόπο αυτό, να προωθηθεί η επίτευξη της Ένωσης Κεφαλαιαγορών. Με τον τρόπο αυτό, θα βελτιωθεί η σύγκλιση όσον αφορά την εποπτεία και θα διαμορφωθούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού για όλους τους παράγοντες της αγοράς.

Βρυξέλλες, 15 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: Επενδύοντας στην έξυπνη, καινοτόμο και βιώσιμη βιομηχανία — Μια ανανεωμένη στρατηγική για τη βιομηχανική πολιτική της ΕΕ»

[COM(2017) 479 final]

(2018/C 227/10)

Εισηγητής: ο κ. **Bojidar DANEV**

Συνεισηγήτρια: η κ. **Monika SITAROVÁ HRUŠECKÁ**

Αίτηση γνωμοδότησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	9.10.2017
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο όργανο	Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI)
Υιοθετήθηκε από τη CCMI	23.1.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	15.2.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	166/1/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίηση της για την ανακοίνωση σχετικά με την έξυπνη, καινοτόμο και βιώσιμη ανάπτυξη και την προσέγγισή της για την παροχή δυνατοτήτων στους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Ωστόσο,

- πρέπει να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη συνέχεια και προβλεψιμότητα της πολιτικής αυτής. Η Επιτροπή θα πρέπει να αναπτύξει την παρούσα πολιτική ή, μάλλον, ένα σύνολο πολιτικών, με στόχο μια συνεπή πιο μακροπρόθεσμη στρατηγική·
- η ΕΟΚΕ απευθύνει επίσης έκκληση στο Συμβούλιο διότι τα κράτη μέλη είναι αρμόδια για τα περισσότερα θέματα βιομηχανικής πολιτικής και πρέπει, συνεπώς, να δεσμευθούν για συνεπείς δράσεις. Κανένα κράτος μέλος δεν έχει από μόνο του τη δυνατότητα να ανταποκριθεί στις παγκόσμιες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η βιομηχανία·
- οι κοινοί στόχοι και ένα κοινό πλαίσιο για τη βιομηχανική πολιτική θα μπορούσαν να αποτελέσουν τον πυρήνα του μέλλοντος της Ευρώπης. Η διακυβέρνηση της ΕΕ πρέπει να βελτιωθεί για τον σκοπό αυτό προκειμένου να αποφέρει αποτελέσματα·
- η ανάληψη δράσης επείγει διότι οι προκλήσεις της ψηφιακής τεχνολογίας, της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές και των παγκόσμιων πολιτικών αλλαγών είναι πρωτοφανείς και απρόβλεπτες.

Όσον αφορά την ανακοίνωση, η ΕΟΚΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι

- 1.1. η Επιτροπή έχει υιοθετήσει την προσέγγιση της ενσωμάτωσης των δράσεων σε διάφορους τομείς πολιτικής προκειμένου να δημιουργηθούν συνθήκες που ευνοούν τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα και ανάπτυξη, σύμφωνα με όσα προτείνει η ΕΟΚΕ εδώ και χρόνια·
- 1.2. η ρηξικέλευθη αλλαγή που επέφερε η ψηφιακή εποχή έχει επαναστατικές, εγκάρσιες επιπτώσεις σε όλες τις επιχειρήσεις και την κοινωνία·
- 1.3. οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν πρωτοφανείς προκλήσεις για να μετατρέψουν γρήγορα τις νέες τεχνολογίες σε καινοτομίες και επιτυχίες μέσα σε ολοένα και πιο ανταγωνιστικές αγορές. Η κατάληψη κεντρικής θέσης στην παγκόσμια αξιακή αλυσίδα έχει μεγάλη σημασία για πολλές επιχειρήσεις·

1.4. οι πολίτες βρίσκονται στον πυρήνα της αλλαγής. Οι πολιτικές για την αγορά εργασίας πρέπει να προσαρμοστούν στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Δίκαιη μετάβαση σημαίνει στήριξη σε ανθρώπους και περιφέρειες που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές αλλαγές·

1.5. η εκπαίδευση και κατάρτιση είναι απαραίτητοι συντελεστές και κινητήριοι μοχλοί της βιομηχανικής μετάβασης. Όλοι οι εργαζόμενοι χρειάζονται αναβαθμισμένες δεξιότητες, ιδίως ψηφιακές ικανότητες, και πολλοί από αυτούς χρειάζονται νέα επαγγέλματα·

1.6. η εκπλήρωση των στόχων για το περιβάλλον, την κλιματική αλλαγή και των άλλων στόχων αειφορίας συνεπάγεται ουσιαστικές αλλαγές για ολόκληρη την οικονομία. Παρουσιάζονται νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες. Ταυτόχρονα, η μετάβαση σε βιομηχανία μηδενικών ανθρακούχων εκπομπών απαιτεί τεράστιες επενδύσεις σε ριζικά νέες, μηδενικών ανθρακούχων εκπομπών τεχνολογίες και πολύ πιο καθαρή ενέργεια σε ανταγωνιστικές τιμές·

1.7. το επίπεδο των επενδύσεων στην ευρωπαϊκή βιομηχανία είναι χαμηλό, υπάρχουν όμως κάποιες ενδείξεις θετικής εξέλιξης. Σε κάθε περίπτωση, οι επενδυτές προσελκύονται μόνον από τις κατάλληλες συνθήκες πλαισίωσης της βιομηχανίας·

1.8. η πρόσβαση στις παγκόσμιες αγορές είναι ζωτικής σημασίας για τη βιομηχανία και, ως εκ τούτου, πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω το δίκτυο εμπορικών συμφωνιών με βάση την αρχή του θεμιτού εμπορίου.

Η ΕΟΚΕ συνιστά τα εξής:

1.9. γενικός στόχος της δράσης της ΕΕ θα πρέπει να είναι η περαιτέρω ανάπτυξη μιας λειτουργικής δέσμης οριζόντιων πολιτικών και ενός προβλέψιμου νομικού πλαισίου προκειμένου να ενθαρρυνθεί η καινοτομία, να υποστηριχθούν οι επενδύσεις και να βοηθηθεί η βιομηχανία ώστε να προσφέρει λύσεις στις κοινωνικές προκλήσεις. Η δράση αυτή θα πρέπει να προσθέτει αξία με μετρήσιμες επιπτώσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση, να υλοποιείται με τον ελάχιστο διοικητικό φόρτο και να αποφέρει οφέλη για την κοινωνία στο σύνολό της·

1.10. θα πρέπει να ληφθούν όλα τα αναγκαία μέτρα για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, με έμφαση στην υλοποίησή της από τα κράτη μέλη. Η προσεκτική εφαρμογή της πολιτικής ανταγωνισμού, η οποία είναι απαραίτητη ως κινητήρια δύναμη της καινοτομίας και της δικαιοσύνης, δεν θα πρέπει ωστόσο να παρεμποδίζει την ανάπτυξη των εταιρειών της ΕΕ·

1.11. η στρατηγική για την Ψηφιακή αγορά πρέπει να υλοποιηθεί επειγόντως, συνοδευόμενη από στοχευμένη πολιτική απασχόλησης·

1.12. θα πρέπει να υιοθετηθεί μια ανοικτή και ρεαλιστική στάση απέναντι στις νέες ανατρεπτικές τεχνολογίες και τα επιχειρηματικά μοντέλα, με έμφαση στο να δοθεί στην κοινωνία, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων, η ευκαιρία να επωφεληθούν από τις νέες δυνατότητες·

1.13. ο κοινωνικός διάλογος και ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να ανανεωθεί και να ενισχυθεί σε όλα τα επίπεδα για τη διευκόλυνση της αλλαγής, τη διαχείριση των κοινωνικών προβλημάτων και την αποφυγή των συγκρούσεων·

1.14. απαιτούνται ευέλικτες πορείες μεταξύ εργασίας και εκπαίδευσης, όπως η μαθητεία και η μάθηση στον χώρο εργασίας. Σε πολλά κράτη μέλη, θα πρέπει να προαχθεί καλύτερα η επαγγελματική κατάρτιση·

1.15. η ηγετική θέση στην οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και στην κυκλική οικονομία θα πρέπει να ωφελεί τις οικονομίες μας. Οι πολιτικές θα πρέπει να στηρίζουν την ανάπτυξη καινοτόμων νέων επιχειρήσεων, καθώς και τον δαπανηρό μετασχηματισμό της μεταποίησης υψηλής ενεργειακής έντασης, προκειμένου να αποφευχθεί η διαρροή επενδύσεων και άνθρακα·

1.16. θα πρέπει να διερευνηθούν τα εμπόδια που παρακωλύουν τη μετατροπή των σημερινών μεγάλων πλεονασμάτων ιδιωτικών αποταμιεύσεων σε παραγωγικές επενδύσεις στη βιομηχανία και τις υποδομές·

1.17. Η στήριξη της ΕΕ θα πρέπει να επικεντρώνεται κυρίως στην ενίσχυση της καινοτομίας, στην εξέλιξη των ΜΜΕ, στην αρωγή των περιφερειών που αντιμετωπίζουν προβλήματα και στην παροχή δυνατοτήτων στους πολίτες. Το αποτέλεσμα μόχλευσης στην ιδιωτική χρηματοδότηση θα πρέπει να αποτελεί σημαντικό κριτήριο·

1.18. Χρειάζεται να εξασφαλιστούν πρόσθετοι πόροι για τις πολιτικές E & A και καινοτομίας στο επόμενο δημοσιονομικό πλαίσιο. Οι πολιτικές αυτές θα πρέπει να στοχεύουν περισσότερο στην υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, στην εξέλιξη και την επιτυχία στην αγορά και να μην αποκλείουν εταιρείες οποιουδήποτε μεγέθους·

1.19. οι επίσημες στατιστικές θα πρέπει να αντανakλούν καλύτερα τα μεταβαλλόμενα χαρακτηριστικά της οικονομίας, όπως η άμβλυνση της διαχωριστικής γραμμής μεταξύ τομέων και οι νέες μορφές οικονομικής δραστηριότητας. Απαιτείται κοινή μέθοδος υπολογισμού της προστιθέμενης αξίας από τη βιομηχανία και τις υπηρεσίες·

1.20. οι σημαντικότεροι στόχοι και δείκτες για τη βιομηχανική πολιτική, τόσο σε μακροοικονομικό επίπεδο όσο και στα χαμηλότερα επίπεδα, χρειάζονται περαιτέρω ανοιχτό προβληματισμό, επιπλέον του στόχου του 20 %·

1.21. η διακυβέρνηση πρέπει να βελτιωθεί προκειμένου να ενσωματωθούν οι πολιτικές και να διασφαλιστεί η ύπαρξη συνέπειας καθ' όλη τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, είτε με ένα ισχυρότερο Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας είτε με άλλο τρόπο·

1.22. η ετήσια Ημέρα Βιομηχανίας και η στρογγυλή τράπεζα υψηλού επιπέδου για τη βιομηχανία θα πρέπει να τύχουν αποδοχής διότι αυξάνουν την οικειοποίηση της στρατηγικής από τους ενδιαφερόμενους. Ωστόσο, ο διάλογος με τη βιομηχανία δεν θα πρέπει να περιορίζεται στις ρυθμίσεις αυτές.

2. Εισαγωγή

2.1. **Ραχοκοκαλιά** της ευρωπαϊκής οικονομίας είναι η βιομηχανία. Παρέχει το 24 % των θέσεων απασχόλησης στην ΕΕ — 32 εκατομμύρια άμεσα και 21 εκατομμύρια έμμεσα, κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών. Οι εν λόγω θέσεις εργασίας παρέχουν σχετικά υψηλές αμοιβές τόσο στους εργαζόμενους υψηλής ειδίκευσης όσο και στους λιγότερο ειδικευμένους εργαζόμενους. Τα μεταποιημένα προϊόντα αντιπροσωπεύουν το 75 % των εξαγωγών. Η βιομηχανική ανάπτυξη εξαπλώνεται σε όλα τα τμήματα της οικονομίας. Η βιομηχανία αποτελεί επίσης λίκνο καινοτομιών σε όλους τους τομείς και προσφέρει, μεταξύ άλλων, λύσεις για πολλές κοινωνικές προκλήσεις. Ωστόσο, η ουσία της προστιθέμενης αξίας στις οικονομίες μας έγκειται στις αυξημένες διασυνδέσεις της μεταποιητικής βιομηχανίας και των υπηρεσιών, καθώς και στην ενσωμάτωση εντός των αξιακών αλυσίδων.

2.2. Μετά από πολλά χρόνια ύφεσης, η βιομηχανική παραγωγή, οι εξαγωγές και η απασχόληση στην Ευρώπη φαίνεται πλέον ότι οδεύουν προς την ανάκαμψη. Ωστόσο, η ανάκαμψη αυτή είναι ελλιπής και η **ανταγωνιστικότητα** της ευρωπαϊκής βιομηχανίας δεν είναι ικανοποιητική. Αναφέρονται συχνά σχετικά υψηλοί φόροι και τιμές ενέργειας, ανεπαρκείς επενδύσεις, τόσο πραγματικές όσο και άυλες, αργή αύξηση της παραγωγικότητας, κενά στην καινοτομία σε σχέση με τους ανταγωνιστές, ελλείψεις δεξιοτήτων αλλά και υποτονική εσωτερική ζήτηση.

2.3. **Κυρίαρχες τάσεις** που επηρεάζουν τη βιομηχανία είναι, ειδικότερα:

- η επαναστατική τεχνολογική ανάπτυξη, η ψηφιοποίηση με όλες τις εφαρμογές της, αλλά και η ναυτεχνολογία, τα νέα υλικά, οι τεχνολογίες που βασίζονται στις βιολογικές επιστήμες κ.λπ·
- οι αυξανόμενες περιβαλλοντικές απαιτήσεις, συμπεριλαμβανομένης της άμβλυνσης της κλιματικής αλλαγής·
- η εξάπλωση υψηλότερου βιοτικού επιπέδου, η γήρανση του πληθυσμού και η αστικοποίηση·
- η παγκοσμιοποίηση, με ανοικτές αγορές και παραγωγή βάσει αλυσίδων αξίας, αλλά και η επιθετική κρατική επιχειρηματικότητα και ο προστατευτισμός.

Αυτές οι ευρέως γνωστές τάσεις προσφέρουν τεράστιες ευκαιρίες για την ευρωπαϊκή βιομηχανία. Θα μπορούσαν όμως να αποτελέσουν και σοβαρούς κινδύνους για την κοινωνία και τη βιομηχανία, εάν δεν αντιδράσουμε σωστά και αποτελεσματικά.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. **Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της** για την ανακοίνωση της Επιτροπής και συμφωνεί εν πολλοίς με την ανάλυση της κατάστασης και των προκλήσεων που αντιμετωπίζει η ευρωπαϊκή βιομηχανία. Η ανακοίνωση αποτελεί κυρίως επικαιροποίηση υφισταμένων προτάσεων, με ορισμένες νέες δράσεις που θα υποβληθούν από τη σημερινή Επιτροπή. Ωστόσο, πρέπει να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη συνέχεια και προβλεψιμότητα της πολιτικής αυτής. Η Επιτροπή θα πρέπει να διαμορφώσει επειγόντως μια πιο μακροπρόθεσμη στρατηγική, απέναντι στην οποία θα πρέπει επίσης να δεσμευθούν πλήρως όλα τα κράτη μέλη.

3.2. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με **ικανοποίηση** ότι η Επιτροπή είναι συνεπής όσον αφορά την υποβολή μιας προσέγγισης για τη βιομηχανική πολιτική την οποία η ΕΟΚΕ προτείνει εδώ και χρόνια. Αντί για τη θέσπιση νομοθεσίας σε πολυάριθμους τομείς πολιτικής που επηρεάζουν τη βιομηχανία χωρίς ιδιαίτερη μέριμνα για τον αντίκτυπό τους και τη συμβολή της βιομηχανίας, η προσέγγιση συνίσταται πλέον στην ενσωμάτωση των εν λόγω τομέων πολιτικής, με προτεραιότητα στη βιομηχανική ανάπτυξη.

3.3. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, η ΕΟΚΕ έχει **υποβάλει γνωμοδοτήσεις** σχετικά με τις προτάσεις της Επιτροπής για διάφορους βιομηχανικούς τομείς και τομείς πολιτικής ⁽¹⁾. Οι γνωμοδοτήσεις αυτές εξακολουθούν να είναι εν πολλοίς σχετικές στο πλαίσιο της παρούσας ανακοίνωσης. Στην παρούσα γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει ορισμένες πτυχές που σχετίζονται πλέον με τη βιομηχανική πολιτική και να προσθέσει ορισμένες νέες παρατηρήσεις.

3.4. Οι **επιχειρήσεις** αντιμετωπίζουν μια άνευ προηγουμένου ανάγκη προσαρμογής, συχνά εκ βάθρων. Οφείλουν να κατανοήσουν γρήγορα τις νέες τεχνολογίες και να τις μετατρέψουν σε καλύτερη παραγωγικότητα και βελτιωμένες καινοτομίες, σημειώνοντας επιτυχία σε όλο και πιο ανταγωνιστικές αγορές. Η καινοποιητική τοποθέτησή τους, κατά προτίμηση στον πυρήνα μιας διεθνούς αξιακής αλυσίδας, συνιστά επιτακτική ανάγκη για πολλές εταιρείες. Οι ΜΜΕ μπορούν και πρέπει να προσπαθήσουν να διαδραματίσουν σημαντικό και καινοτόμο ρόλο στις αλυσίδες αυτές, οι οποίες βασίζονται κυρίως σε μεγάλες εταιρείες που διαθέτουν τους απαιτούμενους πόρους και τα δίκτυα.

3.5. Θα κάνουν την εμφάνισή τους νέες **βιομηχανίες**. Η ψηφιοποίηση δημιουργεί αμέτρητα νέα δίκτυα και αλληλεπιδράσεις, προωθώντας νέα φάσματα προϊόντων και υπηρεσιών, τα οποία προσαρμόζονται όλο και περισσότερο στις ανάγκες των πελατών. Η επέκταση των τεχνολογιών παραγωγής, προϊόντων και υπηρεσιών, αλλά και η ανάπτυξη των νεοσύστατων επιχειρήσεων, πρέπει να εξασφαλίζονται με ενδεδειγμένες πολιτικές σε επίπεδο ΕΕ διότι οι αλυσίδες αξίας δεν περιορίζονται σε μεμονωμένα κράτη. Από την άλλη πλευρά, οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειών απαιτούν ειδικά προσαρμοσμένα μέτρα.

3.6. **Όλες οι επιχειρήσεις** οφείλουν να αναβαθμίζουν διαρκώς τις δραστηριότητές τους. Οι απαρχαιωμένες και μη κερδοφόρες εταιρείες δεν μπορούν να συντηρούνται με επιδοτήσεις. Ωστόσο, η Ευρώπη χρειάζεται ευρύ φάσμα βιομηχανιών για την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών και, κατά συνέπεια, θα πρέπει να αναπτυχθούν ειδικές στρατηγικές για τομείς που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις.

3.7. Οι **πολίτες** βρίσκονται στον πυρήνα της αλλαγής. Χωρίς ειδικευμένους και αφοσιωμένους εργαζόμενους δεν υπάρχει βιομηχανία. Πρέπει να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες και οι καινοτομίες, όμως η ψηφιοποίηση και οι άλλες ρηξικέλευθες τεχνολογίες θα επηρεάσουν τη δομή της αγοράς εργασίας, με λιγότερες θέσεις εργασίας στον τομέα της μεταποίησης και περισσότερες εξειδικευμένες θέσεις στον τομέα της πληροφορικής. Θα αλλάξουν επίσης οι έννοιες της οργάνωσης και διαχείρισης της εργασίας, με επιπτώσεις στην ποιότητα των θέσεων εργασίας που θα καταστούν λιγότερο επισφαλείς, αλλά και πιο απαιτητικές και ευέλικτες.

3.8. Χρειάζεται να αξιολογηθεί δεόντως ο **αντίκτυπος** των ανατρεπτικών τεχνολογιών **στην απασχόληση** και να ενισχυθεί η δέσμη μέσων για την πρόβλεψη αλλαγών. Η πρόκληση της προσαρμογής των αγορών εργασίας στις διαρθρωτικές αλλαγές θα είναι πολύ μεγάλη: παροχή ασφάλειας ως προς την απασχόληση ή νέων δυνατοτήτων εργασίας, στο μέτρο του δυνατού, κοινωνική προστασία των ατόμων που έχουν ανάγκη και αποτροπή της παρακμής ολόκληρων περιφερειών. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση χρειάζεται περισσότερο πόρους και διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του ώστε να καλύπτει και τις επιπτώσεις των τεχνολογικών αλλαγών. Οι εργασιακές σχέσεις σε όλα τα επίπεδα, και ειδικότερα ο κοινωνικός διάλογος σε επίπεδο εταιρειών με τη συμμετοχή των εργαζομένων, αποτελούν παράγοντες ζωτικής σημασίας για τη βιομηχανική αλλαγή που βοηθούν παράλληλα στην αποδοχή της αλλαγής και την αποφυγή των συγκρούσεων.

3.9. Η **εκπαίδευση και κατάρτιση** είναι απαραίτητοι συντελεστές και κινητήριοι μοχλοί της βιομηχανικής μετάβασης. Όλοι οι εργαζόμενοι πρέπει να αναβαθμίσουν τις δεξιότητές τους, ιδιαίτερα δε τις ψηφιακές ικανότητές τους. Πολλοί χρειάζονται εκπαίδευση σε εντελώς νέα επαγγέλματα. Η ταχύτητα της τεχνολογικής ανάπτυξης αποτελεί μεγάλη πρόκληση προκειμένου τα εκπαιδευτικά προγράμματα και ο αριθμός των απασχολούμενων να συμβαδίζουν με τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της βιομηχανίας. Θα πρέπει να εφαρμοστούν πολύ ευρύτερα λύσεις για μάθηση στον χώρο εργασίας, όπως το επιτυχημένο διπλό σύστημα της Γερμανίας. Τουλάχιστον σε ορισμένα κράτη μέλη, θα πρέπει να προβληθεί εκ νέου η αξία της επαγγελματικής κατάρτισης. Ομοίως, θα πρέπει να ενισχυθεί η ελκυστικότητα των κλάδων ETMM (επιστήμη, τεχνολογία, μηχανική και μαθηματικά).

3.10. Η **μακροοικονομική** και η βιομηχανική πολιτική αλληλοενισχύονται. Η τρέχουσα οικονομική ανάκαμψη δημιουργεί ένα παράθυρο ευκαιριών για τον εκσυγχρονισμό των μεταφορών, της ενέργειας και της ψηφιακής υποδομής, την αναβάθμιση της E & A και τη μετατροπή της σε επιτυχημένες καινοτομίες, καθώς και για ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη. Ο σωστός συνδυασμός μακροοικονομικής και βιομηχανικής πολιτικής θα πρέπει να παρατείνει την ανάκαμψη και να προστατεύει την οικονομία και τη βιομηχανία από τυχόν μελλοντική ύφεση.

⁽¹⁾ Για παράδειγμα, ΕΕ C 327 της 12.11.2013, σ. 82, ΕΕ C 12 της 15.1.2015, σ. 23, ΕΕ C 389 της 21.10.2016, σ. 50, ΕΕ C 311 της 12.9.2014, σ. 47, ΕΕ C 383 της 17.11.2015, σ. 24.

3.11. Οι επενδύσεις στην ευρωπαϊκή βιομηχανία εξακολουθούν να βρίσκονται σε ανησυχητικά χαμηλό επίπεδο, ενώ υπάρχει μεγάλο πλεόνασμα αποταμιεύσεων στην ΕΕ που δεν έχει μετατραπεί σε παραγωγικές επενδύσεις. Κρίνεται σκόπιμο να μελετηθούν ενδελεχώς τα αίτια αυτής της κατάστασης, ιδίως δεδομένων των τεράστιων επενδύσεων που απαιτεί ο βιομηχανικός μετασχηματισμός. Ένα είναι, ωστόσο, σαφές: τόσο οι εγχώριοι όσο και οι διεθνείς επενδυτές προσελκύονται μόνον από συνθήκες πλαισίου που ευνοούν τη δέουσα ανταγωνιστικότητα.

3.12. Παρά ταύτα, υπάρχουν ορισμένες ενδείξεις **πιθανών θετικών τάσεων** στις επενδύσεις. Σε έναν κόσμο που αντιμετωπίζει τεράστια πολιτική αστάθεια, η ΕΕ αποτελεί ασφαλή και σταθερό τόπο για να επενδύσει κανείς. Λόγω της αυξανόμενης ζήτησης, η παραγωγή σε ορισμένες βιομηχανίες επιτυγχάνει πλήρη αξιοποίηση της παραγωγικής ικανότητας. Το γεγονός αυτό ελπίζεται ότι θα ευνοήσει τις επενδύσεις σε νέο παραγωγικό δυναμικό στην Ευρώπη.

3.13. Οι **περιβαλλοντικοί** και κλιματικοί περιορισμοί, ιδίως δε όσοι εκπορεύονται από τη Συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή, επηρεάζουν όλες τις επιχειρήσεις. Διαφαίνονται πολλές νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες στους τομείς της χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και της κυκλικής οικονομίας. Οι ηγετικές βλέψεις της ΕΕ μπορούν να βοηθήσουν τις ευρωπαϊκές βιομηχανίες στις παγκόσμιες αγορές. Οι βιομηχανίες υψηλής έντασης ενέργειας και πόρων, ειδικότερα, πρέπει να υλοποιήσουν θεμελιώδεις τεχνολογικές αλλαγές που απαιτούν φιλόδοξη πολιτική στήριξη για να αποφευχθεί η διαρροή επενδύσεων και άνθρακα. Η στροφή της μεταποίησης και των μεταφορών μακριά από τα ορυκτά καύσιμα θα αυξήσει σημαντικά τη ζήτηση για ηλεκτρική ενέργεια σε ανταγωνιστικές τιμές.

3.14. Η **συνεργασία** μεταξύ όλων των παραγόντων —της ΕΕ, των κυβερνήσεων, των αρχών, των περιφερειών, των πανεπιστημίων και των σχολείων, των ενδιαφερόμενων και των επιχειρήσεων των κρατών μελών— θα μπορούσε και θα έπρεπε να είναι καλύτερη. Για παράδειγμα, πρέπει να βελτιωθεί η συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων και πανεπιστημίων. Τα σχολεία θα πρέπει να στραφούν προς τις επιχειρήσεις για βοήθεια, με σκοπό την επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών και την προσφορά μαθητείας. Το κυριότερο είναι τα κράτη μέλη να συνεργάζονται, με άμεση εφαρμογή και επιβολή των συμφωνημένων πολιτικών και της νομοθεσίας.

3.15. Οι σημερινές **στατιστικές μέθοδοι** δεν προσφέρουν επίκαιρη και χρήσιμη εικόνα της βιομηχανικής κατάστασης στην Ευρώπη. Η τομεακή κατανομή σε μεταποιητικές δραστηριότητες, υπηρεσίες και άλλες παραγωγικές δραστηριότητες είναι ξεπερασμένη. Σημαντικό μέρος της οικονομικής δραστηριότητας δεν περιλαμβάνεται στον υπολογισμό του ΑΕγχΠ. Οι στατιστικές για τις εισαγωγές και τις εξαγωγές δεν περιγράφουν καλά τη βιομηχανική δραστηριότητα σε μια εποχή κατά την οποία το ήμισυ περίπου της βιομηχανικής παραγωγής αποτελεί μέρος των παγκόσμιων αξιακών αλυσίδων. Απαιτείται επείγοντως κοινή μέθοδος υπολογισμού της προστιθέμενης αξίας και της διασύνδεσης της βιομηχανίας και των υπηρεσιών.

3.16. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ο στόχος του 20 % του ΑΕγχΠ για τη βιομηχανία πρέπει να συμπληρωθεί από καταλληλότερους **στόχους και δείκτες** που θα αντικατοπτρίζουν καλύτερα όλες τις πτυχές της βιομηχανικής ανάπτυξης.

3.17. Πρέπει να ενισχυθεί η **διακυβέρνηση** της ενσωμάτωσης των πολιτικών που επηρεάζουν τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα και ανάπτυξη, καθώς και μεταξύ των κρατών μελών. Η βελτίωση της νομοθεσίας —όστε να καταστεί προβλέψιμη, αποδοτική από πλευράς κόστους και τεκμηριωμένη— και οι εκ των προτέρων, διαφανείς εκτιμήσεις αντικτύπου είναι σημαντικές. Η ύπαρξη συνέπειας καθ' όλη τη διαδικασία λήψης αποφάσεων θα πρέπει να διασφαλιστεί με την ενίσχυση του ρόλου του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας ή με άλλες θεσμικές ρυθμίσεις. Χρειάζεται να ξεπεραστούν οι αντιλήψεις απομόνωσης σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο με στόχο την ανταπόκριση στην αυξημένη δυναμική της παγκόσμιας οικονομίας.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. **Ενίσχυση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας:** Η ΕΟΚΕ συμπεριζέται την ανάγκη για ένα ολιστικό και μελλοντοστραφές όραμα για την ευρωπαϊκή βιομηχανία. Για να ενισχυθεί η βιομηχανία της Ευρώπης, γενικός στόχος της δράσης της ΕΕ θα πρέπει να είναι η διαμόρφωση ενός εύρυθμου και προβλέψιμου νομικού πλαισίου, το οποίο θα ενθαρρύνει την καινοτομία και θα βοηθά τη βιομηχανία να προσφέρει λύσεις στις κοινωνικές προκλήσεις. Θα πρέπει να παρέχει προστιθέμενη αξία με μετρήσιμες επιπτώσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση, να υλοποιείται με τον ελάχιστο διοικητικό φόρτο και να αποφέρει οφέλη για την κοινωνία στο σύνολό της

4.2. **Η ενιαία αγορά:** Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την προσέγγιση όσον αφορά την παροχή δυνατοτήτων στους πολίτες και τις επιχειρήσεις και συμφωνεί με τις προτεινόμενες δράσεις για την ενίσχυση της ενιαίας αγοράς, συμπεριλαμβανομένης της κεφαλαιαγοράς. Η ενίσχυση της τυποποίησης και της αυτορρύθμισης αποτελούν σημαντικούς τομείς δράσης. Το σημαντικότερο είναι τα κράτη μέλη να εκπληρώνουν την υποχρέωσή τους όσον αφορά τη συμμόρφωση και την αστυνόμευση. Η προσεκτική εφαρμογή της πολιτικής ανταγωνισμού είναι ουσιώδους σημασίας για την καινοτομία και τη διαμόρφωση των τιμών. Επικροτείται ιδιαίτερα η επαγρύπνηση της Επιτροπής σχετικά με τους μεγάλους παγκόσμιους φορείς. Δεν θα πρέπει, ωστόσο, να παρεμποδίζεται η ανάπτυξη των εταιρειών της ΕΕ — το μέγεθος της διάμεσης εισηγμένης επιχείρησης στην ΕΕ (εκτός Ηνωμένου Βασιλείου) είναι περίπου μόλις το ήμισυ του μεγέθους της διάμεσης επιχείρησης στις ΗΠΑ. Πρόκειται για ζήτημα ερμηνείας του ορισμού της σχετικής αγοράς στην επιβολή του νόμου περί ανταγωνισμού.

4.3. **Ψηφιακή εποχή:** Η ψηφιοποίηση συνεπάγεται μια πραγματική αλλαγή αντίληψης με επιπτώσεις στην κοινωνία στο σύνολό της που περιέχει ακόμη και γεωπολιτικά χαρακτηριστικά. Η ΕΟΚΕ έχει παρουσιάσει λεπτομερώς τις απόψεις της σχετικά με την ψηφιοποίηση σε άλλες γνωμοδοτήσεις. Αυτές αφορούσαν θέματα όπως τα μαζικά δεδομένα, οι συνδέσεις 5G, η προηγμένη μεταποίηση, η ρομποτική και άλλα. Οι στρατηγικές της ΕΕ για την ψηφιακή ενιαία αγορά, την ψηφιοποίηση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο και την τεχνητή νοημοσύνη είναι πρωταρχικής σημασίας. Ένα σημαντικό ζήτημα αρχής είναι ο τρόπος με τον οποίο θα επιτευχθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ, αφενός, της χρήσης και της αξιοποίησης των πλεονεκτημάτων των νέων ανατρεπτικών τεχνολογιών και, αφετέρου, της εδραίωσης συνθηκών ασφάλειας και δικαιοσύνης. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην παροχή της δυνατότητας στην κοινωνία, αλλά και στις επιχειρήσεις, να επωφεληθούν από τις νέες ευκαιρίες, υιοθετώντας ανοιχτή και ρεαλιστική στάση.

4.4. **Οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και κυκλική οικονομία:** Η διατήρηση της ηγετικής θέσης στους τομείς αυτούς αποτελεί μεγάλη πρόκληση σε ένα περιβάλλον αυξανόμενου ανταγωνισμού. Η ηγετική θέση, ωστόσο, δεν θα πρέπει να αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά να ωφελεί τις οικονομίες και τις κοινωνίες μας. Η ενεργειακή μετάβαση πρέπει μεν να στηριχθεί, όμως οι τιμές ενέργειας πρέπει να είναι ανταγωνιστικές για τη βιομηχανία.

4.5. **Επενδύσεις:** Τα πολυάριθμα μέσα της ΕΕ για τη στήριξη των επενδύσεων —τόσο πραγματικών όσο και άυλων— πρέπει να στρέφονται κυρίως στην ενίσχυση της καινοτομίας, τη διευκόλυνση της ανάπτυξης των ΜΜΕ, τη στήριξη των περιφερειών που αντιμετωπίζουν προβλήματα, την αναβάθμιση των υποδομών, καθώς και στην παροχή δυνατοτήτων στους πολίτες μέσω της εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι ΜΜΕ εξακολουθούν να χρειάζονται περισσότερη βοήθεια προκειμένου να ανακαλύψουν την κατάλληλη πηγή μεταξύ των πολυάριθμων διαφορετικών δυνατοτήτων, καθώς και πολύ ευκολότερες διαδικασίες για την υποβολή αιτήσεων και εκθέσεων. Σημαντικό κριτήριο θα πρέπει να αποτελεί το αποτέλεσμα μόχλευσης στις ιδιωτικές επενδύσεις. Είναι ευπρόσδεκτες όλες οι προτάσεις που επαναπροσανατολίζουν τη διάθεση κεφαλαίων προς τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις και συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αναμένονται από την ομάδα υψηλού επιπέδου για τη βιώσιμη χρηματοδότηση ⁽²⁾.

4.6. **Καινοτομία:** Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι οι πολιτικές θα πρέπει να στοχεύουν περισσότερο στην υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, στην εξέλιξη και την επιτυχία στην αγορά, καθώς και στη συνεργασία εντός και μεταξύ περιφερειακών συστημάτων. Δεν θα πρέπει να αποκλείονται εταιρείες κανονικού μεγέθους. Το πρόγραμμα που θα διαδεχθεί το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» θα πρέπει να διαθέτει εξαιρετικά περισσότερους πόρους στο επόμενο δημοσιονομικό πλαίσιο. Όποτε καταστεί δυνατό, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί η πρώτη βιομηχανική εφαρμογή δημόσια χρηματοδοτούμενης E & A εντός της ΕΕ. Κρίνεται σκόπιμο να αξιοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητες των δημόσιων συμβάσεων με την ενσωμάτωση καινοτόμων, οικολογικών και κοινωνικών κριτηρίων στους δημόσιους διαγωνισμούς, αλλά και με τη συστηματική εφαρμογή της αρχής της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς (MEAT).

4.7. **Οι διεθνείς διαστάσεις:** Το εμπόριο πρέπει να είναι ανοικτό, αλλά δίκαιο και βιώσιμο. Η πρόσβαση στις παγκόσμιες αγορές και τις πρώτες ύλες είναι ζωτικής σημασίας για τη βιομηχανία και, ως εκ τούτου, πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω το δίκτυο εμπορικών συμφωνιών. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να αξιοποιήσει ενεργά τα διαθέσιμα μέσα για την αντιμετώπιση των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στις νέες μορφές προστατευτισμού εκ μέρους χωρών εκτός ΕΕ. Η ΕΕ θα πρέπει να προωθήσει τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά της πρότυπα στο πλαίσιο των εμπορικών συμφωνιών. Όσον αφορά τον έλεγχο των ξένων άμεσων επενδύσεων, είναι σημαντικό να προσδιοριστούν οι δυνητικές απειλές για την ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη. Ταυτόχρονα, όταν απαιτούνται περισσότερες επενδύσεις στις επιχειρήσεις της ΕΕ, οι άμεσες ξένες επενδύσεις θα πρέπει να είναι ευπρόσδεκτες — συνιστούν, άλλωστε, επίσης ενδείξεις του δυναμικού της Ευρώπης.

4.8. **Συνεργασίες:** Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την καθιέρωση ετήσιας Ημέρας Βιομηχανίας και στρογγυλής τράπεζας υψηλού επιπέδου για τη βιομηχανία και εκδηλώνει επίσημα το ζωηρό ενδιαφέρον της να συμμετάσχει και στις δύο. Η προσέγγιση αυτή θα πρέπει να καλύπτει όλους τους τομείς της βιομηχανικής πολιτικής προκειμένου να αυξηθεί η οικειοποίηση της στρατηγικής από τα ενδιαφερόμενα μέρη. Ωστόσο, ο διάλογος με τη βιομηχανία δεν θα πρέπει να περιορίζεται στις ρυθμίσεις αυτές. Απαιτείται περισσότερη διαφάνεια και συνεργασία, ιδίως κατά τη δρομολόγηση των εκτιμήσεων αντικτύπου.

Βρυξέλλες, 15 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽²⁾ ΕΕ C 246 της 28.07.2017, σ. 8.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της απόφασης 2003/17/ΕΚ του Συμβουλίου όσον αφορά την ισοδυναμία των καλλιεργητικών ελέγχων των σποροπαραγωγικών καλλιεργειών κτηνοτροφικών φυτών και δημητριακών που διενεργούνται στη Βραζιλία και την ισοδυναμία των σπόρων προς σπορά κτηνοτροφικών φυτών και δημητριακών που παράγονται στη Βραζιλία, και όσον αφορά την ισοδυναμία των καλλιεργητικών ελέγχων των σποροπαραγωγικών καλλιεργειών δημητριακών, κηπευτικών καθώς και ελαιούχων και κλωστικών φυτών που διενεργούνται στη Μολδαβία και την ισοδυναμία των σπόρων προς σπορά δημητριακών, κηπευτικών καθώς και ελαιούχων και κλωστικών φυτών που παράγονται στη Μολδαβία»

[COM(2017) 643 final — 2017/0297 (COD)]

(2018/C 227/11)

Εισηγητής: ο κ. **Emilio FATOVIC**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 16.11.2017
Νομική βάση	Άρθρα 43, παράγραφος 2, 114, παράγραφος 1 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Απόφαση του Προεδρείου της ΕΟΚΕ	5.12.2018
Αρμόδιο τμήμα	«Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον»
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	6.2.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.2.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	140/0/8

1. Ιστορικό και πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

1.1. Η απόφαση 2003/17/ΕΚ του Συμβουλίου παρέχει ισοδυναμία προς ορισμένες τρίτες χώρες όσον αφορά τους καλλιεργητικούς ελέγχους και την παραγωγή σπόρων προς σπορά ορισμένων ειδών⁽¹⁾.

1.2. Οι διατάξεις που αφορούν τους σπόρους προς σπορά που συγκομίζονται και ελέγχονται στις χώρες αυτές παρέχουν τις ίδιες εγγυήσεις —όσον αφορά τα χαρακτηριστικά, το καθεστώς εξέτασης, την εξασφάλιση της αναγνώρισης, τη σήμανση και τον έλεγχο τους των σπόρων προς σπορά— με τις διατάξεις που εφαρμόζονται στους σπόρους προς σπορά οι οποίοι συγκομίζονται και ελέγχονται εντός της ΕΕ.

1.3. Καθότι η Βραζιλία και η Μολδαβία δεν εμπίπτουν στην κατηγορία των τρίτων χωρών που αφορά η απόφαση 2003/17/ΕΚ οι σπόροι προς σπορά που συγκομίζονται στις δύο αυτές χώρες δεν επιτρέπεται να εισαχθούν στην ΕΕ. Ως εκ τούτου, αμφότερες έχουν ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υπαγάγει την παραγωγή τους σπόρων προς σπορά (για τη μεν Βραζιλία κτηνοτροφικά φυτά και δημητριακά, για τη δε Μολδαβία δημητριακά, ελαιούχα και κλωστικά φυτά, καθώς και κηπευτικά) στην προαναφερόμενη απόφαση, με στόχο την ισοδυναμία και τη δυνατότητα εξαγωγής τους στην Ευρώπη.

1.4. Ανταποκρινόμενη σ' αυτά τα αιτήματα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέτασε τις οικείες νομοθεσίες της Βραζιλίας και της Μολδαβίας. Στη συνέχεια, εξέτασε τα συστήματα καλλιεργητικών ελέγχων και πιστοποίησης σπόρων προς σπορά στη Βραζιλία και τη Μολδαβία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι απαιτήσεις και τα συστήματά τους είναι ισοδύναμα με εκείνα της ΕΕ και παρέχουν τις ίδιες εγγυήσεις⁽²⁾.

1.5. Ως εκ τούτου, και στις δύο περιπτώσεις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκρινε σκόπιμο ορισμένοι σπόροι προς σπορά της Βραζιλίας και της Μολδαβίας να θεωρηθούν ισοδύναμοι με τους ίδιους τύπους σπόρων προς σπορά που συγκομίζονται, παράγονται και ελέγχονται στην ΕΕ. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω απόφασης που θα εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.

⁽¹⁾ Σύμφωνα με τις οδηγίες 66/401/ΕΟΚ, 66/402/ΕΟΚ, 2002/54/ΕΚ και 2002/57/ΕΚ.

⁽²⁾ Σε συμφωνία ήδη με τους κανονισμούς του ISTA (International Seed Testing Association/Διεθνής Οργανισμός Ελέγχου των Σπόρων).

2. Εκτιμήσεις και συστάσεις

2.1. Η ΕΟΚΕ σημειώνει τα θετικά αποτελέσματα των ελέγχων που πραγματοποίησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη Βραζιλία και τη Μολδαβία σύμφωνα με τις απαιτήσεις του παραρτήματος II της απόφασης 2003/17/ΕΚ, προκειμένου να αναγνωριστεί η ισοδυναμία των νομικών απαιτήσεων και των επίσημων ελέγχων για την πιστοποίηση των σπόρων.

2.2. Η ΕΟΚΕ, σε συνέχεια των προηγούμενων γνωμοδοτήσεων της ⁽³⁾ επί του θέματος και σύμφωνα με όσα έχουν ήδη προκύψει από τη διαβούλευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με ενδιαφερόμενα μέρη και τα κράτη μέλη, συμφωνεί με την υπό εξέταση νομοθετική δράση. Εξάλλου, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το γεγονός ότι η αναγνώριση της ισοδυναμίας αναμένεται να ωφελήσει εταιρείες σπόρων προς σπορά της ΕΕ που δραστηριοποιούνται στη Βραζιλία και τη Μολδαβία, δυνητικούς εισαγωγείς σπόρων προς σπορά της ΕΕ από αυτές τις χώρες και γεωργούς της ΕΕ, οι οποίοι θα έχουν πλέον πρόσβαση σε ευρύτερο φάσμα σπόρων προς σπορά.

2.3. Η ΕΟΚΕ εκφράζει απλώς μια επιφύλαξη σχετικά με την πρόταση για την ισοδυναμία των σπόρων προς σπορά κηπευτικών της Μολδαβίας. Οι σπόροι αυτοί —υπάγονται στην οδηγία 2002/55/ΕΚ— διατίθενται στο εμπόριο αποκλειστικά και μόνο ως «τυποποιημένη» κατηγορία, για την οποία δεν απαιτείται επίσημη πιστοποίηση για να διατεθούν στην αγορά, αλλά αυτοπιστοποίηση από τον παραγωγό και, μόνο μετά τη διάθεση στην αγορά, ενδεχόμενη επαλήθευση των χαρακτηριστικών και της ποιότητας του προϊόντος. Το σύστημα αυτό βασίζεται στην ανάληψη ευθύνης εκ μέρους του παραγωγού, οντότητας σαφώς προσδιορισμένης και ανιχνεύσιμης, εφόσον έχει την έδρα της στο έδαφος της ΕΕ. Η ανιχνευσιμότητα και ο έλεγχος σίγουρα δεν θα είναι εύκολη υπόθεση σε περίπτωση παραγωγών που δεν προέρχονται από την ΕΕ. Σε αυτό το αντικειμενικό πρόβλημα βασίστηκε μέχρι στιγμής η απόφαση της ΕΕ να μην αναγνωριστεί η ισοδυναμία για τους σπόρους προς σπορά κηπευτικών σε οποιαδήποτε τρίτη χώρα. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προβάλλει τα κρίσιμα ζητήματα, ελπίζοντας σε μια πιο ενδελεχή επανεξέταση από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

2.4. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει, όπως υποστηρίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ότι η αναγνώριση των τεχνικών πιστοποίησης για τα εν λόγω προϊόντα είναι μέτρο τεχνικού χαρακτήρα. Ωστόσο, καθώς το άνοιγμα της ενωσιακής αγοράς στα προϊόντα τρίτων χωρών θα έχει οικονομική και κοινωνική επίδραση, η ΕΟΚΕ συνιστά να διενεργηθεί εκτίμηση αντικτύπου για να διαπιστωθεί εάν οι παραγωγοί από την ΕΕ —και ιδίως οι πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις— δεν γίνονται από τη διάταξη αυτή.

2.5. Πράγματι, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι σήμερα πάνω από το 60 % της αγοράς σπόρων προς σπορά βρίσκεται στα χέρια ελάχιστων και μεγάλων πολυεθνικών. Το άνοιγμα σε τρίτες χώρες, στις οποίες οι παραγωγές τελούν υπό τον έλεγχο των ιδίων εταιρειών, θα μπορούσε να επιδεινώσει περαιτέρω τις συνθήκες των μικρών παραγωγών και συνεταιρισμών, με σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομική και κοινωνική σταθερότητα πολλών τοπικών κοινοτήτων με συγκεκριμένο παραγωγικό προσανατολισμό. Όλα αυτά, στις σοβαρότερες των περιπτώσεων, θα μπορούσαν να ευνοήσουν περιπτώσεις ερήμωσης των αγροτικών κοινοτήτων, με συνέπειες στη βιοποικιλότητα των καλλιεργειών και στη γεωργική παραγωγή προϊόντων διατροφής ανά την ΕΕ, καθώς συχνά οι μικρές επιχειρήσεις προφυλάσσουν από την εξαφάνιση ορισμένα είδη αρχαίων και παραδοσιακών σπόρων ⁽⁴⁾.

2.6. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την έκκλησή της προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αξιολογήσει με ολιστικό τρόπο τις διεργασίες παραγωγής που ακολουθούνται σε τρίτες χώρες, υπενθυμίζοντας ότι πίσω από τα προϊόντα με πιο ανταγωνιστικές τιμές υπάρχουν περιπτώσεις εκμετάλλευσης, ακόμη και παιδιών, στον χώρο εργασίας. Αυτή η προσέγγιση είναι απαραίτητη και αμετάκλητη εφόσον η ΕΕ συμμετέχει ενεργά στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης 2030 των Ηνωμένων Εθνών. Πράγματι, η ΕΕ είναι ο κορυφαίος εισαγωγέας και εξαγωγέας γεωργικών προϊόντων διατροφής σε παγκόσμια κλίμακα και καλείται να παίξει τον ρόλο της στις διμερείς και πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες με σκοπό τόσο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και εργασίας των πολιτών και των εργαζομένων σε τρίτες χώρες όσο και την εξάλειψη μορφών αθέμιτου ανταγωνισμού ⁽⁵⁾.

2.7. Τέλος, η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι αυτή η απόφαση θα τεθεί σε ισχύ μόνο ενόψει της πλήρους αμοιβαιότητας της ισοδυναμίας και της αναγνώρισης των αντίστοιχων ενωσιακών προϊόντων, ώστε οι επιχειρήσεις του κλάδου να έχουν περισσότερες ευκαιρίες ανάπτυξης και ανάπτυξης. Αυτό θα ήταν σύμφωνο με τα συγκεκριμένα αιτήματα που έχουν ήδη υποβάλει τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά τη φάση της διαβούλευσης.

Βρυξέλλες 14 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽³⁾ ΕΕ C 74 της 23.03.2005, σ. 55 και ΕΕ C 351 της 15.11.2012, σ. 92.

⁽⁴⁾ Αυτός ο προβληματισμός υποστηρίζεται από το γεγονός ότι κατά τη δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση που προώθησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ελήφθησαν μόνο 3 απαντήσεις, εκ των οποίων δύο από ιδιώτες, πράγμα που αποδεικνύει ότι οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων κοινοποιήθηκαν μόνο στους μεγάλους ενδιαφερόμενους φορείς σε ενωσιακή κλίμακα.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 173 της 31.5. 2017, σ. 20, σημείο 1.6.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ένα πλαίσιο για την ελεύθερη ροή των δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση»

[COM(2017) 495 final — 2017/0228 (COD)]

(2018/C 227/12)

Εισηγητής: ο κ. **Jorge PEGADO LIZ**

Αιτήσεις γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 23.10.2017 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 24.10.2017
Νομική βάση	Άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	5.2.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	15.2.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	163/3/4

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Συμπεράσματα

1.1.1. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη υποστηρίξει σε πολλές παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της την ανάγκη νομοθετικής πρωτοβουλίας σχετικά με την ελεύθερη ροή δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα, ως βασικής προϋπόθεσης για τους στόχους του ψηφιακού θεματολογίου και για την υλοποίηση της ψηφιακής ενιαίας αγοράς.

1.1.2. Η υπό εξέταση πρόταση της Επιτροπής αντιπροσωπεύει, προς το παρόν, την πιο σημαντική νομική πτυχή της μελλοντικής ευρωπαϊκής πολιτικής για την ανάπτυξη της οικονομίας των δεδομένων και του αντίκτυπού της στο επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης, της επιστημονικής έρευνας, της ανάπτυξης νέων τεχνολογιών, ιδίως στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης, του υπολογιστικού νέφους, των μεταδεδομένων και του διαδικτύου των πραγμάτων, της βιομηχανίας και των υπηρεσιών γενικά και των δημοσίων υπηρεσιών ειδικότερα.

1.1.3. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η πρόταση καθυστέρησε να υποβληθεί, πέραν του ότι το υπερβολικά περιορισμένο πεδίο εφαρμογής της, η ελαστικότητα και η έλλειψη σθεναρότητας των αναγγελθέντων μηχανισμών, κυρίως δε η έλλειψη φιλοδοξίας και πολιτικής βούλησης και αποφασιστικότητας κινδυνεύουν να υπονομεύσουν τους στόχους της.

1.1.4. Ως προς τον πρώτο και σημαντικότερο στόχο της —βελτίωση της κινητικότητας των δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα πέραν συνόρων στην ενιαία αγορά—, η ΕΟΚΕ, αντιθέτως προς την Επιτροπή, δεν κρίνει επαρκές το να απαιτείται, σε πρώτη φάση, από τα κράτη μέλη να της κοινοποιούν οποιοδήποτε «τυχόν σχέδιο νομοθετικής πράξης η οποία εισάγει νέα απαίτηση τοπικοποίησης δεδομένων ή επιφέρει αλλαγές σε υφιστάμενη απαίτηση τοπικοποίησης δεδομένων», και, μόνο 12 μήνες μετά την έναρξη εφαρμογής του κανονισμού —η οποία δεν αναμένεται πριν από τα τέλη του 2018, στην καλύτερη περίπτωση— να υποχρεώνονται τα κράτη μέλη να «διασφαλίζουν την κατάργηση οποιασδήποτε απαίτησης τοπικοποίησης δεδομένων η οποία δεν είναι σύμφωνη» με τον κανόνα μη απαγόρευσης ή περιορισμού της ελεύθερης ροής των εν λόγω δεδομένων, πάντοτε δε με την επιφύλαξη των λόγων δημόσιας ασφάλειας.

1.1.5. Όσον αφορά τον δεύτερο στόχο —διασφάλιση ότι δεν θα θιγούν οι εξουσίες των αρμόδιων αρχών να ζητούν και να αποκτούν τη δυνατότητα πρόσβασης για λόγους ρυθμιστικού ελέγχου—, η ΕΟΚΕ δεν αποδέχεται να περιορίζεται η πρόταση σε διαδικασία συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών κάθε κράτους μέλους, με βάση τη δημιουργία δικτύου ενιαίων κέντρων επαφής, που θα συνδέονται με τα ενιαία κέντρα επαφής των λοιπών κρατών μελών και με την Επιτροπή, σχετικά με θέματα εφαρμογής του κανονισμού.

1.1.6. Τέλος, ως προς τον τρίτο στόχο —βελτίωση της δυνατότητας των επαγγελματιών χρηστών υπηρεσιών αποθήκευσης ή άλλων υπηρεσιών επεξεργασίας δεδομένων να αλλάζουν παρόχους υπηρεσιών και να μεταφέρουν δεδομένα—, η ΕΟΚΕ δεν συμφωνεί με το γεγονός ότι Επιτροπή περιορίζεται να δεσμευτεί ότι θα «ενθαρρύνει και [θα] διευκολύνει την ανάπτυξη κωδικών δεοντολογίας αυτορρύθμισης στο επίπεδο της Ένωσης», μάλιστα δε σε ένα ζήτημα για τη ρύθμιση του οποίου θα έπρεπε να προβλέπονται μόνο νομοθετικά μέτρα, χωρίς καν να προτείνει την κατάρτιση κατευθυντήριων γραμμών για την εκπόνηση των εν λόγω κωδικών δεοντολογίας.

1.1.7. Για όλους αυτούς τους λόγους, η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να συμφωνήσει με το έγγραφο στην παρούσα μορφή του. Η ΕΟΚΕ είναι διατεθειμένη να συμφωνήσει με την υπό εξέταση πρόταση μόνο στην περίπτωση που αυτή θα τροποποιηθεί σύμφωνα με τις προτάσεις που διατυπώνονται στην παρούσα γνωμοδότηση και υπό τον όρο ότι θα νοείται σαφώς ως «μέγιστος κοινός παρονομαστής» αποδεκτός και από τα κράτη μέλη και από τους ενδιαφερομένους, πάντοτε όμως με την προοπτική να αποτελέσει το πρώτο βήμα για μια μελλοντική εξέλιξη προς περισσότερο φιλόδοξες μορφές υλοποίησης μιας πραγματικά ελεύθερης ροής δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα ανά την ψηφιακή ενιαία αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.1.8. Και υπό την προϋπόθεση, επίσης, να ληφθούν δεόντως υπόψη κατά την εξέλιξη αυτή οι διεθνείς πτυχές μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, εντός της οποίας θα πρέπει αναγκαστικά να ενταχθεί η συγκεκριμένη πρωτοβουλία.

1.2. Συστάσεις

1.2.1. Επομένως, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να αναθεωρήσει την πρότασή της, με κατεύθυνση τη σημαντική προσέγγιση προς τους όρους που προσδιορίζονται στην επιλογή 3, την οποία η ΕΟΚΕ προτιμά έναντι της υποεπιλογής 2α που προκρίθηκε.

Πέραν αυτού, η ΕΟΚΕ συνιστά θερμά στην Επιτροπή να ενσωματώσει στην πρότασή της ιδίως τις προτάσεις που εκτίθενται στα σημεία 3.4.1 (προθεσμία έναρξης της ισχύος), 3.4.2 (απουσία αναγκαστικής διαδικασίας σε περίπτωση μη συμμόρφωσης), 3.6 (απουσία κατευθυντήριων γραμμών για τους κώδικες δεοντολογίας), 3.7 (απουσία μέριμνας για την ταξινόμηση των μεταδεδομένων) και 3.8 (μη συνυπολογισμός του παγκόσμιου και διευρωπαϊκού χαρακτήρα της ψηφιακής οικονομίας), και όλως ιδιαίτερος ό,τι αφορά την ανάγκη να προβλεφθεί ειδική διαδικασία για την περίπτωση μη συμμόρφωσης των κρατών μελών.

1.2.2. Ακόμη, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υιοθετήσει τις διάφορες προτάσεις βελτίωσης που διατυπώνει, στις ειδικές παρατηρήσεις, σχετικά με ορισμένα άρθρα του υπό εξέταση σχεδίου κανονισμού.

1.2.3. Επίσης, συνιστά θερμά στην Επιτροπή να ενσωματώσει στην πρότασή της τις τροποποιήσεις που προτείνονται στη θέση της Προεδρίας του Συμβουλίου του Δεκεμβρίου, με τις οποίες δηλώνει ότι συμφωνεί, καθώς αντιπροσωπεύουν μια εγγενή βελτίωση και παρέχουν δυνατότητες για να καταστεί βιώσιμη η πρόταση.

2. Σύντομη σύνοψη και γενικό πλαίσιο

2.1. Περίληψη της πρότασης και της αιτιολογίας της

2.1.1. Η Επιτροπή αιτιολογεί την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα της υπό εξέταση πρότασης κανονισμού ⁽¹⁾ με βάση τα ακόλουθα επιχειρήματα:

- βελτίωση της κινητικότητας των δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα πέραν συνόρων στην ενιαία αγορά, η οποία αντιμετωπίζει σήμερα περιορισμούς τοπικοποίησης σε πολλά κράτη μέλη ή έλλειψη ασφάλειας δικαίου στην αγορά·
- διασφάλιση ότι δεν θα θιγούν οι εξουσίες των αρμόδιων αρχών να ζητούν και να αποκτούν τη δυνατότητα πρόσβασης για λόγους ρυθμιστικού ελέγχου·
- βελτίωση της δυνατότητας των επαγγελματιών χρηστών να αλλάζουν παρόχους υπηρεσιών αποθήκευσης ή άλλων υπηρεσιών επεξεργασίας δεδομένων και να μεταφέρουν δεδομένα.

2.1.2. Η Επιτροπή φρονεί ότι η πρόταση τηρεί τους όρους της επικουρικότητας, δεδομένου ότι, μέσω της εξασφάλισης της ελεύθερης ροής δεδομένων στην Ένωση, στόχος είναι η «διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς όσον αφορά τις προαναφερθείσες υπηρεσίες, η οποία δεν περιορίζεται στο έδαφος ενός κράτους μέλους, και της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα στην Ένωση, [και ο στόχος αυτός] δεν μπορεί να επιτευχθεί από τα κράτη μέλη σε εθνικό επίπεδο, διότι το βασικό πρόβλημα είναι η κινητικότητα των δεδομένων πέραν συνόρων».

⁽¹⁾ COM(2017) 495 final της 13.9.2017.

2.1.3. Φρονεί, επίσης, ότι σέβεται την αρχή της αναλογικότητας, δεδομένου ότι «επιδιώκεται η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της ρύθμισης σε ενωσιακό επίπεδο και του δημόσιου συμφέροντος όσον αφορά την ασφάλεια των κρατών μελών, καθώς και ισορροπίας μεταξύ της ρύθμισης σε ενωσιακό επίπεδο και της αυτορρύθμισης της αγοράς».

2.2. Το νομικό και πολιτικό πλαίσιο

2.2.1. Από **νομική άποψη**, η Επιτροπή στάθμισε **τρεις (3) επιλογές**, τις οποίες παρουσιάζει συνοπτικά στην αιτιολογική έκθεση, συνοψίζοντας τις μελέτες εκ των προτέρων «εκτίμησης επιπτώσεων» και τις διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη που διενεργήθηκαν κατά την προετοιμασία της νομοθετικής πράξης⁽²⁾ ως εξής:

Επιλογή 1 — «συνίστατο σε κατευθυντήριες γραμμές και/ή αυτορρύθμιση για την αντιμετώπιση των διαφόρων προσδιορισθέντων προβλημάτων και συνεπαγόταν την ενίσχυση της επιβολής της νομοθεσίας όσον αφορά τις διάφορες κατηγορίες αδικαιολόγητων ή δυσανάλογων περιορισμών τοπικοποίησης δεδομένων που επιβάλλουν τα κράτη μέλη».

Επιλογή 2 — «προβλέπεται η διατύπωση νομικών αρχών αναφορικά με τα διάφορα προσδιορισθέντα προβλήματα και ο προσδιορισμός από τα κράτη μέλη ενιαίων κέντρων επαφής, καθώς και η σύσταση ομάδας εμπειρογνομόνων με σκοπό τη διεξαγωγή συζητήσεων για τη διαμόρφωση κοινών προσεγγίσεων και πρακτικών και την παροχή καθοδήγησης σχετικά με τις αρχές που εισάγονται βάσει της συγκεκριμένης επιλογής».

Επιλογή 3 — «συνίστατο στην ανάληψη αναλυτικής νομοθετικής πρωτοβουλίας με σκοπό τη διεξαγωγή, μεταξύ άλλων, προκαθορισμένων (εναρμονισμένων) αξιολογήσεων με αντικείμενο τι συνιστά αδικαιολόγητο/δικαιολογημένο και δυσανάλογο/αναλογικό περιορισμό τοπικοποίησης δεδομένων, καθώς και την καθιέρωση ενός νέου δικαιώματος μεταφοράς δεδομένων».

2.2.2. Λόγω απόκλισης απόψεων με την Επιτροπή Ρυθμιστικού Ελέγχου —η οποία εξέδωσε δύο αρνητικές γνώμες για τις προτάσεις της Επιτροπής—, και παρότι οι περισσότεροι ενδιαφερόμενοι ενδιαφερόμενοι πιστεύουν ότι το καταλληλότερο μέσο θα ήταν η επιλογή της νομοθετικής πρωτοβουλίας (επιλογή 3), για λόγους καθαρά πολιτικής στρατηγικής, καταρτίστηκε επίσης μία

Υποεπιλογή 2α — «με σκοπό να καταστεί εφικτή η αξιολόγηση ενός συνδυασμού νομοθετικών πράξεων θέσπισης του πλαισίου ελεύθερης ροής δεδομένων, των ενιαίων κέντρων επαφής και μιας ομάδας εμπειρογνομόνων αφενός, και μέτρων αυτορρύθμισης όσον αφορά τη μεταφορά δεδομένων αφετέρου».

Σύμφωνα με την Επιτροπή, η τελευταία αυτή υποεπιλογή «θα διασφαλίσει την αποτελεσματική κατάργηση των υφιστάμενων αδικαιολόγητων περιορισμών τοπικοποίησης και θα αποτρέψει αποτελεσματικά την καθιέρωση νέων», ενώ «θα προαγάγει επίσης τη διασυνοριακή και διατομεακή χρήση των υπηρεσιών αποθήκευσης ή άλλων υπηρεσιών επεξεργασίας δεδομένων και την ανάπτυξη της αγοράς δεδομένων» και, ως εκ τούτου, «θα συμβάλει στη μεταμόρφωση της κοινωνίας και της οικονομίας και θα δημιουργήσει νέες ευκαιρίες για τους Ευρωπαίους πολίτες, τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και τις δημόσιες διοικήσεις».

2.2.3. Βάσει αυτών, προέβη στην υποβολή πρότασης **κανονισμού**, η οποία θεωρεί ότι «μπορεί να διασφαλίσει την ταυτόχρονη εφαρμογή ομοιόμορφων κανόνων για την ελεύθερη ροή των δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα σε ολόκληρη την Ένωση», πράγμα που θα αποδειχθεί «ιδιαίτερα σημαντικό για την άρση των υφιστάμενων περιορισμών και την αποτροπή καθιέρωσης νέων από τα κράτη μέλη».

2.2.4. Η υπό εξέταση πρόταση απορρέει από τις πρόσφατες εξελίξεις της ψηφιακής τεχνολογίας, οι οποίες παρέχουν ολοένα και πιο αποτελεσματικές δυνατότητες αποθήκευσης και επεξεργασίας μεγάλου όγκου δεδομένων, δημιουργώντας οικονομίες κλίμακας και προσφέροντας στους χρήστες ταχύτητα πρόσβασης, αυξημένη συνδεσιμότητα και μεγαλύτερη αυτονομία.

2.2.4.1. Τον συσχετισμό μεταξύ των εμποδίων στην ελεύθερη ροή δεδομένων και της καθυστέρησης στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής αγοράς κατήγγειλε η Επιτροπή κυρίως στην ανακοίνωσή της «**Οικοδόμηση μιας ευρωπαϊκής οικονομίας δεδομένων**»⁽³⁾. Εξ ου και η ανάγκη που διαπίστωσε η Επιτροπή να προωθήσει μια πρόταση για νομικό πλαίσιο που θα καταργεί την έννοια των «συνοριακών ελέγχων».

⁽²⁾ Βλέπε έγγραφο SWD(2017) 304 final.

⁽³⁾ COM(2017) 9 final, της 10.1.2017, και συνημμένο έγγραφο εργασίας SWD(2017) 2 final, της ίδιας ημερομηνίας, επί των οποίων η ΕΟΚΕ εξέδωσε τη γνωμοδότηση «Οικοδόμηση μιας ευρωπαϊκής οικονομίας δεδομένων», ΕΕ C 345 της 13.10.2017, σ. 130).

Πρέπει να σημειωθεί ότι, από πλευράς κρατών μελών, μόνο τα μισά σχεδόν συνυπέγραψαν το ανεπίσημο έγγραφο σχετικά με την πρωτοβουλία για την ελεύθερη ροή των δεδομένων ⁽⁴⁾, στα οποία, ειδικότερα, δεν συμπεριλαμβάνονται η Γερμανία, η Γαλλία ούτε καμία από τις χώρες της νότιας ΕΕ.

2.2.4.2. Η Επιτροπή επανήλθε στο ζήτημα στην ανακοίνωσή της σχετικά με την ενδιάμεση επανεξέταση της εφαρμογής της στρατηγικής για την ψηφιακή ενιαία αγορά — **Μια συνδεδεμένη ψηφιακή αγορά για όλους** ⁽⁵⁾, στην οποία η Επιτροπή αναγγέλλει τη δημοσίευση, εντός του 2017, δύο νομοθετικών πρωτοβουλιών, μίας για την **ελεύθερη ροή δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα** —η οποία και αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης— και μίας σχετικά με την προσβασιμότητα και την επαναχρησιμοποίηση των δημόσιων και των δημόσια χρηματοδοτούμενων δεδομένων, ακόμη υπό επεξεργασία στην Επιτροπή.

2.2.4.3. Τέλος, η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της Ψηφιακή αγορά: Ενδιάμεση επανεξέταση ⁽⁶⁾ «θεωρεί ότι η ευρωπαϊκή οικονομία των δεδομένων αποτελεί έναν από τους τομείς στους οποίους είναι εμφανέστερη η απόσταση μεταξύ της ΕΕ και των πρωτοπόρων [της] παγκόσμιας ψηφιακής καινοτομίας» και, υπό την έννοια αυτή, **«επικροτεί την πρόταση δημιουργίας ενός νομοθετικού πλαισίου**, υπό τον όρο ότι αυτό θα τύχει ορθής εφαρμογής και στο πλαίσιο του υπολογιστικού νέφους και του Διαδικτύου των πραγμάτων θα συνεκτιμήσει τη συμβατική ελευθερία καταργώντας τα εμπόδια στην καινοτομία και θα λάβει επαρκή χρηματοδότηση από την ΕΕ», δηλαδή κάτι αντίστοιχο με την επιλογή 3.

2.2.4.4. Η υπό εξέταση πρόταση της Επιτροπής αντιπροσωπεύει, λοιπόν, **την πιο σημαντική νομική πτυχή** της μελλοντικής ευρωπαϊκής πολιτικής για την ανάπτυξη της οικονομίας των δεδομένων και του αντίκτυπού της στο επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης, της επιστημονικής έρευνας, της ανάπτυξης νέων τεχνολογιών, ιδίως στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης, του υπολογιστικού νέφους, των μεταδεδομένων και του διαδικτύου των πραγμάτων, της βιομηχανίας και των υπηρεσιών γενικά και των δημοσίων υπηρεσιών ειδικότερα ⁽⁷⁾.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ σημειώνει την υπό εξέταση πρωτοβουλία, την οποία έχει υποστηρίξει σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της, ως καίρια προϋπόθεση για τους στόχους του ψηφιακού θεματολογίου και για την υλοποίηση της ψηφιακής ενιαίας αγοράς.

3.2. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να μην εκφράσει την απογοήτευσή της για το υπερβολικά περιορισμένο πεδίο εφαρμογής της, την ατομία των στόχων της, την ελαστικότητα και την έλλειψη σθεναρότητας των αναγγελθέντων μηχανισμών, κυρίως δε την έλλειψη φιλοδοξίας και πολιτικής βούλησης και αποφασιστικότητας.

Ας το εξετάσουμε πιο αναλυτικά.

3.3. Με την έννοια της «ελεύθερης ροής» δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα, η Επιτροπή επιχειρεί να εμποδίσει όλες τις πολιτικές και πρακτικές που ισχύουν στα κράτη μέλη και δημιουργούν, επιβάλλουν ή επιτρέπουν φραγμούς όσον αφορά την τοπικοποίηση δεδομένων για αποθήκευση ή άλλη παρόμοια επεξεργασία δεδομένων, για την οποία, ορθώς και πάλι, πιστεύει ότι δεν πρέπει να απαγορεύεται ή να περιορίζεται, εκτός εάν αυτό δικαιολογείται για λόγους δημόσιας ασφάλειας ⁽⁸⁾, και τούτο μέσω της θέσπισης κανόνων σχετικά με τα εξής:

- α) απαιτήσεις για την τοπικοποίηση δεδομένων·
- β) δυνατότητα πρόσβασης των αρμόδιων αρχών στα δεδομένα·
- γ) δυνατότητα μεταφοράς των δεδομένων για επαγγελματίες χρήστες.

3.4. Όσον αφορά το πρώτο από τα παραπάνω στοιχεία —**απαιτήσεις για την τοπικοποίηση δεδομένων**—, η Επιτροπή έκρινε ότι αρκεί, σε πρώτη φάση, να καλέσει τα κράτη μέλη να της κοινοποιούν οποιοδήποτε «τυχόν σχέδιο νομοθετικής πράξης η οποία εισάγει νέα απαίτηση τοπικοποίησης δεδομένων ή επιφέρει αλλαγές σε υφιστάμενη απαίτηση τοπικοποίησης δεδομένων».

⁽⁴⁾ <http://www.brukselaue.ms.gov.pl/resource/76f021fe-0e02-4746-8767-5f6a01475099:JCR>.

⁽⁵⁾ COM(2017) 228 final, της 10.5.2017, και συνημμένο έγγραφο εργασίας SWD(2017) 155 final.

⁽⁶⁾ Ψηφιακή ενιαία αγορά / Ενδιάμεση επανεξέταση (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα).

⁽⁷⁾ COM(2017) 495 final, αιτιολογική έκθεση, σ. 4.

⁽⁸⁾ Η έννοια αυτή προβλέπεται στο άρθρο 4 παράγραφος 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) ως αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών, ο ορισμός της όμως πρέπει να ανάζητηθεί στη νομολογία του Δικαστηρίου —βλέπε την απόφαση του Δικαστηρίου, της 21ης Δεκεμβρίου 2016, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-203/15 και C-698/15, Tele2 Sverige AB κατά Post- och telestyrelsen και Secretary of State for the Home Department κατά Tom Watson, Peter Brice, Geoffrey Lewis (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1513080243312&uri=CELEX:62015CJ0203>, σκέψεις 11 και 88/89)— και του Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

3.4.1. Μόνο δώδεκα (12) μήνες μετά την έναρξη εφαρμογής του κανονισμού —η οποία δεν αναμένεται πριν από τα τέλη του 2018— τα κράτη μέλη θα είναι υποχρεωμένα να «διασφαλίζουν την κατάργηση οποιασδήποτε απαίτησης τοπικοποίησης δεδομένων η οποία δεν είναι σύμφωνη» με τον κανόνα της μη απαγόρευσης ή περιορισμού της ελεύθερης ροής των εν λόγω δεδομένων, εκτός εάν θεωρούν ότι δικαιολογείται από λόγους δημόσιας ασφάλειας. Στην περίπτωση αυτή, το κράτος μέλος οφείλει να ενημερώσει την Επιτροπή, τεκμηριώνοντας τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι το μέτρο συνάδει με τον εν λόγω κανόνα και, συνεπώς, πρέπει να εξακολουθήσει να ισχύει.

3.4.2. **Δεν θεσπίζεται καμία ειδική διαδικασία για την περίπτωση μη συμμόρφωσης των κρατών μελών.**

3.5. Όσον αφορά το δεύτερο από τα ανωτέρω στοιχεία —**δυνατότητα πρόσβασης των αρμόδιων αρχών στα δεδομένα**—, η πρόταση δεν τροποποιεί τις εξουσίες των αρμόδιων αρχών να ζητούν και να αποκτούν πρόσβαση σε δεδομένα με σκοπό την επίτευξη των επίσημων καθηκόντων τους σύμφωνα με το ενωσιακό ή εθνικό δίκαιο.

Ωστόσο, προσθέτει μια σημαντική επιταγή: «Δεν επιτρέπεται η άρνηση της πρόσβασης αρμόδιων αρχών σε δεδομένα με την αιτιολογία ότι τα δεδομένα έχουν αποθηκευθεί ή υποβληθεί με άλλο τρόπο σε επεξεργασία σε άλλο κράτος μέλος».

3.5.1. Για την εξασφάλιση, όμως, της άσκησης του δικαιώματος αυτού, η πρόταση περιορίζεται σε διαδικασία συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων φορέων κάθε κράτους μέλους, ανάλογα με τα ήδη ισχύοντα σε άλλους τομείς, και συγκροτεί προς τούτο ένα **δίκτυο ενιαίων κέντρων επαφής**, που θα συνδέονται με τα ενιαία κέντρα επαφής των λοιπών κρατών μελών και με την Επιτροπή, σχετικά με θέματα εφαρμογής του κανονισμού, χωρίς ωστόσο να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των εν λόγω κέντρων επαφής ούτε τη βιωσιμότητα του σχετικού κόστους.

3.5.2. Ωστόσο, τελικά, η εφαρμογή των αναγκαστικών μέτρων που απαιτούνται για την πρόσβαση της αποδέκτριας αρχής σε οποιοδήποτε εγκαταστάσεις φυσικού ή νομικού προσώπου —συμπεριλαμβανομένων εξοπλισμών και μέσων αποθήκευσης ή άλλης επεξεργασίας δεδομένων— θα διέπεται πάντοτε από το **δικονομικό δίκαιο του εκάστοτε κράτους μέλους**.

3.5.3. Δηλαδή, στην πιθανότατη περίπτωση μη συμμόρφωσης, η μόνη δυνατότητα προσφυγής θα είναι στα κοινά δικαστήρια των κρατών μελών, που υφίστανται τις γνωστές καθυστερήσεις της δικαιοσύνης, το εξωφρενικό κόστος της και τα απρόβλεπτα αποτελέσματά της.

3.6. Τέλος, όσον αφορά το τρίτο στοιχείο που αναφέρεται ανωτέρω —**δυνατότητα μεταφοράς των δεδομένων για επαγγελματίες χρήστες**—, η Επιτροπή περιορίζεται να **«ενθαρρύνει και [να] διευκολύνει την ανάπτυξη κωδικών δεοντολογίας αυτορρύθμισης στο επίπεδο της Ένωσης**, προκειμένου να προσδιορίζονται κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές για τη διευκόλυνση αλλαγής παρόχου και να διασφαλιστεί ότι οι πάροχοι παρέχουν στους επαγγελματίες χρήστες επαρκώς αναλυτικές, σαφείς και διαφανείς πληροφορίες πριν από τη σύναψη σύμβασης για την αποθήκευση και επεξεργασία δεδομένων», σχετικά με μια ολόκληρη σειρά πτυχών πραγματικά διαρθρωτικών και καιρίων (?)

3.6.1. Ως εκ τούτου, θεωρείται άκρως επικριτέα η απλή παραπομπή σε μηχανισμούς αυτορρύθμισης και μόνο, για τη **ρύθμιση βασικών πτυχών που θα έπρεπε να διέπονται αποκλειστικά από νομοθετικά μέτρα**.

Η ΕΟΚΕ, παρότι ανέκαθεν υποστηρίζει τη συρρύθμιση ως συμπληρωματικό μέσον, ιδιαίτερα σημαντικό στο νομικό πλαίσιο της Ένωσης, δεν συμφωνεί να επαφινεται απλώς στην αυτορρύθμιση κανόνες και αρχές με καθοριστική σημασία για τη συνοχή και την εναρμόνιση του δικαίου της Ένωσης, χωρίς καθόλου κατευθυντήριες παραμέτρους και γραμμές.

Όσον αφορά ειδικά τη δυνατότητα μεταφοράς, ακόμη πιο σοβαρός ήταν ο περιορισμός της ευθύνης και η επιβολή υποχρεωτικών περιόδων συνδρομής για το υποκείμενο των δεδομένων, με δυνατότητα διαγραφής του περιεχομένου σε περίπτωση μη τήρησης.

3.6.2. Ακόμη περισσότερο επικριτέο είναι το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν πρότεινε τουλάχιστον **έναν μηχανισμό συρρύθμισης**, σύμφωνα με το πρότυπο και με τις παραμέτρους που η ΕΟΚΕ είχε εύστοχα προσδιορίσει⁽⁹⁾.

Υπό αυτή την έννοια, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ο υπό εξέταση κανονισμός θα έπρεπε, τουλάχιστον, να θεσπίζει ένα σύνολο βασικών κανόνων που είναι εγγενείς στις συμβατικές σχέσεις μεταξύ χρηστών και παρόχων υπηρεσίας, καθώς και μια «μαύρη λίστα» ρητρών που να απαγορεύονται δυνάμει του περιορισμού του δικαιώματος μεταφοράς, σύμφωνα με τις παραμέτρους που αναφέρονται ειδικότερα στη γνωμοδότησή της για την αυτορρύθμιση και τη συρρύθμιση.

⁽⁹⁾ Βλέπε άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχεία α) και β).

⁽¹⁰⁾ Βλέπε την ενημερωτική έκθεση INT/204 της 25/1/2005 με θέμα «Η σημερινή κατάσταση σε ό,τι αφορά την από κοινού ρύθμιση και την αυτορρύθμιση στην ενιαία αγορά» και τη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας «Αυτορρύθμιση και συρρύθμιση στο νομοθετικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ΕΕ C 291 της 4.9.2015, σ. 29.

3.6.3. Πάντως, είναι απαράδεκτο το ότι η Επιτροπή δεν πρότεινε καν την κατάρτιση «κατευθυντήριων γραμμών» για την εκπόνηση των εν λόγω κωδικών δεοντολογίας, όπως έχει πράξει για άλλους τομείς, και η ΕΟΚΕ την έχει επικροτήσει.

Πράγματι, όσον αφορά τη δυνατότητα μεταφοράς των δεδομένων, ορισμένες επιχειρήσεις υιοθέτησαν πρακτικές που θίγουν τα δικαιώματα των χρηστών, ειδικότερα δε περιορισμούς στην κυριότητα των δεδομένων ή στη διανοητική ιδιοκτησία του περιεχομένου των υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους, συγκατάθεση για τη συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων —εισαγωγή κανόνων τεκμαιρόμενης συγκατάθεσης—, καθώς επίσης και συγκεκριμενοποιημένες πληρωμές ή δικαίωμα αναστολής της υπηρεσίας βάσει μονομερούς απόφασης της επιχείρησης.

3.6.4. Τέλος, η Επιτροπή, **χωρίς να προτείνει καμία άλλη νομοθετική λύση**, δεσμεύεται να «επανεξετάσει την ανάπτυξη και την αποτελεσματική εφαρμογή των εν λόγω κωδικών δεοντολογίας, καθώς και την αποτελεσματική παροχή πληροφοριών από τους παρόχους, το αργότερο εντός δύο ετών από την έναρξη εφαρμογής του [...] κανονισμού». **Και ύστερα; Τι προβλέπεται;**

3.7. Ας προστεθεί ότι ο περιορισμός της υπό εξέταση πρότασης στις τρεις προαναφερθείσες καταστάσεις δεν λαμβάνει υπόψη την αυξανόμενη ανησυχία όσον αφορά τα μεταδεδομένα, τα οποία θεωρούνται μη προσωπικά δεδομένα, που όμως —εκτός των δεουσών εξαιρέσεων— πρέπει να τυχάνουν της ίδιας προστασίας με τα προσωπικά δεδομένα, ιδίως όσον αφορά τα δικαιώματα πρόσβασης, διόρθωσης, διαγραφής και αντίταξης που έχει το υποκείμενο των δεδομένων.

3.7.1. Οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με ανάλυση μεταδεδομένων προβαίνουν σε αναλύσεις πρόβλεψης και προοπτικών, με βάση δεδομένα, προκειμένου να εντοπίσουν τις τάσεις ή τις προϋποθέσεις, ώστε οι επιχειρήσεις να λάβουν αποφάσεις στο μέλλον.

3.7.2. Επιπλέον, δεν είναι σαφές κατά πόσον ο μελλοντικός κανονισμός ισχύει αποκλειστικά για δεδομένα που συλλέγονται σε ηλεκτρονική μορφή, καθώς στο άρθρο 3 παράγραφος 2 ορίζεται ως «αποθήκευση δεδομένων» οποιαδήποτε **αποθήκευση δεδομένων σε ηλεκτρονική μορφή**, ενώ και στο άρθρο 2 αναφέρεται ότι ο κανονισμός εφαρμόζεται «στην αποθήκευση ή άλλου είδους επεξεργασία **ηλεκτρονικών δεδομένων**». Στην περίπτωση, για παράδειγμα, ανώνυμου ερωτηματολογίου, το οποίο συμπληρώνεται με φυσική παρουσία των υποκειμένων των δεδομένων και αποθηκεύεται επίσης σε φυσική (μη ηλεκτρονική) μορφή, αυτό μπορεί να σημαίνει ότι το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο δεν υπόκειται στον υπό εξέταση κανονισμό.

3.7.3. Από την άλλη πλευρά, με το διαδίκτυο των πραγμάτων, η αύξηση ηλεκτρονικών συσκευών, ιδίως ηλεκτρικών οικιακών συσκευών, που συλλέγουν και διασταυρώνουν μη προσωπικά δεδομένα, ενδέχεται στο μέλλον να δημιουργήσει διάφορα ζητήματα που αφορούν την ασφάλεια και την ιδιωτικότητα. Ως εκ τούτου, θα είχε καίρια σημασία να επαυξήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή την προσοχή της σχετικά με τα μη προσωπικά δεδομένα, μεριμνώντας για τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών.

3.7.4. Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη τη γκριζα ζώνη που υπάρχει μεταξύ προσωπικών και μη προσωπικών δεδομένων —καθώς ορισμένα δεδομένα μπορούν εύκολα να καταστούν προσωπικά—, η διατήρηση ενός εντελώς διαφορετικού καθεστώτος για αυτού του είδους τα δεδομένα μπορεί να οδηγήσει ορισμένους φορείς σε προσπάθειες χαρακτηρισμού των δεδομένων που συλλέγονται ως μη προσωπικών, ώστε να διαφεύγουν της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 της 27ης Απριλίου 2016.

3.8. Επιπροσθέτως, η πρόταση δεν λαμβάνει δεόντως υπόψη τον διευρωπαϊκό και παγκόσμιο χαρακτήρα της ψηφιακής οικονομίας: μεριμνά αποκλειστικά για τη ρύθμιση της εσωτερικής αγοράς, λησμονώντας ότι η αγορά αυτή αναπτύσσεται μέσα σε μια παγκόσμια αγορά, χωρίς καμία εγγύηση ότι σε άλλες χώρες και ηπείρους θα ισχύουν οι ίδιοι κανόνες που επιχειρεί να καθιερώσει και χωρίς να έχει την εξουσία να τους επιβάλει σε διεθνείς διαπραγματεύσεις.

3.9. Για όλους αυτούς τους λόγους, η ΕΟΚΕ δεν συμφωνεί με την υποεπιλογή 2α που προτείνει η Επιτροπή χωρίς ουσιαστικά και βασίμως επιχειρήματα, επί ζημιά της επιλογής 3, η οποία έχει την υποστήριξη της ΕΟΚΕ.

3.10. Εάν εισαχθούν στην πρόταση οι τροποποιήσεις που προτείνει η ΕΟΚΕ, καθώς και εκείνες που προκύπτουν από τη θέση που υιοθέτησε η Προεδρία του Συμβουλίου στις 19 Δεκεμβρίου, και τις οποίες η ΕΟΚΕ προσυπογράφει, τότε η ΕΟΚΕ είναι διατεθειμένη να συμφωνήσει με την ούτως τροποποιημένη πρόταση, υπό τον όρο ότι αυτή θα νοείται σαφώς ως «μέγιστος κοινός παρονομαστής» αποδεκτός και από τα κράτη μέλη και από τους ενδιαφερομένους, πάντοτε όμως με την προοπτική μιας μελλοντικής εξέλιξης προς περισσότερο φιλόδοξες μορφές υλοποίησης μιας πραγματικά ελεύθερης ροής δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα ανά την ψηφιακή ενιαία αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Άρθρο 2 — Πεδίο εφαρμογής

4.1.1. Η ΕΟΚΕ διερωτάται σχετικά με τη φύση του στοιχείου α) της παραγράφου 1, ήτοι πώς πρέπει να ερμηνευθεί η φράση «**παρέχεται ως υπηρεσία σε χρήστες**», ειδικότερα δε κατά πόσον μπορεί να πρόκειται για δικαιοπραξία, δωρεάν ή επαχθή.

Πρέπει να τονιστεί ότι υπάρχουν σήμερα διάφορες υπηρεσίες που παρέχονται δωρεάν, όπως για παράδειγμα η Google Analytics. Ωστόσο, το γεγονός ότι δεν πληρείται το κριτήριο της επαχθούς παροχής επέτρεψε στις επιχειρήσεις που παρέχουν την υπηρεσία να εισάγουν καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών, αποποιούμενες κάθε ευθύνη για τυχόν απώλεια ή καταστροφή των δεδομένων, ή ακόμη και αναγνωρίζοντας στον εαυτό τους το δικαίωμα να διαγράψουν τα δεδομένα χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου τους.

4.1.2. Εξάλλου, η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο ο υπό εξέταση κανονισμός, όπως και ο κανονισμός (ΕΕ) 2016/679, να ισχύει και για χώρα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οποία εφαρμόζεται το δικαίο ενός κράτους μέλους δυνάμει του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

4.2. Άρθρο 3 — Ορισμοί

4.2.1. Η έννοια των «**δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα**»

4.2.1.1. Στην πρόταση δεν υπάρχει αριστοτελικός ορισμός του τι είναι δεδομένα μη προσωπικού χαρακτήρα. Μπορεί μόνο να λεχθεί ότι πρόκειται, εκ πρώτης όψεως, για τα δεδομένα εκτός των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ήτοι ορισμός μόνον εκ του αντιθέτου, όπως μπορεί να συναχθεί από την αιτιολογική σκέψη 7 του προοιμίου και από το άρθρο 1 της πρότασης.

4.2.1.2. Ωστόσο, με μια λεπτομερέστερη ανάλυση, διαπιστώνεται ότι, από την έννοια αυτή, αποκλείονται μόνο τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αποτελούν αντικείμενο ειδικής νομικής προστασίας, δηλαδή της προστασίας που παρέχεται σήμερα στην ΕΕ δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679, της 27ης Απριλίου 2016, της οδηγίας (ΕΕ) 2016/680, της ίδιας ημερομηνίας, και της οδηγίας 2002/58/ΕΚ, της 12ης Ιουλίου 2002⁽¹¹⁾, καθώς και δυνάμει της νομοθεσίας με την οποία μεταφέρονται στο εκάστοτε εθνικό δίκαιο οι οδηγίες αυτές.

4.2.1.3. Η υπό εξέταση πρόταση, λοιπόν, φαίνεται να καλύπτει όχι μόνο τα δεδομένα που αναφέρονται σε νομικά πρόσωπα (και τα οποία, αντιθέτως προς την άποψη που έχει επανειλημμένως εκφράσει η ΕΟΚΕ, δεν αποτελούν αντικείμενο προστασίας όμοιας με των φυσικών προσώπων, σε αντίθεση με αυτό που ισχύει στην εθνική έννομη τάξη πολλών κρατών), αλλά και τα «**ανώνυμα**» δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, στα οποία υπάρχει μία μόνο αναφορά, στην αιτιολογική σκέψη 26 του Γενικού κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων.

4.2.1.4. Δεδομένης της ασάφειας του κειμένου, και προκειμένου να εξασφαλιζεται η συνέπεια, η συνοχή και η νομική σαφήνεια των νομικών πράξεων της ΕΕ, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι απαιτείται να κατοχυρωθεί ρητώς στον υπό εξέταση κανονισμό ο ορισμός των δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα, και όχι ως γενικός ορισμός επικουρικός προς εκείνον που παρέχεται στον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679, καθώς πολλά δικαστήρια έχουν δώσει διαφορετικές ερμηνείες για το τι νοείται ως δεδομένο προσωπικού και μη προσωπικού χαρακτήρα.

4.3. Άρθρο 4 — Ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων στην Ένωση

4.3.1. Για λόγους σαφήνειας και ασφάλειας δικαίου, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι θα πρέπει να διευκρινιστούν οι προθεσμίες εντός των οποίων τα κράτη μέλη οφείλουν να κοινοποιούν τα μέτρα που αφορούν διατήρηση ή εισαγωγή νέων κανόνων, αντίθετων προς τον υπό εξέταση κανονισμό, για λόγους δημόσιας ασφάλειας.

4.3.2. Κρίνεται επίσης σημαντικό να ενημερώνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα λοιπά κράτη μέλη, ώστε να εξακριβώνεται κατά πόσον τα συγκεκριμένα μέτρα θα έχουν ή όχι άμεση ή έμμεση επίδραση στην κυκλοφορία των δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα στα κράτη αυτά.

⁽¹¹⁾ Οδηγία 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία [της] ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες), ΕΕ L 201 της 31.7.2002, σ. 37, η οποία ήδη έχει αναδιατυπωθεί με την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών (COM(2016) 590 final, 12.10.2016), και με την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και την κατάργηση της οδηγίας 2002/58/ΕΚ (κανονισμός για την ιδιωτική ζωή και τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες) [COM(2017) 10 final — 2017/0003 (COD)].

4.4. Άρθρο 9 — Επανεξέταση του κανονισμού

4.4.1. Η Επιτροπή δεσμεύεται να επανεξετάσει τον κανονισμό και να υποβάλει έκθεση με τα κύρια συμπεράσματά της στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την ΕΟΚΕ, το αργότερο **πέντε (5) έτη μετά την έναρξη εφαρμογής του**.

4.4.2. Καθώς η έναρξη της εφαρμογής δεν αναμένεται πριν από τα τέλη του 2018 στην καλύτερη περίπτωση, κρίνεται προτιμότερο η επανεξέταση να γίνει εντός **τριών (3) ετών**, λόγω των εμφανών αδυναμιών του κείμενου και της ταχέως εξελισσόμενης φύσης των ζητημάτων που πραγματεύεται.

4.5. Θέση της Προεδρίας του Συμβουλίου

4.5.1. Στο μεταξύ, κατά τη διάρκεια της κατάρτισης του παρόντος σχεδίου γνωμοδότησης, η Προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου υιοθέτησε, στις 19 Δεκεμβρίου, τροποποιημένο κείμενο της πρότασης της Επιτροπής⁽¹²⁾, το οποίο αλλοιώνει ουσιαδώς την πρόταση της Επιτροπής, στο ίδιο ακριβώς πνεύμα με τις παρούσες συστάσεις της ΕΟΚΕ.

4.5.2. Πρόκειται ιδίως, συνοπτικά, για τα εξής:

- α) στο άρθρο 2 — Πεδίο εφαρμογής και στις αιτιολογικές σκέψεις 7α και 8α, διευκρινίζεται τι δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού·
- β) στο άρθρο 3 — Ορισμοί, εισάγεται νέο ψηφίο 2α, όπου διευκρινίζεται η έννοια της «επεξεργασίας»·
- γ) στο ίδιο άρθρο 3, ψηφίο 5, συμπεριλαμβάνονται ρητώς οι διοικητικές πρακτικές στον ορισμό της τοπικοποίησης δεδομένων, ενώ εισάγεται η συνεπαγόμενη τροποποίηση στο άρθρο 4 παράγραφος 1·
- δ) στο άρθρο 5 παράγραφος 2α, θεσπίζεται δεσμευτικός μηχανισμός για την υποχρέωση παροχής δεδομένων, ενώ, στην παράγραφο 5, προβλέπεται η επιβολή κυρώσεων από τα κράτη μέλη στους χρήστες που δεν συμμορφώνονται με την υποχρέωση παροχής δεδομένων, όπως συνιστάται και στην παρούσα γνωμοδότηση·
- ε) στο άρθρο 6, θεσπίζονται κατευθυντήριες γραμμές για την κατάρτιση των κωδικών δεοντολογίας·
- στ) στο άρθρο 7, ορίζεται ο ρόλος των «ενιαίων κέντρων επαφής» και επιταχύνεται η διαδικασία επικοινωνίας μεταξύ αρχών·
- ζ) το άρθρο 8 διαγράφεται και, ως εκ τούτου, δεν υπάρχει πλέον «επιτροπή για την ελεύθερη ροή των δεδομένων»·
- η) σε διάφορα άρθρα, προωθείται η συμβατότητα με την οδηγία για τη διαφάνεια⁽¹³⁾·
- θ) στις αιτιολογικές σκέψεις 10 και 10α, παρέχεται πλέον η αναγκαία διευκρίνιση για το ζήτημα των μεικτών συνόλων δεδομένων και των ανώνυμων δεδομένων, όπως ακριβώς ζητείται στην παρούσα γνωμοδότηση·
- ι) στην αιτιολογική σκέψη 12α, διασαφηνίζεται η έννοια της δημόσιας ασφάλειας —που περιλαμβάνεται στο άρθρο 4— με βάση τη νομολογία του Δικαστηρίου, όπως συνιστάται στην παρούσα γνωμοδότηση.

4.5.3. Η ΕΟΚΕ τάσσεται σαφώς υπέρ όλων αυτών των προτάσεων της Προεδρίας και συνιστά θερμά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη να τις λάβουν δεόντως υπόψη.

Βρυξέλλες, 15 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽¹²⁾ Διοργανικός φάκελος: 2017/0228 (COD), 15724/1/17 REV 1 της 19ης Δεκεμβρίου 2017 (μόνο στα αγγλικά).

⁽¹³⁾ ΕΕ L 294 της 6.11.2013, σ. 13.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον ENISA, τον “οργανισμό της ΕΕ για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο”, και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 526/2013, καθώς και σχετικά με την πιστοποίηση της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο στον τομέα της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών (“πράξη για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο”)

[COM(2017) 477 final/2 2017/0225 (COD)]

(2018/C 227/13)

Εισηγητής: ο κ. **Alberto MAZZOLA**

Συνεισηγητής: ο κ. **Antonio LONGO**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 23.10.2017 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 25.10.2017
Νομική βάση:	Άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	5.2.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.2.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	206/1/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η νέα μόνιμη εντολή του ENISA, όπως προτείνεται από την Επιτροπή, θα συμβάλει σημαντικά στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των ευρωπαϊκών συστημάτων. Ωστόσο, ο συνοδευτικός προσωρινός προϋπολογισμός και οι πόροι που διατίθενται στον ENISA δεν θα επαρκούν για την εκπλήρωση της εντολής του.

1.2. Η ΕΟΚΕ συνιστά σε όλα τα κράτη μέλη να θεσπίσουν έναν σαφή και ισοδύναμο οργανισμό, ομόλογο του ENISA, καθώς τα περισσότερα δεν το έχουν πράξει ακόμη.

1.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι, όσον αφορά τη δημιουργία ικανοτήτων, ο ENISA θα πρέπει να δώσει προτεραιότητα σε δράσεις υποστήριξης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης⁽¹⁾. Η ψηφιακή ταυτότητα σε ευρωπαϊκό/παγκόσμιο επίπεδο για πρόσωπα, οργανισμούς και αντικείμενα είναι καθοριστικής σημασίας, η δε πρόληψη και καταπολέμηση της κλοπής ταυτότητας και της ηλεκτρονικής απάτης θα πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα.

1.4. Η ΕΟΚΕ συνιστά ο ENISA να υποβάλλει τακτικές εκθέσεις σχετικά με την ετοιμότητα των κρατών μελών στον κυβερνοχώρο, εστιάζοντας κυρίως στους τομείς που προσδιορίζονται στο παράρτημα II της οδηγίας ΑΔΠ. Ετήσια ευρωπαϊκή άσκηση στον κυβερνοχώρο θα πρέπει να αξιολογεί την ετοιμότητα των κρατών μελών και την αποτελεσματικότητα του ευρωπαϊκού μηχανισμού αντιμετώπισης κρίσεων στον κυβερνοχώρο και να υποβάλλει συστάσεις.

1.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση να δημιουργηθεί δίκτυο ικανοτήτων στον τομέα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο. Αυτό το δίκτυο θα συντηρείται από ένα Κέντρο Έρευνας και Ικανοτήτων Ασφάλειας στον Κυβερνοχώρο (CRCC). Το εν λόγω δίκτυο θα μπορούσε να στηρίξει την ευρωπαϊκή ψηφιακή κυριαρχία αναπτύσσοντας μια ανταγωνιστική ευρωπαϊκή βιομηχανική βάση για τις σημαντικές τεχνολογικές δυνατότητες με βάση το έργο της συμβατικού τύπου σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΠ), η οποία θα πρέπει να εξελιχθεί σε τριμερή κοινή επιχείρηση.

1.6. Ο ανθρώπινος παράγοντας αποτελεί μία από τις σημαντικότερες αιτίες ατυχημάτων στον κυβερνοχώρο. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, είναι αναγκαίο να αναπτυχθεί ισχυρή βάση δεξιοτήτων στον κυβερνοχώρο και να βελτιωθεί η κυβερνοϋγιεινή, μεταξύ άλλων μέσω εκστρατειών ευαισθητοποίησης με αποδέκτες ιδιώτες και επιχειρήσεις. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη δημιουργία προγράμματος σπουδών πιστοποιημένου από την ΕΕ για τα σχολεία και τους επαγγελματίες.

⁽¹⁾ Ψηφιακή ενιαία αγορά: ενδιάμεση αξιολόγηση.

1.7. Η ΕΟΚΕ πιστεύει, αφενός, ότι η ευρωπαϊκή ψηφιακή ενιαία αγορά χρειάζεται επίσης ομοιογενή ερμηνεία των κανόνων για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, συμπεριλαμβανομένης αμοιβαίας αναγνώρισης μεταξύ των κρατών μελών και, αφετέρου, ότι ένα πλαίσιο πιστοποίησης με συστήματα πιστοποίησης για τους διάφορους τομείς θα μπορούσε να παράσχει μια κοινή βάση. Ωστόσο, πρέπει να προβλεφθούν διαφορετικές προσεγγίσεις για τους διάφορους τομείς, λόγω του τρόπου λειτουργίας τους. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι στη διαδικασία θα πρέπει να συμμετέχουν τομεακοί φορείς της ΕΕ (ΕΟΑΑ, ERA, ΕΜΑ κ.λπ.) και, σε ορισμένες περιπτώσεις, με τη σύμφωνη γνώμη του ENISA για τη διασφάλιση της συνέπειας, να τους ανατίθεται η εκπόνηση συστημάτων ασφάλειας στον κυβερνοχώρο. Πρέπει να υιοθετηθούν ελάχιστα ευρωπαϊκά πρότυπα για την ασφάλεια στον τομέα της ΤΠ σε συνεργασία με τη CEN, τη Cenelec και το ETSI.

1.8. Η προβλεπόμενη ευρωπαϊκή ομάδα πιστοποίησης της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο υπό την υποστήριξη του ENISA θα πρέπει να αποτελείται από εθνικά εποπτικά όργανα πιστοποίησης, ενδιαφερόμενους φορείς του ιδιωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένων παραγόντων από διάφορες εφαρμογές, και επιστημονικούς φορείς και φορείς της κοινωνίας των πολιτών.

1.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο οργανισμός θα πρέπει να παρακολουθεί τις επιδόσεις και τη λήψη αποφάσεων των εθνικών εποπτικών αρχών πιστοποίησης μέσω ελέγχων και επιθεωρήσεων εξ ονόματος της Επιτροπής και ότι ο κανονισμός θα πρέπει να ορίζει τις αρμοδιότητες και τις κυρώσεις για τη μη τήρηση των προδιαγραφών.

1.10. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι από τις δραστηριότητες πιστοποίησης δεν μπορεί να αποκλειστεί ένα κατάλληλο σύστημα επίσημης, το οποίο θα εφαρμόζεται και στα εισαγόμενα προϊόντα προς ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών.

1.11. Η Ευρώπη θα πρέπει να αυξήσει τις επενδύσεις με τη σύγκλιση διαφόρων κονδυλίων της ΕΕ, εθνικών κεφαλαίων και επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα προς την κατεύθυνση στρατηγικών στόχων με ισχυρή συνεργασία δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, καθώς και μέσω της δημιουργίας ενωσιακού Ταμείου Κυβερνοασφάλειας για την καινοτομία και την Ε&Α στο τρέχον και στο μελλοντικό πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα. Επιπλέον, η Ευρώπη θα πρέπει να δημιουργήσει ένα ταμείο για την ανάπτυξη της κυβερνοασφάλειας, προσθέτοντας μια νέα πτυχή στον τρέχοντα και στο μελλοντικό μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» καθώς και στο επόμενο ΕΤΣΕ 3.0.

1.12. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι απαιτείται ένα ελάχιστο επίπεδο ασφάλειας για τις «συνήθεις» συσκευές του «διαδικτύου των προσώπων» (ΙoP). Στην περίπτωση αυτή, η πιστοποίηση αποτελεί βασική μέθοδο παροχής υψηλότερου επιπέδου ασφάλειας. Η ασφάλεια του διαδικτύου των πραγμάτων (ΙoT) πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα.

2. Το υφιστάμενο πλαίσιο πιστοποίησης της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο

2.1. Η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο είναι κρίσιμης σημασίας για την ευημερία και την εθνική ασφάλεια, καθώς και για την ίδια τη λειτουργία των δημοκρατιών μας, των ελευθεριών και των αξιών μας. «Η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο είναι ένα οικοσύστημα όπου οι νόμοι, οι οργανώσεις, οι δεξιότητες, η συνεργασία και η τεχνική εφαρμογή πρέπει να συνδυάζονται αρμονικά για να είναι πιο αποτελεσματικά», αναφέρει ο Παγκόσμιος δείκτης ασφάλειας στον κυβερνοχώρο των Ηνωμένων Εθνών, προσθέτοντας ότι η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο «καταλαμβάνει ολοένα και σημαντικότερη θέση στο σκεπτικό των υπεύθυνων λήψης αποφάσεων των χωρών».

2.2. Η ανάγκη για ένα ασφαλές οικοσύστημα καθίσταται ζωτικής σημασίας λόγω της επανάστασης του διαδικτύου. Η επανάσταση αυτή δεν έχει μόνο επαναπροσδιορίσει τις βιομηχανίες συναλλαγών επιχειρήσεων-καταναλωτών (B2C), όπως τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, οι λιανικές και οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, αλλά και αναδιαρθρώνει τη μεταποίηση, την ενέργεια, τη γεωργία, τις μεταφορές και άλλους βιομηχανικούς τομείς της οικονομίας που μαζί αντιπροσωπεύουν τα δύο τρίτα σχεδόν του παγκόσμιου ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, καθώς και τις υποδομές των επιχειρήσεων κοινής ωφελείας και τις αλληλεπιδράσεις των ανθρώπων με τη δημόσια διοίκηση.

2.3. Η στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά βασίζεται στη βελτίωση της πρόσβασης σε αγαθά, υπηρεσίες και περιεχόμενο, δημιουργώντας το κατάλληλο νομικό πλαίσιο για τα ψηφιακά δίκτυα και υπηρεσίες και αξιοποιώντας τα οφέλη μιας οικονομίας με βάση τα δεδομένα. Εκτιμάται ότι η στρατηγική θα μπορούσε να συνεισφέρει 415 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως στην οικονομία της ΕΕ. Το χάσμα δεξιοτήτων στον τομέα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο για τους επαγγελματίες του ιδιωτικού τομέα στην Ευρώπη προβλέπεται να ανέρθει στα 350.000 άτομα έως το 2022 ⁽²⁾.

⁽²⁾ OJ JOIN/2017/0450 final.

2.4. Σύμφωνα με εκτιμήσεις μελέτης του 2014, ο οικονομικός αντίκτυπος της εγκληματικότητας στον κυβερνοχώρο στην Ένωση ανερχόταν στο 0,41 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ (δηλαδή περίπου 55 δισεκατ. ευρώ) το 2013 ⁽³⁾.

2.5. Σύμφωνα με την ειδική έκδοση του Ευρωβαρομέτρου 464a σχετικά με τη στάση των Ευρωπαίων απέναντι στην ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, το 73 % των χρηστών του διαδικτύου εκφράζει την ανησυχία ότι οι ηλεκτρονικές προσωπικές τους πληροφορίες ενδέχεται να μην φυλάσσονται κατά τρόπο ασφαλή από τους ιστοτόπους και το 65 % ότι ενδέχεται να μην φυλάσσονται κατά τρόπο ασφαλή από τις δημόσιες αρχές. Οι περισσότεροι ερωτηθέντες ανησυχούν για το ενδεχόμενο να πέσουν θύματα διάφορων μορφών εγκληματικότητας στον κυβερνοχώρο, και ειδικότερα για το κακόβουλο λογισμικό στις συσκευές τους (69 %), την κλοπή ταυτότητας (69 %) και την απάτη μέσω τραπεζικών καρτών και ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών (66 %) ⁽⁴⁾.

2.6. Μέχρι στιγμής, κανένα νομικό πλαίσιο δεν μπόρεσε να αντεπεξέλθει στον ρυθμό της ψηφιακής καινοτομίας, ορισμένα δε νομικά κείμενα συνεισφέρουν ανά αντικείμενο στη δημιουργία του κατάλληλου πλαισίου: η αναθεώρηση του κώδικα για τις τηλεπικοινωνίες, ο γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων (ΓΚΠΔ), η οδηγία για την ασφάλεια των συστημάτων δικτύου και πληροφοριών (οδηγία ΑΔΠ), ο κανονισμός σχετικά με την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά (κανονισμός e-IDAS), η ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής ΕΕ-ΗΠΑ, η οδηγία σχετικά με τις απάτες πληρωμών πλην των μετρητών και ούτω καθεξής.

2.7. Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί οργανισμοί πέρα από τον ENISA, του «ενωσιακού οργανισμού για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο» που ασχολούνται με θέματα ασφάλειας στον κυβερνοχώρο: η Ευρωπόλ, η Cert-EU (Ομάδα αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών στην πληροφορική της Ευρωπαϊκής Ένωσης), το Κέντρο ανάλυσης πληροφοριών της ΕΕ (EU INTCEN), ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (eu-LISA), τα κέντρα κοινοχρησίας και ανάλυσης πληροφοριών (ISAC), ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια στον Κυβερνοχώρο (ECSC), ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας (ΕΟΑ), το Συνεργατικό Κέντρο Αριστείας για την Άμυνα στον Κυβερνοχώρο του NATO και η GGE των Ηνωμένων Εθνών (Ομάδα κυβερνητικών εμπειρογνομών των Ηνωμένων Εθνών για τις εξελίξεις στον τομέα των πληροφοριών και των τηλεπικοινωνιών στο πλαίσιο της διεθνούς ασφάλειας).

2.8. Η ασφάλεια εκ σχεδιασμού είναι κομβικής σημασίας για την παροχή αγαθών και υπηρεσιών υψηλής ποιότητας: οι έξυπνες συσκευές δεν είναι και τόσο έξυπνες εάν δεν είναι ασφαλείς, και το ίδιο ισχύει για τα έξυπνα αυτοκίνητα, τις έξυπνες πόλεις και τα έξυπνα νοσοκομεία — όλα απαιτούν ενσωματωμένη ασφάλεια για τις συσκευές, τα συστήματα, τις αρχιτεκτονικές και τις υπηρεσίες.

2.9. Στις 19-20 Οκτωβρίου 2017, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε την υιοθέτηση κοινής προσέγγισης για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο της ΕΕ μετά την προτεινόμενη μεταρρυθμιστική δέσμη ζητώντας «κοινή προσέγγιση για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο: ο ψηφιακός κόσμος απαιτεί εμπιστοσύνη και η εμπιστοσύνη μπορεί να επιτευχθεί μόνον αν εξασφαλίσουμε πιο προορατική ασφάλεια βάσει σχεδιασμού σε όλες τις ψηφιακές πολιτικές, αν παράσχουμε επαρκή πιστοποίηση της ασφάλειας των προϊόντων και υπηρεσιών και αν αυξήσουμε την ικανότητά μας πρόληψης, αποτροπής, εντοπισμού και αντιμετώπισης των επιθέσεων στον κυβερνοχώρο» ⁽⁵⁾.

2.10. Στο ψήφισμά του της 17ης Μαΐου 2017, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «τονίζει την ανάγκη να υπάρχει ασφάλεια από άκρο σε άκρο σε ολόκληρη την αλυσίδα αξίας των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών· επισημαίνει τους μεγάλους και ποικίλους κινδύνους των επιθέσεων στον κυβερνοχώρο, που έχουν ως στόχο τις υποδομές των χρηματοπιστωτικών αγορών μας, το Διαδίκτυο των Πραγμάτων, τα νομίματα και τα δεδομένα μας [...] καλεί τις ΕΕΑ να επανεξετάζουν τακτικά τα επιχειρησιακά πρότυπα που καλύπτουν τους κινδύνους ΤΠΕ στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα· ζητεί, επιπλέον, να καταρτιστούν κατευθυντήριες γραμμές από τις ΕΕΑ σχετικά με την εποπτεία των κινδύνων των κρατών μελών στον κυβερνοχώρο· τονίζει τη σημασία της τεχνολογικής τεχνογνωσίας στις ΕΕΑ» ⁽⁶⁾.

2.11. Η ΕΟΚΕ είχε αρκετές ευκαιρίες στο παρελθόν να εξετάσει το θέμα ⁽⁷⁾, συμπεριλαμβανομένου του συνεδρίου για τη μελλοντική ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ⁽⁸⁾ κατά τη διάρκεια της διάσκεψης κορυφής του Ταλίν, δημιούργησε δε μόνιμη ομάδα μελέτης για το ψηφιακό θεματολόγιο.

⁽³⁾ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής — Εκτίμηση των επιπτώσεων που συνοδεύει την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, Μέρος 1/6, σ. 21, Βρυξέλλες, 13/9/17.

⁽⁴⁾ Ειδική έκδοση του Ευρωβαρομέτρου 464a — Κύμα EB87.4 — Στάση των Ευρωπαίων απέναντι στην ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, Σεπτέμβριος 2017.

⁽⁵⁾ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 19ης Οκτωβρίου 2017.

⁽⁶⁾ Ψήφισμα του ΕΚ της 17.5.2017 — A8-0176/2017.

⁽⁷⁾ Ψηφιακή ενιαία αγορά: ενδιάμεση αξιολόγηση.ΕΕ C 75, 10.3.2017, σ. 124, ΕΕ C 246, 28.7.2017, σ. 8, ΕΕ C 345, 13.10.2017, σ. 52, ΕΕ C 288, 31.8.2017, σ. 62, ΕΕ C 271, 19.9.2013, σ. 133.

⁽⁸⁾ Ανακοίνωση τύπου της ΕΟΚΕ αριθ. ° 31/2017: Η κοινωνία των πολιτών εξετάζει την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και την κυβερνοασφάλεια με την επερχόμενη Εσθονική Προεδρία: <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/press-releases/civil-society-debates-e-government-and-cybersecurity-incoming-estonian-presidency>

3. Οι προτάσεις της Επιτροπής

3.1. Η δέση μέτρων για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο περιλαμβάνει μια κοινή ανακοίνωση που επανεξετάζει την προηγούμενη ευρωπαϊκή στρατηγική στον τομέα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο (2013), καθώς και έναν νόμο περί ασφάλειας στον κυβερνοχώρο με επίκεντρο τη νέα εντολή του ENISA και το προτεινόμενο πλαίσιο πιστοποίησης.

3.2. Η στρατηγική διαρθρώνεται γύρω από τρία βασικά τμήματα: την ανθεκτικότητα, την αποτροπή και τη διεδνή συνεργασία. Το τμήμα περί αποτροπής επικεντρώνεται κυρίως στα ζητήματα της εγκληματικής δραστηριότητας στον κυβερνοχώρο, συμπεριλαμβανομένης της σύμβασης της Βουδαπέστης, ενώ το τμήμα περί διεθνούς συνεργασίας εξετάζει την άμυνα στον κυβερνοχώρο, τη διπλωματία στον κυβερνοχώρο και τη συνεργασία με το ΝΑΤΟ.

3.3. Η πρόταση περιέχει σειρά νέων πρωτοβουλιών όπως:

- δημιουργία ισχυρότερου ενωσιακού οργανισμού για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο,
- θέσπιση ενωσιακού συστήματος πιστοποίησης της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο,
- ταχεία εφαρμογή της οδηγίας ΑΔΠ

3.4. Το τμήμα περί ανθεκτικότητας προτείνει δράσεις σχετικές με την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, οι οποίες αφορούν ειδικότερα: ζητήματα αγοράς, την οδηγία ΑΔΠ, την ταχεία αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, την ανάπτυξη ικανοτήτων της ΕΕ, την εκπαίδευση, την κατάρτιση -στις δεξιότητες στον κυβερνοχώρο και την υγιεινή στον κυβερνοχώρο- και την ευαισθητοποίηση.

3.5. Παράλληλα, ο νόμος περί ασφάλειας στον κυβερνοχώρο προτείνει τη δημιουργία ενωσιακού πλαισίου πιστοποίησης για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες ΤΠΕ.

3.6. Ο νόμος περί ασφάλειας στον κυβερνοχώρο προτείνει επίσης την ενίσχυση του ρόλου του ENISA ως οργανισμού της ΕΕ για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, παρέχοντας στον εν λόγω φορέα μόνιμη εντολή. Εκτός από τις τρέχουσες αρμοδιότητές του, ο ENISA αναμένεται να καλύψει και νέα καθήκοντα υποστήριξης και συντονισμού σχετικά με τη στήριξη της εφαρμογής της οδηγίας ΑΔΠ, τη στρατηγική της ΕΕ για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, το προσχέδιο, την ανάπτυξη ικανοτήτων, τις γνώσεις και τις πληροφορίες, την ευαισθητοποίηση, καθήκοντα σχετικά με την αγορά όπως η υποστήριξη της τυποποίησης και της πιστοποίησης, η έρευνα και καινοτομία, οι πανευρωπαϊκές ασκήσεις ασφάλειας στον κυβερνοχώρο και η γραμματειακή υποστήριξη του δικτύου των ομάδων αντιμετώπισης περιστατικών ασφαλείας σε υπολογιστές (CSIRT).

4. Γενικές παρατηρήσεις — Επισκόπηση

4.1. Πλαίσιο: Ανθεκτικότητα

4.1.1. *Ενιαία αγορά ασφάλειας στον κυβερνοχώρο*

Καθήκον επιμέλειας: Η ανάπτυξη της προτεινόμενης αρχής του «καθήκοντος επιμέλειας» που αναφέρεται στην κοινή ανακοίνωση για τη χρήση ασφαλών διαδικασιών κύκλου ζωής ανάπτυξης αποτελεί ενδιαφέρουσα ιδέα που πρέπει να αναπτυχθεί στη βιομηχανία της ΕΕ, γεγονός το οποίο θα μπορούσε να οδηγήσει σε συνολική προσέγγιση για τη συμμόρφωση με την κοινοτική νομοθεσία. Εξ ορισμού, η ασφάλεια πρέπει να συνεξετάζεται στις μελλοντικές εξελίξεις.

Ευθύνη: Η πιστοποίηση θα διευκολύνει την απόδοση ευθύνης σε περίπτωση διαφωνίας.

4.1.2. Οδηγία ΑΔΠ: ενέργεια, μεταφορές, τραπεζικές/χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, υγεία, νερό, ψηφιακή υποδομή, ηλεκτρονικό εμπόριο.

Κατά την ΕΟΚΕ, η πλήρης και αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας ΑΔΠ είναι απαραίτητη προκειμένου να διασφαλιστεί η ανθεκτικότητα των εθνικών κρίσιμων τομέων.

Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να ενισχυθεί η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων μέσω των τομεακών κέντρων κοινοχρησίας και ανάλυσης πληροφοριών (ISAC). Θα πρέπει να αναπτυχθεί ο κατάλληλος μηχανισμός για την ασφαλή ανταλλαγή εμπιστευτικών πληροφοριών εντός ενός ISAC, αλλά και μεταξύ CSIRT και ISAC, βάσει αξιολόγησης/ανάλυσης του μηχανισμού που χρησιμοποιείται σήμερα.

4.1.3. Ταχεία αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης

Το «πρότυπο» προσέγγισης μπορεί να παράσχει μια αποτελεσματική διαδικασία στο πλαίσιο της επιχειρησιακής αντιμετώπισης περιστατικών μεγάλης κλίμακας, τόσο σε ενωσιακό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα. Πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη οι φορείς παροχής βασικών υπηρεσιών στο μηχανισμό επιχειρησιακής αντιμετώπισης, καθώς θα μπορούσαν να παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τις απειλές ή/και να στηρίζουν την ανίχνευση και την αντιμετώπιση απειλών και κρίσεων μεγάλης κλίμακας.

Η κοινή ανακοίνωση προτείνει την ενσωμάτωση των περιστατικών στον κυβερνοχώρο στους μηχανισμούς διαχείρισης κρίσεων της ΕΕ. Αν και η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται την ανάγκη συλλογικής αντίδρασης και αλληλεγγύης σε περίπτωση επίθεσης, απαιτείται καλύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο θα μπορούσε να εφαρμοστεί αυτό, καθώς οι απειλές στον κυβερνοχώρο συνήθως διαδίδονται μεταξύ των χωρών. Τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται σε εθνικές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης μπορούν να χρησιμοποιηθούν μερικώς μόνο σε περίπτωση τοπικής ανάγκης.

4.1.4. Ανάπτυξη ικανοτήτων της ΕΕ

Προκειμένου η ΕΕ να είναι πραγματικά ανταγωνιστική σε παγκόσμιο επίπεδο και να οικοδομήσει στιβαρή τεχνολογική βάση, είναι ουσιαστικής σημασίας η θέσπιση συνεπούς, μακροπρόθεσμου πλαισίου που θα καλύπτει όλα τα στάδια της αξιακής αλυσίδας της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο. Προς τούτο, η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειακών οικοσυστημάτων είναι κομβικής σημασίας για την ανάπτυξη ευρωπαϊκής αλυσίδας αξίας για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση να δημιουργηθεί δίκτυο ικανοτήτων στον τομέα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο.

Το εν λόγω δίκτυο θα μπορούσε να στηρίξει την ευρωπαϊκή ψηφιακή κυριαρχία αναπτύσσοντας μια ανταγωνιστική ευρωπαϊκή βιομηχανική βάση και, μειώνοντας την εξάρτηση από την τεχνολογία που αναπτύσσεται εκτός της ΕΕ για τις σημαντικές τεχνολογικές δυνατότητες, να παράσχει τεχνικές ασκήσεις, εργαστήρια και ακόμη και βασική κατάρτιση για την κυβερνοϋγιεινή για επαγγελματίες και μη επαγγελματίες, καθώς και να ενθαρρύνει –με βάση το έργο της ΣΔΙΤ– την ανάπτυξη ενός δικτύου εθνικών οργανισμών δημοσίου-ιδιωτικού τομέα για τη στήριξη της ανάπτυξης αγοράς στην Ευρώπη. «Η προώθηση της ΣΔΙΤ θα πρέπει να οδηγήσει στη βελτιστοποίηση, προσαρμογή ή επέκτασή του» (EE-BG-AT Trio Presidency Cybersecurity Work Programme) μέσω της θέσπισης τριμερούς κοινής επιχείρησης (της Επιτροπής, των κρατών μελών και των επιχειρήσεων).

Για να είναι αποτελεσματικό και να επιτύχει τους προτεινόμενους στόχους του σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το δίκτυο πρέπει να βασίζεται σε ένα σαφώς καθορισμένο σύστημα διακυβέρνησης.

Το δίκτυο θα υποστηρίζεται από ένα Κέντρο Έρευνας και Ικανοτήτων Ασφάλειας στον Κυβερνοχώρο (CRCC) σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το οποίο θα συνδέει τα υφιστάμενα εθνικά κέντρα ικανοτήτων σε ολόκληρη την ΕΕ. Το CRCC όχι μόνο θα συντονίζει και θα διαχειρίζεται την έρευνα όπως και σε άλλες κοινές επιχειρήσεις, αλλά και θα επιτρέπει την αποτελεσματική ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού οικοσυστήματος ασφάλειας του κυβερνοχώρου που θα υποστηρίζει την υλοποίηση και ανάπτυξη της ενωσιακής καινοτομίας.

4.2. Πλαίσιο: Αποτροπή

4.2.1. Η καταπολέμηση του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, η οποία απαιτεί ισχυρή πολιτική δέσμευση. Οι δραστηριότητες αποτροπής θα πρέπει να διεξάγονται βάσει ισχυρής εταιρικής σχέσης μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, με την καθιέρωση αποτελεσματικής ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειρογνωμοσύνης τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Θα μπορούσε να προβλεφθεί η δυνατότητα επέκτασης των δραστηριοτήτων της Ευρώπης στον τομέα της εγκληματολογίας στον κυβερνοχώρο και της παρακολούθησης.

4.3. Πλαίσιο: Διεθνής συνεργασία

4.3.1. Η ανάπτυξη και η διατήρηση αξιόπιστης συνεργασίας με τρίτες χώρες μέσω της διπλωματίας στον κυβερνοχώρο και των εταιρικών σχέσεων είναι αποφασιστικής σημασίας για την ενίσχυση της ικανότητας της Ευρώπης να προλαμβάνει, να αποτρέπει και να ανταποκρίνεται σε επιθέσεις μεγάλης κλίμακας στον κυβερνοχώρο. Η Ευρώπη θα πρέπει να προωθήσει τη συνεργασία της με τις ΗΠΑ, την Κίνα, το Ισραήλ, την Ινδία και την Ιαπωνία. Ο εκσυγχρονισμός των ελέγχων των εξαγωγών της ΕΕ θα πρέπει να αποτρέπει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή τη χρήση των τεχνολογιών σε βάρος της ίδιας της ασφάλειας της ΕΕ, αλλά και να διασφαλίζει ότι η βιομηχανία της ΕΕ δεν τιμωρείται σε σχέση με τις προσφορές τρίτων χωρών. Θα πρέπει να προβλεφθεί ειδική στρατηγική για τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες με σκοπό την προετοιμασία της ανταλλαγής ευαίσθητων διασυνοριακών δεδομένων, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας συμμετοχής, ως παρατηρητών, σε ορισμένες δραστηριότητες των χωρών του ENISA — πρέπει δε αυτές να ταξινομούνται ανάλογα με την αποφασιστικότητα με την οποία καταπολεμούν το έγκλημα στον κυβερνοχώρο, ενώ θα μπορούσε να δημιουργηθεί και «μαύρη λίστα».

4.3.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη θέσπιση αμυντικής πολιτικής στον κυβερνοχώρο στην προβλεπόμενη δεύτερη φάση ενός πιθανού μελλοντικού κέντρου ικανοτήτων της ΕΕ στον τομέα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο. Για τον λόγο αυτό, εν τω μεταξύ, η Ευρώπη θα μπορούσε να εξετάσει την ανάπτυξη ικανοτήτων διπλής χρήσης, συμπεριλαμβανομένης της αξιοποίησης του Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας και της προγραμματισμένης δημιουργίας, μέχρι το 2018, μιας πλατφόρμας κατάρτισης και εκπαίδευσης στον τομέα της άμυνας στον κυβερνοχώρο. Δεδομένων του αμοιβαία αναγνωρισμένου δυναμικού και των απειλών, η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία την ανάπτυξη της συνεργασίας ΕΕ-NATO, ενώ η ευρωπαϊκή βιομηχανία πρέπει επίσης να παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στη συνεργασία ΕΕ-NATO σχετικά με την ενίσχυση της διαλειτουργικότητας των προτύπων ασφάλειας στον κυβερνοχώρο και άλλες μορφές συνεργασίας στο πλαίσιο της προσέγγισης της ΕΕ όσον αφορά την άμυνα στον κυβερνοχώρο.

4.4. Πλαίσιο πιστοποίησης της ΕΕ

4.4.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η Ευρώπη πρέπει να αντιμετωπίσει την πρόκληση του κατακερματισμού της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο με μια ομοιογενή ερμηνεία των κανόνων, συμπεριλαμβανομένης αμοιβαίας αναγνώρισης μεταξύ των κρατών μελών στο πλαίσιο μιας ενιαίας διαδικασίας ώστε να διευκολύνεται η προστασία της ψηφιακής ενιαίας αγοράς. Ένα πλαίσιο πιστοποίησης θα μπορούσε να παράσχει μια κοινή βάση (με ειδικές ρυθμίσεις σε υψηλότερα επίπεδα, όπου απαιτείται), διασφαλίζοντας συνέργειες σε κάθετους τομείς και μειώνοντας τον σημερινό κατακερματισμό.

4.4.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη δημιουργία ευρωπαϊκού πλαισίου πιστοποίησης για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο και συστημάτων πιστοποίησης για τους διάφορους τομείς βάσει επαρκών απαιτήσεων και σε συνεργασία με τους κύριους ενδιαφερόμενους. Ωστόσο, ο χρόνος που απαιτείται για την είσοδο στην αγορά και το κόστος πιστοποίησης, καθώς και η ποιότητα και η ασφάλεια, είναι βασικά στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Θα θεσπιστούν συστήματα πιστοποίησης για την ενίσχυση της ασφάλειας σύμφωνα με τις υφιστάμενες ανάγκες και τη γνώση σχετικά με τις απειλές: η ευελιξία και η ικανότητα εξέλιξης αυτών των συστημάτων πρέπει να συνεξεταστούν προκειμένου να επιτραπούν οι απαραίτητες επικαιροποιήσεις. Πρέπει να προβλεφθούν διαφορετικές προσεγγίσεις για τους διάφορους τομείς, λόγω του τρόπου λειτουργίας τους. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι στη διαδικασία θα πρέπει να συμμετέχουν τομειακοί φορείς της ΕΕ (ΕΟΑΑ, ΕΑΤ, ΕΡΑ, ΕΜΑ κ.λπ.) και, σε ορισμένες περιπτώσεις, με τη σύμφωνη γνώμη του ENISA, να τους ανατίθεται να εκπονούν συστήματα ασφάλειας στον κυβερνοχώρο, προς αποφυγή αλληλοεπικαλύψεων και εξασφάλιση συνέπειας.

4.4.3. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, είναι σημαντικό το πλαίσιο πιστοποίησης να βασίζεται σε κοινά καθορισμένα ευρωπαϊκά πρότυπα στον τομέα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο και των ΤΠΕ που θα είναι στο μέτρο του δυνατού, διεθνώς αναγνωρισμένα. Λαμβάνοντας υπόψη το χρονοδιάγραμμα και τα εθνικά προνόμια, θα πρέπει να υιοθετηθούν ελάχιστα ευρωπαϊκά πρότυπα για την ασφάλεια στον τομέα της ΤΠ σε συνεργασία με τη CEN, τη Cenelec και το ETSI. Τα επαγγελματικά πρότυπα θα πρέπει να θεωρούνται θετικό στοιχείο, δεν θα πρέπει όμως να είναι νομικά δεσμευτικά ή να παρεμποδίζουν τον ανταγωνισμό.

4.4.4. Υπάρχει σαφής ανάγκη να συσχετιστούν οι ευθύνες με τα διαφορετικά επίπεδα διασφάλισης βάσει του αντικτύπου των απειλών. Η έναρξη διαλόγου με τις ασφαλιστικές εταιρείες θα μπορούσε να ωφελήσει τη θέσπιση αποτελεσματικών απαιτήσεων στον τομέα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο, ανάλογα με τον τομέα εφαρμογής. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, θα πρέπει να υποστηριχθούν και να ενθαρρυνθούν οι εταιρείες που αναζητούν «υψηλό επίπεδο διασφάλισης», ιδίως για συσκευές και συστήματα ζωτικής σημασίας.

4.4.5. Δεδομένου του χρόνου που μεσολάβησε από την υιοθέτηση της Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ⁽⁹⁾, και υπό το φως των τρεχουσών τεχνολογικών εξελίξεων, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξετάσει κατά πόσον είναι σκόπιμο να συμπεριληφθούν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας ορισμένα από τα σενάρια που παρατίθενται στην πρόταση κανονισμού, προκειμένου να βελτιωθεί η ασφάλεια και το επίπεδο προστασίας των προϊόντων.

4.4.6. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η προβλεπόμενη ευρωπαϊκή ομάδα πιστοποίησης της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο υπό την υποστήριξη του ENISA θα πρέπει να αποτελείται από εθνικά εποπτικά όργανα πιστοποίησης, ενδιαφερόμενους φορείς του ιδιωτικού τομέα και παράγοντες από διάφορα πεδία εφαρμογών, ώστε να διασφαλίζεται η ανάπτυξη ολοκληρωμένων συστημάτων πιστοποίησης. Επιπλέον, θα πρέπει να προβλέπεται συνεργασία μεταξύ της εν λόγω ομάδας και αντιπροσωπευτικών φορέων των κλάδων της ΕΕ/του ΕΟΧ (π.χ. ΣΔΙΤ, τράπεζες, μεταφορές, ενέργεια, ομοσπονδίες κ.λπ.) μέσω του διορισμού εμπειρογνομόνων. Η ομάδα αυτή θα πρέπει να μπορεί να εξετάζει τα ευρωπαϊκά επιτεύγματα όσον αφορά την πιστοποίηση (βασισμένη κυρίως στη Συμφωνία Αμοιβαίας Αναγνώρισης (ΣΑΑ) SO-GIS, στα εθνικά συστήματα και τα ιδιοκτησιακά καθεστώτα) και να αποσκοπεί στη διατήρηση των ευρωπαϊκών ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων.

⁽⁹⁾ ΕΕ L 210 της 7.8. 1985, σ. 29.

4.4.7. Η ΕΟΚΕ προτείνει να ανατεθεί σε αυτήν την ομάδα ενδιαφερομένων η ευθύνη για την από κοινού προετοιμασία συστημάτων πιστοποίησης, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Θα πρέπει επίσης να καθοριστούν τομεακές απαιτήσεις με συνανετική συμφωνία μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών ενδιαφερόμενων φορέων (χρηστών και προμηθευτών).

4.4.8. Επιπλέον, η ομάδα θα πρέπει να επανεξετάζει τακτικά τα συστήματα πιστοποίησης λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις κάθε τομέα και να προσαρμόζει τα συστήματα όταν είναι απαραίτητο.

4.4.9. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη σταδιακή κατάργηση των εθνικών συστημάτων πιστοποίησης μετά την εισαγωγή του ευρωπαϊκού συστήματος, όπως προτείνεται στο άρθρο 49 του κανονισμού. Η ενιαία αγορά δεν μπορεί να λειτουργεί με διαφορετικούς και ανταγωνιστικούς εθνικούς κανόνες. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει να γίνει απογραφή όλων των εθνικών συστημάτων.

4.4.10. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να δρομολογήσει δράση για την προώθηση της πιστοποίησης και των πιστοποιητικών ασφάλειας στον κυβερνοχώρο στην ΕΕ και τη στήριξη της αναγνώρισής τους σε όλες τις διεθνείς εμπορικές συμφωνίες.

4.5. ENISA

4.5.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η νέα μόνιμη εντολή του ENISA, όπως προτείνεται από την Επιτροπή, θα συμβάλει σημαντικά στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των ευρωπαϊκών συστημάτων. Ωστόσο, ο συνοδευτικός προσωρινός προϋπολογισμός και οι πόροι που διατίθενται στον μεταρρυθμισμένο ENISA ενδέχεται να μην επαρκούν για την εκπλήρωση της εντολής του.

4.5.2. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει όλα τα κράτη μέλη να θεσπίσουν έναν σαφή και παρεμφερή οργανισμό, ομόλογο του ENISA, καθώς τα περισσότερα δεν το έχουν πράξει ακόμη. Πρέπει να προωθηθεί διαρθρωμένο πρόγραμμα για την απόσπαση εθνικών εμπειρογνομόνων στον ENISA ώστε να υποστηριχθεί η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη. Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης στην Επιτροπή να εξασφαλίσει τη συλλογή και το διαμοιρασμό των υφιστάμενων ορθών πρακτικών και αποτελεσματικών μέτρων των κρατών μελών.

4.5.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι, όσον αφορά τη δημιουργία ικανοτήτων, ο ENISA θα πρέπει να δώσει προτεραιότητα σε δράσεις υποστήριξης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης⁽¹⁰⁾. Η ψηφιακή ταυτότητα σε ευρωπαϊκό/παγκόσμιο επίπεδο για πρόσωπα, οργανισμούς, εταιρείες και αντικείμενα είναι καθοριστικής σημασίας, η δε πρόληψη και καταπολέμηση της κλοπής της ταυτότητας και της ηλεκτρονικής απάτης, καθώς και η καταπολέμηση της κλοπής βιομηχανικής διανοητικής ιδιοκτησίας, θα πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα.

4.5.4. Ο ENISA θα πρέπει επίσης να υποβάλλει τακτικές εκθέσεις σχετικά με την ετοιμότητα των κρατών μελών στον κυβερνοχώρο, εστιάζοντας κυρίως στους τομείς που προσδιορίζονται στο παράρτημα II της οδηγίας ΑΔΠ. Ετήσια ευρωπαϊκή άσκηση στον κυβερνοχώρο θα πρέπει να αξιολογεί την ετοιμότητα των κρατών μελών και την αποτελεσματικότητα του ευρωπαϊκού μηχανισμού αντιμετώπισης κρίσεων στον κυβερνοχώρο και να υποβάλλει συστάσεις.

4.5.5. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία ότι οι πόροι είναι εξαιρετικά περιορισμένοι όσον αφορά την επιχειρησιακή συνεργασία, συμπεριλαμβανομένου του δικτύου των CSIRT.

4.5.6. Όσον αφορά τα καθήκοντα που σχετίζονται με την αγορά, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ενίσχυση της συνεργασίας με τα κράτη μέλη και η δημιουργία επίσημου δικτύου φορέων στον τομέα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο θα συμβάλουν στη στήριξη της συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερομένων⁽¹¹⁾. Ο χρόνος που απαιτείται για την είσοδο στην αγορά είναι πολύ μικρός, είναι δε αποφασιστικής σημασίας για τις επιχειρήσεις της ΕΕ να είναι σε θέση να ανταγωνίζονται στον τομέα αυτό, και ο ENISA θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιδρά ανταποκρινόμενος ανάλογα. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, όπως και άλλοι οργανισμοί της ΕΕ, ο ENISA θα μπορούσε στο μέλλον να εφαρμόσει ένα σύστημα τελών και δικαιωμάτων. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι ο ανταγωνισμός σε θέματα αρμοδιοτήτων μεταξύ της ΕΕ και των εθνικών οργανισμών θα μπορούσε, όπως και σε άλλους τομείς, να καθυστερήσει την ορθή θέσπιση του ρυθμιστικού πλαισίου της ΕΕ και να ζημιώσει την ενιαία αγορά της ΕΕ.

4.5.7. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι τα καθήκοντα που σχετίζονται με την Ε&Κ και τη διεθνή συνεργασία είναι επί του παρόντος ελάχιστα.

⁽¹⁰⁾ Ψηφιακή ενιαία αγορά: ενδιάμεση αξιολόγηση.

⁽¹¹⁾ ΕΕ C 75 της 10.03. 2017, σ. 124.

4.5.8. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο πρέπει να αποτελεί σταθερό σημείο συζήτησης κατά τις τακτικές κοινές συνεδριάσεις των υπηρεσιών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (ΔΕΥ), ενώ ο ENISA και η Ευρωπόλ πρέπει να συνεργάζονται τακτικά.

4.5.9. Με δεδομένο ότι ο κυβερνοχώρος είναι πολύ καινοτόμος, πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά η θέσπιση προτύπων ώστε να αποφευχθεί η παρακώλυση της καινοτομίας, κάτι το οποίο απαιτεί ένα δυναμικό πλαίσιο. Θα πρέπει να διασφαλιστεί κατά το δυνατόν περισσότερο η αμφίδρομη συμβατότητα, προκειμένου να προστατευθούν και οι πολίτες, αλλά και οι επενδύσεις των εταιρειών.

4.5.10. Λόγω της σημασίας των εθνικών εποπτικών αρχών πιστοποίησης, η ΕΟΚΕ προτείνει ο παρών κανονισμός να θεσπίσει ήδη ένα επίσημο δίκτυο αρχών που θα είναι αρμόδιο να επιλύει διασυννοριακά ζητήματα με την υποστήριξη του ENISA. Το δίκτυο θα μπορούσε αργότερα να εξελιχθεί σε ενιαία υπηρεσία.

4.5.11. Η εμπιστοσύνη είναι θεμελιώδους σημασίας, όμως ο ENISA δεν μπορεί να εκδίδει αποφάσεις ούτε να ελέγχει εκθέσεις. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο οργανισμός θα πρέπει να παρακολουθεί τις επιδόσεις και τη λήψη αποφάσεων των εθνικών εποπτικών αρχών πιστοποίησης μέσω ελέγχων και επιθεωρήσεων εξ' ονόματος της Επιτροπής.

4.5.12. Η συμμετοχή στο διοικητικό συμβούλιο του ENISA πρέπει να επεκταθεί, με καθεστώς παρατηρητή, στη βιομηχανία και τις ενώσεις καταναλωτών.

4.6. Βιομηχανία, ΜΜΕ, χρηματοδότηση/επενδύσεις και καινοτόμα επιχειρηματικά μοντέλα

4.6.1. Βιομηχανία και επενδύσεις

Για να αυξηθεί η παγκόσμια ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων της ΕΕ που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ΤΠΕ, οι δράσεις πρέπει να προσανατολίζονται προς τη βελτίωση της στήριξης της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας ΤΠΕ, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ.

Η Ευρώπη θα πρέπει να αυξήσει τις επενδύσεις με τη σύγκλιση διαφόρων κονδυλίων της ΕΕ, εθνικών κεφαλαίων και επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα προς την κατεύθυνση στρατηγικών στόχων με ισχυρή συνεργασία δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Το επίπεδο των επενδύσεων σε ζωτικούς τομείς θα πρέπει να αυξηθεί και να συνοδεύεται από τη δημιουργία ενός Ταμείου Κυβερνοασφάλειας της ΕΕ για την καινοτομία και την Ε&Α στο τρέχον και το μελλοντικό πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα. Επιπλέον, η Ευρώπη θα πρέπει να δημιουργήσει ένα ταμείο για την ανάπτυξη της κυβερνοασφάλειας, προσθέτοντας μια νέα πτυχή στον τρέχοντα και στο μελλοντικό μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» καθώς και στο επόμενο ΕΤΣΕ 3.0.

Θα πρέπει να δημιουργηθούν κίνητρα για τα κράτη μέλη της ΕΕ ώστε να αγοράζουν ευρωπαϊκές λύσεις όταν είναι δυνατόν και να επιλέγουν ευρωπαίους προμηθευτές, εφόσον υπάρχουν, ιδίως για ευαίσθητες εφαρμογές. Η Ευρώπη πρέπει να στηρίξει την ανάπτυξη ευρωπαϊών πρωτοπόρων στον κυβερνοχώρο οι οποίοι θα μπορούν να ανταγωνιστούν σε μια παγκόσμια αγορά.

4.6.2. ΜΜΕ

Λόγω του κατακερματισμού της αγοράς, υπάρχει ανάγκη μεγαλύτερης σαφήνειας όσον αφορά τη ζήτηση των πελατών, προκειμένου να αντιμετωπιστεί καλύτερα η αγορά. Χωρίς δομημένη ζήτηση, οι ΜΜΕ και οι νεοσύστατες επιχειρήσεις δεν μπορούν να αναπτυχθούν με ταχείς ρυθμούς. Σε αυτό το πλαίσιο, η θέσπιση ενός ευρωπαϊκού κόμβου ασφάλειας στον κυβερνοχώρο για τις ΜΜΕ θα ήταν θετική.

Η τεχνολογία στον τομέα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο μεταβάλλεται ταχύτατα και οι ΜΜΕ, χάρη στην ευελιξία τους, μπορούν να παράσχουν τις λύσεις αιχμής που απαιτούνται για να παραμείνουν ανταγωνιστικές. Σε σύγκριση με τις τρίτες χώρες, η ΕΕ εξακολουθεί να αναζητά κατάλληλο επιχειρηματικό μοντέλο για τις ΜΜΕ.

Πρέπει να αναπτυχθούν προγράμματα για τις νεοφυείς επιχειρήσεις και τις ΜΜΕ ώστε να στηριχθεί το κόστος της πιστοποίησης και να αντισταθμιστεί η μεγάλη δυσκολία χρηματοδότησης της τεχνολογικής και εμπορικής τους ανάπτυξης.

4.7. Ο ανθρώπινος παράγοντας: εκπαίδευση και προστασία

4.7.1. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η πρόταση της Επιτροπής δεν λαμβάνει προσηκόντως υπόψη τον άνθρωπο ως κινητήριο υποκείμενο των ψηφιακών διαδικασιών, τόσο ως αποδέκτη αυτών όσο και ως υπαίτιο των σημαντικότερων συμβάντων στον κυβερνοχώρο.

4.7.2. Είναι αναγκαίο να αναπτυχθεί μια ισχυρή βάση δεξιοτήτων στον κυβερνοχώρο και να βελτιωθεί η κυβερνοϋγιεινή και η ευαισθητοποίηση μεταξύ ατόμων και επιχειρήσεων. Για να επιτευχθεί το αποτέλεσμα αυτό, θα πρέπει να εξεταστούν ζητήματα όπως ειδικές επενδύσεις, ο χρόνος κατάρτισης εκπαιδευτών υψηλού επιπέδου και αποτελεσματικές εκστρατείες ευαισθητοποίησης. Η εφαρμογή αυτών των τριών γραμμών δράσης απαιτεί τη συμμετοχή των εθνικών και περιφερειακών αρχών (υπεύθυνων για την υλοποίηση και την επένδυση σε αποτελεσματικά εκπαιδευτικά προγράμματα), αλλά και των επιχειρήσεων και των ΜΜΕ σε μια συλλογική προσέγγιση.

4.7.3. Θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο δημιουργίας προγράμματος σπουδών πιθανώς πιστοποιημένου από την ΕΕ για τα σχολεία και τους επαγγελματίες, με την ενεργό συμμετοχή του ENISA και των εθνικών ομολόγων του. Επιπλέον, πρέπει να εξετάζεται η ισοτιμία των φύλων κατά την ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων προς βελτίωση των επιπέδων απασχόλησης στον τομέα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο.

4.7.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η δραστηριότητα πιστοποίησης πρέπει να περιλαμβάνει ένα επαρκές σύστημα επισήμανσης τόσο για το υλισμικό όσο και για το λογισμικό, όπως ισχύει για πολλά άλλα προϊόντα (π.χ. ενεργειακά προϊόντα). Το μέσο αυτό θα παρέχει το τριπλό πλεονέκτημα να μειώνει το κόστος για τις επιχειρήσεις, να καταργεί τον υφιστάμενο κατακερματισμό στην αγορά εξαιτίας των διαφορετικών συστημάτων πιστοποίησης που εφαρμόζονται ήδη σε εθνική κλίμακα και να απλοποιεί την κατανόηση εκ μέρους των καταναλωτών όσον αφορά την ποιότητα και τα χαρακτηριστικά του αντικειμένου που αγοράζουν. Για τον σκοπό αυτό, είναι σημαντικό να υπόκεινται στους ίδιους μηχανισμούς πιστοποίησης και επισήμανσης και τα προϊόντα που εισάγονται από τρίτες χώρες. Τέλος, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η δημιουργία ενός ειδικού λογοτύπου θα μπορούσε να συμβάλει ώστε οι καταναλωτές και οι χρήστες να αντιλαμβάνονται άμεσα την αξιοπιστία των προϊόντων που αγοράζουν ή των ιστοσελίδων από τις οποίες πραγματοποιούν συναλλαγές αγοραπωλησίας ή προβλέπουν την υποβολή ευαίσθητων δεδομένων.

4.7.5. Ο ENISA θα μπορούσε να αναλάβει μια σημαντική δραστηριότητα πληροφόρησης και ενημέρωσης έτσι ώστε να ενισχυθούν τόσο η αντίληψη σχετικά με τις «ασφαλείς» ψηφιακές συμπεριφορές όσο και η εμπιστοσύνη των χρηστών στο Διαδίκτυο. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να υπάρξει συμμετοχή των ενώσεων των επιχειρήσεων, των καταναλωτών και άλλων οργανισμών που δραστηριοποιούνται στις ψηφιακές υπηρεσίες.

4.7.6. Όπως έχει ήδη προταθεί στη γνωμοδότηση INT/828, συμπληρωματικά ως προς την «Πράξη για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο» (Cybersecurity Act), η ΕΟΚΕ θεωρεί απολύτως αναγκαίο να δρομολογηθεί το ταχύτερο δυνατό ένα ευρύ ευρωπαϊκό πρόγραμμα για την ψηφιακή εκπαίδευση και κατάρτιση, προκειμένου να παρασχεθούν σε όλους τους πολίτες τα απαιτούμενα μέσα για να ανταποκριθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στη μετάβαση. Ειδικότερα, μολονότι έχει επίγνωση των ειδικών εθνικών αρμοδιοτήτων στον τομέα, η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι το πρόγραμμα αυτό θα ξεκινά από τα σχολεία, ενισχύοντας τις γνώσεις του διδακτικού προσωπικού, προσαρμόζοντας τα προγράμματα σπουδών και τη διδασκαλία στις ψηφιακές τεχνολογίες (συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρονικής μάθησης) και παρέχοντας σε όλους τους μαθητές εκπαίδευση υψηλής ποιότητας. Είναι αυτονόητο ότι το πρόγραμμα αυτό θα περιλαμβάνει τη διά βίου μάθηση, με σκοπό την προσαρμογή ή την επικαιροποίηση των δεξιοτήτων όλων των εργαζομένων ⁽¹²⁾.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Αναδυόμενες τεχνολογίες και λύσεις: η περίπτωση του διαδικτύου των πραγμάτων (IoT)

Ο αριθμός των συνδεδεμένων συσκευών αυξάνεται συνεχώς και αναμένεται να φτάσει σε πολλαπλάσιο αριθμό σε σχέση με τους κατοίκους του πλανήτη, λόγω της ψηφιοποίησης συστατικών στοιχείων, συστημάτων και λύσεων και της ενίσχυσης της συνδεσιμότητας. Η τάση αυτή δημιουργεί νέες ευκαιρίες για τους παραβάτες του κυβερνοχώρου, ειδικά επειδή οι συσκευές του διαδικτύου των πραγμάτων συχνά δεν προστατεύονται τόσο καλά όσο οι παραδοσιακές συσκευές.

Τα ευρωπαϊκά πρότυπα ασφαλείας σε διαφορετικά κατακόρυφα τμήματα που χρησιμοποιούν συσκευές του διαδικτύου των πραγμάτων μπορούν να μειώσουν την αναπτυξιακή προσπάθεια, τον χρόνο και τον προϋπολογισμό για όλους τους ασχολούμενους στη βιομηχανία που συμμετέχουν στην αξιακή αλυσίδα των συνδεδεμένων προϊόντων.

Είναι πιθανόν να απαιτείται κάποια μορφή ελάχιστου επιπέδου ασφαλείας μέσω IDAM (Διαχείριση Ταυτότητας και Πρόσβασης), βελτιώσεων και διαχείρισης συσκευών για τις «συνήθεις» συσκευές του «διαδικτύου των προσώπων» (IoP). Καθώς η πιστοποίηση αποτελεί βασική μέθοδο παροχής υψηλότερου επιπέδου ασφαλείας, θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην ασφάλεια του διαδικτύου των πραγμάτων (IoT) κατά τη νέα προσέγγιση πιστοποίησης της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 14 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽¹²⁾ Ψηφιακή ενιαία αγορά: ενδιάμεση αξιολόγηση.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων — Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2018»

[COM(2017) 690]

(2018/C 227/14)

Εισηγητής: ο κ. Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 18.1.2018
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδια υποεπιτροπή	Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης 2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.2.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	194/2/3

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου είναι στρατηγικής σημασίας και προτίθεται να συνεχίσει να συμβάλλει σε αυτό με τον αποτελεσματικότερο δυνατό τρόπο. Παράλληλα, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την ανάγκη να ενισχυθεί ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στον κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, και ειδικότερα κατά την προετοιμασία της Ετήσιας Επισκόπησης της Ανάπτυξης (ΕΕΑ). Η ΕΟΚΕ μπορεί να αποφέρει προστιθέμενη αξία στη διαδικασία αυτή. Επιπλέον, στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα πρέπει να συμμετέχουν με πιο δομημένο τρόπο οι κοινωνικοί εταίροι και οι εθνικές οικονομικές και κοινωνικές επιτροπές.

1.2. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η κοινωνική διάσταση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου ενισχύθηκε με την εισαγωγή κοινωνικών δεικτών (κοινωνικός πίνακας αποτελεσμάτων) στην κοινή έκθεση για την απασχόληση⁽¹⁾. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η εστίαση στην αύξηση των επενδύσεων, στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και στην ενίσχυση της μακροοικονομικής ισορροπίας⁽²⁾, την οποία ανακοίνωσε η Επιτροπή, πρέπει να συνοδεύεται από τη διεύρυνση του κύκλου του Εξαμήνου και σε άλλους τομείς «πέραν των δεικτών του ΑΕγχΠ» (κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί στόχοι και στόχοι αειφορίας). Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της στήριξης του ευρωπαϊκού κοινωνικού πυλώνα από το Εξάμηνο, ούτως ώστε να καταστεί εργαλείο βελτίωσης των συνθηκών ζωής και εργασίας των πολιτών. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να δει τους στόχους του ΕΠΚΔ να ενσωματώνονται στις πολιτικές και τις αποφάσεις που λαμβάνονται.

1.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την άποψη ότι το κλειδί για την αύξηση της μακροπρόθεσμης οικονομικής μεγέθυνσης είναι οι επενδύσεις, η καινοτομία και η γνώση, η εκπαίδευση και η διά βίου μάθηση, ιδιαίτερα στον τομέα των «πράσινων» τεχνολογιών και της κυκλικής οικονομίας, αλλά και σε πιο παραδοσιακούς τομείς. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η στιβαρή εγχώρια ζήτηση θα εξασφαλιστεί και οι ιδιωτικές επενδύσεις θα είναι υψηλές μόνο αν δημιουργηθούν τα κατάλληλα κίνητρα και διατηρηθεί το ευνοϊκό επενδυτικό κλίμα.

1.4. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι δημόσιες επενδύσεις είναι σχετικά χαμηλές και παρουσιάζουν υστέρηση. Τονίζει την ανάγκη να αυξηθούν οι δημόσιες επενδύσεις για την προσαπία της εύθραυστης ανάπτυξης, πράγμα που απαιτεί ενισχυμένες κοινωνικές επενδύσεις σε μέτρα που στοχεύουν στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και στη βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών, των υποδομών φροντίδας, της καινοτομίας και της κοινωνικής συνοχής στις διάφορες χώρες και περιφέρειες. Προς τούτο, η ΕΟΚΕ ζητεί εκ νέου την έγκριση της υιοθέτησης του λεγόμενου «χρυσού κανόνα για τις δημόσιες επενδύσεις» ώστε να τονωθούν οι δημόσιες επενδύσεις.

⁽¹⁾ Κοινή έκθεση για την απασχόληση.

⁽²⁾ ΕΕ C 173 της 31.5.2017, σ. 73.

1.5. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση τη θέσπιση του προγράμματος στήριξης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων⁽³⁾. Παρότι κρίνεται ιδιαίτερα αναγκαίο εργαλείο που θα βοηθήσει τα κράτη μέλη να υλοποιήσουν θεσμικές, διοικητικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις μέσω της διάθεσης κονδυλίων για την οικοδόμηση ικανότητας και την τεχνική υποστήριξη, αυτές οι μεταρρυθμίσεις δεν πρέπει, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, να οδηγήσουν σε απλή απορρύθμιση της αγοράς εργασίας και ελευθέρωση της αγοράς προϊόντων. Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ προειδοποιεί ότι, λόγω του σχετικά περιορισμένου προϋπολογισμού και της έλλειψης εμπειρίας όσον αφορά τη συνεργασία με τα κράτη μέλη για την εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, το πρόγραμμα ενδέχεται να μην αποφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

1.6. Η ΕΟΚΕ συμμαρτίζει την άποψη της Επιτροπής ότι οι οικονομικά και κοινωνικά λογικές και ισορροπημένες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις λειτουργικές αγορές εργασίας και προϊόντων είναι απαραίτητες για την προσαρμογή της ευρωπαϊκής οικονομίας στις μακροπρόθεσμες διαρθρωτικές αλλαγές και στους πιθανούς οικονομικούς και περιβαλλοντικούς κλυδωνισμούς. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εμμένει σε μια μη συστημική προσέγγιση και επισημαίνει ότι οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να δρομολογούνται μόνο όταν αυτό είναι απαραίτητο και με σεβασμό στο εθνικό δίκαιο, τον κοινωνικό διάλογο και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις.

1.7. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη μεγαλύτερη έμφαση που αποδίδει η Επιτροπή στη σύνθεση και στην αποδοτικότητα των δημόσιων δαπανών εντός της ΕΕΑ, καθώς και στην υπεύθυνη δημοσιονομική πολιτική και τις κατάλληλες και αποδοτικές δαπάνες. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι μεταρρυθμίσεις της δημόσιας διοίκησης που στοχεύουν σε πρωτοβουλίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, η αποτελεσματικότητα των δημόσιων συμβάσεων⁽⁴⁾ και η ενίσχυση της διαφάνειας των δημόσιων πόρων μπορούν να εξασφαλίσουν μεγάλη εξοικονόμηση κόστους και αύξηση των δημόσιων επενδύσεων. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να είναι μία από τις πρώτες επιλογές όσον αφορά τη δημοσιονομική εξυγίανση.

1.8. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι οι προσπάθειες μετριασμού των δυσμενών επιπτώσεων της γήρανσης βαρύνουν τον προϋπολογισμό των κρατών μελών. Πρέπει να τονιστεί ακόμη μία φορά η σημασία της κατάρτισης και της επανεκπαίδευσης, ο ρόλος πρόληψης που πρέπει να επιτελεί το σύστημα υγείας, η αποτελεσματικότητα των δαπανών στον τομέα της υγείας και η ανάγκη διασφάλισης της αποδοτικότητας του συστήματος κοινωνικής προστασίας.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις απόψεις της όσον αφορά το γεγονός ότι η ΕΕΑ δεν καλύπτει άλλους σχετικούς τομείς πολιτικής, όπως η περιβαλλοντική πολιτική, ή άλλα συναφή ζητήματα, όπως η ποιότητα της απασχόλησης. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το Εξάμηνο είναι δυνατόν να επεκταθεί ώστε να διασφαλίζεται ότι οι μακροοικονομικές πολιτικές της ΕΕ είναι βιώσιμες όχι μόνο οικονομικά και κοινωνικά αλλά και περιβαλλοντικά. Το Εξάμηνο πρέπει να αντιμετωπίζει τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις με τον ίδιο τρόπο.

2.2. Από την άποψη αυτή, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα ολοκληρωμένο σύστημα δεικτών που θα συνεκτιμά τις κοινωνικές και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Η προσθήκη του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων στην ΕΕΑ του 2018 αποτελεί ένα πρώτο βήμα προς αυτόν τον σκοπό, βήμα το οποίο θα πρέπει να συμπληρωθεί, ει δυνατόν, με δείκτες αναφορικά με τη μισθολογική εξέλιξη και τον βαθμό κάλυψης των συλλογικών διαπραγματεύσεων. Η τρέχουσα μακροοικονομική και κοινωνική ανάλυση θα μπορούσε να συμπληρωθεί με την προσθήκη δεικτών αποδοτικότητας των πόρων και της ενέργειας, της πορείας προόδου των εθνικών στόχων για την ενέργεια και το κλίμα και των αλλαγών όσον αφορά τους εθνικούς συντελεστές περιβαλλοντικής φορολογίας.

2.3. Η ΕΕΑ θα πρέπει να δώσει μεγαλύτερη έμφαση στα μακροπρόθεσμα δημογραφικά ζητήματα, ιδίως στο πλαίσιο της γήρανσης του πληθυσμού και της μετανάστευσης του εργατικού δυναμικού. Στην παρούσα συγκυρία, κατά την οποία φαίνεται να έχουν αποφευχθεί οι άμεσες απειλές για την οικονομική και τη δημοσιονομική σταθερότητα, υπάρχει επείγουσα ανάγκη επικέντρωσης σε αυτά τα πιο μακροπρόθεσμα ζητήματα.

2.4. Η ΕΟΚΕ έχει υποδείξει ότι το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω για να διασφαλίσει τη συντονισμένη εφαρμογή των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης⁽⁵⁾.

2.5. Κατά την ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η περίοδος μετά το Brexit και να υποτεθεί ότι θα καταστεί απαραίτητη η προς τα επάνω αναθεώρηση της χρηματοδοτικής ικανότητας.

2.6. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο πρέπει να προσαρμοστεί στη μελλοντική στρατηγική μετά το 2020. Η στρατηγική αυτή θα πρέπει να έχει ως βάση τις προτεραιότητες της Επιτροπής Juncker, καθώς και τους στόχους για το 2030, που βασίζονται στους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» (η οποία θα παραμείνει επίκαιρη τα ερχόμενα χρόνια) και στη Συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα.

⁽³⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2017/825.

⁽⁴⁾ COM(2017) 572.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 44.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Επενδύσεις

3.1.1. Η αύξηση της παραγωγικότητας είναι μία από τις κύριες πηγές βελτίωσης της οικονομικής ευημερίας. Είναι εξαιρετικά σημαντικό η ΕΕ να διατηρήσει υψηλό και βιώσιμο ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας, δεδομένου ότι πλέον υστερεί σε σχέση με τους κυριότερους ανταγωνιστές της, ιδιαίτερα σε ζωτικής σημασίας κλάδους της βιομηχανίας και στην ανάπτυξη τεχνολογιών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Μια συνεχώς βελτιούμενη οικονομία αποτελεί καθοριστικής σημασίας βάση για τη χρηματοδότηση παροχών κοινωνικής ασφάλισης και υγειονομικής περιθάλψης στο επίπεδο που επιθυμούν οι Ευρωπαίοι πολίτες. Η προώθηση της ευημερίας, της συνοχής και της κοινωνικής δικαιοσύνης είναι πλήρως συμβατή με την οικονομική μεγέθυνση και την αύξηση της παραγωγικότητας⁽⁶⁾.

3.1.2. Το κλειδί για την αύξηση της παραγωγικότητας είναι οι επενδύσεις, η ποιότητα της απασχόλησης, η καινοτομία και η γνώση. Όσο λιγότερες είναι οι επενδύσεις κεφαλαίου, τόσο λιγότερος νέος εξοπλισμός τίθεται στη διάθεση των εργαζομένων, και, με αμετάβλητα τα λοιπά δεδομένα, τόσο βραδύτεροι είναι οι μελλοντικοί ρυθμοί και χαμηλότερα τα επίπεδα αύξησης της παραγωγικότητας. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε περιόδους κατά τις οποίες η ανάπτυξη του εργατικού δυναμικού επιβραδύνεται εξαιτίας των δημογραφικών αλλαγών και της μείωσης των ποσοστών γεννήσεων, όπως συμβαίνει στην Ευρώπη. Για την αύξηση της παραγωγικότητας πρέπει να γίνουν επενδύσεις στην εκπαίδευση, τη διά βίου μάθηση και την κατάρτιση, στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας, σε βασικές υπηρεσίες, όπως η παιδική μέριμνα και η εξωσχολική φροντίδα, σε σύγχρονες εγκαταστάσεις, σε εξοπλισμό και παραγωγικές τεχνικές, σε νέες ανακαλύψεις και καινοτομίες, καθώς και στις μεταφορές, τις επικοινωνίες και σε άλλες υποδομές. Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι δημόσιες επενδύσεις μεγάλης κλίμακας, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, έχουν πολύ πιο μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα. Ως εκ τούτου, η περαιτέρω εξέταση των απαιτήσεων προγραμματισμού θα μπορούσε να συμβάλει στην αύξηση των δημόσιων επενδύσεων. Προς τούτο, η ΕΟΚΕ ζητεί εκ νέου την έγκριση της υιοθέτησης του λεγόμενου «χρυσού κανόνα για τις δημόσιες επενδύσεις», ώστε να τονωθούν οι δημόσιες επενδύσεις.

3.1.3. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ θεωρεί ζωτικής σημασίας οι ενωσιακές και οι εθνικές δημοσιονομικές δυνατότητες να χρησιμοποιούνται στο έπακρο και η πολιτική συνοχής να παραμείνει το βασικό επενδυτικό εργαλείο της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η διακυβέρνηση και οι αλληλεπιδράσεις της εν λόγω πολιτικής με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα πρέπει να βελτιωθούν με στόχο να αυξηθεί περαιτέρω η συμβολή τους στη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Τα διαρθρωτικά ταμεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν περισσότερο από ό,τι σήμερα για τη στήριξη της εκπαίδευσης και κατάρτισης σε απαραίτητες δεξιότητες, σε στενή συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους. Υπό την έννοια αυτή, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη γνώμη της Επιτροπής ότι το ΕΤΣΕ «απέχει πολύ από την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού του για την ενίσχυση της ανάπτυξης του ανθρώπινου κεφαλαίου».

3.1.4. Για τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων και των τεχνολογιών παραγωγής πρέπει να δημιουργηθεί το κατάλληλο επιχειρηματικό κλίμα και κοινωνικό περιβάλλον, προκειμένου οι εταιρείες να αποκτήσουν κίνητρα για την πραγματοποίηση επενδύσεων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι εξαιρετικά σημαντικό τα κράτη μέλη να αναπτύξουν ισχυρότερους και αποτελεσματικότερους θεσμούς, ικανούς να καταπολεμήσουν τη διαφθορά και να υλοποιήσουν το κράτος δικαίου. Διαφορετικά, τα ποσοστά των επενδύσεων δεν μπορούν να είναι υψηλά.

3.1.5. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την ανάγκη για επενδύσεις σε μέτρα «δίκαιης μετάβασης» που θα συνοδεύσουν τις μετασχηματιστικές επενδύσεις, κυρίως στον ενεργειακό και στον κατασκευαστικό τομέα. Οι επενδύσεις αυτές, για τις οποίες πρέπει να διατίθεται ικανή χρηματοδότηση, θα πρέπει επίσης να στηρίζουν τους εργαζόμενους σε περιφέρειες των οποίων οι βιομηχανίες βρίσκονται σε στάδιο μετάβασης από υψηλές σε χαμηλές εκπομπές άνθρακα και χρειάζονται χρηστή διαχείριση για να συνεισφέρουν στην επίτευξη των στόχων της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους, της κοινωνικής ένταξης και της εξάλειψης της φτώχειας.

3.1.6. Εκτός από το ευνοϊκό κλίμα, είναι επίσης σημαντικό για τις επενδύσεις να υπάρχουν εύρυθμες χρηματοπιστωτικές αγορές στην Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί για το γεγονός ότι η ολοκλήρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών εξακολουθεί να καθυστερεί. Η περαιτέρω ανάπτυξη της Τραπεζικής Ένωσης και της Ένωσης Κεφαλαιαγορών πρέπει να προχωρήσει χωρίς καθυστέρηση.

3.1.7. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι έχει πρωταρχική σημασία η καθιέρωση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών και άλλων συνθηκών πλαισίου με στόχο τη βελτίωση των χρηματοδοτικών όρων, την κατανομή των κινδύνων και την ενίσχυση της πρόσβασης σε πιστώσεις για όλες τις εταιρείες, καθώς και την υλοποίηση, στην πράξη, της αρχής της ισότητας ευκαιριών.

3.1.8. Οι όροι πρόσβασης στη χρηματοδότηση εξακολουθούν να είναι πολύ άνοιχοι και η πρόσβαση στη χρηματοδότηση εξακολουθεί να είναι δύσκολη και να αποτελεί μείζον ζήτημα για τις ΜΜΕ, τις μικρές οικογενειακές και παραδοσιακές επιχειρήσεις, τις νεοφυείς και τις αναπτυσσόμενες νέες επιχειρήσεις. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η ΕΟΚΕ επικροτεί μέτρα όπως το Πανευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων σε Επενδυτικά Ταμεία Υψηλού Επιχειρηματικού Κινδύνου (*Pan-European Venture Capital Fund of Funds*) και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να λάβει, σε συνεργασία με τις τοπικές, τις περιφερειακές και τις εθνικές αρχές, περαιτέρω μέτρα για τη μόχλευση ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων και την προώθηση της διαφοροποίησης των πηγών χρηματοδότησης.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 173 της 31.5. 2017, σ. 33.

3.1.9. Η ανάπτυξη της Ένωσης Κεφαλαιαγορών —επέκταση των κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών, αγορές ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων— συμπεριλαμβανομένων των ανεπίσημων αγορών, των επιχειρηματικών αγγέλων (*business angels*) και της συμμετοχικής χρηματοδότησης, έχει βελτιώσει την πρόσβαση σε επιχειρηματικά κεφάλαια για συγκεκριμένες κατηγορίες ΜΜΕ. Ωστόσο, ένα πολύ μεγάλο ποσοστό ΜΜΕ θεωρείται απίθανο να μπορέσει να επωφεληθεί σημαντικά από τις εξελίξεις αυτές. Ακόμη και για τις καινοτόμες, τις νεοφυείς και τις μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις, τα νέα μέσα δεν είναι εύχρηστα και εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών, λόγω του επιπέδου ανάπτυξης των τοπικών κεφαλαιαγορών και της έλλειψης κατάλληλης νομοθεσίας. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να δοθεί προσοχή στη δημιουργία των ενδεδειγμένων προϋποθέσεων για την τραπεζική χρηματοδότηση των εν λόγω εταιρειών.

3.1.10. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξάλειψη των εμποδίων στις επενδύσεις και για τη δημιουργία ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος. Εκτός από τα προαναφερθέντα προβλήματα, αναφέρονται ενδεικτικά ο κανονισμός σχετικά με τις εταιρείες επιχειρηματικού κεφαλαίου και η συνέχιση της ανάπτυξης του Ταμείου Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας, η παροχή «δεύτερης ευκαιρίας» σε επιχειρηματίες που αποτυγχάνουν, η βελτίωση των διαδικασιών αφερεγγυότητας ή ακόμη και η δημιουργία συστημάτων προληπτικής αναδιάρθρωσης. Η τόνωση της συμμετοχής των τραπεζών και η βελτίωση της λειτουργικής τους αποτελεσματικότητας θα πρέπει να αποτελέσει μία από τις βάσεις για την προώθηση των επενδυτικών δραστηριοτήτων.

3.1.11. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη τονίσει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ότι η ολοκλήρωση της Ενεργειακής Ένωσης, η στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά και το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία θα προσφέρουν νέες ενδιαφέρουσες επενδυτικές ευκαιρίες. Επιπλέον, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι νέες δυνατότητες για οικολογικές επενδύσεις, με σκοπό την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Η τόνωση των τομέων αυτών εξαρτάται επίσης από τις διεθνείς εμπορικές συμφωνίες, ορισμένες από τις οποίες μπορεί να πληγούν λόγω αλλαγής αντιλήψεων στην παγκόσμια πολιτική σκηνή, καθώς και από την επακόλουθη προσβασιμότητα των αγορών.

3.2. Εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων

3.2.1. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να είναι οικονομικά και κοινωνικά ισορροπημένες. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που θα υλοποιηθούν πρώτα πρέπει να είναι όσες προωθούν την αύξηση της παραγωγικότητας, αλλά και όσες ενισχύουν την εργασιακή ασφάλεια και το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, με σεβασμό στις συλλογικές διαπραγματεύσεις και την αυτονομία των κοινωνικών εταίρων. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις έχουν ζωτική σημασία για την οικοδόμηση ακεραιότητας και διαφάνειας στη δημόσια διοίκηση και για την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών στους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

3.2.2. Η ΕΟΚΕ σημειώνει τις πρωτοβουλίες που προτείνει η Επιτροπή στον χάρτη πορείας για την εμβάθυνση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης της Ευρώπης και καταρτίζει, επί του παρόντος, ξεχωριστή γνωμοδότηση σχετικά με την εν λόγω δέσμη πρωτοβουλιών⁽⁷⁾. Η ΕΟΚΕ θα συνεχίσει να συμβάλλει στη συζήτηση των ηγετών της ΕΕ σχετικά με τη μελλοντική ανάπτυξη της ΟΝΕ στο πλαίσιο της συζήτησης για το μέλλον της Ευρώπης. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι, στην ΕΕΑ, τα περισσότερα από τα προβλήματα για την ενίσχυση της σύγκλισης και της ένταξης των κρατών μελών αφορούν σχεδόν αποκλειστικά τις χώρες της ζώνης του ευρώ. Η σύγκλιση των χωρών που δεν είναι μέλη της ζώνης του ευρώ θα πρέπει να τυγχάνει ανάλογου προβληματισμού και προσπάθειας. Πρέπει να προωθηθεί μια νέα στρατηγική και ένα νέο σχέδιο δράσης με στόχο να εξασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη με χαμηλότερη παραγωγικότητα μπορούν να κερδίσουν το χαμένο έδαφος με την ανάπτυξη των δικών τους ποιοτικών επενδύσεων. Επίσης, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την υποστήριξη της ανάκαμψης συγκεκριμένων περιοχών μέσω έργων αναζωογόνησης που θα περιλαμβάνουν ποιοτική ανάπτυξη και επενδύσεις.

3.2.3. Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων για τον σχεδιασμό, την κατάρτιση και την υλοποίηση των οικονομικά και κοινωνικά λογικών και ισορροπημένων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Θα πρέπει να εδράζεται σε μια νέα αρχή για τον κοινωνικό διάλογο που θα βασίζεται μεν στον σημερινό διάλογο, αλλά θα διαθέτει ενισχυμένους συμμετοχικούς μηχανισμούς. Η υπεύθυνη κοινωνική δέσμευση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από μια κατανοητή και άμεση επικοινωνία και η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση της Επιτροπής να συμπεριλάβει τους κοινωνικούς εταίρους με τρόπο διεξοδικό και συστηματικό στον κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

3.2.4. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ότι μια αγορά εργασίας που λειτουργεί καλά αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για τη θετική εξέλιξη της οικονομικής συγκυρίας⁽⁸⁾. Αυτό θα πρέπει να καταστεί μία από τις προτεραιότητες των μεταρρυθμίσεων. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκτιμά επίσης ότι η κοινωνική διάσταση της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων ασφάλισης, πρέπει να ενισχυθεί και ότι ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων θα πρέπει να αποτελέσει τη βάση για τον σκοπό αυτό.

3.2.5. Για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προκλήσεων της αγοράς εργασίας που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη, η Επιτροπή θα πρέπει να λάβει υπόψη τα διάφορα στάδια των κρατών μελών ως προς την οικονομική ανάπτυξη και τα προτεινόμενα μέτρα θα πρέπει να είναι παραγωγικά, χωρίς αποκλεισμούς, αποδεκτά και εφαρμόσιμα στις κοινωνίες τους.

⁽⁷⁾ ECO/446 (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα).

⁽⁸⁾ ΕΕ C 173 της 31.5.2017, σ. 73.

3.2.6. Η ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση πρέπει να είναι προσβάσιμες σε όλους ως βασικό δικαίωμα. Ωστόσο, σήμερα είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας να μπορεί να βασίζεται σε ένα καλά εκπαιδευμένο, ενημερωμένο και ικανό εργατικό δυναμικό. Λαμβάνονται πολλά μηνύματα από οργανώσεις εργοδοτών, σύμφωνα με τα οποία ο σημαντικότερος παράγοντας που παρεμποδίζει την αύξηση της παραγωγής και τη δημιουργία θέσεων εργασίας είναι η έλλειψη των κατάλληλων δεξιοτήτων που απαιτούνται από τις επιχειρήσεις. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις, αντιθέτως, ζητούν μετ' επιτάσεως το κατάλληλο πλαίσιο για όλους να διατηρείται επικαιροποιημένο με τις δεξιότητες που απαιτούνται κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους (π. χ. δικαίωμα σε άδεια κατάρτισης μετ' αποδοχών) — θέτοντας τους πάντες προ των ευθυνών τους: οι ιδιώτες, οι επιχειρήσεις (σε συνάρτηση με το μέγεθος της επιχείρησης) και το ευρύ κοινό. Αυτά τα ζητήματα πρέπει να αντιμετωπιστούν χωρίς καθυστέρηση με τα κατάλληλα μέτρα που προτείνονται στην ΕΕΑ, σύμφωνα με το Νέο Θεματολόγιο Δεξιοτήτων για την Ευρώπη⁽⁹⁾.

3.2.7. Σύμφωνα με την κοινή έκθεση για την απασχόληση, «...η αύξηση των μισθών παραμένει συγκρατημένη στις περισσότερες χώρες ... την περίοδο 2014-2016, η αύξηση των πραγματικών μισθών υστέρησε έναντι της αύξησης της παραγωγικότητας. Πρόκειται για μια μακροπρόθεσμη τάση: στην ΕΕ, από το 2000 έως το 2016, η πραγματική παραγωγικότητα ανά εργαζόμενο αυξήθηκε κατά 14,3 %, ενώ το πραγματικό εισόδημα εξαρτημένης εργασίας ανά εργαζόμενο αυξήθηκε κατά 10,2 %»⁽¹⁰⁾. Παρότι στις περισσότερες χώρες ο ρυθμός μισθολογικής αύξησης υστερεί έναντι της αύξησης της παραγωγικότητας, σε άλλες χώρες είναι υψηλότερος. Αυτή η ετερογένεια οδηγεί την ΕΟΚΕ να τονίσει ότι η πραγματική αύξηση των μισθών, συμπεριλαμβανομένων των ελάχιστων μισθών όπου υπάρχουν, πρέπει να συμβαδίζει με την αύξηση της παραγωγικότητας. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου από τα κέρδη παραγωγικότητας θα αυξήσει την ισότητα και θα έχει θετικό αντίκτυπο στην εγχώρια αγορά και στη συνολική ζήτηση εντός της ΕΕ. Η εγχώρια ζήτηση πρέπει να τονωθεί, πράγμα που αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διατήρηση της ανάπτυξης, την υπέρβαση της κρίσης και την τόνωση της απασχόλησης. Η αύξηση των μισθών, ιδίως των χαμηλότερων, είναι ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία για την επίτευξη αυτών των στόχων στην ευρωπαϊκή οικονομία και κοινωνία⁽¹¹⁾.

3.2.8. Η ΕΟΚΕ έχει υπογραμμίσει επανειλημμένα την ανάγκη στήριξης των ΜΜΕ⁽¹²⁾, οι οποίες —από κοινού με τους εν λόγω εργαζομένους και υπαλλήλους— πλήττονται περισσότερο από τις αδυναμίες της αγοράς, ενώ διαθέτουν μεγάλες δυνατότητες συμβολής στην ευρωπαϊκή οικονομία. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόθεση της Επιτροπής να υποστηρίξει τη διάδοση νέων τεχνολογιών μεταξύ των ΜΜΕ. Ταυτόχρονα, είναι σημαντικό η Επιτροπή να λάβει επίσης υπόψη τα προβλήματα πρόσβασης των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση, την ετερογένειά τους ως ομάδα και την ανάγκη στήριξης των μικρών παραδοσιακών και οικογενειακών επιχειρήσεων⁽¹³⁾.

3.2.9. Η καθιέρωση ενός συστήματος κινήτρων που θα δημιουργεί συνθήκες ισότιμου ανταγωνισμού, θα υποστηρίξει περισσότερο την οικονομική ανάπτυξη και θα περιορίζει της δυνατότητες κατάχρησης θα πρέπει να αποτελέσει αναπόσπαστο τμήμα της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στη βελτίωση του κανονιστικού και του διοικητικού πλαισίου. Η ΕΟΚΕ συμμαρτίζεται την άποψη που εκφράζεται στην ΕΕΑ ότι μια ενιαία αγορά στον αμυντικό τομέα θα μπορούσε να έχει πολλαπλά οφέλη για τους Ευρωπαίους πολίτες, επαναλαμβάνει, ωστόσο, τη θέση της ότι οι πόροι του προϋπολογισμού της ΕΕ δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση στρατιωτικών μέσων και επιχειρησιακών δράσεων.

3.2.10. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη να συνεχιστεί η τόνωση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης με την ευρεία έννοια, πολύ ευρύτερη από την απλή ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Το διεθνές οικονομικό κύρος της Ευρώπης χρειάζεται ενίσχυση και πρέπει να ληφθούν μέτρα ώστε να είναι καλύτερα προετοιμασμένη για να αναμετρηθεί με τους παγκόσμιους ανταγωνιστές της.

3.3. Υπεύθυνες δημοσιονομικές πολιτικές

3.3.1. Η παρατηρούμενη ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας συμβάλλει στη βελτίωση της κατάστασης των δημόσιων οικονομικών, τα οποία βρίσκονταν σε κίνδυνο κατά και μετά τη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση. Ταυτόχρονα, τα χαμηλά επιτόκια και η οικονομική ανάπτυξη παρέχουν καλές ευκαιρίες για τη μείωση των υπερβολικών επιπέδων χρέους, όπου υπάρχουν. Ο λόγος δημόσιου χρέους προς το ΑΕγχΠ είναι εξαιρετικά άνωσα καταναεμημένος στην ΕΕ, πράγμα το οποίο εκθέτει τις χώρες με υψηλά επίπεδα χρέους σε πιθανούς κινδύνους επιτοκίου και έχει ως αποτέλεσμα υψηλό κόστος χρηματοδότησης εάν τα επιτόκια αρχίσουν να αυξάνονται σε περίπτωση χαλάρωσης της νομισματικής πολιτικής.

3.3.2. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ εκτιμά το γεγονός ότι ένας από τους πυλώνες επί των οποίων η Επιτροπή οικοδομεί την οικονομική και κοινωνική της πολιτική είναι ο πυλώνας των υπεύθυνων δημοσιονομικών πολιτικών. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι μια υπεύθυνη κυβερνητική πολιτική ως προς τις δαπάνες δεν μετριέται πάντοτε μόνο από ένα λογιστικό αποτέλεσμα ως έλλειμμα, αλλά και από τον αντίκτυπο που έχει στην πραγματική οικονομία και την κοινωνία εν γένει.

⁽⁹⁾ COM(2016) 381.

⁽¹⁰⁾ Κοινή έκθεση για την απασχόληση, σ. 4.

⁽¹¹⁾ ECO/444 (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα).

⁽¹²⁾ EE C 345 της 13.10.2017, σ. 15.

⁽¹³⁾ EE C 81 της 2.3.2018, σ. 1.

3.3.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την άποψη ότι η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να προσαρμόζεται στις ειδικές ανά χώρα συνθήκες. Το αιώνιο δίλημμα μεταξύ της ανάγκης εξασφάλισης μακροπρόθεσμου ελέγχου επί των επιπέδων ελλείμματος και χρέους και των δημόσιων δαπανών που είναι «φιλικές προς την ανάπτυξη» είναι πάντοτε δύσκολο να επιλυθεί και η ισορροπία ενδέχεται να αλλάξει ανάλογα με τη συγκεκριμένη κατάσταση της κάθε χώρας. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της ευελιξίας, ιδίως όταν αυτή καθιστά δυνατή την πραγματοποίηση δημόσιων επενδύσεων για την τόνωση τομέων με μακροπρόθεσμα οφέλη (παιδεία, κατάρτιση και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη) ή επενδύσεων που στοχεύουν στη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την οικονομική μετάβαση προς μια βιώσιμη οικονομία που συμβάλλει στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής ή σε υποστηρικτικά μέτρα για εταιρείες που πλήττονται από τις αδυναμίες της αγοράς.

3.3.4. Η ΕΟΚΕ απευθύνει θερμή έκκληση για τη συνεχή και καλά συντονισμένη καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής με σκοπό τη διασφάλιση δίκαιης φορολόγησης των πολυεθνικών εταιρειών και της ψηφιακής οικονομίας. Η ΕΟΚΕ τονίζει επίσης τη σημασία της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής μέσω μεγαλύτερης διαφάνειας⁽¹⁴⁾, καθώς και όλων των μορφών αθέμιτου φορολογικού ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών⁽¹⁵⁾.

3.4. Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων

3.4.1. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη διοργανική συναίνεση που επιτεύχθηκε με τη διακήρυξη του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων κατά την κοινωνική διάσκεψη κορυφής του Γκέτεμποργκ, τον Νοέμβριο του 2017.

3.4.2. Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων αποτελεί πρωτίστως μια πολιτική δήλωση, η οποία συμπεριλαμβάνει νομοθετικές και μη νομοθετικές προτάσεις. Η ομόφωνη στήριξη από τα κράτη μέλη αποτελεί σημαντικό ενθαρρυντικό στοιχείο για την υλοποίησή του. Ως πλαίσιο τόσο για νομοθετικές όσο και για μη νομοθετικές πρωτοβουλίες, ο πυλώνας θα συμβάλει στην πρόωπιση μεταρρυθμίσεων και θα ενισχύσει την εστίαση στην κοινωνική πρόοδο στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

3.4.3. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων θα πρέπει να συνοδεύεται από οδικό χάρτη για την αποσαφήνιση της εφαρμογής του και για την υποστήριξη της επίτευξης των στόχων του σε εθνικό επίπεδο⁽¹⁶⁾.

3.4.4. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ ενός Εξαμήνου το οποίο θα ενσωματώνει πλήρως την κοινωνική διάσταση. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να δει τους στόχους του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων να ενσωματώνονται στις πολιτικές και τις αποφάσεις που λαμβάνονται.

3.4.5. Όπως έχει ήδη επισημάνει η ΕΟΚΕ⁽¹⁷⁾, για να διασφαλίσει το μέλλον της, η ΕΕ πρέπει να συνδυάζει υγιή οικονομική βάση με ισχυρή κοινωνική διάσταση. Η ΕΕ πρέπει να επικεντρωθεί στην εξασφάλιση ισορροπημένης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικής προόδου και περιβαλλοντικής ακεραιότητας, παράμετροι οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν στην ενίσχυση της ευημερίας των πολιτών.

3.4.6. Η φθινοπωρινή δέσμη μέτρων της Επιτροπής περιλαμβάνει έναν κοινωνικό πίνακα αποτελεσμάτων, ως νέο εργαλείο στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για την παρακολούθηση της εφαρμογής του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, ο οποίος θα πρέπει να αποτελέσει μέρος της ανάλυσης που θα εκπονηθεί στις επικείμενες εκθέσεις ανά χώρα και στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις.

Βρυξέλλες, 14 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽¹⁴⁾ ΕΕ C 487 της 28.12.2016, σ. 62.

⁽¹⁵⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 131.

⁽¹⁶⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 145.

⁽¹⁷⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 145.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 92/66/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινοτικών μέτρων για την καταπολέμηση της ψευδοπανάου των πτηνών

[COM(2017) 742 final — 2017/0329 (COD)]

(2018/C 227/15)

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 14.12.2017 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 22.12.2017
Νομική βάση	Άρθρο 43 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.2.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	151/2/5

Επειδή η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεδομένου ότι έχει ήδη εκφέρει γνώμη για το θέμα αυτό στην προηγούμενη γνωμοδότησή της ΕΟΚΕ 4014/2014 (NAT/611), η οποία υιοθετήθηκε στις 16 Οκτωβρίου 2013 (*), αποφάσισε, κατά την 532η σύνοδο ολομέλειάς της της 14ης και 15ης Φεβρουαρίου 2018 (συνεδρίαση της 14ης Φεβρουαρίου 2018), με 152 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 5 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο και να παραπέμψει στη θέση που έλαβε στο προαναφερόμενο έγγραφο.

Βρυξέλλες, 14 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

(*) ΕΕ C 67 της 6.3.2014, σ. 166.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1139 όσον αφορά το εύρος τιμών θνησιμότητας λόγω αλιείας και τα επίπεδα διαφύλαξης για ορισμένα αποθέματα ρέγγας στη Βαλτική θάλασσα»

[COM(2017) 774 final — 2017/0348 COD]

(2018/C 227/16)

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 15/1/2018 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 19/1/2018
Νομική βάση	Άρθρο 43 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14/2/2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	193/1/3

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 532η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Φεβρουαρίου 2018 (συνεδρίαση της 14ης Φεβρουαρίου), αποφάσισε, με 193 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 3 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 14 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 256/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την κοινοποίηση στην Επιτροπή των επενδυτικών σχεδίων σε ενεργειακή υποδομή εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

[COM(2017) 769 final — 2017/347 (COD)]

(2018/C 227/17)

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 15.1.2018 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 11.1.2018
Νομική βάση	Άρθρο 194 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.2.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	532
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	192/0/2

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 532η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Φεβρουαρίου 2018 (συνεδρίαση της 14ης Φεβρουαρίου), αποφάσισε, με 192 ψήφους υπέρ και 2 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 14 Φεβρουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

ISSN 1977-0901 (ηλεκτρονική έκδοση)
ISSN 1725-2415 (έντυπη έκδοση)

Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL